C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\D\Dumas Alexander_Dumas Alexander - Josef Balsamo 4.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Alexander Dumas
Josef Balsamo - 4 díl
1. Althotasův elixír života

Nazítří, poté, co baron de Taverney a vévoda de Richelieu navštívili slečnu Andréu v Trianonu a Filip odjel z Paříže, četl Balsamo ke čtvrté hodině odpoledne ve své pracovně v ulici Saint-Claude dopis, který mu právě přinesl Fritz. Dopis byl bez podpisu a hrabě jej chvíli obracel v ruce.

To písmo bych měl znát, říkal si, je vysoké, nepravidelné, psáno poněkud třesoucí se rukou a je v něm spousta pravopisných chyb. A dal se do čtení:

"Pane hrabě,

osoba, která se k Vám přišla poradit krátce před pádem ministerstva a které jste dávno předtím prokázal ještě jinou velkou službu, dovolí si Vás dnes navštívit a požádá Vás o novou radu. Budete tak velmi laskav a poskytnete této osobě přes Vaše velké zaneprázdnění asi půlhodinku mezi čtvrtou a pátou hodinou odpoledne?"

S takovouhle hloupostí, myslil si Balsamo, nemusím ani obtěžovat Lorenzu. Písmo je vysoké, to znamená, že to psal nějaký šlechtic. Je nepravidelné a roztřesené, to ukazuje, že pisatel je už dost stár. Konečně je tu plno pravopisných chyb, neklamné znamení, že dopis psala nějaká velmi vysoce postavená osobnost u dvora. Kdopak by to mohl být jiný než náš milý maršálek, pan vévoda de Richelieu. Milerád vám poskytnu půlhodinku, pane vévodo, třeba hodinu, a budete-li chtít, třeba celý den. Všechen můj čas náleží vám. Cožpak nejste i když si to neuvědomujete, jeden z mých tajemných agentů, jeden z mých nejdůvěrnějších spolupracovníků? Cožpak nesledujeme tentýž cíl, vy i já? Oba dva podvracíme monarchii, vy tím, jak jí sloužíte, já jako její nepřítel. Jen přijďte, přijďte, pane vévodo.

A Balsamo vytáhl z kapsy hodinky, aby zjistil, jak dlouho ještě bude čekat na vévodu. V tom okamžiku se ozval zvonek z Lorenzina pokoje.

"Co se to děje?" trhl sebou Balsamo. "Volá mě Lorenza, sama mě volá. Chce mě vidět. Snad se jí něco nestalo? Nebo je to jen jeden z jejích rozmarů? Včera byla zamyšlená, zasněná, smířená se svým osudem a tak něžná... Takovou ji vidím rád. Ubohé dítě! Půjdu se tam podívat."

Zapjal si vyšívanou košili, ukryl krajkovou náprsenku pod županem, podíval se ještě do zrcadla, zda snad není příliš rozcuchán, zazvonil na zvonek, aby tak dal Lorenze odpověď, a vyšel do chodby.

Jak už to měl ve zvyku, zastavil se Balsamo v pokoji, z něhož se vcházelo do Lorenziny ložnice, obrátil se s rukama zkříženýma na prsou směrem, kde tušil dívku a poručil jí silou své vůle, aby upadla ve spánek. Potom jako by si sám nedůvěřoval, podíval se dovnitř nepatrnou skulinkou ve stěně.

Lorenza spala na pohovce, kam se skácela silou vůle svého vládce, když hledala někde oporu. Sotva by jaký malíř nalezl pro dívčinu postavu poetičtější podobu. Z hluboka oddychujíc kouzlem prudkého fluida, které k ní Balsamo vyslal, odpočívala Lorenza v půvabné poloze s dmoucími se ňadry a s hlavou pokleslou zoufalstvím či únavou.

Balsamo k ní vešel obvyklou cestou, zastavil se před dívkou a zahleděl se na ni. Probudil ji však takřka okamžitě: nebyl schopen takto se na ni dívat.

Sotvaže otevřela oči, zaplál jí ve zracích oslnivý paprsek. Potom, jako by se chtěla rozpomenout, co se s ní vlastně děje, přejela si dlaněmi po vlasech, otřela si zvlhlé rty, tápala v paměti a sbírala rozptýlené myšlenky. Balsamo ji pozoroval takřka s úděsem. Už dávno si zvykl, že Lorenza náhle přecházela z milostné a něžné nálady ve vzteklý výbuch zlosti a hněvu. Ale jak ho dnes přivítala, to bylo zvláštní: byla to chladná, necitelná lhostejnost. Jindy nedovedla udržet hněv na uzdě, kdežto tentokrát zřejmě šlo o něco docela jiného, snad daleko vážnějšího, s čím se Balsamo u Lorenzy dosud nesetkal.

Lorenza se tedy vztyčila, nachýlila hlavu, dlouze se na Balsama podívala a pobídla:

"Sedněte si u mne, prosím vás."

Balsamo sebou trhl, sotva uslyšel její nezvykle mírný hlas.

"Sednout si? Víš přece, Lorenzo, že mám jediné přání, strávit celý svůj život před tebou na kolenou."

"Prosím vás, abyste se posadil, pane," pokračovala Lorenza nezměněným hlasem. "Není toho mnoho, co vám chci říci, myslím si však, že se mi bude lépe mluvit, budete-li sedět."

"Každé tvé přání je pro mne rozkazem, Lorenzo," odpověděl Balsamo a posadil se proti dívce do křesla.

"Pane," začala Lorenza, pohlížejíc na Balsama andělskýma očima, "zavolala jsem vás, protože vás chci o něco poprosit."

"Ach, drahá Lorenzo," zvolal Balsamo, čím dál unesenější dívčinou vlídností, "dostaneš všechno, co chceš, jenom

mluv, mluv!"

"Mám jen jediné přání, ale říkám vám napřed, že nevýslovně toužím, abyste mi je splnil."

"Splním, Lorenzo, splním, i kdyby mě to mělo stát polovinu mého jmění, polovinu celého života."

"Nebude vás to stát nic, pane, jen několik minut vašeho času," odpověděla mladá žena.

Balsamo uchvácen mírností a klidem tohoto rozhovoru přemýšlel v duchu, jaké by asi mohla mít Lorenza přání, a pátral zejména po těch, která by mohl a byl ochoten splnit. Patrně mě požádá -- říkal si v duchu - o služebnou nebo o společnici. Bude to ode mne nesmírná obět, protože budu muset neustále dbát, abych nebyl vyzrazen já i moji společníci, ale přinesu tu oběť, vždyť ubohá Lorenza je tak nešťastná a tak opuštěná.

"Prosím, Lorenzo," řekl nahlas a usmál se na dívku co nejláskyplněji.

"Jak víte, pane," řekla Lorenza, "umírám steskem a nudou." Balsamo přikývl. "Mé mládí," pokračovala dívka, "uplývá v samých nářcích, v samé trýzni. Stárnu nešťastná a opuštěná."

"Takový život sis vybrala sama, Lorenzo," odpověděl Balsamo, "a záleží jen na tobě, aby sis místo těchto smutných dnů a nocí připravila život, který by ti záviděla každá královna."

"Snad. Vidíte vsak, že se k vám v této chvíli sama utíkám."

"Děkuji, Lorenzo."

"Několikrát jste mi říkal, že jste dobrý křesťan, ačkoliv..."

"... ačkoliv ty mě pokládáš za neznaboha, viď? Že jsi to chtěla říci, Lorenzo?"

"Zůstaňte při tom, co jsem vám řekla, a nevkládejte mi prosím do úst nic jiného, než to říkám sama."

"Pokračuj tedy, prosím."

"Nuže, nenechávejte mě klesat až na dno zoufalství a hněvu, dovolte mi, když vám stejně nejsem k ničemu..."

Odmlčela se a dlouze se zadívala na Balsama. Ten však se už opět dokonale ovládl a dívka se setkala jen s chladným pohledem a jeho zachmuřeným čelem.

Ten takřka hrozivý pohled však dodal dívce spíše ještě odvahu a Lorenza pokračovala: "Dovolte mi, ne snad abych byla volná a svobodná, vždyť vím, že z vůle Boží, či snad spíše z vůle vaší, která se mi zdá stejně všemohoucí, je mi souzeno, abych strávila celý život v tomto otroctví, v tomto vězení. Dovolte mi však, abych směla vidět i jiné lidské tváře a slyšela jiný hlas než jen váš. Dovolte mi, abych směla vyjít z tohoto domu, abych se směla projít, uvědomit si, že vůbec jsem naživu."

"Předvídal jsem toto přání, Lorenzo," odvětil Balsamo a uchopil dívku za ruku, "vždyť víš, že už dlouho si nepřeji nic jiného ani já."

"Nuže, co vám brání..." vykřikla Lorenza.

"Nuže," odpověděl Balsamo, "ty sama jsi mě před něčím takovým varovala. Jako blázen, šíleně do tebe zamilovaný, jsem tě nechal částečně nahlédnout do mých tajemství vědeckých i politických. Víš, že Althotas nalezl kámen mudrců a pátrá po elixíru života. Víš, že já a moji přátelé jsme se spikli proti všem vládcům tohoto světa. Kdyby někdo vyzradil první z těchto tajemství, upálili by mě na hranici jako čaroděje, kdyby někdo vyzradil druhé, přivedlo by mě to na hranici jako vzbouřence a velezrádce. Tys mě však sama varovala, tys mně však sama hrozila, Lorenzo. Řekla jsi mi, že se nezastavíš před ničím, aby ses dostala na svobodu, a jakmile budeš na svobodě, první, co uděláš, bude, že mě udáš policejnímu ministru panu de Sartines. Řekla jsi to nebo ne?"

"Proč mi to vyčítáš? Někdy jsem bez sebe zoufalstvím a v takových chvílích vyvádím jako šílená, nevím, co mluvím..."

"A dnes jsi klidná, dnes jsi rozumná, Lorenzo? Můžeme si spolu pohovořit jako dva dospělí lidé?"

"Myslím, že ano."

"Dám-li ti svobodu, o kterou žádáš, budeš mi pak upřímnou a oddanou ženou!! Budeš pak mírná a věrná? Vždyť víš, Lorenzo, že toto je mé nejtoužebnější přání."

Mladá žena mlčela.

"Budeš mě pak milovat?" dodal Balsamo s hlubokým povzdechem.

"Chci slíbit jen to, co mohu dodržet," řekla Lorenza. "Ani láska, ani nenávist nezáleží na nás. Doufám však, že Bůh za to, co mi prokážete dobrého, vymýtí nenávist z mého srdce a zaseje do něho lásku."

"Takovýmhle slibem, Lorenzo, se bohužel nemohu spokojit. Mám-li ti naprosto důvěřovat, musíš složit svatou, bezpodmínečnou přísahu, jejíž porušení by bylo svatokrádeží, zločinem proti Bohu. Přísahu, která by tě zavazovala pro tento i pro onen svět a jejíž zrušení by bylo ztrestáno smrtí na tomto světě a na onom světě věčným zatracením."

Lorenza mlčela.

"Chceš složit takovou přísahu?"

Lorenza si skryla obličej do dlaní a ňadra se jí bouřlivě dmula touhou a vzrušením.

"Přísahej mi, Lorenzo, opakuj po mně, co ti budu říkat, podrob se slavnostnímu obřadu, v němž složíš tento slib, a budeš svobodná."

"Co mám tedy přísahat, pane?"

"Budeš přísahat, že nikdy a za žádných okolností nevyzradíš nic, co ses dozvěděla o objevech Althotasových."

"To odpřísáhnu."

"Budeš přísahat, že neprozradíš ani slovo o tom, co je ti známo o našich politických shromážděních."

"I to odpřísáhnu."

"A to takovou formou a takovými slovy, která ti sám určím?"

"Ano. To je všechno?"

"Ještě ne. Odpřísáhneš - a to je nejdůležitější, Lorenzo, protože na předešlých přísahách závisí pouze můj život, kdežto na této celé moje štěstí - odpřísáhneš, že mě nikdy neopustíš ani na nátlak někoho jiného, ani ze své vlastní

vůle. Přísahej, Lorenzo, a budeš svobodná."

Mladá žena se zachvěla, jako by jí chladná ocel pronikla až do srdce. "A v jaké formě bych měla složit takovou přísahu?"

"Půjdeme spolu do chrámu, Lorenzo,přijmeme společně jednu a tutéž hostii. Na tuto hostii budeš přísahat, že nevyzradíš nic o tajemstvích Althotasových, že nevyzradíš nic o mých politických přátelích a plánech, budeš přísahat, že se nikdy ode mne neodloučíš. Nato rozlomíme hostii, přijmeme každý polovinu a zapřísáhneme se Bohu, že ty mě nikdy nezradíš a já že budu do smrti pečovat o tvé štěstí."

"Ne," řekla Lorenza, "taková přísaha by byla svatokrádež."

"Přísaha není svatokrádež, Lorenzo," řekl Balsamo smutně, "přísaha se stává svatokrádeží jen tenkrát, kdy ji někdo skládá s úmyslem, že nebude dodržena."

"Nebudu vůbec přísahat," odpověděla Lorenza, "příliš bych se bála, že uvrhnu svou duši do věčné záhuby."

"Opakuji ti, Lorenzo, do věčné záhuby bys neuvrhla svou duši tím, že bys přísahala, ale tím, kdybys přísahu zrušila."

"Nebudu přísahat."

"Pak tedy nezbývá, než abys byla trpělivá, Lorenzo," pokrčil rameny Balsamo bez hněvu, ale s hlubokým smutkem.

Lorenzino čelo se zachmuřilo jako kvetoucí louka, pluje-li nad ní tmavý mrak.

"Vy mi tedy nechcete vyhovět?"

"Ne já, Lorenzo, ale ty mi nechceš vyhovět."

V Lorenzině prudkém pohybu se zračila netrpělivost, která se dívky zmocnila při posledních Balsamových slovech.

"Poslyš, Lorenzo," řekl Balsamo, "poslyš, co pro tebe v této chvíli mohu udělat, a věř, že toho je dost."

"Nuže mluvte," usmála se trpce mladá žena. "Uvidíme, kam až sahá vaše velkomyslnost."

"Bůh, osud nebo náhoda - říkej si tomu, jak chceš, Lorenzo - nás spojil nerozlučitelným svazkem. Nechtějme tento svazek roztrhat, vždyť jenom smrt nás může rozloučit."

"To říkáte pořád," prohodila Lorenza netrpělivě.

"Než uplyne týden, Lorenzo, ačkoliv mě to stojí mnoho přemáhání a ačkoliv se tím vydávám ve velké nebezpečí, dostaneš společnici."

"Kde?"

"Tady."

"Tady!" vykřikla. "Za těmito mřížemi, za neúprosně zavřenými dveřmi, za železnou branou, která z mého bytu dělá past, mám dostat společnici? To nemyslíte vážně, pane, to není to, oč jsem vás žádala."

"Lorenzo, je to všechno, co ti mohu slíbit."

Mladá žena zavrtěla hlavou ještě vzpurněji a ještě netrpělivěji.

"Miláčku," řekl Balsamo srdečně, "budete-li tady dvě, ponesete snáz tíží svého osudu."

"To se mýlíte, pane. Trpěla jsem až dosud jen tíží vlastní bolesti a neznala jsem bolesti jiných. Této zkoušky jsem dosud zůstávala ušetřena a chápu, že mě ji chcete nechat podstoupit. To je váš ďábelský plán. Chcete sem přivést jinou obět, stejnou, jako jsem já, budu se muset na ni dívat, budu vidět, jak bledne a schne bolestí právě tak jako já. Bude tak jako já tlouci do těchto stěn a dveří, do těch prokletých dveří, které si prohlížím tisíckrát za den, abych vypátrala, kterak se otvírají, když jimi chcete projít. A až si ta moje společnice, ta vaše nová obět, rozedře nehty o dřevo a mramor, až si nadobro vypláče oči tak jako já, až bude mrtvá tak jako já, až tady budete mít dvě mrtvoly místo jedné, pak si snad ve své nekonečné dobrotě řeknete: Hle, jak jsou ty děti šťastné. Ach ne, tisíckrát ne."

Balsamo se znovu pokusil dívku upokojit. "Mírněte se, Lorenzo," konejšil ji, "buďte přece rozumná, uklidněte se."

"Vy si troufáte říkat, abych byla rozumná, abych byla klidná. Kat žádá na ubohém odsouzenci, aby byl rozumný, kat přesvědčuje nevinnou obět, aby byla klidná."

"Prosím tě, abys byla klidná a mírnila se, protože svým hněvem, Lorenzo, nic nezměníš na našem osudu naopak ho uděláš ještě hroznějším. Přijmi, co ti nabízím, Lorenzo. Dám ti společnici, které bude toto vězení, jak ty říkáš, milé, protože v něm získá tvoje přátelství. Neuvidíš tady smutný, plačtivý obličej, jak se obáváš, naopak poznáš veselou, usměvavou ženu, která ti vyhladí vrásky z čela. Drahá Lorenzo, přijmi, co ti nabízím, neboť víc ti nabídnout nemohu."

"Rozumím vám dobře, pane. Přivedete sem placenou služebnou ženu, které namluvíte, že jsem šílená, nemocná, ubohá, smrti zasvěcená žena. Takovou nemoc si dovedete dobře vymyslit. A řeknete té ženě: zavřete se tady s touhle šílenou, starejte se o ni, buďte na ni hodná a já se vám bohatě odměním, jakmile šílená zemře."

"Lorenzo, Lorenzo," šeptal Balsamo.

"Není to tak, viďte, já jsem se zmýlila," pokračovala posměšně Lorenza. "Vždyť jsem tak nevědomá, tak špatně znám lidi a svět. Ne, ne, řeknete té ženě: Dávejte pozor, ta šílená žena je velmi nebezpečná. Povězte mi vždycky všechno, co dělá, hleďte uhodnout každou její myšlenku. Bděte nad ní ve dne v noci. Dostanete za to tolik zlata, kolik si jen budete přát. Vždyť zlato pro vás nemá žádnou cenu," zasmála se Lorenza, "děláte si je sám."

"Co to mluvíš, Lorenzo, jak hluboce se mýlíš. Proboha, čti lépe v mém srdci. Dám-li ti společnici, drahé dítě, vystavuji se takovému nebezpečí, že by ses zhrozila, kdybys znala jeho dosah. Dát tobě společnici je tolik jako zbavit se úplně bezpečnosti a svobody a vystavit vlastní život tisícerému nebezpečí. A přece se toho chci odvážit, jenom abych tě ušetřil nudy."

Lorenza propukla v divoký smích.

"Tomuhle říká pan hrabě nuda!"

"Máš pravdu, Lorenzo, není to nuda, je to bolest, trýznivá bolest. Ale říkám ti znovu, buď trochu trpělivá, přijde jednou den, že budeš zbavena všech těchto bolestí, přijde den, že budeš svobodná a dokonale šťastná."

"Víte co," vybuchla Lorenza, "dovolte mi tedy alespoň, abych se mohla uchýlit do kláštera. Složím řeholní sliby a nebudete se mít čeho bát."

"Do kláštera!"

"Ano, do kláštera, budu se tam modlit, především za vás a potom za sebe. Budu v žaláři i tam, to je pravda, ale budu mít alespoň domov, zahradu, svěží vzduch, kus volného prostoru kolem sebe a hřbitov, kde se budu moci procházet mezi hroby a hledat si hrob pro sebe. Budu tam mít také společnice, ale ty nebudou nešťastné. Dovolte mi, abych mohla jít do kláštera a odpřísáhnu vám vše, co si budete přát. Chci do kláštera, Balsamo, se sepjatýma rukama vás prosím, pusťte mě do kláštera!"

"Lorenzo, my se nemůžeme rozloučit, kdybys tisíckrát chtěla. Na tomto světě jsme připoutáni druh k druhu a nechtěj ode mne nic, co jde za obvod tohoto domu." Balsamo pronesl tato slova tak rozhodným, třebaže mírným hlasem, že Lorenza už na něho nenaléhala.

"Vy tedy nechcete," řekla zlomeně.

"Nemohu."

"Je to vaše poslední slovo?"

"Ano, Lorenzo."

"Mluvme tedy o něčem jiném," usmála se Lorenza.

"Drahá Lorenzo, usměj se ještě jednou, tak jako ses právě usmála. Usměj se a dosáhneš všeho, co chceš, abych pro tebe udělal."

"Uděláte pro mne všechno, co budu chtít, ovšem za podmínky, že nebudu chtít nic jiného, než co chcete vy. Dobrá, chci být tak rozumná, jak to je jen možné."

"Mluv tedy, Lorenzo, mluv."

"Před chvíli jste mi řekl: ‚Jednou přijde den, Lorenzo, kdy přestaneš trpět, den, kdy budeš svobodná a šťastná'."

"Oh, řekl jsem to a přísahám, že na tento den čekám stejně netrpělivě jako ty."

"Nuže, tento den může nastat ihned, Balsamo," pravila mladá žena s tak sladkým výrazem, jaký u ní její choť ani ve spánku ještě nikdy nespatřil. "Jsem unavena, Balsamo, velmi unavena. Jistě to chápete, vždyť jsem ještě tak mladá, a přece jsem už tolik vytrpěla. Nuže, příteli - a vy přece, Balsamo, neustále tvrdíte, že jste mým přítelem - učiňte, prosím, aby onen den přišel ještě dnes."

"Poslouchám," řekl Balsamo v nevýslovném zmatku.

"Chci ukončit tento rozhovor prosbou, kterou jsem vlastně měla začít, Ašarate."

Mladá žena se zachvěla.

"Mluvte, drahá přítelkyně."

"Viděla jsem nejednou, když jste dělal různé pokusy na ubohých zvířatech a říkal mi, že ty pokusy jsou nevyhnutelné pro blaho člověčenstva, že ve svých rukou máte tajemství života i smrti. Stačilo jen několik kapek jedu, stačilo jen, abyste prořízl jakousi žilku, a zvířeti nastala klidná smrt, smrt, která přikvačila s rychlostí blesku, takže tato ubohá, nevinná zvířata, odsouzená k stejnému žaláři jako já, byla ze svého vězení náhle vysvobozena smrtí, prvním dobrodiním, kterého se jim dostalo od chvíle, kdy se zrodila. Nuže..." zaváhala Lorenza a nesmírně zbledla.

"Nuže, Lorenzo," opakoval Balsamo bezbarvým hlasem.

"Co děláte občas v zájmu vědy pro ubohá zvířata, udělejte i pro mne! Uposlechněte zákona lidskosti. Udělejte to pro svou přítelkyni, která vám za to bude žehnat z celé své duše, přítelkyni, jež vám v bezměrné vděčnosti zlíbá ruce, jestliže jí vyhovíte. Udělejte to, Balsamo, kvůli mně, prosím vás o to na kolenou, udělejte to kvůli mně, a já vám v svém posledním okamžiku ukáži víc lásky a přátelství, než byste byl dosáhl za celý život. Udělejte to kvůli mně a buďte si jist, že se na vás budu usmívat, až má duše poletí k nebesům. Usmrťte mě, Balsamo, při duši vaší matky, při svaté krvi Kristově, při všem, co krásného a posvátného je ve světě živých i mrtvých. Zabijte mě, zapřísahám vás, Balsamo, zabijte mě!"

"Lorenzo," vykřikl Balsamo a uchopil do náruče mladou ženu, která při těchto posledních slovech vyskočila z lenošky. "Lorenzo, ty šílíš, tebe že bych měl zabít, tebe, má jediná lásko, můj živote?"

Lorenza se prudce vydrala z Balsamova objetí a klekla na kolena: "Nevstanu dřív, dokud mi neslíbíš, že mě uposlechneš. Zabij mě rychle, abych unikla bolestem a dlouhému smrtelnému zápasu. Dovol mi, máš-li mě skutečně rád, abych usnula takovým spánkem, v jaký mě často přivádíš, ale ušetři mě procitnutí, protože v něm je zoufalství a hrůza."

"Lorenzo, přítelkyně, cožpak nevidíš, proboha, jak mi puká srdce? To jsi tak nešťastná? Vzpamatuj se, Lorenzo, nepropadej zoufalství a beznaději. Ty mě tedy tolik nenávidíš?"

"Nenávidím otroctví, násilí a vězení. A poněvadž mě odsuzujete k otroctví, vězení a neštěstí, nenávidím vás."

"Zato já tě tolik miluji, Lorenzo, že tě nemohu vidět umírat. Nezemřeš, Lorenzo, a já se pokusím o nejtěžší úkol, o jaký jsem se kdy pokusil. Pokusím se, Lorenzo, aby ses naučila život milovat."

"To není možné, protože jste mě už naučil milovat smrt."

"Smiluj se, Lorenzo, měj slitování, slibuji ti, že už brzy..."

"Smrt, nebo život," zvolala mladá žena, jejíž rozhořčení už dosahovalo vrcholu. "Dnes je poslední lhůta. Chceš mi dát život, to jest svobodu, nebo smrt, tedy alespoň pokoj?"

"Život, Lorenzo, život!"

"Tedy svobodu!"

Balsamo neodpověděl.

"Tedy smrt, sladkou smrt opojným nápojem nebo bodnutím jehly. Smrt ve spánku. A bude klid, klid, klid."

"Život a trpělivost, Lorenzo."

Lorenza vypukla v strašlivý smích, uskočila a vytrhla ze záňadří ostrou dýku, jež zasvitla jako blesk. Balsamo vykřikl, ale bylo už pozdě. Než vyskočil, než ji stačil uchopit za ruku, dýka se už mihla vzduchem a ponořila se do Lorenziných

prsou. Balsama přímo oslnil prudký záblesk ocelové zbraně a v očích se mu zatmělo, sotva spatřil vytrysklou krev.

Strašlivě vykřikl, objal Lorenzu a snažil se zachytit zbraň, která se užuž podruhé nořila do dívčiných prsou. Uchopil dýku za ostří holou rukou. Lorenza se mu snažila zbraň vytrhnout, ostří sjelo Balsamovi po prstech. Z ruky se mu počala řinout krev.

Místo aby pokračoval v tomto hrozném zápase, Balsamo vztáhl zkrvácenou ruku proti mladé ženě a vykřikl mocným hlasem: "Spi, Lorenzo, spi!"

Tentokrát však byla Lorenza příliš vzrušena, takže neuposlechla tak rychle jako obyčejně. "Ne, ne," mumlala, potácejíc se po světnici, a snažila si zasadit novou ránu. "Nebudu spát, nebudu spát."

"Spi, pravím," opakoval Balsamo a přikročil docela těsně k dívce, "spi, poroučím ti to!"

Síla Balsamovy vůle byla tak mocná, že jí nebylo možno odporovat. Lorenza si vzdychla, dýka jí vypadla z ruky, dívka se zapotácela a klesla na lenošku. Oči zůstaly chvilku otevřeny, zlověstný žár v nich pomalu bledl, až se konečně zavřely. Napjatá šíje povolila, dívce klesla hlava na rameno jako hlava raněného ptáka. Celým tělem projel křečovitý záchvat a Lorenza usnula.

Teprve teď mohl Balsamo rozepnout mladé ženě šat. Rána se mu nezdála příliš těžká, třebaže z ní krev mocně proudila.

Balsamo stiskl lví oko na krbu, uvedl péro v pohyb a deska se otevřela. Odstranil závaží, které zatěžovalo Althotasovu zdviž, stoupl na ni a vystoupil do starcovy laboratoře.

"Ach, to jsi ty, Ašarate?" uvítal ho stařec sedící ve své lenošce. "Jak víš, bude mi za týden sto let a do té doby musím mít krev dítěte nebo panny."

Ale Balsamo ho neposlouchal. Přiskočil ke skříni se zázračnými léky, uchopil lahvičku, jejíž účinek již tolikrát vyzkoušel, postavil se upět do zdviže a pomalu sjel dolů.

Althotas dojel s pohyblivou lenoškou až k otvoru zdviže, maje v úmyslu zadržet tu Balsama.

"Slyšel jsi, nešťastníku. Nebudu-li tu mít do týdne dítě nebo pannu, musím zemřít."

Balsamo se otočil. Starcovy oči přímo zářily v strnulých svalech takřka nehybného obličeje. Zdálo se, jako by v té tváři žily právě jen ty oči.

"Ano, ano," odpověděl Balsamo, "buď klidný, dostaneš, co si přeješ." Vystoupil ze zdviže a stiskem tlačítka ji nechal vystoupit opět vzhůru. Spodek zdviže vytvořil na stropě jakýsi ornament. Potom spěchal do Lorenzina pokoje. Právě když tam vkročil, rozezněl se Fritzův zvonek.

"Pan vévoda de Richelieu," zamumlal Balsamo. "Je to sice maršálek a francouzský pair, ale dnes musí počkat."

2. Dvě kapky pana vévody de Richelieu

Bylo půl páté, když vévoda de Richelieu opouštěl dům v ulici Saint-Claude. Co dělal u Balsama, dovíme se z dalších kapitol.

Pan de Taverney obědval u své dcery. Paní princezna jí nechala celý ten den volný, aby mohla dostatečně užít návštěvy svého otce. Právě dokončovali oběd, když vstoupil pan de Richelieu. Maršálek teď nosil jen samé dobré zprávy. Oznámil příteli, že král se dnes odpoledne rozhodl, že svěří Filipovi nikoli jenom setninu, ale hned celý pluk. Baron dával hlučně najevo svou radost a Andrée děkovala maršálkovi co nejsrdečněji.

Hovor se utvářel přesně tak, jak se dalo očekávat po všem tom, co se v posledních dnech událo. Richelieu mluvil ustavičně o králi, Andrée o svém bratru, Taverney o Andrée.

Andrée v rozmluvě prozradila, že paní princezna jí dala na celý den volno. Její královská Výsost má totiž návštěvu příbuzných svého rodu, dva rakouské prince, a aby se mohla dostatečně těšit vzpomínkami na vídeňský dvůr, nechce mít nikoho jiného u sebe. Marie Antoinetta poslala dokonce domů i svou první dvorní dámu, což se paní de Noailles tak dotklo, že spěchala si postěžovat u krále.

Taverney měl, jak řekl, velkou radost z toho, že Andrée má prázdno a že s ní může prohovořit mnoho věcí, které, jak dodal, se týkají její budoucnosti a jejího štěstí. Když se zmínil o tomto bohulibém úmyslu, podotkl pan Richelieu, že se tedy raději vzdálí, aby si otec a dcera mohli promluvit docela nenuceně. Slečna de Taverney se tomu bránila, vévoda tedy zůstal. Maršálek měl ten den velmi umravňující náladu. Velice výmluvně líčil nešťastný stav, do něhož upadla francouzská šlechta, která musí snášet hanebné jho nevítané favoritky a podloudně vpašované falešné královny, místo aby se mohla po zásluze kořit favoritkám někdejšího rázu. Ty byly takřka právě tak vznešené jako jejich urození ctitelé a ovládaly vladaře svou láskou a krásou, poddané svým rodem, duchem a pravým a ryzím vlastenectvím.

Andrée žasla, kterak se řeč páně vévodova podobá jako vejce vejci všem těm řečem, které před několika dny už slyšela od pana barona de Taverney. Richelieu pak rozvinul celou teorii ctnosti tak duchaplnou, tak pohanskou, tak čistě francouzskou, že si slečna de Taverney byla nucena přiznat, že podle morálky páně maršálkovy není tak docela ctnostná, jak si to myslela ještě donedávna, a že skutečnými vzory ctnosti, jaké kdy poznal pan rte Richelieu, byly právě ony kurtizány, které po desetiletí zdobily svou krásou a duchaplností francouzský královský dvůr.

Pan rte Richelieu hromadil důkaz na důkaz, jeden jeho důvod byl přesvědčivější než druhý a nakonec bylo všechno tak jasné, že z toho byla Andrée zmatená.

Rozmluva se pak točila kolem tohoto předmětu až do sedmi hodin večer. V sedm se maršálek zvedl. Měl za povinnost, jak se omluvil, dělat králi společnost ve Versailles.

Když se loučil a hledal po pokoji klobouk, srazil se s Nicolou, která měla vždycky něco na práci tam, kde byl pan de Richelieu. "Poslouchej, maličká," poklepal jí maršálek na rameno, "půjdeš se mnou. Poneseš kytici, kterou dala paní de Noailles uvít pro paní hraběnku d'Egmont."

Nicole se vévodovi uklonila jako pastýřka z páně Rousseauových komických oper. Nato se maršálek rozloučil s otcem i dcerou, vyměnil si s Tavernevem významný pohled a uklonil se Andrée jako mladík.

Jestliže nám laskavý čtenář dovolí, opustíme teď barona a slečnu Andréu a půjdeme za maršálkem. Naskytne se nám

vítaná příležitost, abychom se dověděli, co vlastně chtěl v ulici Saint-Claude, kam jak víme, přišel v tak strašnou chvíli. Morálka baronova byla ostatně ještě mnohem dokonalejší než morálka jeho přítele pana maršálka a byla by jistě hrozně zněla v uších každého posluchače, který by nebyl nevinný jako Andrée a rozuměl tomu, co vlastně baron říká, Richelieu tedy sestupoval se schodů opíraje se o Nicolino rámě, a když se octli venku, uprostřed květinových záhonů, zahleděl se jí přísně do očí a prohodil: "Tak co, malička, máme milence, že ano?"

"Já, pane maršálku?" zvolala Nicole pohoršeně, zarděla se až po uši a ucouvla o krok.

"No no, jen ne tak zprudka," zasmál se pan de Richelieu. "Jmenuješ se snad Nicole Legayová?"

"To jistě, pane maršálku."

"Pak jsme tedy doma. Nicole Legayová má milence."

"Co to říkáte, pane maršálku?"

"Jen co je pravda, Je to ostatně docela pohledný mládenec, který k ní docházel do ulice Coq-Héron a který za ní chodí až sem k nám do Versailles."

"Pane vévodo, přísahám vám..."

"Je to pěkně urostlý chlapík, poddůstojník a jmenuje se... Chceš vědět, jak se jmenuje milenec slečny Nicoly Legayové?"

Nicole teď už zbývala jenom jediná naděje, že totiž maršálek nezná jméno toho šťastného smrtelníka.

"Jen to řekněte, pane maršálku, víte-li, jak se ten domnělý pán jmenuje."

"Jmenuje se pan de Beausire. A je to věru případné jméno," usmál se maršálek.

Nicole sepjala ruce jako naprosto bezúhonná dívka, na starého kuplíře to však neudělalo pražádný dojem.

"Myslím, že si s ním dáváme dostaveníčka i tady v Trianonu. U všech hromu, v královském paláci, to je trochu silný tabák. Za takovéhle lehkomyslné žertíky i nejpůvabnější dívky obyčejně vyženou, drahoušku, a pan de Sartines posílá všechny dívky, které vyhnali z královských zámků, do věznice v la Salpétriére."

Nicoly se začal zmocňovat nepokoj.

"Monsignore, přísahám vám, řekl-li pan de Beausire něco takového, je to drzá lež, protože já jsem počestná dívka."

"Neříkám že ne," pokrčil rameny pan de Richelieu, "ale chodíš s ním na dostaveníčka nebo ne?"

"Dostaveníčko není ještě nic špatného, monsignore."

"Na to se tě neptám. Chci vědět, chodíš ty s ním na dostaveníčka nebo ne?"

"Monsignore..."

"Chodíš, to je jasné. Já ti to nevyčítám, drahé dítě. Mám rád hezké dívky, které se dovedou uplatnit, které neskrblí svou krásou, a přičiňoval jsem se vždycky ze všech sil, aby se ta jejich krása dostala do oběhu. Jenom tě varuji jako tvůj přítel a ochránce."

"Viděl mě někdo?"

"To je jasné, když to vím já."

"Monsignore," namítla Nicole rozhodným tónem, "nikdo mě neviděl, to je nemožné."

"To nemohu vědět, ale povídá se o tom po celém zámku a vrhá to špatné světlo na tvou velitelku. Uznáš zajisté, že jsem přece jen větší přítel rodiny de Taverney než rodiny Legayovy a že je tedy mou povinností, abych upozornil pana barona."

"Ach,monsignore," vykřikla Nicole vyděšena tímto náhlým obratem v hovoru, "zničíte mne dočista, a ačkoliv jsem úplně nevinná, vyženou mne odtud jenom pro pouhé podezření."

"Ubožátko, už tě asi vyženou, protože kterýsi zlotřilec, který vidí v nevinných dostaveníčkách bůhvíco špatného, už o tom pověděl paní de Noailles."

"Mocný Bože, paní de Noailles!"

"Vidíš tedy, že je to vážné."

Nicole zalomila zoufale rukama.

"Je to neštěstí, já vím, ale co chceš dělat?"

"A vy, monsignore, který jste právě řekl, že jste můj přítel a ochránce a také jste už dokázal, že jím opravdu jste, vy pro mne nemůžete nic udělat?" zeptala se Nicole s lichotivou prohnaností třicetileté ženy.

"Hm, proč bych nemohl?"

"A uděláte, monsignore?"

"Neudělám, protože nechci."

"Ach, pane vévodo."

"Jsi hezká žabička a tvoje oči dovedou čarovat. Jenomže já jsem už trochu krátkozraký, ubohá Nicole, a neumím už číst v krásných očích. Kdyby to bylo o nějaké desetiletí dřív, byl bych ti navrhl, abys přijala na nějaký čas útočiště v Hannoverském paláci. Ale k čemu by mě to bylo teď dobré? Dnes by mně to už ani nikdo nezáviděl."

"Vždyť jste mě už jednou vzal do Hannoverského paláce," namítla Nicole vyčítavě.

"Ach, jak jsi nevděčná, Nicole, vyčítáš mi, že jsem tě vzal k sobě, ačkoliv se to stalo jen pro tvé dobro. Řekni jen sama, zda by ses vůbec kdy byla dostala do Trianonu, kdyby nebylo vodičky pana Rafté, který z tebe udělal rozkošnou brunetku. Bylo to přece lepší, než aby tě odtud vyhnali hned v první chvíli. Proč sis však, k čertu, tady dávala dostaveníčka s panem Beausirem a to docela u vrat ke stájím?"

"Tohle tedy také víte," vykřikla Nicole, která v tu chvíli poznala, že jí nezbývá, než aby se vydala maršálkovi na milost a nemilost.

"Vidíš přece, že to vím a paní de Noailles to ví také. Vždyť prý máš s tím chlapem schůzku i dneska večer..."

"Je to pravda, pane vévodo, ale jakože se Nicole jmenuji, nepůjdu nikam."

"Půjdeš, nepůjdeš, na tom už teď tak dvakrát nezáleží. Věřím, že nepůjdeš, protože jsem tě varoval. Ale pan Beausire

přijde, protože toho nikdo nevaroval. Přijde a chytnou ho. A určitě nebude chtít, aby ho pokládali za zloděje, protože to by přišel na šibenici, a také by nebyl rád, aby ho měli za nějakého špeha, protože to by dostal určitě napráskáno... Poví tedy raději, taky už proto, že takové přiznání není pro muže nic nepříjemného, jsem milencem malé Nicoly."

"Pane vévodo, vzkážu mu a budu ho varovat."

"To nepůjde, milé dítě. Kdo by ho varoval? Leda ten, kdo tě udal. Ne?"

"To je ovšem pravda," zalomila rukama Nicole celá zoufalá.

"Výčitky svědomí - jak pěkně se to vyjímá u takového hezkého děvčete," usmál se Richelieu.

Nicole si ukryla obličej v obou dlaních, přičemž však ponechala mezi prsty úzkou štěrbinu, aby mohla sledovat každý Richelieův pohled a každý jeho pohyb.

"Jsi opravdu k pomilování," prohodil vévoda, kterému neušla tato ženská lest. "Škoda, že nejsem o padesát let mladší. Ale na tom teď nezaleží. Pomohu ti, Nicole, z té kaše."

"Ach, pane vévodo, uděláte-li to, můžete si být jist, že vám budu do smrti vděčná."

"To nemusíš, Nicole, naopak, prokážu ti tu službu docela nezištně a zadarmo."

"Vy, jste tak dobrý, pane vévodo! Děkuji vám z plna srdce!"

"Ještě neděkuj, ještě nic nevíš. Počkej s tím, až se dozvíš všecko."

"Udělám všechno, pane vévodo, jenom když mě slečna de Taverney nevyžene."

"Tobě tedy na tom tak záleží, abys mohla zůstat v Trianonu?"

"Nade všecko na světě, pane vévodo."

"Nu vidíš, Nicole, má sladká husičko, a zrovna tohle toužebné přání musíš škrtnout."

"Ale když mě nikdo neprozradí, pane vévodo..."

"Prozradí, neprozradí, ale půjdeš odtud."

"A pročpak?"

"Hned ti to řeknu: jakmile o tom jednou ví paní de Noailles, nepomůže ti nikdo, ani sám král."

"Ach, kdybych tak mohla mluvit s králem!"

"To by tak ještě scházelo, děťátko. Koneckonců, i kdyby tě nikdo neprozradil, postarám se o to já, abys odešla."

"Vy?"

"Ano, já."

"Teď už, pane vévodo, opravdu ničemu nerozumím."

"Vždyť jsem měl přece to potěšení říci ti, jak to s tebou vypadá."

"To je tedy ta vaše ochrana?"

"Jestli o ni nestojíš, máš ještě dost času na rozmyšlenou. Řekni jen slovo, Nicole."

"Ach, jak bych nestála o vaší ochranu, pane vévodo."

"Máš ji mít, budeš-li hodná."

"A jak mám být hodná?"

"Stačí, když poslechneš, co s tebou hodlám udělat. Místo abych tě dal vyhnat a uvěznit, postarám se o to, abys byla volná a bohatá."

"Volná a bohatá?"

"Ano, volná a bohatá."

"A co tedy mám dělat, pane maršálku, proboha?"

"Takřka nic."

"Ale co tedy, pane vévodo?..."

"To, co ti poručím."

"Není to moc těžké?"

"Úplná hračka."

"Tedy přece jenom něco musím udělat," pátrala Nicole.

"Můj ty bože, cožpak neznáš přísloví: Ani kuře darmo nehrabe."

"A to, co mám udělat, bude v mém zájmu, nebo ve vašem."

Vévoda se na ni podíval. Hleďme, řekl si v duchu, ta je prohnaná, ta malá šelmička!

"Odpovězte mi, pane vévodo."

"Samozřejmě to bude v tvém zájmu," odpověděl bodře.

"Ach, ach," zvolala Nicole, která už pochopila, že ji maršálek k něčemu potřebuje, přestala se ho bát a její bystrá hlavička se usilovně namáhala, aby se dopídila pravdy pod clonou, kterou vévoda podle svého zvyku vždycky zahaloval skutečný účel rozprávky. "Co teda mám udělat ve vlastním zájmu, pane vévodo?"

"Tohle, má drahá: pan Beausire přijde v půl osmé, viď."

"To je jeho obvyklá hodina, pane maršálku."

"Teď je sedm a deset minut."

"Ano, pane vévodo."

"Budu-li chtít, chytnou ho."

"Ano, ale vy nechcete."

"Nuže: půjdeš k němu a řekneš mu..."

"Řeknu mu..."

"Počkej ještě: máš toho chlapce opravdu ráda, Nicole?"

"Když si s ním dávám dostaveníčka..."

"To ještě není žádný důvod. Některé ženské se chtějí také vdát. Ženské mají někdy všelijaké nápady!"

Nicole se dala do smíchu: "Já! Já, a vdávat se! To je ale legrace!"
Richelieu žasl. Dokonce i u dvora se málokdy setkal s tak prohnanou liškou.
"Nu budiž tedy. Nechceš se vdávat. Ale máš ho ráda. Tím lépe."
"Dobrá, dejme tomu, že mám pana Beausira ráda. Pokračujte, pane vévodo."
"Hm, ty jsi nějak netrpělivá."
"A proč bych nebyla? Tušíte jistě, co budí mou zvědavost."
"Copak?"
"Chci vědět, co mám dělat."
"Jestli ho máš ráda, tedy s ním uprchneš."
"Když si to přejete, pak asi nic jiného nezbývá."
"Neukvapuj se, maličká, já si nic nepřeji. Ty si musíš přát."
Nicole poznala, že se ukvapila - neměla ještě v rukou ani tajemství, ani peníze svého lstivého a mocného protivníka. Sklonila se tedy, věděla, že si musí počkat na příhodnější okamžik, aby opět postoupila. "Očekávám vaše rozkazy, monsignore," pravila pokorně.
"To je řeč! Půjdeš tedy za panem Beausirem a řekneš mu: Jsme prozrazeni. Ale mám mocného ochránce, který nás zachrání, tebe od Svatého Lazara, mě od Salpétriére. Prchněme spolu!"
Nicole se na Richelieua bystře podívala.
"Prchněme..." opakovala nejistě.
Richelieu pochopil ten významný a pronikavý pohled. "To se rozumí," řekl, "cestovní výlohy hradím já."
Nicole se už nepokoušela dále vyzvídat. Jestli jí chtějí zaplatit, pak se samozřejmě dozví všecko.
Maršálek pochopil, že ve výhodě je teď Nicole, a pospíšil si, aby rychle řekl všecko, co musil říci, tak jako člověk, který prohraje sázku, pospíchá zaplatit, protože už chce mít vztek za sebou.
"Co si teď myslíš, Nicole?" zeptal se.
"Já si nemyslím vůbec nic," odpověděla lištička. "Ale vy, pane maršálku, vy, který víte všecko, oč se vsadíte, že jsem uhodla, co vy si myslíte."
"Nicole," řekl maršálek vážně, "podívej se, ty uprchneš, ale čert ví, co se může stát, tvá paní se náhodou v noci vzbudí, bude tě potřebovat, nedovolá se tě, způsobí poplach, a je tu nebezpečí, že budeš dopadena."
"Na tohle jsem tedy nemyslila, na něco takového bych vůbec nepomyslila a vůbec, když je tomu tak, pane maršálku, myslím, že by bylo lépe, kdybych tady zůstala."
"Ale co když chytnou pana Beausira?"
"Tak ať si ho chytnou."
"A co když se přizná?"
"Tak ať se přizná."
"Ale pak bys byla ztracena," nadhodil Richelieu, v němž se začal ozývat nepokoj.
"Proč bych měla být ztracena? Slečna Andrée je tak hodná, a protože mě má opravdu ráda, přimluví se za mě u krále. A i kdyby tedy něco udělali panu Beausirovi, mně neudělají nic, vsaďte se."
Maršál se kousl do rtů.
"A já, Nicole," téměř se rozzlobil, "já ti říkám, že jsi husa. Slečna Andrée není tak zadobře s králem, jak si myslíš, a já tě.nechám okamžitě sebrat, jestli doslova neposlechneš, co ti říkám. Poslechneš tedy nebo ne, ty hádě?"
"Ach, monsignore, se mnou se přece vždycky dá mluvit a sám jste říkal, že nejsem na hlavu padlá. Poslechnu, ale mám své podmínky."
"O těch si ještě promluvíme. Půjdeš tedy za panem Beausirem a smluvíš si s ním plán útěku."
"Ale jak se mám rozhodnout k útěku, pane maršálku, když mi sám říkáte, že se může slečna probudit, že mě může volat, a kdoví co ještě, samé věci, na které bych si byla nikdy nepomyslila, ale na které jste vy, pane maršálku, v těchhle věcech tak zkušený muž, tak dobře pamatoval."
Richelieu se znovu kousl do rtu, tentokrát ještě silněji než poprvé.
"To víš, že jsem na to pamatoval, ty ještěrko, a přemýšlel jsem, aby se nic takového nestalo."
"A jak tedy chcete zabránit, aby mě slečna nezavolala?"
"Tím, ze jí zabráním, aby se neprobudila."
"Ach, slečna je každou noc desetkrát vzhůru. To tedy nepůjde."
"Má tedy slečna tutéž nemoc jako já?" zeptal se Richelieu pokojně.
"Jako vy?" zasmála se Nicole.
"Patrně, protože i já se probouzím třeba desetkrát za noc. Naštěstí si s takovou věcí vím rady. Ať to slečna udělá jako já. A jestliže to neudělá, musíš to udělat ty za ni."
"Podívejme se, a copak mám udělat, prosím vás, monsignore?"
"Co pije tvá velitelka večer, než jde spát?"
"Co pije?"
"Nu to přece dělá dnes každý, aby se v noci neprobouzel žízní. Někdo pije oranžádu nebo vodu s citrónovou šťávou, někdo šťávu z meruněk, někdo..."
"Slečna pije večer před spaním jen sklenici čisté vody, jenom někdy, když ji bolí hlava, vodu s pomerančovou šťávou."
"Ach, to je výborné," zvolal Richelieu, "právě tak jako já. To jí moje medicína znamenitě pomůže."
"Jak to myslíte, pane?"
"Nakapu si několik kapek jakési šťávy do svého nápoje a spím pak klidně celou noc."

Nicole přemýšlela, kam pan maršálek touhle řečí vlastně míří, a jaká v tom má být její úloha.
"Ty neodpovídáš," naléhal vévoda.
"Myslím .na to, že slečna nemá takovou šťávu jako vy."
"Já ti ji dám."
Ale, ale, pomyslila si Nicole, které se okamžitě rozbřesklo.
"Kápneš do sklenice své paní dvě kapky, slyšíš, dvě kapky, ani o jednu víc, ani o jednu míň. Slečna bude dobře spát, neprobudí se, nezavolá tě a ty můžeš klidně uprchnout."
"Nemusím-li udělat nic jiného, pak tohle opravdu není těžké."
"Kápneš jí tam tedy ty dvě kapky?"
"Samozřejmě."
"Slibuješ mi to?"
"Vzdyť je to přece v mém zájmu," odpověděla Nicole.
"Potom slečnu dobře zamknu..."
"Ne, ne," vykřikl živě Richelieu. "Právě to nesmíš udělat. Naopak necháš dveře jejího pokoje otevřené."
"Ale," podivila se Nicole, a z jejího hlasu Richelieu poznal, že všechno pochopila.
"To je všechno?" zeptala se dívka.
"Úplně všechno. Teď můžeš jít a říci svému miláčkovi, aby se připravil na útěk."
"Bohužel mu nebudu moci říci, monsignore, aby si vzal s sebou také svou peněženku."
"Víš přece, že jsem to vzal na sebe."
"Ach, právě si vzpomínám, že monsignore byl tak laskav..."
"Kolik potřebuješ, Nicole?"
"Na co?"
"Abys kápla slečně ty dvě kapky."
"Na ty dvě kapky, milostivý pane, nepotřebuji nic, vždyť jste mě přece ujistil, že to je v mém zájmu, a já přece nejsem taková nestydatá, abych si nechala platit za svůj zájem. Ale za to, že nechám slečniny dveře otevřeny, za to si samozřejmě nechám zaplatit a upozorňuji vás předem, monsignore, že potřebuji pěknou sumičku."
"Kolik?"
"Dvacet tisíc franků."
Richelieu sebou trhl. "Nicole," povzdychl si, "to jdeš hodně daleko."
"Také si myslím, monsignore, protože začínám věřit, jak jste prve řekl, že mě budou pronásledovat. Cesta bude asi daleká, ale s vašimi dvaceti tisíci franky si snad pomůžu."
"Jdi to tedy vyjednat s panem Beausirem, Nicole, dám ti pak peníze."
"Pan de Beausire je strašně nedůvěřivý člověk a nebude chtít věřit, co mu řeknu, dokud mu neukáži přesvědčivý důkaz."
Richelieu vytáhl z kapsy hrst bankovek.
"Tady máš zálohu," řekl, "a v téhle peněžence je sto zlaťáků."
"Pan vévoda to zatím spočítá, a až promluvím s panem Beausirem, dá mi, co mi je ještě dlužen."
"Ale ne, u všech čertů, udělám to raději hned. Ty dovedeš hospodařit, Nicole, myslíš na sebe a to ti možná přinese štěstí."
A Richelieu kvapně doplatil Nicole, co jí ještě zůstával dlužen, jednak v bankovkách, jednak ve zlaťácích.
"Tak teď už je to v pořádku, Nicole?" zeptal se nakonec.
"Myslím, že ano. A teď mi ještě schází to hlavní, monsignore."
"Ta šťáva, viď."
"Monsignor má patrně lahvičku u sebe, že?"
"Nosím ji pořád s sebou."
Nicole se ušklíbla.
"A potom, ještě jsem si na něco vzpomněla, brána se pokaždé na noc zavírá, ale já nemám klíč."
"Ten já mám, protože jsem prvním komořím."
"Opravdu?"
"Tady ho máš."
"To je zvláštní," ušklíbla se znovu Nicole, "jedna šťastná náhoda vedle druhé. Člověk by řekl, že se zase začínají dít zázraky. A teď sbohem, pane vévodo."
"Ty už mi dáváš sbohem?"
"Zajisté, bohužel už pana vévodu neuvidím, protože odjedu okamžitě, jakmile slečna usne."
"To máš pravdu. Sbohem, Nicole."
Nicole odběhla, smějíc se do dlaní, a brzo zmizela v šeru, které už začalo houstnout.
"Tak jsem to opět vyhrál," řekl si Richelieu, "ale nějak se mi zdá, že štěstí se ode mne začíná odvracet, asi jsem už přece jen příliš starý. To děvče mě porazilo na hlavu. Ale to nevadí, jen když to i s úroky vrátím jinému."
3. Útěk
Nicole byla svědomité děvče. Dostala od pana de Richelieu peníze, dostala je dokonce předem, a proto považovala za svou povinnost odvděčit se za takovou důvěru. Běžela rovnou cestou k bráně a octla se tam dvacet minut před osmou místo o půl osmé. Pan Beausire byl zvyklý na vojenskou přesnost, byl vždycky dochvilný a čekal tedy už deset minut.
Asi před deseti minutami opustil také pan Taverney dceru, takže Andrée zůstala o samotě. Po baronově odchodu

stáhla ihned záclony.

Podle svého zvyku pozoroval dívku Gilbert ze své mansardy, či spíše ji pohlcoval očima. jenom bylo těžko uhodnout, zda zraky, které na dívku upíral, plály láskou nebo nenávistí.

Když spustila Andrée záclony, neměl se už Gilbert nač dívat, a proto se podíval na druhou stranu. Ale když se podíval na druhou stranu, zahlédl chochol páně Beausirův a poznal statečného poddůstojníka, který chodil sem a tam a z dlouhé chvíle si hvízdal jakousi písničku.

Za deset minut, totiž v sedm čtyřicet, se objevila Nicole. Prohodila několik slov s panem Beausirem, ten přikývl na souhlas a pustil se směrem k tmavému stromořadí vedoucímu k malému Trianonu. Také Nicole odhopkala lehce jako pták.

Vida, vida, řekl si Gilbert, pan milovník a slečna komorná si chtějí něco pošeptat anebo mají něco za luhem, k čemu nepotřebují svědků. Dobrá, podíváme se za nimi.

Gilbert už nebyl na Nicolu zvědav, protože však věděl. Že má v komorné zapřisáhlou nepřítelkyni, snažil se, aby nashromáždil co možná nejvíc důkazů proti jejímu chování, aby mohl s úspěchem odrazit útok, kdyby snad Nicole proti němu něco podnikla. Nepochyboval, že každou chvíli může mezi nimi dojít k otevřenému boji, a jako dobrý voják dbal o to, aby měl prach v suchu a co největší množství ostré munice.

Již samo Nicolino dostaveníčko uprostřed Trianonu bylo zbraní, kterou nemohl Gilbert přehlédnout, a byl by hlupák, kdyby ji nezvedl, už jenom proto, že se Nicole dopustila tak lehkomyslné neopatrnosti a pustila zbraň Gilbertovi přímo k nohám. Ted šlo jen o to, aby svědectví očí doplnil ještě svědectvím uší a zachytil nějaké to kompromitující slovíčko, které by mohl triumfálně vrhnout na dívku, až jednou dojde k souboji.

Vyběhl proto rychle z komůrky, proběhl chodbou kolem kuchyně a vběhl do zahrady po malých schodech u kaple. Jakmile byl jednou v zahradě, nemusel se už ničeho bát. Znal v ní každý koutek snad lépe, než zná liška své doupě. Plížil se proto pod lipami, až se dostal do křoví, asi dvacet kroků od místa, kde, jak předpokládal, přistihne Nicolu. A opravdu, Nicole tam byla.

Sotva se Gilbert přikrčil v křoví, dolehl k jeho uším podivný zvuk. Byl to zvuk zlata, dopadajícího na kámen, kovový zvuk, který se nedá ničím napodobit.

Gilbert se plížil jako had až k terase, odkud splývaly větve šeříku, šířily nádhernou vůni a sypaly své květy na chodce, kteří procházeli stinným stromořadím. Když se sem konečně doplazil, rozeznal v šeru Nicolu. V určité vzdálenosti od mříže, aby na ně ruka páně Beausirova nemohla dosáhnout, kladla chytrá komorná na kámen zlaťáky z peněženky, kterou jí před chvílí daroval pan de Richelieu. Zlaťáky se kutálely a třpytily, přitahovaly neodolatelnou silou pana Beausira, který s chvějícíma se rukama a planoucíma očima nevěděl, nač se má dívat dřív: na zlaťáky nebo na Nicolu, tím spíš, že za živého Boha nemohl uhodnout, jak k nim asi Nicole přišla.

Nicole se uchichtla: "Už jste mi často sliboval, že mě unesete, drahý pane Beausire."

"Nejenom že vás unesu, ale že se s vámi ožením!" vykřikl zdatný voják ohnivě.

"Co se týče vdavek, drahý pane, o tom si promluvíme někdy později. Pro tuto chvíli je nejdůležitější, zdali můžeme za dvě hodiny odtud uprchnout."

"Třeba za deset minut, budete-li si to přát."

"Ne, mám tu ještě něco na práci a bude to trvat právě dvě hodiny."

"Dvě hodiny nebo deset minut, váš sluha pro vás udělá všechno, co si jen budete přát."

"Dobrá, tady máte padesát louisdorů" - komorná odpočítala padesát zlaťáků a podala je skrz mříže panu Beausirovi, který je chvatně strčil do kapsy, ani je nepřepočítal - "a za půldruhé hodiny tady na mne budete čekat s kočárem."

"Ale..." divil se Beausire.

"Jestli nechcete, necháme to tak, jak to je, dělejte jako by se nic nestalo a vraťte mi mých padesát louisdorů."

"Nemám žádné námitky, drahá Nicole, a nebojím se ničeho, jenom mám strach o budoucnost."

"O čí budoucnost?"

"O vaši."

"O mou budoucnost?"

"Samozřejmě. Padesát louisdorů se rozplyne, rozkutálejí se, ani nevíte jak, a pak budete hořce litovat, že jste utekla z Trianonu."

"Že si děláte takové starosti, pane Beausire! Nechte to na mně. Nepatřím k ženám, které se nevyznají v tlačenici. Nestrachujme se proto napřed. Až utratíme našich padesát zlaťáčků, uvidíme, co nám náhoda přinese.

Ale Nicole nečekala na náhodu a zazvonila v kapse druhými padesáti zlaťáky. Beausirovi zazářily oči.

"Pro tebe bych skočil do ohně!" vykřikl nadšeně.

"To na tobě nikdo nechce. Za půldruhé hodiny tu budeš s kočárem a za dvě hodiny nás má Trianon vidět."

"Platí," zvolal Beausire, chytl Nicolu za ruku a snažil se ji přitáhnout k mříži, aby ji políbil.

"Dej pokoj, prosím tě, ty ses zbláznil!" bránila se Nicole.

"Nezbláznil, jsem jenom zamilovaný až na půdu."

"Hm, hm," ohrnula ret Nicole.

"Ty mi nevěříš, srdíčko?"

"Ale ano, věřím. Jenom koukej opatřit dobré koně."

"To víš, že opatřím."

Milenci se otočili, ale za okamžik se Beausire důležitě obrátil. "Pst, pst," volal na Nicolu.

"Co je?" volala Nicole, která už byla několik kroků od švarného poddůstojníka a přidržovala si ruku u úst, aby ji Beausire slyšel, i když nebude hlasitě volat.

"A co mříž?" staral se Beausire, "jak se dostaneme přes bránu?"

"Je to kus hlupáka!" zamumlala si pro sebe Nicole, takže to slyšel Gilbert, nikoli však pan Beausire. Nahlas vykřikla: "Mám klíč!"

Beausirovi uniklo jenom udivené ach, otočil se na patě a ubíhal odtud, tentokrát nadobro. Také Nicole ubíhala se sklopenou hlavou ke své velitelce.

Gilbert zůstal sám a začal si klást všelijaké otázky: Proč Nicole utíká s Beausirem, kterého zřejmě nemá nijak zvlášť ráda!! Kde vzala tolik peněz? Jak se jí dostal do rukou klíč? Proč se vrací k slečně Andrée, když by mohla utéct ihned?"

Na jednu otázku, totiž co se týče peněz, tušil Gilbert odpověď, ale na ostatní si odpovědět nedovedl. Nepomohl-li mu už jeho bystrozrak objasnit všechny tyto záhady, tím více se v něm ozvala vrozená zvědavost a získaná nedůvěra, takže se rozhodl, že tuto noc, ať bude jakkoliv chladná, probdí venku pod stromy, aby viděl, jak se utváří situace, jejíhož začátku byl svědkem.

Andrée doprovodila otce až k bráně velkého Trianonu. Vracela se samotná a zamyšlena a Nicole, která v největším chvatu spěchala stromořadím, na ni div nenarazila. Jakmile zahlédla velitelku, komorná se okamžitě zastavila, a teprve když jí slečna Andrée pokynula, vyběhla za ní po schodech do pokoje.

Bylo k půl desáté. Noc dnes nastala rychleji než obyčejně, neboť od jihu se přihnal veliký černý mrak, zastřel celou oblohu a zahalil celé Versailles, kam až oko mohlo dohlédnout, i se všemi parky a zahradami, tmavým závojem, za nímž zmizely hvězdy zářící na tmavomodrém nebi. Mírný vánek laskal teplými polibky znavené květiny, které skláněly stvoly, jako by si chtěly vyprosit z nebes trochu deště nebo rosy.

Ani hrozba blížící se bouře nepohnula slečnu Andréu, aby zrychlila krok, naopak, smutná a zamyšlená dívka se loudala jen krok za krokem po schodech, jako by litovala, že se musí vrátit domů, u každého okna zůstala na chvilku stát, jako by chtěla vdechnout pochmurnou náladu noční oblohy, pravý to obraz dívčiny vlastní nálady, jako by chtěla co možná oddálit návrat...

Konečně přece jen vstoupila do pokoje. Klesla do křesla a přikázala Nicole, aby pootevřela okno do dvora. Komorná hořela netrpělivostí, byla plna strachu a obav, aby nezmeškala smluvenou hodinu. Poslechla proto velmi hbitě, tvářila se dokonce, jako by jí na velitelce bůhvíjak záleželo, a protože se dovedla jak náleží lichotit, přistoupila soucitně k Andrée a plna účasti a starostlivé péče velitelku litovala:

"Slečna je dnes nějaká churavá. Má opuchlá víčka a tak divně se jí lesknou oči. Nebude to horečka? Neměla by si slečna odpočinout?"

"Myslíš, Nicole?" zeptala se Andrée bezbarvým hlasem, třebaže komornou takřka nevnímala. Položila si nohy unaveně na podušku. Nicole to považovala za pokyn, aby velitelku odstrojila, a začala vyplétat z Andréina účesu stuhy a květiny, jichž tu bylo tolik, že by je nedokázala ani sebe obratnější komorná všechny vytáhnout dříve než za čtvrt hodiny.

Andrée nepromluvila ani slova. Teprve když Nicole ukončila dívčinu noční toaletu, udělila Andrée rozkazy pro zítřek. Nicole měla zajít do Versailles, přinést odtamtud knihy, které tam pro sestru zanechal Filip. Měla také vzkázat ladiči pian, aby přišel do Trianonu naladit klavír. Nicole klidně odpověděla, že vstane časně ráno, nebude-li se v noci budit, a vyřídí slečniny příkazy dříve, než se Andrée probudí.

"Musím zítra také psát," umiňovala si Andrée sama pro sebe, "ano, napíši Filipovi, aspoň se mi trochu uleví."

Piš si nebo nepiš, pomyslila si Nicole, já už ten dopis na poštu neponesu..

Ale při této myšlence si komorná, která nebyla přece jen tak dočista zkažená, uvědomila, že to bude poprvé, co opustí svou laskavou velitelku, u níž se probudil její duch i její srdce. Každé pomyšlení na Andréu bylo spojeno s tolika vzpomínkami a s tolika velitelčinými laskavostmi, že přetrhnout tento řetěz znamenalo přetrhnout poslední pouto, které ještě Nicolu vázalo k dětství.

Zatímco se obě dívky tak rozdílné založením a povahou, oddávaly svým myšlenkám, ubíhal rychle čas a hodiny malého Trianonu, které šly vždycky o něco napřed před hodinami velkého Trianonu, začaly odbíjet devátou.

Beausire už měl být na místě a Nicole už zbývalo sotva půl hodiny do chvíle, kdy se s ním měla sejít. Odstrojila svou velitelku, jak nejrychleji dovedla, podala jí noční úhor, a když Andrée, pořád ještě zamyšlena, upírala nepřítomně oči ke stropu, vytáhla chvatně ze záňadří lahvičku, kterou dostala od Richelieua, vhodila do sklenice vody dva kousky cukru a bez váhání ukápla do skleničky dvě kapky šťávy. Voda se na okamžik zakalila, zbarvila se lehce do opálova a znenáhla se zase vyjasňovala.

"Voda je připravena, slečno," nadhodila potom Nicole, "šaty máte složeny a noční lampa je rozsvícena. Ráno musím časně vstávat, jak jste mi právě nařídila. Mohu si už jít lehnout?"

"Běž, Nicole," souhlasila Andrée roztržitě.

Nicole se uklonila, naposledy si povzdychla - ale Andrée si toho nevšimla - a zavřela za sebou dveře do malého předpokoje. Nešla však do své ložnice, ale tiše utíkala chodbou, zlehka našlapovala na špičky, aby nevzbudila pozornost sousedů. Podle maršálkova příkazu nechala dveře na chodbu otevřeny.

Gilbert se mezitím nehnul ze svého místa. Slyšel, jak Nicole říká panu Beausirovi, že se vrátí za dvě hodiny, a proto čekal. Bylo už deset minut po deváté a mladík se začal obávat, zda Nicole vůbec přijde. Vtom ji však spatřil, utíkala, jako by jí za patami hořelo. Přiběhla k vratům a skrze mříž podala Beausirovi klíč. Beausire otevřel bránu, Nicole vyběhla ven a brána se za ní zavřela v těžkých veřejích. Pan Beausire odhodil klíč do trávy v příkopu právě tam, kde se krčil Gilbert. Mladík zaslechl, jak klíč dopadá a pozorně si všiml kam.

Mezitím se dostali Nicole a Beausire na volný vzduch.

Gilbert poslouchal a povšiml si, že se za hranou neozývá rachot kočáru, jak si Nicole přála, ale jen ozvěna koňských kopyt. Škodolibě si pomyslil, jak asi Nicole hubuje, že odtud neodjíždí v kočáře jako vévodkyně. Jen čtyři kopyta bila do dláždění a jejich zvuk pomalu umlkal.

Gilbert si vydechl. Byl teď volný, zbavil se Nicoly, své nepřítelkyně. Andrée zůstala sama. Možná že Nicole na útěku

zapomněla klíč ve dveřích. Gilbert bude možná moci vniknout až k Andrée. Při této myšlence se v mladíkovi zpěnila krev, v duši mu divoce zápasily bázeň i nejistota, zvědavost i touha. Pustil se směrem, odkud přiběhla Nicole, k známému nám domu.

4. Setkání

Když se Andrée octla o samotě, probrala se pozvolna z ustrnutí, do něhož před chvílí upadla. Zatímco Nicole prchala na koňském hřbetě, přidržujíc se pana Beausira, klesla Andrée na kolena a jala se vroucně modlit za Filipa, jediného člověka na světě, kterého opravdu vroucně milovala. Obracela se k Bohu s naprostou důvěrou. Andréina modlitba nebyla nikdy jen řetězem naučených a hluše odříkávaných slov. Bylo v ní vždy jakési vytržení, v němž se dívčina duše povznášela k Pánu a splývala s ním vjedno.

V této vroucnosti duše, odpoutané od všeho pozemského, nebylo ani kouska sobectví. Andrée se takřka vzdávala sama sebe, podobna trosečníku, který už ztratil poslední špetku naděje a nemodlí se za sebe, ale za ženu a za děti, které se vbrzku stanou sirotky.

Ta hluboká žalost se zmocnila Andréiny duše po bratrově odchodu. Ale přece jen se do dívčina žalu mísil ještě jiný pocit. Byl to pocit, v němž se dívka sama nedovedla dost dobře vyznat, jakási nejasná předtucha blížícího se neštěstí. Něco podobného, jako když člověka bolí rána, která se už dávno zahojila. Bolest, kterou nemocný zakoušel, už přestala, ale pocit této bolesti žije v nás ještě dlouho a hlásí se právě tak zřetelně jako kdysi bolest sama.

Andrée však nepřemítala o zdrojích této temné předtuchy. Všechny dívčiny myšlenky se upínaly k bratrovi, nemyslela na nic jiného než na rozloučení s ním. Konečně sáhla po jedné knize ze své malé knihovničky, postavila si lampu na dosah ruky a ulehla na lůžko. Kniha, kterou si vybrala, nebo kterou spíš náhodou vzala do ruky, bylo to jakési přírodopisné dílo, nedovedla upoutat dívčinu pozornost, naopak ji uspávala. Brzy se dívčiny oči začaly zastírat mlhou zpočátku průsvitnou, záhy však hustší a hustší. Chvíli se bránila spánku, snažila se ovládat rozptýlené myšlenky, nakonec se však poddala únavě, zvedla hlavu a vztáhla ruku, aby zhasla světlo. Tu však zahlédla sklenici s vodou, sáhla po ní, zamíchala lžičkou zpola rozpuštěný cukr a rozespale nesla sklenici k ústům.

Sotva se však Andréiny rty dotkly sklenice, roztřásly se dívce ruce podivným chvěním, jakási žhavá tíha jí padla na skráně a Andrée plná hrůzy si uvědomila, že se ji v žilách začíná rozlévat ono podivné, nadpřirozené fluidum, které již několikrát zvítězilo nad jejími silami a rozumem. Měla sotva pokdy, aby postavila sklenici na podnos, a takřka v témž okamžiku pozbyla řeči, zraku i rozumu. Z dívčiných pootevřených úst splynul jen táhlý povzdech a Andrée klesla na postel jakoby zasažena bleskem, v mdlobách, které připomínaly smrt.

Ale tento podivný úkaz zdánlivé smrti byl jen přechodem z jednoho života do druhého. Z mrtvolné strnulosti, kdy se zdálo, že se dívčiny oči zavřely nadosmrti, se Andrée najednou probrala, prudce se vztyčila, otevřela oči - zůstaly však příšerně nehybné jako oči mrtvoly, která najednou vystoupila z hrobu - a jako mramorová socha, která se utrhla z náhrobku, sestoupila dívka z postele.

Nebylo pochyb: Andrée spala oním podivným spánkem, který již několikrát zasáhl do jejího života.

Prošla pokojem, otevřela skleněné dveře a kráčela předsíní přísnou pevnou chůzí jako oživlá socha. Došla až ke schodům, zvolna a bez bázně, až sešla dolů a octla se na chodníku.

Právě když Andrée kladla nohu na nejhořejší schod, octl se Gilbert u paty schodiště. Spatřil bílou ženu slavnostního vzezření. Kráčela přímo k němu, jako by mu přicházela vstříc. Mladík ucouvl a pozpátku se dostal až k nejbližšímu houští.

Vzpomněl si, že takhle už jednou viděl slečnu Andréu na zámku v Taverney. Šla tenkrát kolem něho, takřka se ho dotkla, a přece ho neviděla.

Tak tomu bylo i tentokrát. Zmaten a roztřesen padl mladík na kolena. Nohy mu vypověděly službu. Jímala ho hrůza. Nevěděl, jak se stalo, že dívka takhle podivně vychází z domu, a sledoval ji s úděsem. Veta bylo po jeho rozvaze a klidu. Krev mu mocně bila do spánků, byl blízek šílenství, rozhodně už nedokázal být pouhým pozorovatelem. Klečel tedy v trávě, ukryt v křoví a hltal dívčinu postavu, jak si to navykl od té chvíle, co se jeho srdce zmocnila tato osudná láska. Náhle se mu však v hlavě rozjasnilo, Andrée nezešílela, nepozbyla rozumu, jde prostě tímto pohřebně vážným krokem někam, kam ji někdo volá.

Pojednou se zablesklo.

V silném, modravém záblesku zahlédl Gilbert, že v temné lipové aleji je ukryt jakýsi muž. Přestože blesk ozářil tvář tohoto muže jen na zlomek vteřiny, zpozoroval Gilbert, že cizincův obličej je nevýslovně bledý a že má neuspořádaný šat.

Cizinec vztahoval paži, jako by dívku k sobě vábil anebo jako by jí poroučel, a Andrée šla k němu jako bez ducha.

Gilbertovi bylo, jako když mu hrudí projela žhavá ocel a mladík se vztyčil na kolenou, aby mu neušel jediný pohyb.

V tom okamžiku se znovu zablesklo.

Gilbert poznal Balsama. Hrabě byl celý zpocen a pokryt prachem. Podařilo se mu bůhvíjak vniknout do Trianonu a vábil teď k sobě Andréu tak neodolatelně, jako had přitahuje svou obět.

Dva kroky před ním se Andrée zastavila. Balsamo ji vzal za ruku. Andrée se chvěla po celém těle.

"Vidíte?" zeptal se hrabě.

"Vidím," odpověděla Andrée. "Ale mohl jste mě zabít."

"Odpusťte, odpusťte mi to," odpověděl Balsamo. "Je to tím, že jsem sám ztratil hlavu, že nevím, co dělám - snad šílím, snad sám umírám."

"Cítím, že trpíte," odpověděla Andrée, na niž dotykem ruky přecházela mužova úzkost.

"Trpím, trpím, strašně trpím a přicházím k vám hledat útěchu. Vy jediná mi můžete pomoci."

"Ptejte se mě."

"Ptám se vás ještě jednou: vidíte?"

"Ano, vidím."
"Můžete se mnou jít do mého bytu?"
"Mohu, jestliže mě vás duch povede."
"Pojďte."
"Ach," šeptala Andrée, "vcházíme do Paříže, procházíme širokou třídou, zabočujeme do jakési ulice, v níž svítí jediná svítilna."
"Jdeme dobře, vstupme do domu."
"Jsme v jakési síni, napravo je schodiště. Vy mě však vedete ke zdi. Zeď se otvírá, objevují se schody."
"Jděte po nich nahoru!" vykřikl Balsamo.
"Teď jsme v pokoji. Na zemi je lví kůže, po stěnách plno zbraní. Stěna u krbu se otvírá."
"Vejděte dovnitř. Kde jste?"
"V podivném pokoji, nejsou tam dveře a okna jsou zamřížována. Ach, jaký je tam všude nepořádek!"
"A není tam nikdo, nikdo,viďte?"
"Nikdo."
"Můžete vidět osobu, která tam bydlela?"
"Mohu, jestliže mi dáte nějaký předmět, který je její nebo kterého se dotkla."
"Tady jsou její vlasy."
Andrée vzala vlasy a přitiskla si je k očím.
"Ach, už ji poznávám, už jsem viděla tu paní, prchala do Paříže."
"Tak jest, tak jest. Můžete mi říci, co dělala v posledních hodinách a jak uprchla?"
"Počkejte, počkejte! Ano: ležela na pohovce, měla rozhalený šat a na prsou bodnou ránu."
"Dívejte se, Andrée, dívejte se, neopouštějte tu ženu."
"Spala. Teď se probouzí. Rozhlíží se kolem sebe. Teď vytahuje kapesník. Vystupuje na židli. Přivazuje kapesník na mříž. Ach Bože, Bože!"
"Chce tedy opravdu umřít?"
"Ano, ano, je pevně rozhodnuta. Ale bude to strašná smrt. Nechává kapesník na mříži. Teď slézá ze židle. Ach, ubohá žena!"
"Co dále?"
"Ach, jak pláče, jak naříká, jak lomí rukama. Hledá nějaký tvrdý předmět, o nějž by si mohla rozbít lebku."
"Ach Bože, Bože," šeptal Balsamo.
"Teď přistupuje ke krbu. Krb tvoří dva mramoroví lvi. Chce si rozbít hlavu o hlavu jednoho z těch lvů..."
"A dále, dále... Dívejte se, Andrée, poroučím vám to."
"Teď se zastavila."
Balsamo si zhluboka oddechl.
"Dívá se."
"Nač se dívá?" naléhal Balsamo.
"Spatřila, že na oku lva je krev."
"Bože, Bože!" vykřikl Balsamo.
"Ano, krev, a přece se dosud neudeřila. Ach, to je zvláštní! To není její krev, je to vaše krev."
"Moje krev!" vykřikl Balsamo jako beze smyslů.
"Ano vaše, vaše. Řízl jste se dýkou do prstu a zkrvaveným prstem jste se dotkl lvího oka. Vidím vás."
"Máte pravdu. Ale jak uprchla?"
"Počkejte. Dívá se na krvavou skvrnu, dotýká se prstem místa, kterého jste se předtím dotkl vy. Ach, lví oko pohybuje jakýmsi perem. Stěna krbu se rozevřela."
"Co jsem to udělal!" vykřikl Balsamo. "Zradil jsem sám sebe. Co dělá teď? Prchá?"
"Musíte jí odpustit. Byla tak nešťastná, chuděra."
"Kde je? Kam šla? Jděte za ní, Andrée, poroučím vám to.
"Počkejte, počkejte, zastavila se v pokoji se zbraněmi a lví kůži. Jakási skříň je tam otevřena. Skříňka, která bývá obyčejně uvnitř, leží na stole. Poznala ji a bere si ji s sebou."
"Co je v té skříňce?"
"Vaše papíry."
"Jak vypadá ta skříňka?"
"Je potažena modrým sametem, má stříbrné kování, spony a zámek."
"Běda," zvolal Balsamo. "Vzala tedy skříňku s sebou?"
"Ano, vzala. Jde po schodech do předsíně, otvírá dveře, tahá za šňůru, kterou se otvírají dveře na ulici, vychází z domu."
"Je už pozdě."
"Bude už noc."
"Tím lépe. Uprchla nedlouho předtím, než jsem se vrátil, snad ji ještě budu moci dohonit. Jděte za ní, jděte za ní, Andrée."
"Octla se na ulici, utíkala jako šílená, už je na hlavní třídě... Utíká... Utíká... Nezastavuje se."
"Kam utíká?"
"K Bastile."
"Vidíte ji pořád?"

"Ano, běží jako beze smyslu. Vráží do chodců. Teď se zastavuje, chce vědět, kde je... Ptá se na to."
"Co říká? Poslouchejte, Andrée, poslouchejte, probůh, ať vám neujde jediné slovo. Říkala jste, že se někoho ptá?"
"Ano, jakéhosi černě oděného muže."
"Nač se ho ptá?"
"Chce vědět adresu velitele policie."
"Nebyla to tedy planá pohrůžka. Řekl jí to?"
"Ano."
"Co dělá?"
"Obrátila se a pustila se příční ulicí. Jde přes jakési velké náměstí."
"To je Place Royale. Víte, co má v úmyslu?"
"Běžte za ní! Běžte za ní! Chce vás udat. Bude-li tam před vámi, dostane-li se k panu de Sartines, jste ztracen."
Balsamo vyrazil strašlivý výkřik, vrhl se do křoví, vyběhl malými dvířky, které před ním jakýsi stín otevřel. a hned zase zavřel, jedním skokem vyskočil do sedla - jeho kůň Džerid už netrpělivě bil kopyty.
Bičován jak hlasem hraběte, tak ostruhami, hnal se kůň jako divý k Paříži. Za chvilku bylo slyšet jen ozvěnu kopyt na tvrdém dláždění.
Andrée tu stála němá, nehybná a bledá. Jako by byl Balsamo odnesl s sebou její život, zapotácela se jednou a padla na zem.
Balsamo v chvatu a nemysle na nic jiného, než jak by dostihl Lorenzu, zapomněl Andréu probudit.
5. V bezvědomí
Andrée neupadla do bezvědomí rázem, ale postupně, jak jsme se to už pokusili popsat. Sama, opuštěna, celá prostydlá a strnulá oním vnitřním mrazením, které následuje po každém nervovém záchvatu, začala se potácet a třást jako člověk, který je stižen padoucnicí.
Gilbert stál jako přimrazen, nakloněn kupředu a upíraje na Andréu bezvýrazný pohled. Nevěděl nic o magnetických silách a netušil tedy ani, že jde o umělý spánek a vlastně jakýsi druh hrubého násilí. Z Andréiny rozmluvy s Balsamem neslyšel takřka nic. Pro něho bylo jisté jen to, že Andrée už podruhé, jako kdysi v Taverney, poslechla tohoto muže, jenž na ni zřejmě měl podivný a strašný vliv. Nebylo tedy divu, že mladík si sám pro sebe shrnul celou tu událost takto: Andrée má milence anebo alespoň tohoto muže sama miluje a v noci si s ním dává schůzky.
Andréina rozmluva s Balsamem, ačkoli ji oba vedli velmi tiše, přece jen se naoko a na dálku podobala hádce. Vypadalo to jako spor dvou rozvaděných milenců. Balsamo, zničený, malomyslný a bezradný, působil dojmem zoufalého milence. Andrée, jež tu zůstala sama, tichá a nehybná, musela každému diváku připadat jako opuštěná milenka.
A nakonec Gilbert ke všemu ještě zahlédl, jak se Andrée potácí, tápe kolem sebe rukama, hledá, čeho by se mohla zachytit nebo kde by spočinula. Několikrát dusivě zasténala. Namáhala se, či spíše snad se příroda namáhala, aby dívku zbavila nadměrného fluida, kterým na ni Balsamo působil za magnetického spánku. Ale příroda byla přemožena. Andrée se nepodařilo zbavit se zbytku nadvlády, kterou na ni Balsamo působil a která dosud trvala. Nemohla se vytrhnout z temných pout, která ji dosud vázala k vzdálenému muži, a uprostřed tohoto zápasu upadla v křeč, která jí v této chvíli zmítala.
Dívka nakonec úplně ztratila rovnováhu a s bolestným výkřikem klesla k zemi jakoby zasažena bleskem, který právě protrhl nebeskou klenbu. Ale než se úplně zhroutila, přiskočil k ní Gilbert, uchopil ji do náruče a takřka ani necítě v rukou dívčino tělo, odnesl dívku do pokoje, který před chvíli na Balsamův rozkaz opustila.
Dosud tam hořela svíce poblíž rozestlaného lůžka, všechny dveře byly otevřené. Gilbert vrazil dovnitř, opřel se o pohovku a položil na ni chladnou a bezmála neživou dívku. Přestože se dotýkal takřka mrtvolného těla, nemohl se ubránit rozechvění, krev se mu hrnula ke spánkům a srdce mu divě bušilo. Ale první mladíkovy myšlenky byly přesto čisté a nevinné. Uvědomoval si, že to krásné tělo je především třeba vzkřísit. Ohlížel se, je-li tu nějaká nádoba s vodou, aby mohl dívce omýt obličej.
V okamžiku, kdy chvějící se Gilbertova ruka sahala po skleněné láhvi, zdálo se mu, že slyší jakési lehké a pevné kroky na dřevěných schodech, vedoucích k Andréinu bytu.
Nemohla to být Nicole, protože uprchla s panem Beausirem, a nemohl to být ani Balsamo, který před chvílí tryskem odjížděl na zpěněném Džeridovi. Mohl to tedy být jen někdo cizí. V tom bylo velké nebezpečí. Jestliže tu Gilberta někdo přistihne, vyženou ho bez milosti. Andrée byla pro zahradnického pomocníka něco jako španělská královna, které se nikdo z poddaných nesměl dotknout, ani kdyby byla v nebezpečí života. Tahle myšlenka šlehla Gilbertovi hlavou jako blesk, vyděšený mladík však už neměl čas, aby mohl rychle vyběhnout. Kroky se stále blížily, ale v hlomozu, který působila rozpoutavší se bouře, nemohl Gilbert poznat, jak je příchozí ještě daleko. Naštěstí se mu vrátila rozvaha, a chytrý a chladnokrevný mladík si uvědomil, že v této chvíli je nejdůležitější, aby ho tu nikdo neviděl. Zhasl tedy rychle svíčku a ukryl se v komůrce, v níž dříve bydlela Nicole. Odtud mohl skleněnými dveřmi vidět jak do předsíně, tak do Andréina pokoje.
V předsíni hořela na malém nočním stolku lampa. Gilbert ji chtěl původně sfouknout tak jako svíčku v Andréině pokoji, ale nezbyl mu už na to čas. Kroky se ozvaly už docela blízko, mladík zaslechl, jak se kdosi snaží zatajovat dech, a již se objevila na prahu postava muže, který se opatrně vplížil do předsíně a potichu za sebou zavřel dveře na závoru.
Gilbert měl sotva kdy vběhnout do Nicoliny světničky a zavřít za sebou skleněné dveře. Přitiskl obličej na sklo, také on se snažil tajit dech a poslouchal ze všech sil.
Mezitím se rozpoutala bouře v celé své mohutné velebnosti, těžké kapky deště bily do oken. Okno na chodbě bylo otevřené a skřípělo, kdykoli se do něho opřel vítr, pohrávající si s okenicí. Ale ani sebevětší hluk, ani nejstrašnější bouře nedokázaly upoutat Gilbertovu pozornost. Všecky jeho myšlenky, celý život i celá duše se soustředily na

vetřelce.

Záhadný muž prošel předsíní, minul sotva na dva kroky Gilberta a bez váhání vstoupil do Andréina pokoje. Gilbert viděl, jak se blíží k dívčinu lůžku, jak je překvapen, když nalezl lože prázdné. Takřka v témž okamžiku shodil rukávem svíčku na zem, také svícen se překotil a Gilbert slyšel, jak se skleněné ozdůbky tříští o mramorový stůl. Hned po tom zvolal muž přidušeným hlasem: "Nicole, Nicole."

"Jakže? Nicole?" blesklo Gilbertovi hlavou. "Proč ten člověk volá Nicolu, když přece přišel za Andréou?"

Když nikdo neodpovídal, zvedl neznámý muž svícen ze země, vrátil se po špičkách do předsíně a rozžehl svíčku o noční lampu. Gilbert soustředil všechnu pozornost na podivného nočního návštěvníka. Chlapcův zrak by snad byl pronikl i zdí, tak se Gilbert snažil, aby uhodl, co se to vlastně děje. Pojednou sebou trhl, roztřásl se po celém těle, a přestože byl dobře skryt, uskočil o krok dozadu. V záři obou světel poznal třesoucí se a překvapením polomrtvý mladík v muži, který držel v ruce svíčku, krále Ludvíka XV. Rázem mu bylo všechno jasné: proč utekla Nicole, kde vzala peníze, o které se rozdělila s Beausirem, proč nechala otevřené dveře... Rázem pochopil také, jakou úlohu tu hrál Richelieu, jakou Taverney a rázem mu byla jasná také celá ta špinavá a ohavná intrika, jejíž obětí se měla stát ubohá dívka. Pochopil také, proč král volá právě Nicolu, kuplířku v tomto zločinu, která jako Jidáš prodala za třicet stříbrných svou paní a velitelku.

Jakmile však si chlapec uvědomil, co tu asi král chce, čeho on sám má být svědkem, vehnala se mu krev do očí a vzrušení ho připravilo takřka o všechnu rozvahu. Chtěl se dát do křiku, ale hrdlo mu sevřel strach, ten nepřekonatelný, nepochopitelný strach před mužem, který byl dosud ozářen vladařskou vznešeností a kterému se říkalo král Francie.

Mezitím se Ludvík XV. s rozsvícenou svící vrátil do pokoje. Sotvaže se rozhlédl, spatřil Andréu v nočním úboru z průsvitného bílého mušelínu. Hlavu měla opřenou o lenoch pohovky, jak ji tam položil Gilbert, jednu nohu na pohovce, druhá visela bezvládně dolu. Král se usmál při této něžné podívané. Okamžitě se však jeho úsměv změnil v záři svíčky v podivný úšklebek. Zamumlal několik slov, které si Gilbert vyložil jako milostné vyznání. Potom položil svíčku na stůl, vrhl pohled na bouřící se nebe, poklekl před dívku a políbil jí ruku.

Gilbert si setřel pot, který se mu řinul z čela. Andrée se nepohnula.

Když král ucítil, jak ledovou má dívka ruku, uchopil ji oběma rukama, jako by ji chtěl zahřát. Vzápětí však objal oběma pažemi to krásné a něžné tělo a sklonil se, aby zašeptal Andrée do ucha nějaké to něžné slůvko, jaké dívky tak rády poslouchají. Dívčina tvář a králův obličej se takřka dotýkaly.

Gilbert vklouzl rukou do kapsy a oddychl si, když ucítil v kabátě střenku dlouhého nože, který používal k prořezávání křoví.

Andréina tvář byla právě tak ledová jako dívčina ruka. Král se vztyčil. Jeho zrak se svezl k nahé nožce dívčině, bílé a něžné jako nožka Popelčina. Ludvík XV. ji uchopil oběma rukama, ale okamžitě se zachvěl, neboť i noha byla chladná jako mramor.

Gilbert oslněn dívčinou krásou, Gilbert, kterému králova zhýralost připadala nejenom jako svatokrádež, ale především jako krádež, které se tu někdo dopouští na něm samotném, zaskřípěl zuby a otevřel nůž, který do té chvíle drtil v ruce.

Ale král už pustil Andréinu nožku, překvapen tímto vytrvalým spánkem, který snad zprvu pokládal za předstíraný anebo za jakousi koketní ostýchavost. Zdálo se, že uvazuje, proč je to krásné tělo tak chladné a bledé, zdálo se, jako by ho snad teprve v této chvíli napadlo, zda to není smrtelná bledost, zda ještě bije srdce v dívčině těle. Přitiskl ruku dívce na prsa, ale Andréino srdce bylo právě tak němé, jak nehybné bylo její tělo.

Gilbert se již napolo vyklonil ze dveří s nožem v ruce, s jiskřícím zrakem a zaťatými zuby, rozhodnut, že probodne krále, jestliže se vůči dívce ještě něčeho odváží, a pak že probodne sám sebe.

V tu chvíli se ozvala strašlivá rána, jak kdesi poblíž udeřil hrom. Všechen nábytek v pokoji, ba i lenoška, před níž klečel Ludvík XV., se roztřásl jako na lodi za vlnobití. Fialový sirnatý blesk osvítil Andréin obličej tak přísterným světlem, že Ludvík XV. přestrašen Andréinou bledostí, nehybností a mlčením, zamumlal: "U všech čertů, ta holka je opravdu mrtvá!"

V témž okamžiku bleskla patrně králi hlavou hrůzná myšlenka, že objímal mrtvolu. Uchopil svíčku, přistoupil k Andrée a dlouze se na ni zadíval v třepotavém světle plamene. Když spatřil dívčiny fialové rty, zapadlé zraky a temné kruhy pod očima, rozcuchané vlasy, jakoby mrtvá ňadra a hrdlo, z něhož nevycházel dech, strašně vykřikl, odhodil svíčku a potácel se předsíní, tápaje rukama o stěny. Brzy nato zaslechl Gilbert chvatné kroky utíkajícího muže v písku na zahradě. Záhy se však zvuk kroků ztratil v dujícím větru, pod nímž se stromy ohýbaly, a v běsnění rozpoutané bouře.

Teprve teď se odvážil Gilbert s nožem v ruce opustit svůj úkryt. Vkročil na práh Andréina pokoje a několik vteřin pozoroval dívku, ponořenou v hluboký spánek. Na podlaze hořela pohozená svíce a ozařovala matným leskem líbeznou postavu spící dívky.

Gilbert zvolna zavřel nůž a na jeho obličeji se objevil výraz sveřepého a neúprosného odhodlání. Mladík přistoupil ke dveřím, jimiž právě král uprchl. Dlouhou chvíli poslouchal. Potom zavřel dveře na závoru právě tak jako to předtím udělal král. Konečně zhasl noční lampu v předsíni.

Potom se vrátil zvolna a s hořícíma očima do Andréina pokoje. Zašlápl svíčku, jejíž světlo se rozlévalo po podlaze.

Náhlá temnota zahalila podivný úsměv, jenž se mu usídlil kolem rtů. "Andrée, Andrée," šeptal jinoch. "Slíbil jsem ti, že mi neujdeš, padneš-li mi potřetí do rukou. Obvinila jsi mě, že jsem si vymyslil román. Ať tedy tento strašný román také strašně skončí." A mladík se vrhl k pohovce, na níž dosud ležela Andrée nehybná, chladná a bez citu.

6. Balsamova vůle

Balsamo ujížděl na Džeridu, kůň ho unášel jako blesk. Zsinalý netrpělivostí a strachem, skloněný nad vlající hřívou, dýchal jezdec pootevřenými ústy vzduch, který rozrážela koňova hrud, jako se voda dělí o příď rychle plující lodi. Stromy a domy zůstávaly za jezdcem jako fantastické přeludy. Hrabě si sotva povšiml v této divoké jízdě těžkého vozu, jehož pět koní se zděsilo tohoto živoucího meteoru. Tak urazil asi míli cesty. Hlavu měl v plamenech, oči mu žhnuly,

dýchal prudce a takřka nahlas.

Kůň a jezdec proletěli Versailles za několik vteřin. Několik chodců, kteří se v této noční době opozdili na ulici, zahlédlo jen pásmo žhavých jisker. Ještě další míli ujížděl Balsamo s touž prudkostí, Džeridovi stačila pouhá čtvrthodinka, aby urazil tyto dvě míle, a přece i ta čtvrthodinka se zdála Balsamovi celou věčností.

Pojednou jezdce cosi napadlo, Prudkým trhnutím uzdy zastavil oře, až se Džerid postavil na zadní a kopyta se mu zabořila hluboko do písku.

Jezdec i kůň nějakou chvíli těžce oddychovali. Konečně zvedl Balsamo hlavu, přejel si šátkem zpocené čelo a šeptal do noci: "Ach, jaký jsem to blázen! Ani let mého koně ani žár mé touhy nejsou rychlé jako blesk, a přece jen blesk by mohl odvrátit katastrofu, jež se hrne na moji hlavu. Potřebuji okamžitý, mocný a prudký zásah, který by dovedl podtít nohy, jejichž chvatu se bojím, ochromit jazyk, který přináší neštěstí. Potřebuji vyvolat na dálku vítězný spánek, který by znovu podmanil otrokyni, jež se na chvíli zbavila svých pout. Ó, dostanu-li ji ještě jednou do rukou!..."

Skřípaje zuby zalomil Balsamo rukama.

"Dělej co dělej, Balsamo, zachránit se nemůžeš," zvolal bezradně. "Lorenza už je na místě. Snad se právě chystá promluvit, snad už promluvila. Lorenzo, prokletá Lorenzo! Není trest, kterým bych tě za to mohl potrestat!"

Hrabě svraštil čelo a pokračoval s ustrnulým zrakem podpíraje si bradu rukama: "Ale uvidíme, zdali je věda pouhé slovo nebo skutečnost, zda něco zmůže nebo není nic. Ano, chci..., Pokusím se o to. Lorenzo, Lorenzo!... Chci, abys spala!... Ať jsi kdekoli, Lorenzo, spi, spi!... Chci to, poroučím ti to, spoléhám na to.

"Ach ne, ne," zamumlal zoufale. "Vždyť lžu, vždyť tomu sám nevěřím. Neodvažuji se na to spoléhat, ačkoli není nic silnější než vůle. Ale chci to, chci to, celou mocí své duše. Ať moje vůle pronikne vzduchem, ať ji nezdolá nic, ať ji nezdolá lhostejnost nebo vůle protivníkova. Ať pronikne zdí jako dělová koule. Nechť má vůle následuje všude onu prokletou ženu, ať jde za ní, udeří a zničí ji! Lorenzo, chci, abys spala! Lorenzo, chci, abys oněměla!"

A po několik okamžiků soustředil strašlivý hrabě všechny své myšlenky na tyto cíle. Vtiskoval si je do paměti, jako by chtěl dát své vůli všechnu sílu, rozhodnost a moc na jejím letu do Paříže. Když potom skončil, popustil se zaťatými zuby i pěstmi Dražidovi uzdu, tentokrát však už ho nepohánělní ani stiskem kolen, ani ostruhami. Zdálo se, jako by chtěl uklidnit a přesvědčit sám sebe.

Ušlechtilý kůň kráčel teď se souhlasem svého pána klidně a tiše a Balsamo si celou tu dobu, kterou by povrchní pozorovatel mohl pokládat za ztracenou, promýšlel dokonalý a spolehlivý plán obrany. Byl právě hotov, když se Džerid dotkl kopyty dláždění v Sévres.

Když se octli u železné brány do parku, hrabě se rozhlédl, jako by tam měl někdo čekat. A opravdu k němu spěchal od mříží jakýsi muž.

"To jsi ty, Fritzi?" zeptal se potichu Balsamo.

"Ano, mistře."

"Dozvěděl ses?"

"Ano."

"Je v Paříži nebo v Luciennes?"

"V Paříži."

V Balsamových očích se vítězně zablesklo.

"Jak jsi sem přijel?"

"Na Sultánovi."

"Kde ho máš?"

"V hospodě."

"Je osedlán?"

"Dobrá, přichystej se."

Fritz odkvapil, aby odvázal a přivedl Sultána. Byl to dobrý kůň německého plemene, vytrvalec, kterého neunavila sebedelší jízda a který by byl běžel, dokud by nepadl a dokud by jeho pánu nespadla z nohy ostruha.

Balsamo zatím psal pod lucernou jakýsi lístek. Čtal řádky chvatnými tahy a byl hotov dříve, než se Fritz vrátil.

"Pojedeš zpátky do Paříže," nařídil Fritzovi, "a ať je paní Dubarry kdekoli, odevzdáš jí tento lístek do vlastních rukou. Máš na to půl hodiny. Potom se vrátíš do ulice Saint-Claude a počkáš na signoru Lorenzu. Budeš čekat, dokud nepřijde, vrátí se jistě. Vpustíš ji do domu, nebudeš jí v ničem bránit, nebudeš se jí na nic ptát. Teď běž, pamatuj si, že svůj úkol musíš splnit za půl hodiny."

"Splním, mistře," slíbil Fritz, zasadil Sultánovi ostruhy a udeřil ho bičíkem, až zvíře překvapeno tímto neobvyklým zacházením, bolestně zaržalo.

Balsamo pak, nabyv zvolna, ale úplně rovnováhy, ujížděl do Paříže a přibyl tam za tři čtvrtě hodiny se svěží tváří a s klidným, byť poněkud zamyšleným pohledem.

Hrabě měl pravdu. Kdyby byl Džerid, čtyřnohý syn pouště, ještě stokrát rychlejší, nikdy by byl nemohl dohonit Lorenzu. Tu mohla dostihnout už jen Balsamova vůle.

Z ulice Saint-Claude se dostala mladá žena na bulvár, tam zamířila vpravo a zahlédla hradby Bastily. Protože však byla ustavičně uzavřena ve svém pokoji, neznala Lorenza Paříž vůbec. Mimoto hleděla především utéci ze zlořečeného domu, v němž spatřovala vždycky jen žalář. Myšlenka na pomstu přišla až na druhém místě.

Rozrušena a nevědouc si rady, octla se v předměstí Saint-Antoine. Tam ji oslovil mladík, který ji s údivem sledoval už hodnou chvíli.

Lorenza, Italka z okolí Říma, žila téměř vždy naprosto neobvyklým a výjimečným životem. Oblékala se spíše jako Orientálka než jako Evropanka, všechna pravidla módy, kroje a způsobů obvyklých v evropských zemích jako by se jí netýkala. Nosila vždycky nádherný, široký a splývavý šat, kterým se na první pohled lišila od panenek ušněrovaných

v těsný šat z hedvábí a mušelínu a přeštípnutých jako vosy, v šat, pod nímž se takřka ztrácelo tělo, protože vždycky chtěly vypadat co možná nejsubtilnější a nejéteričtější.

Lorenza nepřejala tedy nic z šatu tehdejších Francouzek, až na střevíčky s vysokými podpatky, které měly ještě zdůrazňovat štíhlou a pružnou postavu. V těch střevíčkách se ovšem špatně kráčelo a tak mladík, který stopoval tuto nápadnou ženu, dohonil ji velmi snadno. Povšiml si dívčiných nádherných nohou pod atlasovou sukní lemovanou krajkami, všiml si, jak jí září oči pod přirozenými, nenapudrovanými vlasy, a napadlo ho, že se takhle podivně nastrojila buď na nějaký maškarní ples, nebo že snad jde na dostaveníčko do některého malého předměstského domu a že tam jde pěšky, protože nikde nedostala fiakr.

Přistoupil tedy k Lorenze, pozdravil a nabídl se: "Můj Bože, madam, v těchhle střevíčkách, které vám při chůzi jen překážejí, nedojdete daleko. Směl bych vám nabídnout svůj doprovod, než se nám podaří nalézt nějaký vůz!! Rád vás doprovodím, ať už jdete kamkoli."

Lorenza se zastavila, otočila klidně hlavu a podívala se černýma hlubokýma očima na mladíka, který ji učinil nabídku, již by většina žen považovala za drzost a nestoudnost. Potom řekla mírně:

"Ano, budete-li tak laskav."

Mladý muž jí nabídl galantně rámě. "Kam ráčíte, pani?" zeptal se.

"Do paláce policejního ministra."

Mladý muž sebou prudce trhl.

"K panu de Sartines?"

"Nevím, jestli se jmenuje pan de Sartines. Ale chci mluvit s tím, kdo je tady policejním ministrem."

Mladý muž začal uvažovat.

Tato mladá a krásná žena, která se prochází v podivném obleku v osm hodin večer s jakousi skříňkou pod paží pařížskými ulicemi a ptá se po policejním ministrovi, s nímž málokdo rád přišel do styku, se mu zdála podezřelá, tím spíš, že šla právě opačným směrem, než byl palác ministra policie.

"Palác pana policejního ministra není vůbec v těchhle místech."

"Tak kde je?"

"V předměstí Saint-Germain."

"A kudy se tam jde?"

"Tadyhle tudy, madam," odpověděl mladý muž klidně a zdvořile, "a budete-li si přát, můžeme jet prvním kočárem, který potkáme."

"Ano, ano, nejraději pojedeme."

Mladý muž odvedl Lorenzu zpátky na bulvár a zavolal první fiakr, který tam zahlédl.

"Kam mám zavézt madam?" zeptal se fiakrista.

"Do paláce pana de Sartines," odpověděl mladý muž.

A se zbytkem zdvořilosti nebo snad spíše úžasu otevřel dvířka kočáru, pomohl Lorenze vstoupit dovnitř, uklonil se, a když se vzdalovala, díval se za ní nechápavě, jako by tohle všechno prožil jenom ve snu.

Kočí pln uctivosti k obávanému jménu, které tak z ničeho nic zaslechl, práskl do koní a pustil se udaným směrem.

Bylo to právě v té chvíli, kdy v magickém spánku zahlédla Lorenzu Andrée a oznámila Balsamovi, co vidí a slyší.

Za dvacet minut se octla Lorenza u brány paláce policejního ministra.

"Mám čekat, vzácná dámo?" ptal se fiakrista.

"Čekejte," odpověděla Lorenza mimochodem.

A lehkým krokem překročila práh nádherné budovy.

7. V paláci pana de Sartines

Sotva se ocitla Lorenza ve dvoře, obklopil ji celý houf vojáků a poddůstojníků.

Obrátila se na jednoho z nejbližších francouzských gardistů a požádala ho, aby ji dovedl k policejnímu ministrovi. Gardista ji odkázal na Švýcara, který, když spatřil krásnou dámu v nádherném cizím oděvu a s bohatě vykládanou skříňkou pod paží, byl přesvědčen, že je to jistě nějaká významná návštěva, a zavedl proto Lorenzu po širokém schodišti až do předpokojů. Sem se dostal jen ten, kdo obstál před Švýcarovým pátravým zrakem a chtěl, ať už ve dne nebo v noci, oznámit panu de Sartines nějaké udání nebo se sám k něčemu přiznat anebo konečně přednést nějakou prosbu. Rozumí se samo sebou, že prvé dva druhy návštěvníků byly tady vítanější než ten poslední.

Jakýsi lokaj se otázal Lorenzy, co si přeje, a dívka prostince odpověděla:

"Jste vy pan de Sartines?"

Lokaj užasl, že si může někdo jeho černý kabát s kovovými knoflíky splést s vyšívaným frakem a načechranou parukou policejního ministra, ale protože se ještě nikdy žádný poručík nerozhněval, když mu někdo řekl pane kapitáne, a protože postřehl v řeči krásné dámy cizí přízvuk a konečně i proto, že její pevný a jistý zrak nevypadal na nějakou šílenou, byl přesvědčen, že krásná cizinka patrně nese ve skříňce pod paží něco velmi důležitého.

Protože však byl pan de Sartines velmi chytrý a opatrný pán, kterému už nejednou někdo nastrojil léčku, a nemusela to ani být nějaká krásná mladá Italka, byl vždycky obklopen spoustou lidí, kteří dbali o jeho osobní bezpečnost.

Lorenza se tedy musela podrobit všetečným otázkám, dohadům a výslechům celého půltuctu písařů a tajemníků. Výsledkem všech těch otázek a odpovědí pak bylo, že Lorenzu vyzvali, aby počkala, neboť pan de Sartines se prý dosud nevrátil. Mladá žena upadla v hluboké mlčeni a bloudila bez valného zájmu očima po holých stěnách prostorné předsíně.

Konečně se ozval zvonek, do dvora vjel kočár a jiný lokaj oznámil Lorenze, že ji pan de Sartines očekává.

Lorenza povstala, prošla dvěma sály plnými všelijakých lidí velmi podezřelého vzezření a ustrojených ještě nápadněji, než byla ona sama. Nato ji dovedli do veliké pracovny v podobě osmistěnu, ozářené velkým množstvím

svíček.

Za zvláštním vysokým stolem, jehož přední část podobná skříni se zavírala dvěma křídly, na nichž byla upevněna zrcadla, takže člověk, který seděl za stolem, si mohl pohodlně a nerušeně prohlédnout hosty vcházející do jeho kabinetu a povšimnout si jejich rysů dříve, než měli čas nasadit si příslušný obličej, seděl muž asi padesátiletý až pětapadesátiletý, v županu a ohromné načesané a napudrované paruce.

Dolejšek onoho podivného kusu nábytku, kterého jsme si právě všimli, tvořil psací stůl. Uprostřed byla řada zásuvek z mahagonového dřeva. Na každé zásuvce bylo písmeno: tam pan de Sartines uschovával papíry a tajné listiny, k nimž se nedostal nikdo než on, neboť jedině policejní ministr dovedl osobně otevřít ty zásuvky.

Ostatně by je byl nikdo nerozluštil ani po jeho smrti, dokud by byl nenalezl klíč tajného písma, který byl ukryt ještě v tajnější zásuvce.

Za zrcadly, v hořejší části skříně, bylo dvanáct zásuvek, které se zavíraly najednou, a to jakýmsi neviditelným mechanismem. Ta skříň byla zhotovena na výslovný rozkaz panovníkův a uchovávala se v ní politická a chemická tajemství. Princ ji daroval panu Duboisovi a ten ji zase odevzdal policejnímu ministrovi panu Dombrevalovi. Po něm zdědil skříň i všechna tajemství pan de Sartines. Ale ten začal.té skříně používat teprve po smrti dárcově, dříve však nechal úplně změnit její mechanismus. Tento kus nábytku se těšil v hlavním městě a vlastně v celé Francii velké pozornosti a zavíral se prý opravdu velmi důmyslně, takže nebylo pochyb, že tam pan de Sartines uschovává něco jiného než jen své paruky.

Nespokojenci, a těch bylo tenkrát víc než dost, prohlašovali potají, že kdyby někdo dostal do ruky všechny ty tajné listiny ukryté v zásuvkách stolu, přišlo by se tam určitě i na svazek papírů, které by prokázaly, že jeho Veličenstvo král Ludvík XV., zastoupený v tomto případě svým věrným a oddaným služebníkem panem de Sartines, lichváři s obilím.

Policejní ministr se podíval do zrcadla a spatřil v něm bledý obličej Lorenzin. Uprostřed pokoje se žena zastavila. Její kroj, obličej i chůze vzbudily ministrovu pozornost.

"Kdo jste," zeptal se šlechtic ani se neohlédnuv, protože se pozorně díval do zrcadla. "Co si přejete?"

"Jste pan de Sartines, policejní ministr?"

"Ano," odpověděl krátce šlechtic.

"Kdo mi to potvrdí?"

Pan de Sartines se usmál.

"Dejme tomu, že bych vás nechal zavřít. Byl by to dostatečný důkaz, že jsem ten, kterého hledáte?"

Lorenza neodpověděla. Rozhlížela se kolem sebe s onou nevyjádřitelnou důstojností Římanek, hledajíc židli, na níž by se posadila, když ji k tomu pan de Sartines sám nevybídl.

Hrabě d'Alby de Sartines byl překonán tím pohledem, protože koneckonců to přece jen byl dobře vychovaný muž.

"Posaďte se," řekl prudce.

Lorenza si přitáhla křeslo a posadila se.

"Mluvte, prosím, rychle," vybídl ji ministr, "co si ode mne přejete?"

"Pane," odpověděla mladá žena, "jdu u vás hledat ochranu."

Pan.de Sartines se na ni podíval svýma pronikavýma očima.

"Ale, ale," poznamenal, "tohle se nám tak často nestává. Lidé hledají spíš ochranu před námi."

"Pane," pokračovala Lorenza, jako by ho neslyšela, "byla jsem vyrvána své rodině podvodným sňatkem a vydána v šanc muži, který mě už tři roky utiskuje a k smrti týrá."

Pan de Sartines se zadíval do Lorenzina ušlechtilého obličeje a byl dojat jejím sladkým hlasem, který se podobal spíše zpěvu než slovu.

"Odkud jste?" zeptal se.

"Z Říma."

"Jak se jmenujete?"

"Lorenza."

"Lorenza - a dál."

"Lorenza Feliciani."

"Neznám tu rodinu. Jste šlechtična?"

"Ano," odpověděla Lorenza.

"Jaké je tedy vaše přání?"

"Žádám, aby se mi dostalo spravedlnosti od muže, který mě žalářuje a odlučuje od božího světa."

"Za to já nemohu," odpověděl ministr policie, "to je soukromá věc - jste přece jeho žena."

"Alespoň on to říká."

"Jak to - on to říká."

"Tvrdí to, ale já se na to nepamatuji, protože to manželství bylo uzavřeno, zatímco jsem spala."

"Hrome, to tedy máte tvrdý spánek!"

"Prosím."

"Říkám, že se mě to netýká. Obraťte se na prokurátora a žalujte toho svého údajného manžela. Já se do soukromých záležitostí nepletu."

Po těchto slovech pokynul pan de Sartines rukou, aby naznačil, že audience je skončena.

Lorenza se nehnula.

"Máte ještě něco?" tázal se pan de Sartines udiveně.

"Nejsem ještě hotova," prohlásila Lorenza, "a vy byste měl chápat, že jsem sem nepřišla postěžovat si z nějaké ženské hlouposti, ale proto, abych se pomstila. Řekla jsem vám, že jsem Římanka. Italky si nestěžují, Italky se mstí."

"To je něco jiného," řekl pan de Sartines. "To by nás mohlo zajímat. Ale pospěšte si, můj čas je drahý."
"Řekla jsem vám, že jsem přišla žádat o ochranu. Poskytnete mi ji?"
"Ochranu - proti komu?"
"Proti muži, na němž se chci pomstít."
"To je tak mocný?"
"Je mocnější než král."
"To si musíme trochu rozmyslit, vzácná dámo... Proč bych vám měl poskytovat ochranu proti muži, který je podle vašich vlastních slov mocnější než král, když notabene může třeba jít o zločin. jestliže se chcete pomstít tomuto muži, pomstěte se mu pro mě za mě. Mně na tom nezáleží. Dopustíte-li se při tom zločinu, nechám vás zavřít. Potom uvidíme - takový je správný postup."
"Nikoli, pane," zavrtěla hlavou Lorenza, "nenecháte mě zavřít, protože má pomsta bude mít velký užitek pro vás, pro krále, pro celou Francii. Pomstím se tím, že prozradím tajemství toho muže."
"Tak ten pán má nějaká tajemství?" zeptal se pan de Sartines se zájmem.
"Velká tajemství, pane."
"Jaká tajemství?"
"Politická."
"Prozraďte mi je."
"Ještě jste mi neslíbil, že mne vezmete pod ochranu."
"Jakou ochranu si vlastně představujete?" zeptal se ministr s chladným úsměvem, "peníze, protekce... ?"
"Přeji si, pane, vstoupit do kláštera. Chci tam žít neznáma, pohřbena zaživa. Přeji si, aby se klášter stal mým hrobem, ale aby ten hrob nemohl nikdo na světě znesvětit."
"Ach," usmál se úředník. "To není tak velká prosba. Klášterů je plno, proč byste nemohla vstoupit do kláštera. A teď mluvte, prosím."
"Mám tedy vaše slovo, pane?"
"Myslím, že jsem vám je právě dal."
"V tom případě," pravila Lorenza, "vezměte si tuto skříňku. Jsou v ní tajemství, že vás pojme hrůza o bezpečnost krále a království."
"Vy něco víte o těch tajemstvích?"
"Jen tak zhruba, ale vím, že existují."
"Jsou velmi důležitá?"
"Jsou hrozná."
"Říkáte, že jde o politická tajemství?"
"Neslyšel jste nikdy nic o tajných společnostech?"
"Ach, o zednářích?"
"Ano, o lidech, kteří se štítí denního světla."
"Slyšel jsem o tom, ale nevěřím tomu. To jsou hlouposti, hračičky."
"Až otevřete tuto skříňku, budete věřit."
"Nu dobrá," vykřikl pan de Sartines živě, "uvidíme."
A vzal z Lorenziných rukou skříňku. Náhle si to však rozmyslel a položil skříňku na stůl.
"Víte co," řekl nedůvěřivě, "otevřte skříňku sama."
"Nemám klíč."
"Jakže - vy nemáte klíč. To mi nesete skříňku, na níž záleží blaho celého království, a zapomenete na klíč?"
"To je tak těžké otevřít zámek?"
"Pro toho, kdo to umí, je to maličkost." Ministr se na chvilku zamyslel. "Máme tady," pokračoval pak, "spoustu klíčů do všech zámků. Dáme vám ten svazek a vy" - zadíval se přísně na Lorenzu - "otevřete tu skříňku sama."
"Dejte mi ty klíče," řekla prostě Lorenza.
Pan de Sartines podal mladé ženě svazek klíčů. Byly to malé klíčky nejrozmanitějších tvarů a velikostí. Přitom se dotkl Lorenziny ruky, byla studená jako led.
"Ale pročpak jste tedy," poznamenal ještě ministr, "nepřinesla sama klíč od skříňky?"
"Protože vlastník této skříňky jej nikdy nevydá z ruky."
"A vlastník té skříňky, ten muž, který je mocnější než král, kdo to tedy vůbec je, prosím vás?"
"Kdo to je, to nemůže nikdo říct. Jak dlouho je naživu, to ví jen věčnost sama. A co dělá, ví jen Bůh."
"Ale jeho jméno - jak se jmenuje?"
"Jméno si změnil už víc než desetkrát."
"A pod jakým jménem ho tedy znáte vy?"
"Ašarat."
"Bydlí kde?"
"V ulici Saint..."
Pojednou se Lorenza zachvěla, roztřásla se, jako by jí někdo zalomcoval a skříňka i klíče jí vypadly z rukou. Namáhala se, aby odpověděla, ale ústa jí zkřivila bolestná křeč. Uchopila se za hrdlo oběma rukama, jako by ji dusila slova, která se jí užuž drala přes rty. Nato pozvedla třesoucí se paže k nebesům a klesla celou tíhou na podlahu, aniž se jí už podařilo dostat ze sebe jediné slovo.
"Ubohá holka," mumlal si pan de Sartines. "Co se to s ní k čertu jen stalo. Ale je to opravdu fešanda! S tou pomstou v tom bude určitě nějaká žárlivost."

Nato zazvonil, zvedl ze země mladou ženu, která s očima obrácenýma v sloup a s nehybnými rty vypadala už jako mrtvá, jejíž duše se právě odebrala na onen svět.

Přispěchali dva sloužící.

"Zvedněte opatrně tuto dámu," poručil policejní ministr, "a odneste ji do vedlejšího pokoje. Snažte se ji přivést k vědomí. Ale nechci žádné násilí, rozumíte."

Sluhové Lorenzu odnesli.

8. Skříňka

Sotva se pan de Sartines octl o samotě, jal se obracet skříňku v ruce jako člověk, který si je vědom, že padl na cennou kořist. Potom se shýbl a zvedl svazek klíčů, který vypadl Lorenze z rukou. Zkusil je všechny, ale žádný se nehodil do zámku.

Potom vytáhl ze zásuvky ještě několik podobných svazků, zkoušel klíček po klíčku, ale žádným nedokázal skříňku otevřít. Pan de Sartines měl zřejmě v zásobě klíčky všech možných velikostí, od nejjednodušších až k nejsložitějším, vyzkoušel jich dvacet, padesát, sto, ale skříňku neotevřel. Nakonec pochopil, že zámeček této skříňky jenom vypadá jako obyčejný zámek, ve skutečnosti že to však je nějaký důmyslný mechanismus a že by se nadarmo namáhal skříňku otevřít.

Proto sáhl do zásuvky, vytáhl páčidlo a malé kladívko a bílou rukou v záplavě krajek vypáčil zámek, který tak věrně střehl obsah skříňky.

Místo pekelného stroje, jehož se obával, místo jedu, jehož zhoubným dechem by byl mohl být hrabě usmrcen a Francie tak zbavena svého nejdůležitějšího hodnostáře, uviděl jen svazeček papírů.

Policejní ministr si povšiml nejdříve několika slov, jež byla napsána na kusu papíru patrně změněným rukopisem: "Mistře, je čas, abyste opustil jméno Balsamo."

Místo podpisu byla jen tři písmena: L. P. D.

"Ale, ale," usmál se pan de Sartines a hrábl si rukou do kudrlinek paruky, "rukopis neznám, ale jméno Balsamo mi, zdá se, něco říká. Podíváme se pod B."

Otevřel jednu ze svých čtyřiadvaceti zásuvek, vytáhl malý rejstřík, v němž bylo v abecedním pořádku vepsáno hustě a zkráceně několik set jmen. Před nimi nebo za nimi byly různé nápadné poznámky.

"O jé," zamumlal, "o panu Balsamovi toho tady máme dost.

Nato přečetl celou stránku, nijak neskrývaje netrpělivost. Potom uložil opět rejstřík do zásuvky a prohlížel dále obsah skříňky.

Nedostal se ještě daleko, když tu se ho zmocnilo skutečné rozčilení. Našel velkou listinu, plnou jmen a šifer.

Ta listina mu zřejmě připadala velmi důležitá. Byla na krajích silně opotřebována, patrně ji měl někdo velmi často v rukou, bylo na ní tužkou plno přípisků a poznámek. Pan de Sartines zazvonil. Objevil se lokaj.

"Ať přijde sekretář, a to hned. Přiveďte ho z kanceláře mým bytem, abyste si nezacházeli."

Lokaj odkvapil.

Za malou chvilku se objevil sekretář s perem v ruce a s kloboukem pod pravou paží, pod levou měl jakousi tlustou knihu. Pan de Sartines ho spatřil ve svých zrcadlech, podal mu listinu přes rameno a řekl: "Rozluštěte mi to."

"Ano, pane," odpověděl sekretář.

Tento luštitel tajných písem byl malý hubený mužík s úzkými rty, čelo měl svraštělé od stálého pátrání a vyhledávání všelijakých tajností, měl šišatou hlavu s vyčnívajícími lícními kostmi a ostrou bradou, vpadlé matné oči, jež se jen tu a tam zaleskly.

Pan de Sartines mu říkal Špehoun.

"Posaďte se," řekl Špehounovi ministr, když viděl, že písař neví, co si počít se svým slovníkem, seznamem šifer, s papíry a pérem.

Špehoun se skromně posadil na kraj židle, srazil kolena k sobě a jal se psát, neustále pátraje jak ve slovníku, tak v paměti, jeho obličej však zůstával stále bezvýrazný.

Než uplynulo pět minut, napsal na papír tyto věty:

§
Rozkaz shromáždit v Paříži 3 000 bratří

§
Rozkaz utvořit tři společnosti a šest lóží

§
Rozkaz utvořit tělesnou stráž pro velkého koftu a vyhledat pro něho čtyři úkryty, z nich jeden v královském paláci.

§
Rozkaz dát mu k dispozici pět set tisíc franků ke zřízení policie.

§
Rozkaz pro první pařížskou společnost výkvět spisovatelů a filosofů .

§
Rozkaz podplatit nebo získat do svých služeb vyšší úřednictvo, zvláště pak policejního ministra, ať už úplatkem, lstí

nebo násilím.

Špehoun přerušil na okamžik svou práci, ne snad že by ten ubožák přemýšlel o obsahu vět, které právě napsal (což by byl považoval za velké provinění), ale proto, že dopsal stránku, inkoust dosud neoschl a nezbývalo tedy, než aby chvíli počkal.

Pan de Sartines mu vytrhl netrpělivě papír z rukou a dal se do čtení.

Když se dostal k poslednímu paragrafu, ušklíbl se, současně se mu však objevilo v očích cosi jako strach a zbledl tak, že to bylo možno poznat i v zrcadle. Popsaný papír už písaři nevrátil, ale podal mu čistý arch.

Špehoun se znovu pustil do psaní a písmenka na papír jen jen skákala. Tentokrát se mu díval pan de Sartines do péra přes rameno. Četl:

Jméno Balsamo začíná už v Paříži být příliš známo, budiž odloženo a přijato jméno hrabě Fo...

Konec jména se rozplynul v kaňce, která splynula písařovi z péra.

Pan de Sartines se namáhal, aby si domyslil scházející písmena, která měla utvořit důležité jméno, když tu se v síni rozezvučel zvonek, vešel lokaj a oznámil:

"Hrabě Foenix."

Pan de Sartines hlasitě vykřikl, zvedl ruce nad hlavu nedbaje, že může rozbořit umělou stavbu své paruky, a propustil chvatně Špehouna tajnými dveřmi. Potom se posadil k psacímu stolu a vyzval lokaje, aby přivedl ohlášeného hosta.

Několik vteřin nato spatřil pan de Sartines ve svých zrcadlech přísný profil hraběte, kterého už jednou zahlédl u dvora, když se tam byla poprvé představit madam Dubarry.

Balsamo kráčel bez váhání.

Hrabě de Sartines povstal, chladně se uklonil a obřadně se posadil do křesla, přehodiv si nohu přes nohu. Na první pohled poznal příčinu i účel této návštěvy.

I Balsamo zahlédl ihned, sotva sem vstoupil, svou skříňku, otevřenou a napůl vysypanou na psací stůl pana de Sartines. Přestože na skříňku vrhl jen letmý pohled, panu dle Sartines ten pohled neušel.

"Čemu mám vděčit za vaši vzácnou návštěvu, pane hrabě?" zeptal se napůl ironicky policejní ministr.

"Pane ministře," odpověděl Balsamo s nejpříjemnějším úsměvem, "měl jsem už tu čest být představen všem evropským panovníkům, všem jejich ministrům a vyslancům, ale nenašel se dosud nikdo, kdo by mě představil vám. Proto jsem se přišel představit sám."

"Přiznávám se, pane," odpověděl policejní ministr, "že mi vaše návštěva přichází jako na zavolanou a myslím, kdybyste nepřišel sám, že bych si vás byl dovolil zavolat."

"Ach, hleďte," usmál se Balsamo, "to je zvláštní náhoda."

Pan de Sartines se uklonil s ironickým úsměvem.

"Mohl bych vám snad být něčím užitečný, pane ministře?" pokračoval Balsamo a pronesl ta slova, aniž se na jeho přátelském obličeji objevil byť sebenepatrnější mráček nepokoje nebo pohnutí.

"Vy jste mnoho cestoval, viďte, pane hrabě?" ptal se policejní ministr.

"Mnoho, pane ministře."

"Ach, to je zajímavé."

"Přál byste si snad, abych vám podal nějaké místopisné objasnění, pane ministře? Muž vašeho významu se nezabývá jen Francií, jeho působnost zasahuje Evropu, celý svět..."

"Místopisné objasnění není snad správné slovo, pane hrabě. Snad by bylo lépe mluvit o mravním objasnění."

"Ach, prosím, račte se mne ptát na cokoli, jsem vám k službám, ať se vaše otázky týkají čehokoli."

"Jak si přejete, pane hrabě. Představte si, že hledám velmi nebezpečného člověka, je to bezbožník..."

"Ach."

"Spiklenec..."

"Ach."

"Podvodník..."

"Ach."

"Cizoložník, penězokaz, mastičkář, šarlatán, předseda tajné společnosti, zkrátka člověk, jehož historii nalézám ve všech svých rejstřících a především v této kazetě, jak ji tu vidíte..."

"Ach, už chápu," podotkl Balsamo. "Víte sice, co ten člověk dělá, ale jeho samotného nemáte."

"Nemáme."

"K čertu, bylo by myslím důležitější, kdybyste měli jeho."

"Zajisté. Zdá se mi však, že toho ptáčka co nejdřív dostaneme do rukou. Nebylo to tak snadné. Ani Próteus se nestačil tolikrát proměnit, ani Jupiter neměl tolik jmen, kolik jich má tenhle tajemný cestovatel: v Egyptě Ašarat, v Itálii Balsamo, v Sardinii Somini, na Maltě markýz d'Anna, na Korsice markýz Pelligrini, konečně hrabě..."

"Hrabě...?" vskočil mu do řeči Balsamo.

"To je právě to poslední jméno, pane, které jsem teď nemohl přečíst. Ale vy mi jistě pomůžete, viďte, vždyť není možné, abyste se s tím pánem nesetkal na všech těch vašich cestách, o nichž jste se mi právě ráčil zmínit."

"Nemohl byste mi o něm říci něco bližšího?" otázal se Balsamo klidně.

"Ach rozumím. Přejete si, abych vám naznačil, jak asi vypadá, viďte, pane hrabě..."

"Buďte tak laskav."

"Prosím," řekl policejní ministr, upíraje na Balsama inkvizitorské oko. "Je to člověk asi tak starý jako vy, má stejnou postavu jako vy, chová se jako vy. Jednou si hraje na velmože, rozhazuje peníze plnými hrstmi, jednou ze sebe dělá

šarlatána, který pátrá po přírodních tajemstvích, a hned je zase předsedou nějakého tajuplného bratrstva, které ve sklepeních odpřísáhlo smrt králům a rozboření všech trůnů na světě."

"Škoda," pokrčil rameny Balsamo, "tohle je všechno příliš neurčité."

"Jakže, neurčité?"

"Kdybyste věděl, kolik jsem poznal lidí, na něž tenhle váš popis padne jako ušitý."

"Opravdu?"

"Zajisté. Patrně nezbude, než abyste mi ho popsal trochu přesněji, mám-li vám v tomhle zatrápeném případě nějak pomoci. Především, můžete mi říci, v které zemi se nejraději zdržuje?"

"Ve všech."

"Kdybych tedy alespoň věděl, kde je teď."

"Ve Francii."

"A co dělá ve Francii?"

"Stojí v čele velkého spiknutí."

"To už je určitá zpráva. A jestli snad náhodou víte také, jakému spiknutí stojí v čele, máte v rukou nit a na jejím konci, budete-li ji pořádně sledovat, najdete nepochybně toho vašeho chlapíka."

"To si také myslím."

"Myslíte-li to taky, pak už nevím, čím bych vám mohl být ještě užitečný."

"Přece jen bych se vás rád ještě na něco zeptal."

"Prosím."

"Mám ho dát zatknout?"

"Téhle otázce nerozumím, pane ministře. Je-li to opravdu spiklenec..."

"Bez jakýchkoliv pochyb. Ale co když ten pán má jméno, titul, který ho do jisté míry chrání?"

"Ach, už rozumím. Ale jaké jméno, jaký titul? To mi musíte říct, pane ministře, mám-li vám v té věci nějak pomoci."

"Vždyť jsem vám už řekl, pane, že znám jména, pod nimiž se skrývá, ale..."

"Ale nevíte, pod jakým jménem vystupuje teď, viďte, pane."

"Zcela správně, jinak bych..."

"Jinak.byste ho dal zatknout, že?"

"Okamžitě."

"Nuže, drahý pane ministře, pak je to opravdu šťastná náhoda, jak jste před chvíli ráčil říci, že jsem si vás dovolil navštívit, a to právě v okamžiku, kdy mě tak naléhavě potřebujete. Samozřejmě že vám prokážu službu, o kterou jste mě požádal."

"Vy?"

"Ano."

"Vy mi řeknete jeho jméno?"

"Ano."

"Jméno, pod kterým vystupuje teď."

"Ano."

"Vy ho tedy znáte?"

"Dokonale."

"A jak se tedy jmenuje?" otázal se pan de Sartines přesvědčen, že uslyší nějakou lež.

"Hrabě Foenix."

"Jakže, to je přece jméno, pod nímž jste se mi dal ohlásit."

"Ano, pane, dovolil jsem se ohlásit tím jménem."

"Je to tedy vaše jméno?"

"Ano."

"Ten Ašarat,ten Somini, ten markýz d'Anna, markýz Pellegrini, Josef Balsamo - to jste vy?"

"Ale zajisté," odpověděl prostě Balsamo, "jsem to já."

Pan de Sartines potřeboval chvíli oddechu, aby se vzpamatoval z překvapení, které v něm vyvolala Balsamova drzá upřímnost.

"Vidíte, uhodl jsem to," řekl nakonec. "Věděl jsem hned, že Balsamo a hrabě Foenix jsou jedna a táž osoba."

"Jste opravdu velký ministr, pane hrabě," prohlásil Balsamo, "dovolte, abych vám složil svou poklonu."

"A vy jste velmi neprozřetelný člověk," podotkl ministr sahaje po zvonku.

"Neprozřetelný? Proč?"

"Protože vás nechám zatknout."

"Ale jděte," usmál se Balsamo a postavil se před ministra tak, aby nemohl dosáhnout na zvonek. "Mě chcete dát zatknout?"

"Neřekl byste mi laskavě, kdo by mi v tom mohl zabránit?"

"Chcete to opravdu vědět?"

"Velmi by mě to zajímalo."

"Můj drahý ministře, ten, kdo vám rozbije lebku!"

A Balsamo vytáhl z kapsy krásnou pistoli s cizelovanou rukojetí tak nádherné práce, že by ji bylo lze pokládat za dílo Benvenuta Celliniho. Namířil pokojně pistoli na hlavu páně Sartinesovu, ten zbledl a klesl do lenošky.

"Vidíte," řekl Balsamo a přitáhl si křeslo těsně ke křeslu ministrovu, "teď sedíme pohodlně, teď si můžeme trochu pohovořit."

9. Rozhovor

Panu de Sartinesovi trvalo nějakou chvíli, než se vzpamatoval z ohromení, do něhož ho přivedl nenadálý Balsamův útok. Měl před sebou hrozivý jícen pistole, jako by si ji chtěl prohlédnout, cítil přímo na čele chlad ocelového ústí. Konečně se trochu vzpamatoval.

"Pane," prohlásil, "mám nad vámi vrch. Věděl jsem, s kým mám tu čest, a přece jsem neudělal žádné opatření, jakým se obyčejně člověk brání proti sprostým zločincům."

"Ach, pane," odpověděl Balsamo, "nerozčilujte se zbytečně a nepoužívejte tak silných slov. Sám se brzo přesvědčíte, jak jste nespravedlivý. Přišel jsem vám prokázat službu."

Pan de Sartines sebou prudce trhl.

"Ano, službu, pane," pokračoval klidně Balsamo, "a velmi se mýlíte, jestliže mě považujete za spiklence. Přišel jsem naopak, abych vám odhalil spiknutí."

Ať se však Balsamo namáhal jakkoli, pan de Sartines nebyl s to věnovat plnou pozornost slovům svého nebezpečného návštěvníka. Slovo spiknutí, při kterém by za normálních okolností vyletěl ze židle, přesel mlčky, jako by to bylo kterékoli obyčejné slovo.

"Jestliže tak dobře víte, kdo jsem," rozhovořil se proto hrabě, "znáte také zajisté mou úlohu ve Francii. Jak víte, jsem víceméně soukromým vyslancem Jeho Veličenstva krále Bedřicha. Kdo říká vyslanec, musí tím nezbytně mínit zvědavec - a já se samozřejmě zajímám, jak už je to všem vyslancům takřka vrozeno, o všechny věci kolem sebe, a tak mi také neunikly některé velmi zajímavé skutečnosti týkající se lichvy s obilím."

Přestože Balsamo vyřkl tato slova bez zvláštního důrazu, účinkovala na policejního ministra neobyčejně a vzbudila jeho pozornost větší měrou než všechno, co dosud slyšel z úst svého nevítaného hosta. Zvedl zvolna hlavu.

"Co máte s obilní lichvou?" otázal se předstíraje naprostý klid, s jakým začal o této věci hovořit Balsamo. "Byl byste tak laskav a poučil mě o této věci podrobně?"

"Velmi rád, pane. Řeknu vám všechno, co vím."

"Poslouchám, pane."

"O tom mě nemusíte ani přesvědčovat... Prohnaní spekulanti přemluvili Jeho Veličenstvo francouzského krále, aby v zájmu francouzského lidu dal vystavět obilní sýpky pro případ neúrody. Stavěly se tedy sýpky. Během práce se přišlo na myšlenku, že by bylo dobře postavit ty sýpky co možná veliké. Nešetřilo se tedy ani materiálem, ani lidskou prací a vystavěly se obrovské sýpky."

"A dál?"

"Prázdné sýpky nejsou k ničemu. Bylo třeba sýpky naplnit a dovezlo se tedy do nich obilí."

"A co je na tom divného, pane?" otázal se pan de Sartines, kterému pořád nebylo jasno, kam Balsamo míří.

"Chápete zajisté, že je třeba neobyčejně velkého množství obilí, chceme-li naplnit tak velké sýpky. To je přece docela přirozené, viďte?"

"Bezpochyby."

"Půjdeme tedy dále. Stáhneme-li z trhu velké množství obilí, není divu, že mezi lidem vypukne hlad. Uvažte přece, že právě tolik obilí, kolik ho bylo uschováno, se nedostává běžné potřebě. Kolik tisíc pytlů bylo uloženo v sýpkách, o tolik tisíc pytlů se octlo méně na trhu. Dejme tomu, že by šlo zprvu jen o tisíc pytlů. Ale znásobíme-li tento počet jenom deseti, už nám obilí dosti podstatně stoupne v ceně."

Pan de Sartines si podrážděně odkašlal. Balsamo se odmlčel a klidně čekal, až ministra kašel přejde. Když se konečně ministr utišil, pokračoval stejně klidně:

"Spekulanti s obilím se tedy tímto jednoduchým trikem jak náleží obohatili, to jistě chápete."

"Chápu," odpověděl pan de Sartines, "ale neklame-li mě paměť, měl jste přece v úmyslu, pane hrabě, oznámit mně jakési spiknutí nebo jakýsi zločin, jehož inspirátorem mělo být dokonce Jeho Veličenstvo."

"Zcela správně," souhlasil Balsamo, "vidím, že to opravdu chápete."

"To je nestydatost, pane, a já jsem opravdu zvědav, jak Jeho Veličenstvo přijme tuto obžalobu. Domnívám se však, že výsledek nebude jiný, než jak jsem jej předvídal, když jsem se ještě, než jste přišel, prohraboval v listinách, které jsem našel v této skříňce. Dejte si pozor, pane, nemáte daleko do Bastily."

"Ach Bože, už mi zase nerozumíte."

"Jak to?"

"Můj Bože, jak špatně mě posuzujete a na jakém jste to omylu, když mě považujete za hlupáka. Copak si opravdu myslíte, že já, vyslanec, diplomat, bych se odvážil dotknout se krále... Něco takového by mohl udělat jenom opravdový začátečník. Buďte prosím tak laskav a vyslechněte mě až do konce."

Pan de Sartines kývl hlavou.

"Ti, kdo odhalili toto spiknutí proti francouzskému lidu - promiňte mi, pane, že vás připravuji o drahocenný čas, uvidíte však brzy, že jste ten čas opravdu neztrácel zbytečně - tedy ti, kdo odhalili toto spiknutí, jsou velmi svědomití ekonomové, velmi důvtipní lidé, a proto se podívali na tenhle špinavý obchod a brzy zjistili, že král v něm samozřejmě nehraje přímo. Víte zajisté, že Jeho Veličenstvo má podrobný seznam obilních cen na různých trzích. Jeho Veličenstvo si jistě mne ruce, když stoupnou ceny a ono najednou vydělá osm nebo deset tisíc tolarů. Ale po boku Jeho Veličenstva stojí člověk, který má takové postavení - je to samozřejmě velmi vysoký úředník, že mu toto postavení umožní, aby výhodně zprostředkoval kdekterý obilní obchod. Ten člověk dohlídá na nákupy a odvod obilí a obstarává příjem peněz, zkrátka slouží králi za prostředníka. Ekonomové, o nichž jsem právě mluvil, mají tedy dost rozumu, aby se nedotýkali krále - nejsou to přece žádní hlupáci - ale přidržují se právě onoho úředníka, který lichvaří jménem Jeho Veličenstva."

Pan de Sartines se znovu snažil upravit si paruku, nedařilo se mu to však pořádně ani tentokrát.

"Abychom se dostali k jádru věci," končil Balsamo. "Máte k dispozici celou francouzskou policii a víte, že já jsem hrabě Foenix. Ale já vím zrovna tak dobře, že vy jste pan de Sartines."

"Nu a co z toho plyne? To přece ví každý, že jsem pan de Sartines."

"Ale vy mi pořád nerozumíte. Ten, kdo skupuje obilí, kdo s ním lichvaří a dostává za ně peníze, kdo obchoduje na účet žaludků sedmadvaceti miliónů Francouzů - ať už je to králi známo či ne - ačkoli by jeho úlohou vlastně mělo být, aby každému umožnil se slušně uživit, právě tento pán je pan de Sartines. Představte si, jak by asi působilo takovéhle odhalení. Víte, že národ vás nemá zrovna v lásce, víte, že král s nikým nejedná v rukavičkách. Jakmile hladoví lidé začnou křičet a žádat vaši hlavu, vynasnaží se Jeho Veličenstvo, aby ze sebe svrhlo jakékoli podezření a učinilo zadost takzvané spravedlnosti. Jestliže mezi králem a vámi neexistuje žádný spolek, a takový spolek přece mezi králem a kýmkoli na světě vůbec ani nemůže existovat, pak jenom jeden z vás dvou může skončit na šibenici."

"Máte velmi špatný vkus, pane," odpověděl pan de Sartines, ale přece jen silně zbledl, "mluvíte-li o šibenici s člověkem v mém postavení. Obžalujte si mě, chcete-li, obávám se však, že nebude příliš mnohu záležet na výpovědi někoho, který má tak malou váhu jako vy."

"Jenom si dejte pozor, pane," pokrčil rameny Balsamo, "lidé, kteří zdánlivě nemají žádnou moc, mívají v některých případech neobyčejně velkou váhu. Ani mě nenapadne, abych vás obžaloval. Ale třeba vypíši celou tuhle historii s obilní lichvou králi Bedřichovi nebo některému jeho důvěrníku. Jak víte, král je filosof, a jestliže mou zprávu pošle s příslušnými poznámkami jinému filosofovi, panu Voltairovi, není nemožné, že pan Voltaire, jehož ostré pero znáte, jak doufám, alespoň z doslechu, udělá z tohoto příběhu velmi zábavnou povídku. Tu povídku si třeba přečte pan d'Alembert, což je, jak víte, vynikající počtář, a ten třeba vypočítá, že s obilím, které jste uzmul z pravidelného zásobování, by bylo možno uživit sto miliónů lidí po tři nebo čtyři roky. Toho si třeba všimne pan Helvétius a vypočítá, že by cena toho obilí vyjádřená v šestiliberních tolarech vytvořila sloup, který by sahal ze země až na měsíc, anebo že by bankovky stržené za toto obilí sahaly z Paříže až do Petrohradu. Tyhle výpočty povzbudí třeba pana de la Harpe, aby na toto téma napsal špatné drama, pana Diderota, aby sepsal nový rozhovor s otcem rodiny, pana Jacquesa Rousseaua, který taky špatně nekouše, jestliže už jednou začne kousat, že k tomu rozhovoru napíše výtečný komentář. Pan Beaumarchais, chraň vás Pánbůh, abyste mu šlápl na nohu, si také přisolí a dobije vás pan Marmontel už jenom tím, že se vás pokusí nešťastně hájit... Až se o vás bude mluvit v kdekterém kavárně, v kdekterém salóně, v kdekterém královském předpokoji, pak nevím, nevím, pane ministře, jak daleko bude k šibenici."

Pan de Sartines už zcela zapomněl na své vynikající postavení, stáhl si s hlavy paruku a utřel si lebku, na níž se mu perlil pot.

"Dobrá," prohlásil konečně, "jenže tohle všechno není k ničemu. Tak jako tak mně nemůžete nic udělat. Máte snad své důkazy, ale také já mám své. Což abychom se dohodli? Vy si necháte své tajemství, já si nechám vaši skříňku."

"Ach, drahý pane ministře," usmál se Balsamo, "znovu se hluboce mýlíte a já se opravdu divím, že se takového omylu může dopustit tak ostrovtipný člověk, jako jste vy. Tu skříňku si totiž nenecháte."

"Ach," vykřikl pan de Sartines se sarkastickým úsměvem, "máte pravdu. Zapomněl jsem, že pan hrabě Foenix je šlechtic z rozcestí, jeden z těch zákeřníků, kteří se zbraní v ruce obírají pocestné. Zapomněl jsem na vaši pistoli jenom proto, že jste ji zastrčil do kapsy. Odpusťte mi to, pane vyslanče."

"Ach Panebože," usmál se Balsamo, "tady přece vůbec nejde o pistoli. Jistě ani sám nevěříte, že bych vám chtěl vzít skříňku násilím, vždyť si přece mohu vypočítat, že bych hned na schodech zaslechl váš zvonek a všechno by se za mnou hnalo jako za zlodějem. Ne, ne, jestliže jsem vám řekl, že si tu skříňku neponecháte, měl jste tomu rozumět tak, že mně ji vrátíte sám a dobrovolně."

"Já?" vykřikl ministr a stiskl skříňku tak pevně, že ji div nerozdrtil.

"Kdo jiný?"

"Ale teď už je toho dost, pane! Tu skříňku nedostanete, kdybych za ni měl dát život. Riskoval jsem život už tisíckrát, jak bych to neměl udělat teď? Cožpak nejsem povinen chránit zájmy Jeho Veličenstva do poslední kapky krve? Zabijte mě, v tom jste vy mistr. Ale hluk přivolá mstitele a já budu křičet ze všech sil a budu mít ještě dosti síly, abych vás usvědčil ze všech vašich zločinu. Vrátit vám vaši skříňku!" zvolal pan de Sartines výsměšně, "ani kdyby samo peklo mi ji chtělo vyrvat, nevrátil bych ji."

"Nebudu se dovolávat zásahu pekelných mocností k tak nepatrnému účelu," usmál se Balsamo. "Postačí, vloží-li se do toho půvabná osoba, která v této chvíli klepe na bránu vašeho domu."

Opravdu se v tom okamžiku ozvaly tři údery na domovní bránu.

"A jejíž vůz," pokračoval Balsamo, "vjíždí právě na dvůr vašeho domu."

"Je to určitě některý z vašich přátel, který mi prokazuje čest, že ke mně přijíždí na návštěvu?"

"Správně jste řekl, je to jeden z mých přátel."

"A já mu mám vrátit skříňku."

"Ano, vy mu ji vrátíte, drahý pane ministře."

Pan de Sartines se pohrdavě usmál, ještě mu však ani úsměv nezmizel ze rtů, když kvapně vešel sloužící a ohlásil, že paní hraběnka Dubarry prosí monsignora o slyšení.

Ministr sebou trhl a překvapeně se podíval na Balsama, který musel vynaložit všechnu sílu, aby se ctihodnému úředníku nevysmál do obličeje.

V tom okamžiku se už také objevila za sluhou dáma, která měla všechny důvody domnívat se, že nemusí čekat, až ji bude dovoleno vstoupit. Byla to opravdu krásná hraběnka rozlévající kolem sebe opojnou vůni; dlouhá hraběnčina róba sladce šustila po podlaze pracovny.

"Vy, madam," mumlal pan de Sartines a vypadal dosti směšně, jak ještě celý ustrašený tiskl na prsa drahocennou skříňku.

"Dobrý den, Sartinesi," pozdravila hraběnka s veselým úsměvem. Potom se obrátila k Balsamovi. "Dobrý den, hrabě."

Podala hraběti ruku, Balsamo se nad ni dvorně sklonil a vtiskl rty na místo, kterého se tak často dotýkaly rty královy. Přitom mu zbylo dosti času, aby hraběnce zašeptal několik slov, které pan de Sartines nemohl zaslechnout.

"Hleďme," vykřikla madam Dubarry, "tady je má skříňka."

"Vaše skříňka?" koktal pan de Sartines.

"Nu ovšem, má skříňka a vy jste ji už otevřel. Že se nestydíte!"

"Ale madam..."

"Nu, vždyť já se na vás nezlobím. V každém případě je znamenité, že mě napadla ta myšlenka... Ukradli mi skříňku a já jsem si hned řekla, půjdeš k panu de Sartines, ten mi ji určitě najde. A vy jste na to ani nečekal a našel jste ji sám. Děkuji vám pěkně."

"A jak jste ráčila podotknout," vmísil se do řeči Balsamo, "pan ministr ji už také otevřel."

"Je to jeho povolání... Ale přece jen to od vás není hezké, pane de Sartines."

"Madam," ozval se policejní ministr, "víte jistě, jak hluboce si vás vážím, ale přece jen se obávám, abyste se nestala obětí podvodu."

"Podvodu, pane," vykřikl Balsamo. "Vztahujete snad to slovo na mne?"

"Vím, co vím," pokrčil rameny pan de Sartines.

"Zato já nevím nic," pošeptala hraběnka Balsamovi. "Co se to vůbec děje, milý hrabě? Slíbila jsem vám, že splním vaši první prosbu, ať je to cokoliv, oč mě požádáte, a protože jsem zvyklá držet slovo, tady mě máte. Oč jde?"

"Madam," odpověděl hlasitě Balsamo, "před několika dny jste mi svěřila tuto skříňku se vším, co je v ní."

"Ovšemže," odpověděla madam Dubarry, odpovídajíc chápavým pohledem na pohled Balsamův.

"Ovšemže!" vykřikl pan de Sartines, "a to říkáte tak samozřejmě, madam?"

"Ale zajisté, a paní hraběnka to říká dost nahlas, abyste jí mohl rozumět," podotkl Balsamo.

"Víte, že tahle skříňka skrývá tajemství nejméně deseti spiknutí?"

"Ach, pane de Sartines, víte přece, že nemáte štěstí ani se slovem tajemství, ani se slovem spiknutí. Nechte už toho raději. Paní hraběnka prosí, abyste jí vrátil skříňku, vraťte ji tedy - a to bude všechno."

"Opravdu chcete tu skříňku, madam?" třásl se pan de Sartines vzteky.

"Ano, můj milý ministře."

"Ale zapřísahám vás..."

Balsamo se podíval na hraběnku.

"Nemusíte mě zapřísahat, vím všechno, co potřebuji vědět. Přijela jsem si pro skříňku, vraťte mi ji. Nebo jsem se snad namáhala zbytečně?"

"Probůh, madam, jménem a v zájmu Jeho Veličenstva..."

Balsamo sebou netrpělivě trhl.

"Dejte mi tu skříňku, pane," poručila krátce hraběnka. "Anebo odmítněte, ale rozmyslete si to dobře, než odmítnete."

"Jak račte poroučet, madam," odpověděl poníženě pan de Sartines. A podal hraběnce skříňku, do které už Balsamo shrábl všechny papíry rozházené po stole.

Madam Dubarry se otočila k hraběti s půvabným úsměvem: "Prosím vás, hrabě, doneste mi tu skříňku do kočáru a nabídněte mi rámě, abych nemusela jít sama všemi těmi chodbami, kde se potuluje tolik všelijakých lidí. Děkuji vám, Sartinesi!"

Balsamo s hraběnkou už zamířili ke dveřím, když si hrabě všiml, že pan de Sartines sahá po zvonku. Zastavil svého nepřítele pohledem a usmál se na hraběnku:

"Paní hraběnko, buďte tak laskava a řekněte panu de Sartines, který se na mne velmi zlobí, že jsem na něm chtěl vaši skříňku, řekněte mu, jak by vás mrzelo, kdyby se mi na jeho rozkaz mělo něco přihodit, a jak byste mu to měla za zlé."

Také hraběnka se usmála.

"Slyšel jste, co říkal pan hrabě, pane Sartinesi. Věřte mi, ze je to pravda. Pan hrabě je můj opravdový přítel a já bych vám nikdy neodpustila, kdybyste se vůči němu choval jinak než jako kavalír. Sbohem, Sartinesi!"

Potom se madam Dubarry už ani neohlédla a opustila ministrovu pracovnu po boku Balsamově, který si odnášel skříňku.

Pan de Sartines se za nimi díval, ale nedal najevo vztek, jak Balsamo očekával.

"Jenom si jdi," mumlal přemožený ministr, "máš skříňku, ale já mám teď v rukou ženu."

A aby se přece jen trochu pomstil, zazvonil tak prudce, jako by chtěl rozbít všechny zvonky.

10. Pan de Sartines začíná věřit, že Balsamo je čaroděj

Na ministrovo zuřivé zazvonění kvapně přiběhl sloužící.

"Kde je ta žena?" vyštěkl na něho ministr.

"Která žena, monsignore?"

"Ta, co tu omdlela a kterou jsem vám svěřil."

"Už je jí dobře, monsignore."

"Tak je to v pořádku. Přivedete mi ji."

"Kam pro ni máme jít, monsignore?"

"Je přece vedle v pokoji."

"Už tam není, monsignore."

"To snad odešla?"

"Ano."

"Úplně sama?"

"Ano, monsignore."

"Ale vždyť se sotva držela na nohou."

"To je pravda, monsignore, byla chvíli v bezvědomí, ale za pět minut po tom, co vstoupil do monsignorovy pracovny pan hrabě Foenix, procitla z té podivné mdloby, z níž jsme ji až do té chvíle nemohli probudit. Otevřela oči a sama se postavila na nohy... Byli jsme u toho všichni."

"A dál?"

"Potom se rozhodla odejít, a protože nám monsignor nenařídil,abychom ji zadrželi, nijak jsme jí v tom nebránili."

"Nebránili!" vykřikl pan de Sartines. "Jste to ale hlupáci, nechám vás všechny zavřít, až budete černí. Rychle, rychle, pošlete mi sem nejlepšího špeha!"

Lokaj se chvatně vzdálil.

"Ten ničema je opravdu čaroděj," mumlal si nešťastný úředník. "Já jsem ministr králův, ale to je ministr samotného ďábla."

Čtenář jistě uhodl, co si nedovedl vysvětlit pan de Sartines. Ihned potom, co se odehrála scéna s pistolí, a zatímco se policejní ministr pokoušel jakžtakž vzpamatovat, využil Balsamo těchto několika okamžiků oddechu, rychle se orientoval a jsa si jist, že Lorenza je někde nablízku, poručil jí, aby vstala, odešla z paláce a vrátila se touž cestou, kudy sem přišla, do ulice Saint-Claude .

Mladá žena okamžitě poslechla rozkazu, který jí dal Balsamo v magnetickém spánku, zvedla se a opustila palác, aniž jí v tom kdokoli bránil. Pan de Sartines ještě ten večer ulehl a dal si pustit žilou. Událost, které se stal ve vlastní pracovně obětí, byla pro něho příliš silný tabák, aby ji snesl jen tak, a jak se nechal slyšet lékař, stačilo ještě čtvrt hodiny a byla by ho ranila mrtvice.

Balsamo doprovodil hraběnku ke kočáru a chtěl se poroučet. Ale hraběnka byla příliš ženou, aby ho propustila, aniž se dozvěděla anebo přinejmenším se pokusila dozvědět něco o podivném výjevu, který se právě udál před jejíma očima. Vybídla tedy hraběte, aby se k ní posadil do kočáru. Hrabě poslechl a odevzdal Džerida sloužícímu.

"Vidíte, hrabě, že dovedu držet slovo a že pro opravdového přítele udělám všechno, ať je v jakékoliv tísni. Chtěla jsem se právě vrátit do Luciennes, král mi ohlásil, že mě tam zítra ráno navštíví. Dostala jsem však váš dopis a nechala jsem kvůli vám všeho. Mnoho lidí by se zaleklo, jakmile by slyšelo z úst pana de Sartines něco o spiknutí a spiklencích. Já jsem se však dívala na vás a říkala jsem všechno, co jste si přál."

"Madam," odpověděl Balsamo, "odměnila jste se mi královsky za nepatrnou službu, kterou jsem vám kdysi prokázal. Buďte si však jista, že na to nikdy nezapomenu. Dokáži vám, že dovedu být vděčný. Nevěřte však tomu, co říkal pan de Sartines, nevěřte, že bych byl zločinec nebo měl účast v nějakém spiknutí. Kdosi mě zradil a odevzdal tomuto vzácnému úředníkovi skříňku, obsahující řadu chemických tajemství, tajemství, paní hraběnko, kterých chci využít také pro vás, abyste si zachovala svou nesmrtelnou krásu, úžasnou svěžest a věčné mládí. Když uviděl pan de Sartines všechny ty šifry a formule, kterým sám nemůže rozumět, zavolal si tajemníka, který mu rozluštil šifry obvyklým policejním způsobem, a aby se nezdálo, že je hlupák a ničemu nerozumí, nařkl mě ze spiknutí. Řekl jsem vám, tuším, už jednou, madam, že moje zaměstnání není dosud prosto všech nebezpečí, která mu hrozila ve středověku. Nejsou na světě jenom lidé mladého a inteligentního ducha, jako jste vy, kteří jsou mému bádání příznivě nakloněni. Jedním slovem, madam, zachránila jste mě ve velké tísni, děkuji vám za to a dokáži vám svou vděčnost."

"Ale co byste byl dělal, kdybych vám nebyla přišla na pomoc?"

"Pan de Sartines by mě byl nechal, aby rozzlobil krále Bedřicha, jehož Jeho Veličenstvo nenávidí, zavřít do Vincennes nebo do Bastily. Dostal bych se odtamtud, tím jsem si jist, protože moje věda dokáže pouhým dechem drtit skály. Ale byl bych přišel o svou skříňku, která, jak jsem vám už řekl, obsahuje mnohá vzácná a nenahraditelná tajemství, která jen šťastná náhoda pomohla vědě vyrvat odvěkým temnotám."

"Ach, drahý hrabě, to, co mi říkáte, mě přesvědčuje a okouzluje. Vy mě opravdu slibujete nápoj věčného mládí?"

"Slibuji, paní hraběnko."

"A kdy ho od vás dostanu?"

"Ach, s tím není tak naspěch. Zavolejte si mne za dvacet let, paní hraběnko. V této chvíli nevěřím, že byste se chtěla vrátit do dětských let."

"Dovedete lichotit, pane hrabě. Ještě bych vám však ráda položila jednu otázku, než vás propustím, protože vidím, že vy máte naspěch."

"Prosím, hraběnko."

"Řekl jste mi, že vás někdo zradil. Byl to muž nebo žena?"

"Žena."

"Ach, tedy láska."

"Láska spolu s žárlivostí, která jde až k nepříčetnosti, způsobila to neštěstí, jehož jste se stala svědkem. Je to žena, která ví, že mě není možno zavraždit, a proto se rozhodla, že mě pohřbí ve vězení a tak mě nadobro zničí."

"Vás chtěla zničit?"

"Alespoň se domnívala, že to je možné."

"Dám zastavit, hrabě," usmála se hraběnka, "máte snad v žilách rtuť místo krve, a ta vám zaručuje nesmrtelnost, takže vás udávají, místo aby vás zabíjeli? Chcete vystoupit zde nebo vás mám zavézt domů?"

"Jste příliš laskava, madam, a já bych si vás neodvážil obtěžovat. Mám tady svého koně."

"Ach to je to báječné zvíře, které je rychlejší než vítr?"

"Vidím, že se vám líbí, madam."

"Je to opravdu nádherný kůň."

"Dovolte mi, abych vám ho směl darovat pod jedinou podmínkou, že na něm budete jezdit jen sama."

"Ach ne, děkuji. Nejezdím na koni, a když už, mám vždycky hrozný strach. Takového zvířete by pro mne bylo škoda. Stačí mi vaše dobrá vůle, vážím si jí právě tolik, jako kdybych byla váš dar přijala. Na shledanou, drahý hrabě, nezapomeňte, že vás za deset let požádám o elixír života."

"Řekl jsem za dvacet let, madam."

"Znáte přece přísloví, hrabě: Lepší vrabec v hrsti... Byla bych raději, kdybyste mi ho dal za pět let. Člověk nikdy neví, co se může stát."

"Jak si budete přát, hraběnko. Jsem přece vždycky k službám."

"Ještě slovíčko, hrabě."

"Prosím, madam."

"Mám k vám opravdu velkou důvěru, když se vám s tím svěřuji."

Balsamo, který už vyskočil z kočáru, přemohl netrpělivost a vrátil se k hraběnce.

"Všude se říká," nadhodila hraběnka, "že král se zhlédl v té malé Taverneyové."

"Ach, madam," vykřikl Balsamo, "bylo by to možné?"

"Prý je do ní celý blázen. Aspoň se to tak říká. Řekněte mi pravdu, hrabě, nešetřte mě. Dokázala jsem vám, že jsem vaše přítelkyně, buďte mi také opravdovým přítelem."

"Dokáži toho pro vás víc," odpověděl Balsamo. "Slibuji vám, madam, že slečna Andrée nikdy nebude královou milenkou."

"A proč, hrabě?L vykřikla madam Dubarry.

"Protože nechci," odpověděl Balsamo.

"Ach," pokrčila madam Dubarry rameny.

"Pochybujete o tom?"

"A nesmím snad?"

"Nepochybujte nikdy o vědě, madam. Věřila jste mi, když jsem řekl ano, věřte mi i teď, když říkám ne."

"Vy tedy znáte prostředek..."

Hraběnka nedořekla a usmála se.

"Pokračujte, prosím."

"Prostředek, který je s to změnit královu vůli anebo překonat jeho rozmary?"

Balsamo se usmál.

"Dovedu dosáhnout, aby k sobě dva lidé pocítili sympatie."

"To vím."

"Vy tomu dokonce věříte."

"Věřím."

"Nuže, dovedu také dosáhnout, aby k sobě dva lidé cítili odpor, a je-li třeba, i nenávist. Buďte klidná, hraběnko, dokážu nad vámi bdít."

Balsamo obestřel všechny tyto fráze závojem jakési roztržitosti, kterou paní Dubarry pokládala za věštbu, ačkoliv by se byla tak nemýlila, kdyby byla věděla, jak horoucí touhou Balsamo hoří, aby se co nejdříve shledal s Lorenzou.

"Věřím vám, hrabě," řekla rozhodně, "nejste jen prorokem mého štěstí, jste můj strážný anděl. Dejte dobře pozor na to, co vám říkám, hrabě: Braňte mě, já budu bránit vás. Nikdo nás nepřemůže, staneme-li se spojenci."

"Můžete se na mne spolehnout, hraběnko," odpověděl Balsamo. A ještě jednou políbil madam Dubarry ruku.

Potom zavřel dvířka kočáru, který poručila hraběnka zastavit na Elysejských polích, vskočil na koně, který zaržal radostí a brzo zmizel v temnu noci.

"Do Luciennes," zavolala potěšená hraběnka na kočího.

Balsamo slabě zahvízdl, lehce sevřel kolena a Džerid se pustil do cvalu. Za pět minut byl hrabě v průjezdu svého domu v ulici Saint-Claude. Stál tam Fritz.

"Co je?" zeptal se s napětím.

"Všechno v pořádku, mistře," odpověděl sluha, který dovedl číst pánovi z očí.

"Vrátila se?"

"Je nahoře."

"V kterém pokoji?"

"V tom s kožešinami."

"V jakém je stavu?"

"Je velmi unavena. Pospíchala tak rychle, že jsem ani neměl čas jít jí vstříc, ačkoliv jsem na ni čekal ve dveřích."

"Opravdu?"

"Opravdu. Vřítila se sem jako bouře. Vyběhla nahoru po schodech úplně bez dechu, a jakmile se octla v pokoji, klesla tam z ničeho nic na černou lví kůži. Najdete ji tam."

Balsamo rychle vyběhl po schodech a nalezl tam skutečně Lorenzu, která se bezmocně zmítala v prvních záchvatech nervové krize. Byla již příliš dlouho v moci fluida. Šly na ni křeče, sténala a naříkala. Trpěla, jako by jí na prsou ležel těžký balvan a jako by se ho marně pokoušela svrhnout oběma rukama.

Balsamo se na ni chvíli díval zrakem planoucím hněvem, pak ji vzal do náruče a odnesl do pokoje, jehož tajné dveře se za ním zavřely.

11. Elixír života

Víme, v jaké náladě vstoupil Balsamo do Lorenzina pokoje.

Chystal se ji právě probudit a zahrnout ji výčitkami, jak mu to velel jeho bezmezný hněv, a byl odhodlán, že ji ztrestá

tak, jak slepě mu k tomu hněv radil, když tu zaslechl tři údery do stropu na znamení, že Althotas ví o jeho návratu a že s ním chce mluvit.

Přesto Balsamo ještě chvíli čekal. Doufal, že se zmýlil anebo že stařec dal znamení jen náhodou nebo nedopatřením. Vtom se netrpělivě ozvaly údery znovu, takže Balsamo se začal obávat, aby stařec nesestoupil dolu, jak se to stalo už několikrát, a aby Lorenza probuzená jiným vlivem, než byl vliv jeho, nedozvěděla se nějaké nové tajemství, které by pro něho bylo stejně nebezpečné jako to, co už Lorenza věděla o jeho tajemstvích politických. Hrabě proto rychle, smíme-li se tak vyjádřit, zesílil dávku fluida a chvatně se odebral k Althotasovi.

Byl již nejvyšší čas, že si pospíšil. Zdviž byla už v pohybu, Althotas opustil křeslo a skláněl se nad pohyblivou částí stropu. Spatřil, jak Balsamo vychází z Lorenzina pokoje.

Stařec skýtal hrůznou a ošklivou podívanou. Jeho bledý obličej, či spíše ty jeho části, které dosud jevily určité známky života, byly pokryty červenými skvrnami z hněvu a rozčilení. Hubené kostnaté ruce starcovy se chvěly a klepaly jako hnáty kostlivcovy. Stařec divoce koulel očima a vykřikoval na svého žáka vzteklé nadávky v jakési řeči, která ani Balsamovi nebyla známa.

Když vstal z lenošky, aby uvedl v pohyb mechaniku zdviže, zdálo se, že se může pohybovat jen pomocí dlouhých hubených rukou, kterými šmátral kolem sebe jako pavouk. Odvážil-li se tento chatrný a jindy tak pohodlný stařec opustit lenošku, která byla tak důmyslně zařízena a ušetřila mu jakoukoliv námahu, rozhodl-li se přerušit pravidelný běh svého života i za cenu skutečné námahy, rozhodl-li se opustit světnici, která nebyla dostupná nikomu mimo Balsama, a odebrat se do spodního pokoje, měl k tomu jistě zvláštní příčinu, která ho odvedla z života vidin a snů do skutečného života.

Balsamo nad tím zprvu užasl, později byl jat nepokojem.

"Ach," vykřikoval Althotas, "tady jsi, ty ničemníku, tady jsi, ty lenochu. Konečně, ty věrolomný člověče, který opouštíš a zapomínáš na svého mistra."

Jako vždy, když mluvil se starcem, ozbrojil se i v této chvíli Balsamo nekonečnou trpělivostí.

"Myslím, nejdražší příteli, že jste mne teprve v této chvíli zavolal."

"Příteli," vykřikoval Althotas, "příteli! Ach ty hloupé lidské stvoření! Ano, já jsem tvůj přítel. A nejenom přítel, ale otec, otec, který tě živil, vychoval, vyučil a obohatil. Ale že ty bys byl mým přítelem, ne, tomu nevěřím. Vždyť jsi mě opustil, týráš mě hlady a chceš mě zabít."

"Uklidněte se, mistře, nevzrušujte se, nerozčilujte se, mohl byste upadnout do nemoci."

"Do nemoci? K smíchu! Cožpak jsem byl někdy nemocen, leda žes mne proti mé vůli donutil, abych bral podíl na nicotných osudech obyčejných lidí. Nemocen! Cožpak jsi zapomněl, že jsem to já, kdo uzdravuje druhé?"

"Nuže, jsem tady, mistře," odpověděl klidně Balsamo, "neztrácejme tedy zbytečně čas."

"Jsem rád, že mi to připomínáš - že mi připomínáš, abych neztrácel čas, čas, který je tak drahý každému lidskému tvoru, ale čas, který by pro mne neměl mít ani konce ani hranic. Ano, můj čas teď utíká, můj čas mizí ve věčnosti, ačkoli můj čas by měl být věčnost sama."

"Mluvte, mistře," ozval se Balsamo stále ještě trpělivě, spustil zdviž až na podlahu, posadil se ke starci a stiskl pero, čímž se Althotasova jizba opět zcela uzavřela pro ostatní svět. "Mluvte, řekněte mi, čeho vám je třeba. Vyčítáte mi, že vás trýzním hladem. Ale což jste právě nevstoupil do období absolutního čtyřicetidenního půstu?"

"V tom máš pravdu. Dílo mého znovuzrození započalo před dvaatřiceti dny."

"Nač si tedy naříkáte? Vidím tu dvě nebo tři lahvice dešťové vody, jediného nápoje, který pijete."

"I v tom máš pravdu. Myslíš si však, že jsem hedvábník, aby mohl toto velké dílo omlazení a proměny provést sám bez cizí pomoci. Z okamžiku na okamžik mi ubývá sil a ty si myslíš, že bych mohl dokončit sám svůj elixír života, myslíš si, že v tomhle stavu, věčně uložen v poduškách, zeslaben osvěžujícími nápoji, jež jsou mou jedinou potravou, ponechán jen sám sobě, budu mít dost svěžesti ducha, abych takovou obrovskou práci obnovy a znovuzrození vykonal bez tvé přátelské pomoci?"

"Ale já jsem tady, mistře, vždyť jsem přece tady," konejšil Balsamo starce a vtlačil ho takřka násilím a proti jeho vůli jako neposlušné dítě zpět do lenošky. "Jak jsem vám už řekl, máte tu dostatek překapané vody. Víte dobře, že byla zachycena v máji, tak jak náleží. Zde máte nekvašený chleba a pšeničné suchary. A já sám jsem vám obstaral bílé kapky, tak jak jste mi to nařídil."

"Ano, ale elixír života! Elixír není dosud připraven. Ty se na to nepamatuješ, protože tys tu tenkrát nebyl. Byl to tvůj otec, ten byl daleko věrnější než ty. Když jsem posledně dovršoval své padesátiletí, připravoval jsem si elixír již měsíc napřed. Uchýlil jsem se na horu Ararat. Jakýsi žid mně tenkrát prodal křesťanské dítě. Dal jsem mu za ně tolik zlata, kolik vážilo. Bylo to ještě nemluvně. Prořízl jsem mu žíly, jak je předepsáno, a zachytil tři poslední kapky krve. Za hodinu nato byl můj elixír, jemuž už nescházelo nic než tato přísada, zcela připraven. Mé znovuzrození se pak událo s úžasnou dokonalostí v křečích, které mě zachvátily, když jsem vypil zázračný nápoj. Vypadaly mi staré vlasy a zuby a okamžitě narostly nové, zuby dost špatné, protože jsem zapomněl požít nápoj zlatou rourkou. Ale vlasy a nehty okamžitě vybujely v tomto návratu k druhému mládí a já jsem začal nový život, jako by mně bylo patnáct let... Teď jsem však opět zestárl, a nebude-li elixír včas hotov, nebude-li připraven v této láhvi, nebude-li všechno vykonáno tak, jak je předepsáno a jak náleží, pak se mnou zajde všechno, co jsem vyzkoumal za sto let, budou ztracena všechna podivuhodná a vznešená tajemství, kterými se člověk skrze mne dotýká božství. Ach, nepodaří-li se mi připravit elixír, jestliže se zklamu, jestliže selžu, pak tím budeš vinen ty a boj se pak mého hněvu, Ašarate, má pomsta bude strašná."

Při posledních slovech vytryskl ze starcových odumírajících zřítelnic proud žhavých jisker, stařec se divě rozkašlal a chvíli se zmítal v křečích. Balsamo mu okamžitě poskytl naléhavou pomoc.

Konečně se stařec vzpamatoval. Zůstal však bledý jako mrtvola. Nepatrný záchvat vyčerpal jeho síly natolik, že se zdálo, jako by měl zemřít v každý okamžik.

"Mistře," naléhal Balsamo, "řekněte mi konečně, co ode mne chcete."

"Co od tebe chci..." zahleděl se stařec přísně na Balsama.

"Mluvte, poslouchám vás a udělám pro vás všechno, pokud to vůbec bude v lidských silách."

"V lidských silách!... V lidských silách!..." mumlal pohrdavě stařec. "Všechno na světě je v lidských silách, ty to víš dobře."

"Ano, je k tomu však zapotřebí času a vědy."

"Mám všechnu vědu světa. Pokud jde o čas, jde právě o to, abych nad ním zvítězil. Všechno, co mělo být připraveno, je připraveno. Co mělo být uchystáno, je nachystáno. Jsem takřka na konci svých sil. Bílé kapky vypudily z mého odumírajícího těla takřka už poslední zbytek stařeckosti. Mládí, podobné květnové míze, proudí a raší pod starou kůrou a vyhání, abych tak řekl, všecko, co ve mně zbylo starého. Vidíš, Ašarate, že všechny příznaky jsou znamenité: hlas mi zeslábl, zrak se mi zkrátil, cítím, jak se mi tu a tam už všechno mate v hlavě. Necítím již rozdíl mezi zimou a horkem. Musím proto stůj co stůj dokončit svůj elixír, abych v den, kdy dosáhnu druhého padesátiletí, vrátil se skokem ze sta do dvaceti let. Připravil jsem již všechny složky svého elixíru, je nachystána i zlatá rourka. Nechybí už nic než tři poslední kapky krve, jak jsem ti řekl."

Balsamo učinil odmítavý posunek, plný hněvu a ošklivosti.

"Dobrá," prohodil Althotas, "vzdejme se tedy dítěte, když se raději zavíráš se svou milenkou, než by ses snažil mně je vyhledat."

"Víte dobře, mistře," odpověděl Balsamo mírně, "že Lorenza není mou milenkou."

"Chachacha," ušklíbl se Althotas, "myslíš, že mě můžeš namluvit to, co namlouváš všelijakým hlupákům. Jsi přece muž a zavíráš se asi v tajnosti s neposkvrněnou pannou."

"Přísahám vám, mistře, že jsem se Lorenzy nikdy ani nedotkl. Přísahám vám, ze jsem obětoval své duši všechnu lásku, tělesné žádosti a světské touhy, neboť i já pracuji na znovuzrození. Jenomže toto znovuzrození nemá být na prospěch můj, ale na prospěch všeho lidstva."

"Blázne, ubohý blázne," vykřikl Althotas, "zase mluvíš o svíjejících se červech a hemžících se mraveništích, zatímco já mluvím o věčném životě, o věčném mládí!"

"Kterého lze dosáhnout jen strašlivým zločinem a ještě i potom..."

"Ty tedy pochybuješ, ty o mně pochybuješ, ubožáku?"

"Nepochybuji, mistře, ale zříkáte-li se tedy dítěte, řekněte mi, čeho si ode mne vlastně přejete."

"Potřebuji první nevinnou bytost, která ti padne do ruky. Ať je to muž nebo žena, na tom už tolik nezáleží. Přesto by mi byla milejší žena, protože její účinek je mocnější. Najdi mi tedy takové neposkvrněné stvoření, ale pospěš si, protože mi zbývá už jen osm dní."

"Dobře, mistře," odpověděl Balsamo, "porozhlédnu se, budu pátrat."

Nové blesky, strašlivější než první, sršely ze starcových očí.

"Porozhlédneš se, budeš pátrat!" vykřikl. "Taková je tedy tvá odpověď. Nečekal jsem ostatně nic jiného a nevím, proč bych se měl divit. Ale odkdy, ubohý červe, mluví stvoření se svým tvůrcem tak, jako ty mluvíš se mnou? Ach, ty vidíš, že ztrácím poslední síly, zdá se ti, že jsem před tebou na kolenou, a když tě takhle prosím, jsi dost pošetilý, aby sis myslil, že jsem ti vydán na milost a nemilost. Ano nebo ne, Ašarate, a hleď, aby v tvých očích nebyla ani lež, ani zaváhání. Vždyť víš, že čtu nejenom v tvých očích, ale v tvém srdci, že tě budu soudit a že tě dopadnu kdekoli."

"Mistře," odpověděl Balsamo, "dejte na sebe pozor. Zlost vám může jen škodit."

"Odpověz, odpověz!"

"Mohu vám říci, mistře, jen ryzí pravdu. Uvidím, budu-li vám moci opatřit to, co si přejete, aniž bych tím ublížil vám anebo sám sobě, aniž bych zahubil nás oba dva. Pokusím se nalézt člověka, který by nám prodal stvoření, jaké potřebujete. Ale nevezmu na sebe zločin. To je vše, co vám mohu říct."

"To je opravdu cituplné," usmál se hořce Althotas.

"Je to ryzí pravda, mistře," odpověděl Balsamo.

Althotas sebral všechnu sílu, vzepřel se o lenošku oběma rukama a vzpřímil se před Balsamem:

"Ano nebo ne!" zasípěl.

"Jestliže najdu, ano, mistře. Jestliže nenajdu, ne."

"Ty mě tedy chceš vydat na smrt, ubožáku, chceš mě zahubit, jen abys ušetřil tři kapky krve nějakého ničemného a nicotného tvora, jakého potřebuji, chceš uvrhnout do věčné propasti tak dokonalou bytost, jako jsem já. Poslyš, Ašarate," prohlásil stařec s hrůzným úsměvem, "nechci už na tobě nic, nežádám už na tobě vůbec nic. Počkám. Neposlechneš-li mě však, pomohu si sám. Opustíš-li mne, zachráním se sám. Slyšel jsi mě, rozuměl jsi snad. Teď můžeš jít."

Balsamo nic neodpověděl na tuto hrozbu, připravil kolem starce všechno, co Althotas potřeboval. Nachystal mu na dosah ruky nápoj i potravu a učinil to s takovou péčí, jakou zahrnuje bdělý sluha svého pána anebo oddaný syn svého otce. Myslil však na něco docela jiného, než co od něho Althotas očekával. Konečně spustil zdviž, aby sestoupil do dolního poschodí, aniž si povšiml, že ho stařec provází výsměšným pohledem takřka až tam, kam hnaly Balsama duch i srdce.

Althotas se usmíval jako zlý duch, ještě když se Balsamo octl tváří v tvář Lorenze, která byla ještě pořád pohroužena v magnetický spánek.

12. Zápas

Balsamo stal před Dívkou A jeho srdce se zmítalo bolestnými pocIty. Bolestnými, nikoli už hněvivými nebo vášnivými.

Scéna, která se odehrála mezi ním a mezi Althotasem, probudila v něm snad vědomí, jak nicotné jsou všechny lidské

věci a zapudila všechen hněv. Jako kdyby si byl vzpomněl na příklad řeckého filosofa, který odříkal celou abecedu, než vyslechl hlas oné černé bohyně, rádkyně Achillovy.

Nějakou chvíli tak stál, pokojně a mlčky se díval na Lorenzu ležící na pohovce, až konečně si řekl sám k sobě:

"Zde tedy jsem, smutný, ale odhodlaný, a vidím jasně, v jakém jsem postavení. Lorenza mě nenávidí. Hrozila, že mě zradí, a také mě skutečně zradila. Mé tajemství není už mým tajemstvím, zanechal jsem je v rukou této ženy, která je kdykoli rozhodí po větru. Podobám se lišce, která si uhryzala nohu a dostala se tak z ocelové pasti, ale jen za tu cenu, že si lovec může druhý den říci: Tady byla liška, nechala tu kus svého těla, a já ji dostanu živou nebo mrtvou.

A příčinou tohoto strašlivého neštěstí, neštěstí, které by Althotas nikdy nepochopil, a proto jsem mu o něm také nic neřekl, neštěstí, které zničilo všechny mé naděje v blaho této země, a proto také v blaho celého světa, jehož je Francie duší, příčinou tohoto hrozného neštěstí je toto spící stvoření, tato krásná socha se sladkým úsměvem. Tento temný anděl je příčinou mého ztroskotání a mé hanby a jednou bude snad i příčinou mého zajetí, vyhnanství a smrti.

Míra zla převršila míru dobrého," pokračoval živě, "a Lorenza je mi už více ke škodě než na prospěch. Ach, ty hade s půvabnými pohyby, jimiž mne však hledíš uštknout, se zlatými ústy, která však jsou plna jedu! Raději spi, protože bych tě musel zabít, kdyby ses probudila."

A s temným úsměvem přistupoval pomalu Balsamo k mladé ženě, jejíž oči dosud takřka bez výrazu se po něm začaly otáčet jako květy slunečnice pod polibkem prvních paprsků vycházejícího slunce.

"Snad budu nucen," povzdychl si Balsamo, "navždy zhasnout tyto oči, které se na mne v této chvíli tak něžně dívají, ale z nichž srší blesky, jakmile zapomenou na mou lásku."

Lorenza se sladce usmála a v jejích pootevřených ústech se objevily dvě řady zubů bělostných jako perly.

"A zabiji-li ženu, jež mne nenávidí," rozpřáhl Balsamo paže, "zabiji současně i ženu, jež mne miluje."

A jeho srdce se naplnilo hlubokým žalem, s nímž se mísila i neurčitá touha.

"Ne," zašeptal, "přísahal jsem zbytečně. Zbytečně a nadarmo jsem hrozil, nikdy bych v sobě nenalezl dostatek odvahy, abych zabil tuto ženu. Nikdy, nikdy, nikdy ji nezabiju. Bude žít, bude žít, ale nikdy se už neprobudí. Bude žít tento zdánlivý život, který je pro ni štěstím, zatímco ten druhý, skutečný život, ji sráží v zoufalství. Kéž bych ji mohl učinit šťastnou! Ale co na tom záleží! Bude napříště žít jen jedním životem, tím, který jí dávám, tím, v němž mě miluje a kterým žije v této chvíli."

A poděkoval něžným pohledem za milostný pohled Lorenzin a zvolna položil ruku na dívčino čelo.

V tom okamžiku Lorenza, která dovedla číst v Balsamově duši jako v otevřené knize, si hluboce povzdechla, vzpřímila se a dosud takřka v polospánku položila bílé hebké ruce na Balsamova ramena. Hrabě cítil její vonný dech sotva na dva prsty od svých rtů.

"Ach ne, ne," vykřikl Balsamo a přejel si rukou žhavé čelo a omámený zrak, "tenhle opojný život by mě přivedl v šílenství. Nemohl bych už odolat a tento pokušitel, tato siréna, by mě svou sladkostí a něhou připravila o slávu, o moc, o nesmrtelnost. Ne, ne, musí se probudit,.Chci tomu, musí to být."

Opojen, omámen, nejsa už téměř pánem sama sebe, odstrčil Balsamo Lorenzu, jež ho pustila z objetí a klesla na pohovku jako vlající závoj, jako stín, jako sněhová vločka. Nejrafinovanější svůdnice by si byla nedokázala vymyslet svůdnější způsob, jak upoutat zraky svého milence.

Balsamo v sobě nalezl ještě zbytek síly, aby učinil několik kroků od pohovky. Ale jako Orfeus se obrátil a jako Orfeus byl ztracen.

Probudí-li se, pomyslil si, začne náš zápas znovu. Probudím-li ji, zabije se, nebo zabije mne, nebo mne donutí, abych ji usmrtil. Jaká to propast! Ano, v osudu této ženy je psáno plamenným písmem: Smrt! Láska!... Lorenzo, Lorenzo, osudem je ti souzeno, abys milovala a zemřela. Lorenzo, tvůj život i tvá láska jsou v mých rukou!

Místo odpovědi se čarodějka zvedla, učinila několik kroků k Balsamovi, klesla k jeho nohám a zadívala se na něho očima ještě plnýma rozkoše a snů. Uchopila hraběte za ruku a přitiskla si ji k srdci.

"Smrt," šeptaly její rty, vlhké a lesklé jako korály vynořující se z moře, "smrt, ale lásku!"

Balsamo ustupoval pomalu, s hlavou nachýlenou nazad a s rukou na očích. Lorenza horečně dýchajíc ho následovala na kolenou.

"Třeba smrt," opakovala opojným hlasem, "ale lásku, lásku, lásku!"

Balsamo již nemohl odolat, celou jeho bytost zachvátil žár vášně.

"Ach," vykřikl konečně, "jsem překonán. Bojoval jsem tak dlouho, jak jen lidský tvor může bojovat. Ať jsi ďábel, nebo anděl budoucího života, můžeš být spokojena. Dosti dlouho jsem obětoval svému sobectví a pýše všechny ušlechtilé vášně, které mě zžíraly srdce. Ne, ne, nemám už právo bouřit se takto proti jedinému citu, který opravdu dělá člověka člověkem. Miluji tuto ženu, miluji ji a tato vášnivá láska zmůže proti ní víc než nejstrašnější hněv. Ta láska jí přináší smrt. Ach, jaký jsem to zbabělec, jaký šílenec! Nedokázal bych se podřídit tomu, co je mou nejvroucnější touhou, jádrem mé bytosti. Až jednou předstoupím před Boha, já, podvodník, falešný hráč, falešný prorok, až budu nucen před nejvyšším Soudcem odložit pláštík podvodných kousků a pokrytectví, nemohl bych se prokázat ani jediným ušlechtilým skutkem, ani jediným vznešeným činem, nemohl bych prohlásit, že jsem byť jen jednoho jediného člověka udělal šťastným, aby vzpomínka na to mě mohla utěšit uprostřed věčných muk a věčného trápení.

Ach ne, ne, Lorenzo, vím, že ztratím veškerou budoucnost, budu-li tě milovat. Vím, že anděl, který mi odhaloval budoucí a vzdálené věci, odletí k nebesům, jakmile mi jako žena klesneš do náručí.

Ale ty to chceš, Lorenzo, ty to chceš."

"Miláčku," vydechla Lorenza.

"Přijímáš tedy tento život místo života skutečného?"

"Prosím tě o něj na kolenou, zapřísahám tě, vzývám tě. Vzdyť tento život, to je láska, to je štěstí."

"A bude ti stačit, až budeš mou ženou? Víš přece, jak šíleně tě miluji."

"Ach vím,vím, protože čtu v tvém srdci."

"A nikdy mě nebudeš dělat výčitky ani před Bohem, ani před lidmi, že jsem překvapil tvé srdce, zlomil tvou vůli?"

"Nikdy, nikdy. Budu ti naopak děkovat před Bohem i před lidmi, žes mne obdařil láskou, jediným klenotem, jedinou perlou, jediným diamantem lidského žití."

"A nikdy nebudeš litovat, že jsi ztratila křídla, ubohá holubičko? Neboť věz, že pak se už nikdy nepovzneseš do bájných výšin, nebudeš už nikdy pro mne hledat u Jehovy paprsek světla, kterým on kdysi ozářil čelo svých proroků. Budu-li chtít znát budoucnost, budu-li chtít poroučet lidem, tvůj hlas mi už neodpoví. Měl jsem v tobě milovanou ženu a pomocného génia. Napříště budu už mít jen jedno z těch dvou a kdo ví..."

"Ach, ty pochybuješ!" vykřikla Lorenza, "vidím v tvém srdci pochybnost jako černou skvrnu."

"Budeš mne milovat vždycky, Lorenzo?"

"Vždycky, vždycky."

Balsamo si přejel rukou po čele.

"Nuže, staň se," řekl tiše. "Ostatně..."

Na okamžik se pohroužil v myšlenky.

"Ostatně, cožpak opravdu tak nutně potřebuji tuto ženu? Je snad jediná na světě? Ne, není. S touto budu šťasten, zatímco ta druhá mě udělá bohatým a mocným. Andrée je právě tak vyvolena, právě tak jasně vidoucí jako ty. Andrée je mladá, čistá, nevinná, a já ji nemiluji. Přesto je mi ve spánku podrobena právě tak jako ty. V Andrée naleznu za tebe dostatečnou náhradu a pro mne, pro mne bude jen prostředkem, pouhým nástrojem v rukou lékaře. Také Andrée dovede v myšlenkách vzlétat vysoko do neznáma, snad ještě víc a dál než ty. Andrée, Andrée, vezmu si tě za své království. Ty pak, Lorenzo, pojď do mé náruče, ty budeš mou láskou, ty budeš mou milenkou. S Andréou budu mocný, s Lorenzou šťastný. Teprve v této chvíli se dovršuje štěstí mého života. Nebudu nesmrtelný, ale jinak ve všem všudy uskutečním Althotasův sen. Nebudu nesmrtelný. Ale jinak budu ve všem všudy roven bohům."

A přivinul Lorenzu na prsa a ona se k němu přivinula jako břečťan na dubový kmen.

13. Láska

Balsamovi začal nyní nový život, život, jaký byl až do této chvíle tomuto činnému, nepokojnému a mnohostrannému duchu úplně neznámý. Už po tři dny nevěděl, co je hněv, co jsou obavy a žárlivost. Už po tři dny nemyslil na politiku, na spiklence a na spiknutí. S Lorenzou, kterou neopouštěl ani na okamžik, zapomínal na celý svět. Všeobsáhlá, donedávna nenaplněná láska, která se jako anděl vznáší nad lidstvem, láska, jež se zmocňuje všech srdcí, láska, plná sladkých tajemství a které už nemohl odolat, rázem změnila jeho zapřisáhlou nepřítelkyni v oddanou milenku, láska, která změnila nenávist, uvrhla Balsama v blaženost, v níž tonul jako v šílenství.

Nejednou, když se v těchto třech dnech probudil ze sladkého opojení, zíral Balsamo na svou stále se usmívající, stále oddanou, stále něžnou milenku, dlouho a mlčky. V tomto novém životě, který pro ni vytvořil, nechával ji občas odpočinout od mámivého života plného vzrušení, ve stejně mámivém spánku. A když ji pak viděl klidnou, mírnou a šťastnou, když slyšel, jak ho volá nejsladšími jmény a sdílí s ním tajemné rozkošné sny, jež nyní prožívala, tázal se nejednou sám sebe, zda ho Bůh neztrestá, že on, moderní tyran, odvážil se mu vyrvat jeho tajemství. Zda nevnukne Lorenze myšlenku, aby ho svou láskou oklamala tak, až uspí jeho bdělost, a jakmile bude bdělost uspána, že mu uprchne a objeví se pak znovu už jenom jako mstitelka Eumenida. Ale neustávající žár, věčná touha a Lorenziny něžnosti ho upokojily vždy znovu a znovu.

Kdyby chtěla Lorenza něco předstírat, říkal si, kdyby mne chtěla oklamat, kdyby mi chtěla uprchnout, hledala by příležitost, jak by mě od sebe vzdálila, hledala by záminku, jak by mohla zůstat o samotě. Ale místo toho se její paže kolem mě neustále ovíjejí jako nezlomné pouto, její žhavý pohled mi stále říká neodcházej a její něžný hlas nezní nikdy jinak než zůstaň.

A tak nabýval Balsamo vždy novou a novou důvěru v sebe sama i ve vědu, kterou čerpal z šerého dávnověku, ale o jejíž platnosti nabyl teprve teď přesvědčivého důkazu. A proč by se také mělo z ničeho nic a najednou rozplynout ono magické tajemství, jemuž vděčil za všechnu svou moc, proč by mělo prchnout jako chiméra, proč by se mělo rozplynout ve větru jako prchavá vzpomínka, jako kouř z vyhaslého ohně. Naopak, nikdy neviděla Lorenza jasněji, nikdy se nezmocňovala myšlenek, které se tvořily v Balsamově duchu a citů, jimiž se zachvívalo jeho srdce, dokonaleji a bezprostředněji než v těchto blažených chvílích.

Bylo už jen nutno vypátrat, zda tato jasnovidecká schopnost neklíčí jen z lásky a zda mladá žena také mimo oblast jejich vzájemného vztahu, mimo obvod ozářený světlem její vášně, dovede dohlédnout i tam, kam její oči dohlédaly doposud, zda tyto oči tak jasnozřivé před pádem této nové Evy proniknou temnotu tak lehce jako dříve.

Balsamo se neodvažoval podrobit Lorenzu rozhodné zkoušce, doufal však stále a tato naděje tvořila věnec hvězd k jeho štěstí. Jednou mu Lorenza řekla v své sladké melancholii:

"Ašarate, ty myslíš ještě na jinou ženu mimo mne, na ženu ze severu, ženu světlých vlasů a modrých očí. Ašarate, ach Ašarate, tato žena kráčí v tvých myšlenkách pořád vedle mne."

Balsamo se zadíval něžně na Lorenzu a otázal se:

"Ty tedy vidíš do mého nitra?"

"Ach, vidím tak jasně, jako bych se dívala do zrcadla."

"Pak tedy jistě víš, zda myslím na tuto ženu s láskou," odpověděl Lorenze. "Čti, čti, cti v mém srdci, Lorenzo."

"Ne, ne," zavrtěla Lorenza hlavou, "vím dobře, že nemyslíš. Ale dělíš své myšlenky mezi nás dvě tak jako v dobách, kdy tě trápila Lorenza Feliciani, zlá Lorenza, která teď spí a kterou už nikdy nechceš probudit."

"Ne, můj miláčku, ne, ne," zvolal Balsamo. "Myslím jen na tebe, myslím na tebe celým srdcem, vidíš přece, že jsem zapomněl na všechno a že jsem od chvíle, co jsme tak šťastni, nepomyslil na nic jiného. Ani na studie, ani na politiku, ani na svou práci."

"Ale to neděláš dobře," řekla Lorenza. "V té práci bych ti přece mohla pomáhat."

"Jak to?"

"Cožpak jsi se dřív nezavíral celé hodiny v laboratoři?"

"Ano, ale teď jsem už nechal všech těch marných pokusů. Byly by to ztracené chvíle, okrádal bych se v nich o tvou přítomnost."

"A proč bych ti nemohla být společnicí v práci tak jako v lásce, proč bych tě nemohla udělat mocným, tak jako tě dělám šťastným."

"Protože má Lorenza je velmi krásná, ale nikdy nic nestudovala. Bůh dává krásu a lásku, ale vědění dává jen věda sama."

"Duše ví všechno."

"Dovedeš se tedy dívat zrakem své duše."

"Ano."

"A mohla bys mne vést na této velké cestě za kamenem mudrců?"

"Věřím, že ano."

"Pojď tedy."

A Balsamo objal mladou ženu a zavedl ji do své laboratoře.

Ohromná pec, u níž po čtyři dny nikdo nepracoval, zatím vyhasla.

Kelímky na žárovišti dávno vychladly.

Lorenza si prohlížela všechny tyto podivné nástroje a nejnovější vynálezy v oboru alchymie bez jakéhokoli údivu. Zdálo se, ze ví, k čemu je každý ten nástroj nebo přístroj.

"Snažíš se vyrobit zlato?" otázala se s úsměvem.

"Ano."

"A v těchto kelímcích jsou přípravky v různém stupni vývoje?"

"Ano. Ale protože nebyly dokončeny, jsou zmařeny. Ale nelituji toho."

"V tom máš pravdu, protože tvé zlato nebude nikdy nic jiného než zlatově zbarvená rtuť. Podaří se ti ji snad přivést do tuhého stavu, ale nikdy ji neproměníš ve zlato."

"Ale přesto je snad možno vyrobit zlato, ne?"

"Není."

"A přesto prodal Daniel z Transylvánie Kosmovi Prvnímu za dvacet tisíc dukátů návod na transformaci různých kovů."

"Daniel z Transylvánie byl podvodník. Kosmu Prvního oklamal."

"Ale vždyť Sas Payken, kterého Karel II. odsoudil k trestu smrti, vykoupil si život tím, že změnil kus olova v zlatý prut, z něhož vyrobili čtyřicet dukátu a ještě zbylo na medaili, kterou vyrazili na počest tohoto vynikajícího alchymisty."

"Vynikající alchymista byl jen vynikající kejklíř. Dovedl v nestřežený okamžik vyměnit kus olova za kus zlata, to je všechno. Jediný spolehlivý způsob, jak se dostat ke zlatu, Ašarate, je ten, kterého opravdu používáš, že roztavuješ v zlaté pruty skvosty, které ti tvoji sluhové přinášejí ze všech končin světa."

Balsamo se hluboce zamyslil.

"Není tedy možné proměnit jiný kov ve zlato?"

"Není to možné."

"A což například," nadhodil Balsamo, "v diamant?"

"Oh, s diamanty to je něco jiného," odpověděla Lorenza.

"Je tedy možné vyrobit diamant?"

"Ano, je to možné, protože při výrobě diamantů nejde o proměnu jednoho prvku v druhý. Vyrobit diamant znamená prostou přeměnu prvku už známého."

"A znáš ten prvek, z něhož lze vyrobit diamant?"

"Zajisté. Diamant je krystalizace čirého uhlíku."

Balsamo zůstal jako ohromen. V jeho duši zazářilo pojednou oslňující ostré, netušené světlo. Položil si obě ruce na oči, jako by ho to světlo přímo oslepilo.

"Ach můj Bože," zvolal, "děláš pro mne víc než zasloužím. Hrozí mi jakési nebezpečí. Jak drahocenný by musel být prsten, který bych musel hodit do moře, abych vyvážil tvou oddanost. Ale dosti pro dnešek, dosti, Lorenzo."

"Což nejsem tvá? Poroučej, rozkazuj!"

"Ano, jsi má, ale jen pojď, pojď."

A Balsamo odvedl Lorenzu z laboratoře, prošel s ní komnatou s kožešinami a vrátil se s ní do zamřížované světnice, aniž věnoval pozornost slabému šramotu, který zaslechl nad svou hlavou.

"Jste-li spokojen se svou Lorenzou, můj drahý Balsamo?"

"Ach, jak bych nebyl spokojen."

"Čeho se tedy bojíš? Řekni mi to, mluv."

Balsamo sepjal ruce a zadíval se na Lorenzu s úzkostným výrazem, který by nedokázal pochopit nikdo, kdo nedovedl číst v jeho duši.

"Ach," šeptal si pro sebe, "a tohoto anděla byl bych málem usmrtil, já, který jsem málem sám zmíral zoufalstvím, než se mi podařilo rozřešit problém, jak být zároveň šťastný a mocný. Já, jenž jsem zapomněl, že hranice možného vždycky přesahují současný stav vědy a že většina pravd, které byly konečně prokázány, se vždycky zprvu jevila jako pouhé přeludy. Já, který jsem si myslil, že vím všechno a teď vidím, že vlastně nevím nic."

Mladá žena se záhadně usmívala.

"Lorenzo, Lorenzo," pokračoval Balsamo, "uskutečnil se tedy tajemný zámysl Stvořitelův, který stvořil ženu z mužova těla a řekl oběma, muži i ženě, že mají jen jedno společné srdce. Pro mne se zrodila nová Eva! Eva, která bude myslit jen skrze mne a jejíž život visí na niti, kterou držím já. Je to příliš mnoho štěstí, dobrý Bože, pro jedno lidské stvoření a já padám pod tíhou tvého milosrdenství."

A Balsamo padl na kolena horoucně objímaje svou nádhernou ženu, která se na něho usmívala nezemským úsměvem.

"Ne, ne," šeptal, "ty mě už nikdy neopustíš. Pod tvým zrakem, který proniká temnoty, budu žít v naprosté bezpečnosti a jistotě. Budeš mě podporovat v mých studiích, které jen ty, jak jsi právě prokázala, dokážeš dovést k zdárnému konci. Řekla jsi mi, že nemohu vyrobit zlato, protože zlato je stejnorodá hmota a základní prvek. Povíš mi však, na kterém místě svého tvůrčího díla je Bůh uložil. Povíš mi, na kterých místech jsou v nesmírných hloubkách oceánu uloženy tisíceré poklady. Tvým zrakem budu moci sbírat perly ukryté v třpytných mušlích, s tvou pomocí uvidím, jak se tvoří a vzrůstají myšlenky v člověku, v jeho tělesné schránce. Tvým sluchem postřehnu i červa, který mi podrývá půdu pod nohama, a uslyším kroky blížícího se nepřítele. Budu velký jako Bůh a šťastnější než Bůh, drahá Lorenzo, protože Bůh nemá v nebesích druha, nemá v nich tebe. Je všemohoucí, ale osamocen ve svém božském majestátu a nesdílí s nikým svou božskou všemohoucnost, která ho činí Bohem."

Lorenza se pořád usmívala a v úsměvu odpovídala na tato slova žhavými polibky.

"A přece," zašeptala, jako by v milencově mozku postřehla myšlenku, která horečně pracovala pod jeho neklidným čelem, "a přece ještě pochybuješ, Ašarate. Pochybuješ, jak jsi mi řekl, že bych mohla překročit kruh naší lásky, pochybuješ, že bych mohla vidět do dálky. Ale utěšuješ se tím, co bude vidět ta druhá žena, nebudu-li to vidět já."

"Která druhá žena?"

"Ta plavovláska. Mám ti říci, jak se jmenuje?"

"Prosím tě o to."

"Počkej... Andrée."

"Ano, je to tak. Čteš mé myšlenky. Je to poslední strach, který mne trápí. Můžeš proniknout prostorem, jsou-li v něm nakupeny hmotné překážky?"

"Zkus to."

"Podej mi ruku, Lorenzo."

Mladá žena uchvátila vášnivě Balsamovu ruku.

"Můžeš mě následovat?"

"Všude kam chceš."

"Tedy pojď."

A Balsamo opustil v myšlenkách ulici Saint-Claude a vedl s sebou i Lorenzina ducha.

"Kde jsme?" zeptal se Lorenzy.

"Na jakémsi návrší," odpověděla mladá žena.

"Ano, tak jest," ,odpověděl Balsamo chvěje se radostí. "A co vidíš?"

"Před sebou? Napravo nebo nalevo?"

"Před sebou."

"Vidím široké údolí s lesem po jedné straně, na druhé straně je město a řeka, která odděluje údolí od města a ztrácí se na obzoru. Plyne podél zdí velkého zámku."

"Je to tak, Lorenzo. Ten les je vésinetský, město je Saint-Germain, zámek se jmenuje palác de Maisons. Vstupme teď do pavilónu, který je za námi."

"Vstupujeme tam."

"Co vidíš?"

"Ach, v předsíni sedí malý černoušek v podivném obleku a krmí se cukrovím."

"To je Zamore. Pojďme dál."

"Vstupujeme do prázdného salónu, je nádherně zařízen, nade dveřmi jsou kresby představující bohyně a amórky."

"Ten salón je prázdný?"

"Ano."

"Pojďme dál."

"Teď jsme v nádherném budoáru, vyloženém modrým atlasem s vetkávanými květinami v přirozených barvách."

"Ten budoár je také prázdný?"

"Ne, na pohovce sedí jakási paní."

"Kdo je ta paní?"

"Počkej."

"Nezdá se ti, žes ji už někdy viděla?"

"Ano, tady. Je to hraběnka Dubarry."

"Ano, Lorenzo, ano. Já se z tebe radostí zblázním. Co dělá ta žena?"

"Myslí na tebe, Balsamo."

"Na mne?"

"Ano."

"Ty tedy můžeš číst její myšlenky?"

"Ano, protože, jak jsem ti už řekla, myslí na tebe."

"A proč na mne myslí?"

"Tys jí něco slíbil."
"Víš co?"
"Nápoj mládí, který darovala Venuše Faonovi, aby se pomstila Sapfó 1."
"Tak jest, tak jest. O čem přemýšlí teď?"
"Rozhoduje se k něčemu."
"K čemu?"
"Počkej. Sahá po zvonku, zvoní. Teď vešla jiná mladá žena."
"Bruneta nebo blondýna?"
"Bruneta."
"Velká, malá?"
"Malá."
"To je její sestra. Poslouchej, co jí říká."
"Poroučí, aby dali zapřáhnout."
"Kam chce jet?"
"Sem."
"Jsi si tím jista?"
"Právě dává rozkaz. Už ji poslouchají. Vidím koně a vůz. Za dvě hodiny bude tady."
Balsamo padl na kolena.
"Ach," zvolal, "bude-li za dvě hodiny opravdu tady, pak nemohu už Boha prosit o nic jiného, než aby chránil mé štěstí."
"Ubohý příteli," zašeptala Lorenza, "ty máš tedy pořád ještě strach?"
"Mám, mám."
"A čeho by ses bál? Láska, jež doplňuje život tělesný, doplňuje a rozmnožuje i život duševní. Láska jako každá šlechetná vášeň přibližuje člověka k Bohu a z Boha pochází všecko světlo."
"Lorenzo, Lorenzo, já zešílím radostí."
A Balsamo položil hlavu do klína mladé ženy. Čekal už jenom na konečný důkaz, aby mohl být zcela šťasten. Tím důkazem měl být příchod paní Dubarry.
Dvě hodiny čekání uběhly tak rychle, že to Balsamo ponořen do snů takřka ani nezpozoroval. Pojednou se mladá žena zachvěla. Uchopila Balsama za ruku.
"Chtěl bys vědět, kde je hraběnka Dubarry v této chvíli?"
"Chtěl bych to vědět," zašeptal Balsamo.
"Nuže, jede po bulváru, koně jdou cvalem, blíží se sem, kočár vjíždí do ulice Saint-Claude, zastavuje před branou, teď klepou na dveře."
Pokoj, v němž se tuto chvíli nalézali, byl tak odlehlý, a tak dobře chráněn proti hluku, že nemohli zaslechnout hluk kožené palice, dopadající na bránu. Ale Balsamo se přesto vztyčil a napjatě poslouchal.
Trhl sebou a vyskočil, když zaslechl dvojí zazvonění Fritzova zvonku. Byl to, jak víme, signál, který ohlašoval důležitou návštěvu.
"Ach," vykřikl Balsamo, "je to tedy přece jen pravda."
"Přesvědč se, miláčku, ale vrať se brzy."
Balsamo přistoupil ke krbu.
"Dovol mi, abych tě vyprovodila až ke schodišti," poprosila Lorenza.
"Pojď."
Oba dva vykročili zpátky do kožešinového pokoje. "Neodejdeš z tohoto pokoje?" otázal se Balsamo.
"Neodejdu, budu na tebe čekat. Ach, neměj strach.
Lorenza, která tě miluje, není už tou Lorenzou, které ses bál. Ostatně..."
Zastavila se a usmála se.
"Ostatně?" zeptal se Balsamo.
"Cožpak nevidíš do mé duše tak jako já do tvé?"
"Bohužel, nevidím."
"Poruč mi tedy, ať spím, dokud se nevrátíš. Poruč mi, ať ležím na pohovce a nehnu se, dokud mě znova neobejmeš."
"Budiž, drahá Lorenzo, spi a čekej na mne."
Už v polospánku vtiskla Lorenza poslední polibek na Balsamovy rty, klesla bezvládně na pohovku, sotva už jen stačila zašeptat:
"Vrátíš se brzo, Balsamo, viď."
Balsamo jí pokynul rukou, ale Lorenza už spala.
Byla tak krásná, tak čistá, s dlouhými rozpuštěnými vlasy, s pootevřenými rty, s horečnatou červení na tvářích a s unylými zraky, že se takřka ani nepodobala ženě. Balsamo se k ní vrátil, uchopil ji za ruku, zlíbal jí šíji a paže, ale neodvážil se políbit ji na rty.
Ozvaly se nové dva údery. Buď byla dáma netrpělivá, nebo se Fritz bál, že jeho pán zvonění nezaslechl. Balsamo se vrhl ke dveřím.
Když za sebou zavíral, zdálo se mu, že zaslechl opět jakýsi šramot, tak jako před chvílí.
Otevřel znovu dveře, rozhlédl se kolem sebe, ale nic neviděl.
Nic než Lorenzu, která tu ležela a úpěnlivě oddechovala pod tíží své lásky.
Balsamo zavřel dveře a spěchal do salónu bez obav, byl zcela klidný, neměl už ani trochu strach, neměl žádnou

tíživou předtuchu, jenom štěstí a ráj v srdci.

Přesto se však Balsamo mýlil. Nebyla to jen láska, co tížilo Lorenzinu hruď, ten těžký úpěnlivý dech měl ještě jinou příčinu. Byl to jakýsi mátožný, zlý sen, který se velmi podobal letargii, která tak často předchází smrti.

Lorenze se zdálo, jakoby v strašném zrcadle svého hrůzného snu a v šeru, do něhož se už všechno hroužilo, zahlédla pojednou v dubovém stropě okrouhlý otvor a jako by se jakási veliká ozdobná růžice snášela zvolna a pravidelně a s podivným šustotem do jejího pokoje. Zdálo se jí, jako by už nemohla dýchat, jako by se dusila pod tlakem onoho pohyblivého kruhu.

Zdálo se jí konečně, jako by se v těchto padacích dveřích objevil jakýsi netvor s lidskou tváří, stařec, u něhož jen oči a kostnaté ruce podávaly důkaz, že to je živoucí tvor a nikoli mrtvola. Prohlížel si ji svým děsivým pohledem a vztáhl po ní konečně bezmasé žilnaté ruce.

A ona, ubohé dítě, se marně bránila, nemohla utéci, ani netušila, jaké nebezpečí jí hrozí, necítila nic, jen stisk dvou živých kleští, které ji uchopily za bílý šat, snesly z pohovky a položily na zdviž. Ta se pak pomalu zvedala ke stropu, železo pronikavě skřípělo a ohyzdný netvor v lidské podobě, který ji bez překážky a bez bolesti odnášel vzhůru, se jenom strašlivě a pronikavě chechtal.

14. Kouzelný nápoj

Jak Lorenza předpověděla, klepala to opravdu na dveře hraběnka Dubarry.

Fritz uvedl krásnou kurtizánu do salónu. Čekala na Balsama a prohlížela si zatím onu pozoruhodnou knihu o smrti vytištěnou v Mohuči, jejíž rytiny opravdu neobyčejně umělecky provedené představovaly smrt, jak střeží všechny činy člověka po celý jeho život. Tu čeká u dveří taneční síně, kde muž tiskne ruku milované ženy, číhá pod hladinou vody, v níž se koupají nic netušící dívky, či na lovu se skrývá v hlavni pušky.

Madam Dubarry se právě zahleděla na obraz překrásné ženy, strojící se a zhlížející se v zrcadle, když Balsamo hbitě otevřel dveře a pozdravil ji s úsměvem ve tváři, z níž dnes bylo lze vyčíst jen blaho a štěstí.

"Odpusťte mi, madam, že jsem nechal na sebe čekat. Buď jsem si špatně vypočítal vzdálenost, anebo ještě málo znám rychlost vašich koní. Domníval jsem se, že jste dosud na náměstí Ludvíka XV."

"Cožpak jste věděl," zeptala se překvapeně hraběnka, "že k vám přijdu?"

"Zajisté, madam, jsou tomu dvě hodiny, co jsem vás viděl ve vašem modrém budoáru, dávala jste právě rozkaz, aby se zapřáhlo."

"Říkáte, že jste mě viděl v mém modrém salónku?"

"Ano, madam, v tom rozkošném pokojíčku, jehož atlasové stěny jsou zdobeny rozkošnými květinami v přirozených barvách. Odpočívala jste na pohovce, když vtom vás napadla šťastná myšlenka: Navštívím svého přítele hraběte Foenixe. Zazvonila jste tedy."

"A kdo vstoupil?"

"Vaše sestra, paní hraběnko. Je to tak? Řekla jste jí, aby vyřídila váš rozkaz a rozkaz byl okamžitě proveden."

"Hrabě, vy jste opravdu čaroděj. A to se tak díváte do mého budoáru každý den? Poslyšte, to byste mě měl aspoň napřed upozornit."

"Ach, buďte klidná, hraběnko, dívám se jen tenkrát, když se to smí, když jsou takřkajíc dveře otevřeny."

"A když jste se tak díval těmi otevřenými dveřmi, to jste také poznal, že myslím na vás?"

"Zajisté a poznal jsem také, že na mne nemyslíte ve zlém."

"To máte pravdu, hrabě, mám vás ráda jako málokoho na světě. Ujišťuji vás však, že si opravdu zasloužíte, abych na vás myslila jen v dobrém, vždyť jste přece tak dobrý a dovedete tak prospět. Víte, že se mi zdá, že jste jakýsi můj ochránce, a to je vůbec nejtěžší úloha, jakou si v životě dovedu představit."

"Opravdu, madam, zahrnujete mne laskavostí, jakou si ani nezasloužím. Mohu vám snad opravdu něčím prospět?"

"Jste přece věštec, hádejte tedy."

"Ponechte mně alespoň zásluhu, abych směl být skromný."

"Budiž, drahý hrabě. Řeknu vám tedy nejdříve, co jsem udělala já pro vás."

"To nemohu dovolit, madam. Mluvme raději napřed o vás, prosím vás snažně."

"Jak si přejete, pane hrabě, ale nejdřív mně, prosím, zapůjčte onen zázračný kámen, který dělá člověka neviditelným. Jela jsem sice velmi rychle, ale přece jenom se mi zdá, že jsem i v tom cvalu zahlédla jednoho ze špehu pana de Richelieua."

"A ten špeh, madam...?"

"Sledoval můj povoz na koni."

"Co si o tom myslíte, a proč by vás vévoda nechal špehovat?"

"Asi mě zase chce provést nějaký ze svých hanebných kousků. Ať jste jakkoli skromný, pane hrabě, věřte mi, že vás Bůh obdařil tolika přednostmi, že by byl král jaksepatří žárliv... kdyby se dozvěděl, že navštěvuji buď já vás, anebo vy mě."

"Pan de Richelieu, madam," odpověděl Balsamo, "vám nemůže být v žádném případě nebezpečný."

"Ale byl, byl mi nebezpečný, drahý hrabě, alespoň předtím, než se to stalo."

Balsamo pochopil, že tu jde o nějaké tajemství, o němž se zatím prostřednictvím Lorenzy nedozvěděl. Neodvažoval se proto na neznámou půdu a spokojil se tím, že odpověděl zdvořilým úsměvem.

"Byl mi nebezpečný," opakovala hraběnka, "a já bych se byla málem stala obětí dobře nastrojeného spiknutí, v němž jste měl určitou účast i vy, pane hrabě."

"Já? Ve spiknutí proti vám? To nikdy, madam."

"Což jste nedal panu vévodovi de Richelieu ten nápoj?"

"Jaký nápoj?"

"Nápoj, po němž se člověk šíleně zamiluje."

"Ne, madam. Takový nápoj si pan vévoda Richelieu připravuje už dávno sám, už dávno jsem mu na něj dal recept. Tentokrát jsem mu dal jen pouhý uspávací prášek."

"Opravdu?"

"Na mou čest."

"Počkejte, a kdy si pan vévoda přišel pro ten uspávací prášek? V který den to bylo? Vzpomeňte si, prosím, přesně na datum, pane hrabě, je to velmi důležité."

"Bylo to minulou sobotu, paní hraběnko. Den před tím, než jsem si vám dovolil poslat po Fritzovi onen malý lístek, v němž jsem vás prosil, abyste za mnou přijela k panu de Sartines."

"Bylo to tedy ten den," vykřikla hraběnka, "ten den, kdy byl král v noci spatřen, jak se krade k té maličké Taverneyové! Ach, teď už je mi všechno jasné."

"Je-li vám všechno jasné, pak musíte také vědět, že mě můžete vinit jen za ten uspávací prášek."

"Ach, ten uspávací prášek mě vlastně zachránil."

Balsamo opět mlčel a čekal, protože vůbec nevěděl, oč jde. Nakonec se přece jen ozval.

"Jsem šťasten, madam, že jsem vám mohl něčím prospět, i když to tenkrát bylo neúmyslně."

"Vy jste vždycky báječný, pane hrabě, ať už úmyslně nebo neúmyslně. Ale pro mne můžete udělat ještě daleko víc, než jste pro mne udělal až doposud. Ach, doktore, byla jsem velmi nemocná, mám-li mluvit politicky, a v této chvíli si vůbec ještě nejsem jista, zda se opravdu pozdravím."

"Madam,"odpovědel Balsamo, "lékař vždycky potřebuje vědět co možná nejvíc o nemoci, kterou má léčit. Povězte mi, prosím vás dopodrobna všechno, co vás kde trápí a bolí, a je-li to možná, nezapomeňte laskavě na sebemenší příznaky."

"Nic snazšího, drahý lékaři, či drahý čaroději, jak je vám libo. Navečer toho dne, kdy bylo použito uspávacího prášku, který jste dal vévodovi, odmítlo Jeho Veličenstvo doprovodit mne do Luciennes. Jeho prolhané Veličenstvo zůstalo v Trianonu pod záminkou, že je strašně unaveno, a jak jsem se pak dozvěděla, večeřelo o samotě s panem vévodou de Richelieu a s panem baronem de Taverney."

"Ale, ale."

"Zdá se mi, že už chápete. Ten večer králi podstrčili kouzelný nápoj. Věděli už, že král je jaksepatří zamilován do slečny Andrey. A věděli také, že mě nehodlá navštívit. Ten nápoj lásky měl tedy účinkovat u té maličké Taverneyové."

"A dál?"

"Účinkoval, to je vše."

"A co se vlastně stalo?"

"To právě nevíme přesně. Pozorní lidé si všimli, že Jeho Veličenstvo kráčí k domu, kde bydlí slečna Andrée."

"Vím, kde bydlí. Ale co bylo dál?"

"Dál? U všech hromů! Jak si to vlastně představujete, hrabě? To si snad myslíte, že se někdo odváží sledovat na vlastní nebezpečí krále, když nechce být viděn?"

"Nu, ale pak?"

"Pak - jediné, co vám mohu říct, je, že se král vrátil do Trianonu uprostřed hrozné bouře, bledý, třesoucí se na celém těle a že byl stižen horečkou, která se málem rovnala deliriu."

"A vy si myslíte," zeptal se Balsamo s úsměvem, "že král neměl takový strach jenom z bouře?"

"To určitě ne, protože komorník zaslechl, jak Jeho Veličenstvo několikrát vykřiklo: Je mrtvá, mrtvá, mrtva."

"Ale," podivil se Balsamo.

"Byl to ten uspávací prášek," pokračovala paní Dubarry. "Král nemá z ničeho větší hrůzu než z mrtvoly, než z pohledu na mrtvého člověka. Nalezl slečnu Taverneyovou, kterak spí podivným spánkem a domníval se, že je mrtvá."

"Ano, mrtvá," přisvědčil Balsamo, který si v té chvíli vzpomněl, že uprchl, aniž Andréu probudil. Vypadala jako mrtvá a král tedy věřil, že opravdu mrtvá je. "A co se stalo potom, madam?"

"Nikdo neví, co se té noci či spíše na začátku té noci opravdu stalo. Když se ten večer král vrátil do svých komnat, byl, jak jsem vám už řekla, zachvácen takovou horečkou a takovým nervovým otřesem, že se z toho vzpamatoval až nazítří ráno, kdy paní princezna přišla na myšlenku, že nechá otevřít u krále všechny dveře a všechna okna a že mu ukáže zářivý slunečný den a všude plno šťastných, smějících se tváří. Teprve potom zmizely všecky přízraky, které vyvolala ta strašná noc. V poledne už bylo králi lépe, vypil polévku, pojedl půlku koroptve a večer..."

"A večer?" opakoval Balsamo.

"A večer," opakovala madam Dubarry, "uchýlilo se jeho Veličenstvo, které po té hrůzostrašné noci se zřejmě neodvažovalo zůstat v Trianonu, ke mně do Luciennes, kde se mi, drahý hrabě, dostalo důkazu, že pán vévoda de Richelieu je téměř tak velký kouzelník jako vy."

Hraběnčin vítězoslavný pohled a její úsměv plný laškovné koketérie, doprovodily toto důvěrné sdělení a přesvědčily Balsama, jak velkou moc má dosud nad králem tato chytrá a sebevědomá žena.

"Jste tedy se mnou spokojena, madam?" otázal se hrabě.

"Jsem vámi nadšena, milý Balsamo, přísahám vám to při všem na světě. Říkal jste plnou pravdu, když jste tvrdil, že dokážete i nemožné."

A na důkaz vděčnosti mu podala bílou, něžnou a vonnou ruku, která sice nebyla tak svěží jako ručka Lorenzina, ale jejíž stisk byl stejně vřelý a výmluvný .

"A nyní mluvme o vás, hrabě," pravila konečně paní Dubarry.

Balsamo se mlčky uklonil.

"Jestliže jste mě zachránil od velkého nebezpečí, myslím, že také já jsem vás zachránila z nebezpečí, které nebylo

méně veliké."

"Nemusím zdůrazňovat," přerušil ji Balsamo pohnutě, "jak nesmírně jsem vám vděčný. Přesto bych byl rád..."

"Ale ano, týká se to té skříňky, to si můžete domyslit."

"Skříňky, madam?"

"Obsahovala spoustu šifer, které dal pan de Sartines rozluštit všem svým špehounům. Každý z nich pracoval zcela samostatně, ale výsledek byl přesto u všech naprosto stejný. A byl takový, že pan de Sartines přijel dnes ráno do Versailles, právě když jsem tam byla, a přinesl všechny ty přepisy i s úplným slovníčkem diplomatických šifer."

"Ale ale, a co řekl král?"

"Král byl zprvu překvapen, potom se vyděsil. Jeho Veličenstvo vždycky rádo poskytne sluchu každému, kdo se ho snaží přesvědčit, že mu hrozí nějaké nebezpečí. Od oné rány nožem v Damiensu zní heslo, pod kterým se k Ludvíku XV. každý dostane, velmi jednoduše. Chci vás varovat před nebezpečím."

"Pan de Sartines mě tedy obvinil ze spiknutí."

"Především se pan de Sartines pokoušel dostat mě tamodtud. To jsem však odmítla, prohlásila jsem, že nikomu nezáleží na králi tak jako mně, nikdo že není králi více oddán než já a že tedy nikdo nemá právo posílat mě pryč, hrozí-li králi nějaké nebezpečí. Pan de Sartines pořád ještě naléhal, ale já jsem statečně odolávala a král se nakonec na mne usmál, pohlédl na mne způsobem, kterému tak dobře rozumím, a prohlásil:

‚Nechte ji tady, Sartinesi, dnes jí nemohu nic odmítnout.'

"Dovedete si představit, hrabě, že v mé přítomnosti si pan de Sartines, který si jistě dobře vzpomínal, jak jsem se s ním posledně rozloučila, a měl strach, aby si mě nerozhněval, kdyby si na vás příliš dovoloval, dobře rozmyslel, aby o vás nemluvil tak příkře, jak by to byl jistě udělal, kdyby mě tam nebylo. Sváděl všechno na zavilé nepřátelství pruského krále vůči Francii a vyléval si vztek na nějakých lidech, kteří prý používají nadpřirozených prostředku, aby přivodili nějakou tu svou revoluci. Obviňoval zkrátka celou spoustu lidí a neustále se odvolával na tu listinu, kterou mával králi před očima. Všichni ti lidé jsou prý vinni."

"Vinni, čím?"

"Čím... Mám vám prozrazovat státní tajemství, hrabě?"

"Je to naše tajemství, madam. Nemusíte se přece ničeho bát. Mám, jak se zdá, dost důvodů, abych držel jazyk za zuby."

"To vím, drahý hrabě, znám teď všechny ty vaše důvody. Pan Sartines se tedy snažil dokázat, že existuje velmi početná, mocná, všeho schopná sekta, jejímiž členy jsou odvážní, obratní a zmužilí lidé, kteří podrývají úctu k Jeho královskému Veličenstvu tím, že o něm rozšiřují různé hanebné pověsti."

"Jaké pověsti?"

"Tvrdí například, že Jeho Veličenstvo lichvaří s obilím, že chce vyhladovět lidi."

"Co.na to král odpověděl?"

"Tak jako odpovídá vždycky. Udělal nějaký vtip."

Balsamo si oddechl.

"Směl bych znát ten vtip?"

" ‚Když mě obviňují, že chci vyhladovět svůj lid,' odpověděl král, ‚je na to jen jediná odpověď: Budu je živit.'

‚Jak to myslíte, Sire,' zeptal se pan de Sartines. ‚Postarám se, aby všichni ti, kdo rozšiřují takové nestydaté pověsti, byli živeni na mé útraty, a dokonce jim zdarma poskytnu i byt v svém zámku Bastile.' "

Balsamo sebou trhl, přece však se nepřestal usmívat.

"A dál?" zeptal se.

"Král se na mne usmál a zdálo se, že se mne ptá na radu.

‚Sire,' řekla jsem mu tedy, ‚nikdo mě nedonutí věřit, že by se z těchhle malých černých písmenek, která vám přinesl pan de Sartines, nechalo vyčíst, že jste špatný král.'

Policejní ministr vyskočil, jako by ho někdo píchl šídlem.

‚A nikdo mě konečně ani nepřesvědčí,' pokračovala jsem, ‚že ti vaši špehouni vůbec dovedou číst.' "

"A co na to řekl král, hraběnko?" zeptal se Balsamo.

"Že bych mohla mít pravdu, ale pan de Sartines že se třeba také nemýlí."

"A výsledek toho byl?"

"Výsledek byl ten, že pan de Sartines předložil králi řadu zatykačů a já jsem zahlédla, že se tam pan ministr pokouší vpašovat také zatykač na vás. Ale já jsem se nelekla a smetla jsem to se stolu jednou větou.

‚Pane,' řekla jsem mu před králem, a hezky nahlas, ‚zatkněte si celou Paříž, jestli vám je libo, ale nikdo ať se neodváží sáhnout na mého přítele... nebo... uvidíte!'

‚Oho, podívejte se, jak se zlobí. Dejte si pozor, Sartinesi.'

‚Ale Sire, v zájmu říše...' koktal pan Sartines.

‚Vy nejste žádný Sully,' dupala jsem nohama a už jsem byla celá červená vzteky, ‚a já nejsem žádná Gabriela.'

‚Madam, chtějí zavraždit krále, jako zavraždili Jindřicha IV.'

Tentokrát král zbledl a začal se třást.

Už jsem myslela, že jsem to prohrála.

‚Sire,' řekla jsem, ‚ať se tedy tenhle pán vyplácá. Jednoho dne vyčtou ještě ti jeho špehouni z těch svých podvodných šifer, že jsem se proti vám spikla i já.' A bouchla jsem dveřmi.

Ale bylo to na druhý den po tom nápoji lásky, drahý hrabě, a král ještě pořád dával náramnou přednost své milence před svým policajtem. Rozběhl se tedy za mnou. ‚Prosím vás, hraběnko, nezlobte se,' snažil se mě konejšit.

‚Tak tedy vyžeňte toho nestydu, Sire, vždyť z něho smrdí kriminál.'

‚Tak tedy, Sartinesi, můžete jít,' pokrčil král rameny.

‚A já vám zakazuju, nejenom abyste se u mne kdy objevil, ale abyste mě vůbec zdravil,' dodala jsem já.

Náš vznešený úředník ztratil v tu chvíli hlavu. Přilezl ke mně a pokorně mi políbil ruku.

‚Jak si přejete,' prohlásil, ‚nebudeme už o tom mluvit, drahá dámo, ale ženete do záhuby stát. Protože si to však přejete, moji agenti si už vašeho chráněnce ani nevšimnou.' "

Balsamo se hluboce zamyslil.

"Hleďme," rozesmála se hraběnka, "a tenhle člověk mi ani neděkuje, že jsem ho uchránila od důvěrného seznámení s Bastilou. Bylo by to možná nespravedlivé, ale v každém případě stejně nepříjemné."

Balsamo na to nic neodpověděl. Vytáhl jen z kapsy lahvičku s rudou tekutinou.

"Za to, madam, že jste mi darovala svobodu, dávám vám já dvacet let mládí."

Hraběnka si zastrčila lahvičku do živůtku a loučila se vítězoslavně a zářic radostí.

Balsamo zůstal zamyšlen.

"Možná že by byli zachráněni, kdyby nebylo téhle kokety. Svou malou nožkou je srazila kurtizána do nejhlubší propasti. Bůh je s námi!"

15. Krev

Sotva zavřela paní Dubarry za sebou domovní dveře, už opět spěchal Balsamo po tajném schodišti do kožešinového pokoje.

Rozmluva s hraběnkou se protáhla a hrabě spěchal z dvojího důvodu. Především ho hnala horoucí touha, aby opět uviděl Lorenzu, za druhé se bál, aby mladá žena nebyla přespříliš unavena. V novém životě, do něhož ji uvedl, nesměl ji zanedbávat už proto, že z magického spánku občas upadla v nebezpečnou extázi. Po extázi pak následovaly takřka vždy nervové záchvaty, které Lorenzu velmi vyčerpávaly, pokud novou dávkou fluida nebyla zjednána uspokojivá rovnováha mezi různými funkcemi organismu.

Balsamo zavřel spěšně dveře a pohlédl na pohovku, na níž Lorenzu zanechal.

Nebyla tam.

Zbyl po ní jen plášť z jemného kašmíru s vetkanými zlatými květy, do něhož se zahalovala, jako jediná stopa, že tu byla ještě přednedávnem a odpočívala na měkkých poduškách.

Balsamo hleděl němě a strnulým zrakem na prázdnou pohovku. Snad se udělalo Lorenze nevolno ze zvláštní vůně, která pronikala celým pokojem. Snad si uvědomila něco ze zvyklostí skutečného života a instinktivně, takřka bezděčně odtud odešla.

První myšlenkou Balsamovou bylo, že se Lorenza uchýlila do laboratoře, kde s ní byl před několika málo hodinami.

Vrátil se do laboratoře. Na první pohled vypadala prázdná. Ale ve stínu obrovské pece za orientální záclonou se mohla snadno skrýt drobná žena. Nadzvedl tedy záclonu a obešel pec, ale nikde nemohl najít po Lorenze jediné stopy.

Zbývala tedy ještě její komnata, ona komnata, která v dřívějším bdělém stavu byla jejím vězením. Spěchal tam tedy, ale dveře byly zavřeny.

To však ještě neznamenalo, že se tam Lorenza nemohla uchýlit. Nic přece nebránilo, aby si Lorenza ve svém bdělém spánku neuvědomila skrytý mechanismus a v snových halucinacích dveře neotevřela. Balsamo stiskl tajné pero.

Ale pokoj byl prázdný právě tak jako laboratoř a nic nenasvědčovalo, že by sem Lorenza byla vstoupila.

Tu jím pronikla bolestná myšlenka, myšlenka, která, lak už víme, bolestně trýznila jeho duši, zbavovala ho všech nadějí, že se kdy stane šťastným milencem.

Snad se Lorenza jen přetvařovala. Snad jen předstírala, že spí, aby rozptýlila každou nedůvěru, uspala všechnu ostražitost, rozptýlila jeho nepokoj a teď využila první příležitosti, aby se znovu dostala na svobodu, znovu uprchla, tentokrát už zkušenější, protože věděla, jak si asi má počínat, aby se jí útěk zdařil lépe než poprvé.

Balsamo se přiklonil k této myšlence a zazvonil na Fritze. Když se Fritz hned neobjevoval, vyběhl mu hrabě pln netrpělivosti naproti a volal, sotva zahlédl, jak stoupá po schodech:

"La signora?"

"Co se přihodilo, mistře?" tázal se Fritz, který z Balsamova rozčilení ihned zpozoroval, že se stalo něco vážného.

"Viděl jsi ji?"

"Neviděl, mistře."

"Cožpak neodešla?"

"Odkud?"

"No z domu, přece."

"Neodešel odtud nikdo mimo hraběnku, za tou jsem sám zavíral dveře."

Balsamo vyběhl po schodech jak,o šílený. Namlouval si, že mladá žena, která se v umělém spánku tak zcela nepodobala Lorenze, jak ji znal v bdělém stavu, podlehla nějakému dětinskému nápadu, schovala se někde v koutku a teď pozoruje, jak ji hledá, jaký má o ni strach, a raduje se, že ho tak postrašila a těší se, jak ho znovu ukonejší.

Začal ji tedy znovu hledat.

Nahlédl do všech koutů, otevřel kdekterou skříň, odtáhl kdekterou zástěnu. Počínal si jako člověk zaslepený vášní, jako šílenec, který už nic nevnímá, jako opilec, který se potácí z rohu do rohu. Měl sotva sílu rozevřít náruč a zavolat Lorenzo, Lorenzo - doufal pošetile, že zbožňovaná bytost se mu z ničeho nic s radostným výkřikem vrhne kolem krku.

Ale jen ticho, hrůzné, zatvrzelé ticho bylo odpovědí na jeho pošetilé myšlenky, na jeho nesmyslné volání.

Běhal z místa na místo, zpřeházel všechen nábytek, bušil do stěn, volal Lorenzu, rozhlížel se, aniž co viděl poslouchal, aniž co zaslechl, chvěl se po celém těle bez jediné rozumné myšlenky - uplynuly sotva tři minuty, ale jemu připadaly jako tři lidské věky.

V tom šíleném shonu div nepozbyl rozumu. Ponořil proto ruce do nádoby s ledovou vodou, přitiskl si je na skráně,

jako by si chtěl násilím vnutit klidnou rozvahu a utišit krev, ženoucí se mu do hlavy.

"Uvažuj rozumně," řekl si. "Lorenza tu už není. Zbytečně bych si namlouval něco jiného. Není tady, odešla, odešla, odešla."

Rozhlédl se ještě jednou kolem sebe a ještě jednou ji zavolal..

"Odešla," opakoval si sklesle. "Marně Fritz tvrdí, že ji neviděl. Odešla, opustila mě."

Ticho v celém domě mu bylo odpovědí.

"Jsou jen dvě možnosti," uvažoval Balsamo. "Buď ji opravdu neviděl, a to se mohlo docela dobře stát, protože člověk se vždycky může mýlit. Anebo ji viděl a Lorenza ho podplatila. Fritz že by se nechal podplatit? A proč ne? Byl mi doposud věrný, ale to přece nic neznamená. Jestliže mě oklamala Lorenza, láska i věda, proč by mě nemohla oklamat, proč by nemohla lhát křehká a chybující povaha lidského tvora. Ale já se dovím všechno, dozvím se všechno. Cožpak mi nezbývá slečna de Taverney? Ano, skrze Andréu se dovím, zda mě Fritz zradil. Skrze Andréu se dozvím, zda a jak mě zradila Lorenza. A tentokrát... Tentokrát, byla-li láska opravdu lží, byla-li věda jen přeludem, byla-li věrnost jen špinavou léčkou... Ach, tentokrát se bude Balsamo mstít, tentokrát bude neúprosný, bude trestat tvrdě a bezohledně, jako mocný muž, který odložil všechno milosrdenství a ponechal si jen svou hrdost. Jednat, co nejrychleji jednat, Fritzovi nenechám nic znát a pospíším do Trianonu!"

Balsamo zvedl klobouk, který mu upadl na zem, a vrhl se ke dveřím.

Náhle se však zarazil.

"Ach," řekl si, "málem bych,byl zapomněl... Ten chudák stařec, zapomněl jsem na něho dočista. Ze všeho nejdřív se musím podívat na Althotase. Podlehl jsem milostné vášni, záchvatu své šílené touhy a ponechal jsem starce jeho osudu. Jak nevděčně, jak nelidsky jsem se to zachoval."

A s horečným chvatem, z něhož teď takřka ani nevyšel, vrhl se Balsamo k mechanismu zdviže a uvedl jej v pohyb. Zdviž začala rychle klesat.

Balsamo se do ní postavil a rychle se jal stoupat nahoru, přitom však ve svém zmatku a rozechvění nemyslil pořád na nic jiného než na Lorenzu. Sotva však vstoupil do Althotasovy jizby, dolehl k němu starcův hlas a vytrhl ho z bolestného snění.

K největšímu Balsamovu údivu však ho stařec nezahrnul výčitkami, jak očekával: vítal ho vesele, prostě a nenuceně.

Žák se zadíval překvapeně na mistra.

Stařec seděl vzepřen ve své pohyblivé lenošce. Oddychoval hlasitě a s požitkem, jako by každým vdechnutím nabýval nového dne života. Jeho oči žhnuly temným ohněm, ale úsměv na starcových rtech tlumil poněkud ten vnitřní žár. Starcovy oči vítězně, ale zároveň tázavě spočinuly na návštěvníkovi.

Balsamo sebral všechny síly a snažil se spořádat myšlenky, aby na sobě nedal znát, jak je rozčilen. Styděl se za to před mistrem, který byl necitelným pro všechny lidské slabosti.

V tom okamžiku však Balsamo pocítil jakýsi tíživý tlak na prsou. Vzduch tu byl bezpochyby zkažen jakýmsi těžkým, nedýchatelným, vlhkým zápachem. Stejným pachem, jaký pocítil už dole, třeba v daleko menší míře, pachem, jaký vychází na podzim při východu a západu slunce z močálů a bažin.

V této trpké a těžké atmosféře se dělalo Balsamovi mdlo, točila se mu hlava, pojímala ho závrat a hrabě cítil, jak těžko dýchá a jak ho opouštějí síly.

"Mistře," ozval.se, snaže se něčeho zachytit, o něco se opřít, aby vůbec mohl vydechnout, "tady přece nemůžete zůstat, tady se vůbec nedá dýchat."

"Myslíš?"

"Jak by ne."

"Mně se tu dýchá docela dobře," odpověděl Althotas takřka přívětivě, "a mohu tu zůstat, jak dlouho budu chtít."

"Mistře, mistře," vykřikl Balsamo už téměř bez sebe, "dovolte, abych alespoň otevřel okno, vždyť je tu pach jako by se tu pařila krev."

"Krev, myslíš, krev," propukl Althotas v smích.

"Cítím tu pach jako na jatkách, jako by tu někdo před chvílí vykrvácel. Ten pach mi mučí mozek i srdce."

"Tak tak," usmál se stařec ironicky, "už dávno jsem si všiml, že máš velmi křehký mozek, Ašarate, a příliš měkké srdce."

"Mistře," vztáhl Balsamo k starci ruku, "krev je tu na stole i na rukou máte krev. Všude je tu krev, i v očích máte krev, žhnou vám jako dva plameny. Pach, který je tu cítit, pach, z něhož dostávám závrať, pach, který mě tu dusí, je pach krve."

"Nu a co na tom?" odpověděl pokojně Althotas, "to snad ten pach cítíš poprvé?"

"Necítím ale..."

"Což jsi nikdy nebyl svědkem mých pokusů, což jsi je nikdy neprováděl sám?"

"Ale tohle je lidská krev," vykřikl Balsamo a otřel si dlaní zpocené čelo.

"Máš velmi jemný čich," kývl hlavou Althotas. "Nebyl bych si pomyslil, že lze tak snadno rozeznat lidskou krev od krve kteréhokoliv zvířete."

"Lidská krev," zašeptal Balsamo.

Zapotácel se a jak hledal, čeho by se zachytil, zahlédl s hrůzou velký měděný kotel, od jehož lesklých stěn se odrážela červeň čerstvě prolité krve. Veliká nádoba byla do poloviny naplněna krví.

Balsamo zděšeně ucouvl.

"Ach, to je ta krev!" vykřikl. "Kde se tu vzala ta krev?"

Althotas neodpověděl, ale jeho pohled sledoval každý Balsamův pohyb, i jeho vzrušení a úzkost. Náhle Balsamo pronikavě vykřikl.

Sklonil se k zemi, jako by se chtěl vrhnout na nějakou kořist, pak se však vrhl do kouta a zvedl z podlahy hedvábnou, stříbrem prošívanou pásku, na níž visela dlouhá černá kadeř.

Po Balsamově hrozném bolestném výkřiku se rozhostilo na okamžik v starcově pokoji hrobové ticho.

Balsamo zvedal zvolna k očím pásku, s hrůzou si prohlížel hrst vlasů, připevněných k pásce zlatou sponou, na druhé straně pásky lpěly skvrny čerstvé krve, několik rudých kapek se perlilo i na vlasech. Jak zvedal hrabě ruku, tím víc se mu ruka chvěla. Čím horečnatěji třeštil zrak na zkrvavenou stuhu, tím víc mu mizela krev z obličeje. Nakonec zůstal bledý jako stěna.

"Co to je?" zašeptal, ale přece jen tak hlasitě, že jeho společník musel pochopit tato slova jako otázku.

"Tohle," zavrčel pohrdlivě Althotas, "vždyť vidíš, stuha do vlasů."

"Ale ty vlasy jsou potřísněny."

"No krví, přece, krví."

"Čí krví?"

"Krví, kterou jsem potřeboval pro svůj elixír, krví, kterou jsi mi odpíral a kterou jsem si proto musel obstarat sám."

"A odkud máte tu kadeř, tu stuhu, kde jste je vzal? To přece nebylo dítě."

"A kdo ti řekl, že to bylo dítě?" otázal se klidně Althotas.

"Což jste nepotřeboval pro svůj elixír krev dítěte?"

"Krev dítěte nebo krev panny, Ašarate, vždyť jsem ti to přece řekl."

Nejpřirozenějším a nejlaskavějším hlasem pak Althotas pokračoval:

"Všechno je v pořádku, Ašarate, dobře jsi to udělal. Byl jsi moudrý a prozíravý, že jsi přivedl onu ženu do pokoje pod mou světnicí, a takřka na dosah mé ruky. Lidskost nebyla dotčena, zákon nemá proč zasáhnout. Nebyls to ty, kdo mi vydal onu pannu, bez níž bych byl musel umřít. Nebyls to ty, vzal jsem si ji sám. Děkuji, milý žáku, děkuji, drahý Ašarate."

Balsamo pustil kadeř, kterou až do té chvíle držel v ruce, v okamžiku mu vzešlo strašlivé světlo.

Před ním stál starcův stůl, ohromný mramorový stůl, vždycky přeplněný spoustou knih, lahviček a kelímků. Dnes byl stůl přikryt velkou plachtou z bílého damašku s temnými květy a Althotasova lampa ozařovala látku červenavými paprsky. Pod plachtou se rýsovaly tvary lidského těla, Balsamo si jich v šeru jizby předtím nepovšiml. Teď uchopil cíp plachty a odhrnul jej. V tom okamžiku se mu však hrůzou zježily vlasy a strašný výkřik mu uvázl v hrdle.

Pod plachtou ležela Lorenzina mrtvola, dívčina tvář byla bledá jako vosk, ale ústa se pořád ještě usmívala, hlava byla zvrácena nazad, jakoby tíží dlouhých černých vlasů. Na krku zela hluboká, hrozná rána, neunikalo z ní však ani kapky krve. Ruce měla ztuhlé a oči přivřené pod zmodralými víčky.

"Ano, krev, panenská krev. Tři poslední kapky z žil neposkvrněné panny. To bylo, co jsem potřeboval," mumlal stařec.

"Bídáku," vykřikl Balsamo, neovládaje se už v zoufalství, "zhyneš tedy, neboť už čtyři dny byla Lorenza mou ženou a milenkou. Zavraždil jsi ji nadarmo!"

Althotas vytřeštil oči, zornice se mu rozšířily, bezzubé dásně zaskřípěly, lahvička, kterou držel v ruce, mu vypadla z ruky a roztříštila se na tisíc kousků. Ochromen, zničen, zasažen do hlavy i do srdce, zvrátil se stařec těžce do lenošky.

Balsamo klesl s pláčem na Lorenzino tělo, líbal její zkrvavené vlasy, až se bez ducha zhroutil k zemi.

16. Čaroděj a Bůh

Rafije hodin, tito podivuhodní sourozenci, držíce se za ruce a ubíhající tak pomalu tomu, kdo je nešťasten, a tak rychle tomu, kdo se cítí šťasten, necitelně postupovaly krok za krokem, čas těžce visel nad touto jizbou plnou nářku a štkaní.

V jednom koutě byla smrt, v druhém agónie.

Uprostřed mezi nimi zoufalství, strašné jako umírání, hluboké jako smrt.

Po strašlivém výkřiku, který se mu vydral z hrdla, nepromluvil už Balsamo ani slova.

Po drtivém odhalení, kterým srazil v prach Althotasovu divokou radost, se Balsamo už pak ani nepohnul.

Ponurý stařec, který byl tak drsně a neočekávaně vržen zpět do života, tak jak ho Bůh pro lidi určil, svržený z výšin, do nichž se zdánlivě povznesl, cítil se v této nové situaci jako pták zasažený krupobitím, který padl z oblak nu hladinu vodní, úzkostně bije křídly a marně se snaží vzlétnout.

Úžas na bledé a ztrhané tváři prozrazoval, jak úděsné bylo pro starce toto strašlivé zklamání.

Althotas opravdu už o ničem nepřemýšlel od chvíle, co se všechno jeho úsilí minulo cílem, který už považoval na dosah ruky, na němž stavěl jako na skále a jenž se teď rozplynul jako prchavý dým.

V jeho tichém, němém zoufalství byla naprostá otupělost. Člověk, který by o starci nic nevěděl, by snad pokládal toto mlčení za hluboké přemítání. Pro Balsama, který se ostatně už na starce ani nepodíval, mohlo znamenat jen jediné: agónie moci, rozumu a života.

Althotas nespouštěl zrak z rozbité lahvičky, obrazu všech svých zmařených nadějí. Člověk by byl řekl, že počítá, na kolik kousků se lahvička rozbila, a uvědomuje si, že právě o tolik dní byl zkrácen jeho život. Zdálo se, jako by chtěl zrakem vysát vzácný nápoj rozlitý po podlaze, do něhož na okamžik vložil svou nesmrtelnost.

Tu a tam, jako by bolest z tohoto strašlivého zklamání byla příliš živá, obrátil stařec svůj strnulý zrak na Balsama a z Balsama se dlouze díval na Lorenzinu mrtvolu.

Vypadala jako zvíře, které se chytilo do pasti a jež lovec najde na druhý den s nohou v železe. Dokud do něho kope, neobrátí zvíře hlavu, ale jakmile do něho vrazí tesák, obrátí na něho zvíře krvavé oči plné záští a bezmocné pomsty, výčitek a úžasu.

Jak je jen možné, říkal starcův pohled, tak výrazný i v umírání, jak je jen možné věřit, že mi takové zlo, takovou porážku způsobil nicotný člověk, který klečí čtyři kroky přede mnou u nohou tak nicotného stvoření, jako je ona mrtvá

žena. Nezvrátily se to všechny řády přírody, nezhroutily se všechny základy vědy, nepříčí se to rozumu, že tak ubohý žák oklamal tak vznešeného mistra. Není to strašné, že zrnko písku zastavilo kola pyšného a rychlého vozu v jeho všemocném a nesmrtelném běhu?

Balsamo tu naproti tomu ležel zničen, zlomen, teď už bez jediného vzdechu a jediného pohybu, téměř sám jako mrtvola. V strašlivém ohromení, které se zmocnilo celé jeho bytosti, nedokázal v sobě dosud vzbudit ani jedinou myšlenku.

Lorenza, jeho Lorenza! Lorenza, jeho žena, jeho ideál, dvojnásob drahá jako strážný anděl i jako milenka, Lorenza, jeho potěšení i sláva, přítomnost i budoucnost, síla a víra. Lorenza, to je všechno, co miloval, po čem toužil, všechno, co ho neslo do výšin, byla pro něho navždycky a neodvratně ztracena.

Už neplakal, už nekřičel, už ani nevzdychal.

Sotva si vlastně mohl uvědomit strašlivé neštěstí, které se přivalilo na jeho hlavu. Podobal se oněm nešťastníkům, které za noci strhne potopa, kteří jsou najednou vyvrženi do temnot, kterým se zdá, jako by je uchvátila voda, a když otevřou oči, zjistí, že to nebyl sen, ale skutečnost, a nedokáží už ani vyrazit výkřik, když divoká vlna, která je unesla, je v jediném okamžiku vrhá ze života do smrti.

Po tři hodiny byl Balsamo zavalen hrobovou temnotou. Ve svém nezměrném žalu pokládal všechno, co se tu zběhlo, za strašlivý sen, jaké se zdávají umírajícím v jejich poslední, nekonečně dlouhé noci.

Pro něho už neexistoval Althotas, neexistovala pro něho nenávist ani pomsta.

Nebyla tu už Lorenza a nebyl tu tedy už ani život, ani láska.

Nic než spánek, noc, nicota.

Tak ubíhaly chvíle zdlouhavě a mlčky, takřka donekonečna, v této světnici, kde stydla krev a kde jako by se zastavil čas.

Náhle se uprostřed tiché noci třikrát rozezvučel zvonek. Fritz nepochybně věděl, že jeho pán je u Althotase, protože zvonek zněl přímo v této světnici.

Ale ať zvonil třikrát a sebe-naléhavěji, zvuk zvonku se marně ztrácel ve světnici. Balsamo vůbec nezvedl hlavu.

Za několik minut se zvonek rozezněl ještě hlučněji, ale ani tentokrát nevytrhl jeho ostrý hlas Balsama z naprosté lhostejnosti.

Brzy však, tentokrát po kratší přestávce, se ozval zvonek potřetí, poplašně a netrpělivě.

Balsamo se vztyčil, už se ani nezachvěl, zvolna zvedl hlavu a rozhlédl se s klidem mrtvoly, jez povstává z hrobu. Tak se asi rozhlížel Lazar, když ho Kristův hlas zavolal potřetí.

Zvonek teď nepřestával znít, ostře a vyzývavě.

Rostoucí naléhání probudilo konečně Lorenzina milence k vědomí. Vyvinul svou ruku z ruky své mrtvé ženy. Všechno teplo jeho těla z dlaně zmizelo, aniž přešlo do těla Lorenzina.

"Velká novina nebo velké nebezpečí," řekl si Balsamo. "Kéž by to bylo velké nebezpečí."

Byl teď už takřka při smyslech.

"Ale proč bych vlastně odpovídal na tu výzvu," pokračoval, aniž si uvědomil, jak zbytečné je pronášet taková slova pod temnou klenbou této úmrtní světnice. "Má pro mě na světě vůbec ještě něco význam, nebo potřebuji se snad něčeho bát?"

Jako by mu chtěl dát odpověď, rozezvučel se zvonek tak prudce a bušil ocelovým kladívkem do bronzového pláště, až se konečně kladívko utrhlo, dopadlo na skleněnou kouli a roztříštilo ji na kusy, jež se rozlétly po podlaze.

Balsamo už neváhal. Bylo ostatně třeba, aby ho nikdo, ani Fritz, nepřistihl v této místnosti.

Přistoupil tedy pokojně ke zdvižiti, vstoupil do ní, stiskl péro a snášel se do pokoje s kožešinami.

Když kráčel kolem pohovky, zavadil okem o plášť, který spadl Lorenze z ramen, když ji nemilosrdný stařec neúprosně jako smrt odnášel do svého pokoje.

Balsamo se bolestně zachvěl, když se dotkl tohoto předmětu, v němž bylo teď více života než v samotné Lorenze.

Zvedl plášť a zlíbal ho, dusil přitom látkou vzlykot, který se mu dral do hrdla. Potom šel otevřít dveře na schodiště.

Na nejvyšším schodě na něho čekal Fritz, byl bledý a ztěžka dýchal, v jedné ruce držel světlo, v druhé šňůru zvonce, tou neustále trhal, jak se ho zcela zmocnily strach a netrpělivost.

Když spatřil svého pána, vykřikl zprvu radostí, ale hned se mu vydral z hrdla druhý výkřik překvapení a úžasu.

Balsamo, který si neuvědomil, co znamená tento dvojí výkřik, odpověděl jen tázavým pohledem.

Fritz nepromluvil. Místo toho si dovolil, on, jenž byl vždy pln uctivosti, vzít pána za ruku a dovést ho k velkému benátskému zrcadlu, které viselo nad krbem, jímž se vcházelo do Lorenzina pokoje.

"Podívejte se, Excelence," ukázal Balsamovi na jeho vlastní podobu v zrcadle.

Balsamo strnul.

Vzápětí se mu však na rtech objevil úsměv, smrtelný úsměv, plný nekonečné, nezhojitelné bolesti. Rázem pochopil Fritzův úžas.

Za jedinou hodinu zestárl Balsamo o dvacet let. Jeho oči pozbyly lesku, červeň se ztratila z tváří, v obličeji se mu rozhostil tupý, strnulý výraz. Na rtech mu lpěla krvavá pěna, od bělostné náprsenky se odrážela skvrna krve.

Balsamo se chvíli díval na svůj obraz a sám se nemohl poznat. Pak upřel odhodlaně zrak do očí podivného zjevu, který na něho mrtvolně zíral v zrcadle.

"Máš pravdu, Fritzi, vypadám jako strašidlo."

Teprve teď si všiml zděšeného výrazu věrného sluhy.

"Proč jsi mě volal, Fritzi?"

"Ach, mistře, to kvůli nim."

"Kvůli komu?"

"Excelence," šeptal Fritz Balsamovi do ucha, "je tu pět mistrů."

Balsamo sebou trhl.

"Jsou tu tedy všichni?"

"Ano, všichni."

"A jsou sami?"

"Ne. S každým je ozbrojený sluha, ten čeká na dvoře."

"Přišli společně?"

"Společně, mistře, a hoří netrpělivostí. Proto jsem zvonil tolikrát a tak silně."

Aniž se pokusil ukrýt krvavou skvrnu v záhybech náprsenky, aniž si upravil šat, pustil se Balsamo se schodů. Jenom se zeptal Fritze, čekají-li na něho hosté v salóně nebo ve velké pracovně.

"V salóně, Excelence."

Když byli už takřka dole, osmělil se Fritz Balsama zastavit.

"Nemá pro mne Excelence nějaké rozkazy?"

"Nemám, Fritzi."

"Vaše Excelence . . ," koktal Fritz.

"Co je?" zeptal se Balsamo velmi mírně.

"To k nim Vaše Excelence půjde beze zbraně?"

"Samozřejmě, beze zbraně, Fritzi."

"Snad i bez kordu?"

"Proč bych si měl brát kord, Fritzi?"

"Já nevím," koktal věrný sluha a sklopil oči, "myslil jsem si... Obával jsem se... Měl jsem strach..."

"Všechno je v pořádku, Fritzi. Můžeš jít."

Fritz udělal několik kroků, pak se znovu otočil.

"Cožpak jsi neslyšel, Fritzi?"

"Excelence, chtěl jsem vám jen říci, že vaše pistole jsou v ebenovém pouzdře na stolku."

"Už běž, Fritzi, jdi už."

A Balsamo vstoupil do salónu.

17. Soud

Fritz měl pravdu, neboť Balsamovi hosté nepřišli do ulice Saint-Claude s přátelskými úmysly a také jejich zevnějšek tomu nasvědčoval.

Pět jezdců provázelo vůz, v němž sem přijeli mistři. Bylo to pět mužů tvrdých a ponurých tváří, byli ozbrojeni až po zuby, měli za úkol obsadit bránu a hlídat ji, třebaže se tvářili, jako by jen čekali na své pány.

Kočí a dva lokajové na kozlíku měli pod plášti tesáky a muškety. Zdálo se, že tito lidé jedou ne na návštěvu, ale spíš na válečnou výpravu.

Němci nahnal tento noční vpád hrozných lidí, které okamžitě poznal, hodně strachu tím spíš, že okamžitě obsadili dům, jako by byli jeho pány. Když zahlédl mřížovím dveří ozbrojenou eskortu, měl napřed v úmyslu zabránit sem přístup komukoli. Ale právě pohled na zbraně, které byly nepopíratelným důkazem, že noční návštěva si své právo vydobude třeba mocí, ukázal Fritzovi, že je tu marný jakýkoliv odpor. Jakmile se vetřelci dostali přes bránu, rozestavili se jako obratní záškodníci u všech dveří a vůbec se už ani nesnažili, aby nějak zakryli nepřátelské úmysly.

Zdánliví sluhové na dvoře a na hradbách, zdánliví hosté v salóně nevěštili ve Fritzových očích nic dobrého. Z toho důvodu zvonil o překot, až rozbil zvonek.

Balsamo, nepozastavuje se nad ničím, nepřipravený na nic, vstoupil do salónu, kde Fritz už dříve, tak jak se sluší a patří, když přijde vzácná návštěva, rozsvítil všechna světla.

V křeslech sedělo pět návštěvníků, nikdo se však nezvedl, když hrabě vstoupil.

Pán domu se po nich rozhlédl a zdvořile je pozdravil.

Teprve teď hosté povstali a vážně poděkovali za pozdrav.

Balsamo se posadil proti nim, aniž si povšiml, nebo se alespoň tvářil, že si nepovšiml, jakým zvláštním způsobem zaujalo shromáždění svá místa. Pět křesel, do nichž mistři usedli, tvořilo polokruh podobný antickým tribunálům s předsedou uprostřed, po každém boku vždy dva a dva přísedící. Balsamovo křeslo stálo přímo proti křeslu presidentovu, tedy právě na místě, které je při soudech vykázáno obžalovanému.

Balsamo se neujal první slova, jak by to byl učinil za jiných okolností. Těkal pohledem z místa na místo, aniž si - alespoň se tak zdálo - uvědomoval, proč tu je, kdo jsou jeho hosté a co se s ním vlastně děje, tak byl ještě ke všemu lhostejný po strašlivé ráně, které se mu dnes dostalo.

"Jak se zdá, pochopil jsi, oč jde, bratře," řekl předseda, či snad spíše onen muž, který se posadil do prostředního křesla, "pochopil jsi, oč jde, a přesto ses zpěčoval přijít a my jsme již uvažovali, nemáme-li tě jít hledat."

"Nerozumím vám," odpověděl prostě Balsamo.

"Tomu bych nevěřil, když ses sám neposadil na místo obžalovaného."

"Obžalovaného," zamumlal Balsamo a pokrčil rameny. "Tomu nerozumím."

"Přišli jsme ti to vysvětlit a nebude to patrně nic těžkého, podívám-li se na tvou bledou tvář, na tvé vyhaslé oči, slyším-li tvůj chvějící se hlas... Zdá se, jako bys byl duchem nepřítomen. Posloucháš mne vůbec?"

"Ano, poslouchám," odpověděl Balsamo a zavrtěl hlavou, jako by z ní chtěl vytřepat myšlenky, které ho tížily.

"Vzpomínáš si, bratře," pokračoval president, "že ve své poslední zprávě tě nejvyšší rada upozornila na zradu, kterou se obírá jeden z nejvýznamnějších sloupů řádu?"

"Snad... Ano... Může to být."

"Odpovídáš, jak se sluší na člověka, kterého pronásledují výčitky svědomí. Ale vzmuž se, nelekej se a odpovídej jasně a přesně, jak to vyžaduje tvé strašné postavení. Odpovídej mi, jako bys měl jistotu, že nás můžeš přesvědčit. Nepřinášíme sem ani předsudky, ani zášť. My jsme zákon. A zákon promluví teprve tehdy, až vyslechne souzeného."

Balsamo neodpověděl.

"Opakuji ti, Balsamo, že jsi obžalován, a tato moje výstraha je jako heslo, které vykřiknou bojovníci, než se vrhnou do boje. Také já se s tebou utkám,a to poctivou, ale dostatečně mocnou zbraní, totiž řečí. Braň se, nic ti v tom nebude překážet."

Přísedící na sebe udiveně pohledli, když viděli Balsamovu lhostejnost a netečnost, potom znovu upřeli zraky do tváře předsedovy.

"Slyšel jsi mne, Balsamo?" opakoval předseda.

Balsamo kývl hlavou.

"Upozornil jsem tě jako poctivý a blahovolný bratr, varoval jsem tě a oznámil jsem ti důvod tvého výslechu. Varoval jsem tě, dej si tedy pozor! Začínáme."

"Když nám tedy nejvyšší rada učinila ono sdělení," pokračoval president, "určilo naše shromáždění pět svých členů, aby stopovali v Paříži všechny kroky onoho bratra, který nám byl označen jako zrádce."

"Naše odhalení nebývají nikdy dílem omylu. Dostáváme je obyčejně, jak sám víš, buď od našich spolehlivých důvěrníků na nejvyšších místech, buď na základě neklamných svědectví, anebo konečně na základě neomylných znamení a příznaků, které tajemná příroda nesvěřila nikomu jinému než nám. Jeden z našich bratří měl vidění, které se týkalo tebe. Víme, že onen bratr se dosud nikdy nezmýlil. Byli jsme ve střehu a sledovali jsme tě."

Balsamo poslouchal, aniž dal sebemenším posunkem najevo, že vnímá, o čem se mluví, ale poslouchal také bez jakékoli známky netrpělivosti. Předseda pokračoval:

"Nebylo snadné stopovat člověka jako jsi ty. Máš přístup všude, tvým úkolem je vstupovat do domů našich nepřátel anebo tam, kde mají jakoukoliv moc. Máš k dispozici všechny nevyčerpatelné prameny a prostředky, které ti sdružení svěřilo pro vítězství naší věci. Byli jsme dlouho v pochybnostech, když jsme k tobě viděli vcházet takové nepřátele, jako je Richelieu, Dubarry, Rohan. Na posledním shromáždění v ulici Plâtriére jsi proslovil řeč plnou obratných přirovnání, která nás měla utvrdit v domnění, že hraješ dobrou úlohu, když se stýkáš s touto nepolepšitelnou vrstvou lidí, kteří musí být vyhlazeni z povrchu zemského. Dlouho jsme respektovali tvé tajuplné chování, doufali jsme, že bude mít konečně šťastný výsledek. Teď jsme se však dočkali zklamání."

Balsamo zůstával stále netečný, bez hnutí, takže předsedovi už začínala docházet trpělivost.

"Před třemi dny," prohlásil zvýšeným hlasem, "bylo podepsáno pět zatykačů. Pan de Sartines si je vyžádal na králi. Když byly vyplněny a podepsány, byly ještě týž den doručeny pěti z našich vůdců, pěti našim hlavním důvěrníkům, velmi oddaným, velmi spolehlivým bratřím, kteří bydlí v Paříži. Všichni byli zatčeni. Dva byli uvrženi do Bastily, do nejhlubšího sklepení. Dva byli posláni do těsných cel ve Vincennes. Jeden do nejhoršího vězení v Bicétre. Je to o tom něco známo?"

"Není," odpověděl Balsamo.

"To je opravdu podivné vzhledem ke stykům, které máš, jak dobře víme, s mocnými této říše. Ale je tu ještě podivnější okolnost..."

Balsamo mlčky naslouchal.

"Aby mohl pan de Sartines zatknout těchto pět věrných bratří, musela se mu dostat do ruky listina s pěti jmény těchto ubohých obětí. Tu listinu ti poslala nejvyšší rada v roce 1769 a ty sám jsi přijímal tyto nové bratry do našeho svazku v tom stupni zasvěcení, jak jim nejvyšší rada určila."

Balsamo pokrčil rameny, jako by chtěl dát najevo, že si už nevzpomíná.

"Upamatuji tě na to. Pět osob, o něž jde, bylo označeno pěti arabskými znaky a v listině, kterou jsi dostal, byly uvedeny tyto znaky, ale současně i jména nových bratří."

"Může tomu být tak," odpověděl Balsamo.

"Vzpomínáš si na to?"

"Jak si přejete."

Předseda se podíval na přísedící, aby je zvlášť upozornil na toto přiznání. Pak pokračoval:

"Na listině, o které mluvím a která jediná mohla vrhnout podezření na zmíněných pět bratří, bylo ještě jedno, šesté jméno. Vzpomínáš si na to?"

Balsamo neodpověděl.

"To jméno znělo hrabě Foenix."

"To souhlasí," odpověděl Balsamo.

"Proč tedy, jestliže se těchto pět jmen octlo na královských zatykačích, proč, ptám se tě, se tvoje jméno těší takové úctě a vážnosti na královském dvoře a v pracovnách ministrů? Jestliže se naši bratři dostali do vězení, proč ses tam nedostal i ty? Co mi na to řekneš?"

"Nic."

"Odpovím tedy za tebe. Můžeš namítnout, že se policie nějakým způsobem zmocnila listiny se jmény oněch bratří, že zatkla osoby, jejichž jména na veřejnosti příliš neznamenají, ale že musela respektovat tvé jméno, jméno vyslance a muže, který má v nejvyšších kruzích velkou moc. Řekneš možná, že tebe nemohli vůbec podezírat, a pokud podezírali, že se tě nesměli dotknout."

"Neřeknu nic takového."

"Tvá pýcha je větší než tvá čest. Policie se dověděla jména našich bratří - a nemohla se je jinak dovědět - jen z listiny, kterou ti poslala nejvyšší rada. Tu listinu jsi měl zavřenou ve zvláštní skříňce, že?"

Balsamo přikývl.

"Jednoho dne vyšla z tvého domu žena, nesla pod paží skříňku. Lidé, kteří tě měli střežit, si jí povšimli a sledovali ji až k paláci policejního ministra na předměstí Saint-Germain. Mohli jsme zabránit celému neštěstí ještě v zárodku. Kdybychom byli zastavili tu ženu a zmocnili se skříňky, celá záležitost by byla sprovozena ze světa. Musili jsme však uposlechnout našich řádů, podle nichž je třeba respektovat prostředky, jichž používají různí bratři v zájmu naší věci, i tenkrát, jestliže tyto prostředky budí dojem zrady a neopatrnosti."

Zdálo se, jako by Balsamo přisvědčil na toto prohlášení, učinil to však tak mdlým pokynem hlavy, že si z něho sotvakdo mohl něco rozumného vybrat.

"Ta žena se dostala až k policejnímu ministrovi," pokračoval předseda, "odevzdala mu skříňku a všechno bylo vyzrazeno. Je to pravda?"

"Ano, je to pravda."

Předseda povstal.

"Kdo byla ta žena?" vykřikl hněvivě. "Byla krásná, vášnivá, byla ti oddána tělem i duší a tys ji vřele miloval. Byla nadána pronikavým bystrozrakem, jasnozřivostí a smělou odvahou, jakou jsou nadáni jen andělé temnot, kteří pomáhají člověku k vítězství zla. Známe i jméno té ženy, Balsamo, byla to Lorenza Feliciani."

Balsamo zoufale vykřikl.

"Je tedy toto všechno pravda," otázal se předseda.

"Skončete to již," žádal Balsamo.

"Ještě nejsem u konce," odmítl předseda. "Čtvrthodinu poté, co ta žena vkročila k ministrovi policie, vstoupil jsi tam i ty. Ta žena sela zradu, tys měl sklidit odměnu. Jako poslušná služebnice vzala na sebe provedení zločinu. Tys přišel, abys dovršil ohavné dílo. Z ministrova paláce odcházela Lorenza samotná. Nechtěl ses s ní ukázat na veřejnosti, nechtěl ses sám vydat v podezření a nebezpečí. Odešel jsi vítězoslavně s madam Dubarry, která tam pravděpodobně byla povolána, aby z tvých úst slyšela udání, které sis chtěl nechat zaplatit... Vsedl jsi do vozu této nevěstky jako lodník do člunu hříšné Marie Egyptské. Listinu, která nás zradila panu de Sartinesovi, jsi tam zanechal, ale odnášel sis skříňku jako neklamné svědectví zrady. Naštěstí jsme měli oči otevřené. Boží světlo nás vždycky osvítí v rozhodných chvílích."

Balsamo se uklonil, neodpověděl však nic.

"Teď tedy mohu skončit," dodal předseda. "Řádu byli oznámeni dva viníci. Žena, tvá společnice, která, možná že bez vlastní viny, hrozně uškodila naší věci, když vyzradila jedno z našich nejvážnějších tajemství. Za druhé ty, ministr, velký Kofta, světlý paprsek lidstva, který byl tak zbabělý, že se schovával za ženu, aby zakryl svou zradu."

Balsamo zvolna zvedl bledou hlavu a upřel na mstitele pohled, v němž se najednou objevil všechen žár, který mu od začátku výslechu patrně plál v srdci.

"Proč obviňujete tu ženu?" zeptal se hrobovým hlasem.

"Ach, věděli jsme, že ji budeš bránit, věděli jsme, že ji vášnivě miluješ, víme, že ji zbožňuješ tak jako nikoho jiného na světě. Víme, že je klíčem tvého vědění, štěstí i bohatství, víme, že je to pro tebe nástroj, na kterém zakládáš všecku svou moc."

"Tohle všechno víte?" zeptal se ironicky Balsamo.

"Ano, víme, a víme také, že tě nejlíp potrestáme, potrestáme-li ji a nikoli tebe."

"Váš rozsudek?..."

Předseda se vztyčil:

"Rozsudek zní takto: Josef Balsamo je zrádce, který nedostál své přísaze. Jeho vědění je však obrovské a užitečné řádu a všem bratřím. Balsamo nechť žije dál na prospěch věci, kterou zradil. Náleží bratřím, ačkoli je zapřel."

"Ach," vykřikl Balsamo prudce a temně.

"Budeš uvězněn nadosmrti. Jenom tak bude nám dána záruka, že nezradíš znovu naši věc, na druhé straně však všichni bratři, celý řád bude moci nadále čerpat z tvého vědění. Lorenzu Feliciani stihne strašlivý trest..."

"Počkejte," ozval se Balsamo klidným a pevným hlasem. "Zapomínáte, že jsem se dosud vůbec nehájil. Musí být vyslechnuta obhajoba odsouzeného, než může být vynesen rozsudek... Bude mi stačit jediné slovo, jediný důkaz. Mějte chviličku strpení, předložím vám ten důkaz."

Soudci se několik vteřin radili.

"Bojíte se snad, že se chci usmrtit?" usmál se hořce Balsamo. "Kdybych to chtěl udělat, byl bych to již učinil. V tomto prstenu je tolik jedu, ze by nás stačil usmrtit všech šest. Nebo se snad obáváte, že bych chtěl uprchnout? Ať jde tedy někdo z vás se mnou."

"Jdi," rozhodl předseda.

Balsamo zmizel. Za chvíli bylo slyšet těžké kroky na schodech. Hrabě se vracel.

Držel v náručí ztuhlou, chladnou a jako sníh bílou Lorenzinu mrtvolu. Dívčiny ruce visely bezvládně k zemi.

"Zde je žena, kterou jsem zbožňoval. Jediné blaho, jediné štěstí mého života. Tato žena vás zradila. Vezměte si ji! Bůh se svým trestem nečekal na vás, pánové!"

A pohybem rychlým jako blesk složil mrtvolu k nohám svých soudců. V chladné záři lamp spatřili rozpuštěné vlasy a nehybné údy ubohé Lorenzy a na bělostné šíji strašlivou krvavou ránu.

"Teď vyneste svůj rozsudek," prohlásil Balsamo.

Zděšeni a zachváceni nevýslovnou hrůzou vykřikli mstitelé jakoby jediným hlasem a zmateně se dali na útěk. Za chvíli bylo slyšet ze dvora dusot koňských kopyt. Zaskřípěla brána, pak zabouchly dveře a posvátné ticho se rozestřelo nad smrtí a lidským zoufalstvím.

18. Člověk a Bůh

Zatímco se odehrávala tato strašlivá scéna mezi Balsamem a pěti mistry, v celém domě se jinak zdánlivě nic nezměnilo. Stařec v hořejšího pokoje spatřil, jak se k němu Balsamo vrací a odnáší Lorenzinu mrtvolu. A právě tento nový výjev mu znova mučivě připomněl, co se před krátkou chvílí zběhlo.

Jak se díval za Balsamem mizejícím s mrtvolou v náručí v dolejším poschodí, domníval se, že vidí tohoto muže, jehož srdce navěky zlomil, naposledy a že se s ním loučí navždy. Tato obava v něm vzbudila příšernou hrůzu z nastávající samoty, hrůzu, ještě zmnoženou děsem ze smrti, který pociťoval právě tento člověk, který učinil všechno pro to, aby se stal nesmrtelným.

Althotas ovšem nevěděl, proč se Balsamo vzdaluje, a v strašlivém zoufalství za ním volal úzkostně:

"Ašarate, Ašarate!"

Tímto jménem volal svého žáka, dokud byl ještě dítě. Doufal tedy, že právě toto jméno probudí v Balsamovi nejvíc vzpomínek a bude mít na něho největší vliv.

Balsamo však sestupoval dál a dál a sotva stanul v kožešinovém pokoji, ani nepomyslil na to, aby poslal zdviž znovu nahoru. Ztratil se v hlubinách chodby, aniž dbal na starcovo volání.

"Takhle," zvolal Althotas zděšeně, "tak zaslepený a nevděčný tvor je člověk. Vrať se, Ašarate, vrať se! Nemůžeš přece dát přednost tak směšnému stvoření, jako je žena, před zdokonalením lidstva, jak je ztělesněno v mé osobě. Nemůžeš dát přednost zlomku života před nesmrtelností.

Ale ne," vykřikl pojednou zuřivě, "ten zločinec zradil svého mistra a hanebně zneužil mé důvěry. Bál se, abych ho nepřežil, bál se, že zůstanu naživu já, který ho tolik převyšuje ve vědách a v umění. Chtěl po mně zdědit dílo vykoupené takovou námahou, dílo, které jsem takřka už dovedl k vítěznému konci. Nastražil mu léčku, nastražil past svému mistru a dobrodinci. Ach, Ašarate, Ašarate."

Starcův hněv rostl vteřinu za vteřinou, na vyhublých tvářích naskakovala znovu zlověstná červeň. Z pootevřených očí znovu šlehaly příšerné blesky. Stařec se dal do křiku:

"Vrať se, vrať se, Ašarate! Měj se přede mnou na pozoru! Víš, že dovedu zaklínáním roznítit oheň a vyvolat duchy. Zaklínáním jsem přivolal Satana, jehož velcí mágové starověku nazývali Fégor, přivolal jsem ho na hoře Gadu a Satan donucen opustit pekelné propasti, mi sloužil před mýma očima. Rozmlouval jsem se sedmi anděly, posly Božího hněvu, na hoře, kde Mojžíš přijal blesky zákona. Svrchovaným aktem své vůle jsem zapálil sedm plamenů třínožky, kterou Traján ukradl Židům. Měj se na pozoru, Ašarate, měj se na pozoru!"

Jenom mlčení mu odpovídalo. V rostoucím zoufalství sípěl stařec úpěnlivým hlasem, který pomalu odumíral:

"Cožpak nevidíš, Ašarate, že po mně sahá smrt jako po kdekterém nicotném člověku? Vrať se, vrať se, Ašarate, neudělám ti nic, nemusíš se bát, jenom se vrať. Zříkám se ohně, nemusíš se bát zlých duchů, nemusíš se bát sedmi andělů pomsty a hněvu. Zříkám se pomsty, přestože bych tě mohl zasáhnout děsem a hrůzou, až bys oněměl a ztuhl jako mramor, protože dovedu zastavit krev v žilách, Ašarate. Vrať se, neudělám ti nic, přísahám ti to. Ještě ti mohu prokázat mnoho dobrého, Ašarate... Neopustíš-li mne, vrátíš-li se ke mně, budeš-li bdít nade mou, všechny mé poklady, všechna má tajemství jsou tvá, Ašarate. Vrať se, učiň, abych žil a uvidíš... Uvidíš."

Starcovy skomírající zraky těkaly po tisících listinách a svitcích papíru poházených po celé místnosti. Chvíli čekal, naslouchal, chvěl se nadějí, vzápětí však jen zjistil, že mu z okamžiku na okamžik ubývá sil.

"Ty se tedy nevrátíš," chroptěl zoufale. "Ty myslíš, že tady umřu jako pes. Myslíš si, že zdechnu a všechno, co je tady, že bude tvé. Pro tohle jsi mne tedy zavraždil. Blázne, i kdybys přečetl všechny rukopisy, které jsem dokázal přečíst jen já, i kdybys žil dvě stě, tři sta let, i kdybys pronikl veškerá tajemství mé vědy, i kdyby ses naučil používat všeho, čeho jsem používal já, nikdy, pravím nikdy, se nestaneš mým dědicem. Vrať se, Ašarate, vrať se třeba jen na okamžik, vrať se, abys byl svědkem zániku tohoto domu, chci, abys viděl krásné divadlo, které jsem ti uchystal. Ašarate, Ašarate!"

Nikdo mu neodpovídal. Právě v této chvíli kladl Balsamo mrtvolu zavražděné Lorenzy k nohám pěti mistrů, aby tak nejpádnějším způsobem vyvrátil obžalobu, která proti němu byla vznesena. Nářek opuštěného starce byl pronikavější a pronikavější. Zoufalství mu dodávalo sil, ale řev zběsilcův se bezmocně ztrácel v prázdných pokojích a opuštěných chodbách.

"Ty se tedy nevrátíš," chroptěl Althotas. "Ty mnou pohrdáš, myslíš si, že jsem sláb. Dobrá, uvidíš, uvidíš. Nechť vzejde oheň, oheň, oheň!"

Vykřikl tato slova tak zuřivě, že dostihla konečně i Balsama, který po útěku svých strašných hostí se znovu pohroužil do hlubin nekonečné bolesti. Uchopil Lorenzino tělo do náruče, vystoupil s ním do kožešinového pokoje a uložil mrtvolu na tutéž pohovku, kde ji přede dvěma hodinami zanechal v magnetickém spánku. Potom vstoupil do zdviže a v okamžiku se octl před Althotasem.

"Ach konečně, konečně," vykřikl stařec opilý radostí. "Máš přece jen strach. Poznal jsi, že se dovedu pomstít. Udělals dobře, žes přišel a přišel jsi v nejvyšší čas. Ještě okamžik a byla by z mé vůle tato jizba v plamenech."

Balsamo jen mlčky pokrčil rameny.

"Žízním," vykřikl Althotas, "žízním, dej mi pít, Ašarate."

Balsamo neodpověděl ani slovem, ani se nepohnul. Zíral na umírajícího starce, jako by se usilovně snažil, aby mu neušla jediná známka Althotasova smrtelného zápasu...

"Slyšíš mě?" chroptěl Althotas, "slyšíš mě?"

Balsamo hleděl ponuře na starce. Ani posunkem nedal znát, že vnímá jeho slova.

"Neslyšíš, Ašarate," zasípěl starec v posledním zuřivém výbuchu vzteku. "Vodu, vodu, podej mi vodu!"

Althotasův obličej jevil zřejmé příznaky blízké smrti. Starcův zrak pohasl a jen tu a tam se v něm objevil poslední záblesk ponurého ďábelského lesku. Ze starcovy tváře se ztratila všechna krev, tělo se už takřka nehýbalo, nebylo už takřka slyšet starcův dech. Dlouhé a silné paže, v nichž před několika hodinami odnášel Lorenzu, visely přes opěradlo

lenošky těžce a mdle, jako odumírající chapadla obrovského polypa. Althotasův hněv pohltil i tu špetku zoufalých sil, které v něm na okamžik vyvolala naděje.

"Ach," sípěl, "tobě se tedy zdá, že neumírám dost rychle. Chceš, abych zemřel žízní, a přitom střežíš žárlivým zrakem mé poklady, mé rukopisy. Myslíš, ze už jsou tvé. Ale počkej, počkej."

S největší námahou vytáhl Althotas zpod podušek své lenošky jakousi lahvičku a vytáhl zátku. Jakmile k tekutině v lahvičce pronikl vzduch, šlehl plamen a Althotas, ozářený tímto plamenem a podobaje se jakémusi světelnému přízraku, jal se rozstřikovat oheň kolem sebe.

Rukopisy, nakupené kolem starcovy lenošky, knihy, poházené po světnici, svitky papyru, ukořistěné se strašlivou námahou z Cheopsových pyramid a z prvních vykopávek v Herkulaneu, vzňaly se jako vích slámy. Plameny se rozšířily po mramorové podlaze a připomněly Balsamovi ohnivé kruhy v pekle, o nichž vyprávěl Dante.

Althotas nepochybně očekával, že se Balsamo vrhne do plamenů, aby zachránil neocenitelné dědictví, které stařec ničil spolu se svou tělesnou schránkou. Mýlil se však. Balsamo zůstal klidný, jenom ustoupil do zdviže, aby ho plamen nemohl zasáhnout.

. Plameny obklopily Althotase. Stařec se jich však nezděsil, naopak se zdálo, jako by se teprve teď octl ve svém živlu, jako by ho oheň nepálil, ale laskal.

Balsamo z nebo nespouštěl zrak. Plameny starce obklopovaly jako ďábelská svatozář. Oheň již ohlodával silné dubové nohy lenošky, už ohořívala spodní část starcova těla, a přece se zdálo, jako by mudřec nic necítil. Naopak, v doteku očistného ohně dostal obličej umírajícího slavnostní výraz a v jeho tváři se rozlilo neskonalé blaho. Takřka už oddělen od těla vypadal starý prorok v této poslední chvíli, jako by chtěl v své ohnivé lenošce vystoupit na nebesa. Všemocný duch se v tomto posledním okamžiku zcela oprostil od hmoty a jsa si už jist, že na této zemi nemá už co hledat, vznášel se jako zářivá pochodeň k nadzemským sférám.

Althotasovv oči, které v prvním záblesku plamene dostaly opět starý žár, planuly teď zvláštním leskem, zahleděné do nekonečných dálav, jako by starý prorok v posledním okamžiku svého života nechtěl spočinout ani na nebi, ani na zemi, ale proniknout až kamsi za poslední hranice nadhvězdného vesmíru. Se svou mocí, se svými nadějemi i se svým životem loučil se mudrc klidně a odhodlaně, bez lítosti a bez bolesti a tak vznešeně, jako by s ním měla zhynout i země sama.

"Hled," pravil, "umírám bez lítosti. Dosáhl jsem na této zemi všeho, co člověk může dosáhnout. Měl jsem všechno, poznal jsem všechno, mohl jsem všechno. Zbýval jen krůček a sáhl jsem i po nesmrtelnosti, po tom nejvyšším, co by kdy člověk mohl dokázat."

Balsamo se ponuře zasmál a ledový zvuk toho smíchu upoutal naposled starcovu pozornost. Zpod plamenů, které ho obestíraly jako závoj, vrhl Althotas na hraběte pohled, v němž se naposledy zračil zoufalý pokus o pyšný majestát:

"Ano, máš pravdu," řekl, "na něco jsem při tom zapomněl. Zapomněl jsem na Boha."

A jako by toto veliké slovo vyrvalo duši z těla, Althotas se zvrátil do křesla. Poslední vzdech, o který chtěl Boha oloupit, patřil Bohu.

Balsamo zhluboka vydechl. Nepokusil se nic zachránit z drahocenné hranice, na níž umíral tento druhý Zarathustra. Sestoupil opět k Lorenze a uvedl pak zdviž ve zpětný pohyb, takže se otvor ve stropě okamžitě uzavřel a oddělil od něho onu obrovskou rozžhavenou pec, v níž to vřelo a syčelo jako v sopečném kráteru.

Po celou noc šlehal a zuřil nad Balsamovou hlavou oheň jako uragán, aniž Balsamo, netečný vůči každému nebezpečí, vedle mrtvého těla Lorenzina hnul prstem, aby jej uhasil anebo alespoň před ním uprchl. Když pak požár už strávil všechno a zbyly jen holé stěny, jejichž vzácné ozdoby vzaly na vždycky za své, když oheň proti všemu očekávání dohořel sám od sebe, zdálo se Balsamovi, že v posledních šlezích plamenných jazyků slyší zanikat tentýž nářek, jakým se Althotas loučil se světem v posledních svých vzdeších a v posledních svých žalobách.

19. Sestupujeme opět na zem

Pan vévoda de Richelieu pil v ložnici svého paláce ve Versailles čokoládu s vanilkou a poslouchal při tom pana Rafté, který mu referoval o posledních událostech.

Po pravdě řečeno, zabýval se vévoda daleko spíš svým obličejem v zrcadle a nevěnoval přitom mnoho pozornosti víceméně přesným výkladům svého tajemníka.

Pojednou se ozvaly v předsíni kročeje ohlašující, že se blíží nějaká návštěva, a vévoda spěšně do sebe zvrátil zbytek čokolády, rozmrzele pohlédnuv ke dveřím.

Tohle byla totiž hodina, kdy pan de Richelieu, jako některé staré kokety, nerad viděl jakoukoli návštěvu. Komorník ohlásil pana barona de Taverney.

Vévoda by byl patrně nejraději tuhle návštěvu odkázal na některý jiný den anebo alespoň na některou jinou hodinu, ale sotva se otevřely dveře a komorník vstrčil nos do pokoje, už se za ním hrnul neodbytný stařec, podal maršálkovi konečky prstů a zabořil se bez vyzvání do ohromného křesla, které zasténalo spíše pod prudkým nárazem než pod vlastní Taverneyovou váhou.

Richelieuovi se zjevil starý přítel jako fantastický přízrak z Hoffmannových povídek. Zaslechl zasténání lenošky, zaslechl baronův hluboký vzdech a obrátil se k hostu s přátelskou otázkou:

"Tak co máš nového, barone? Vypadáš nějak smuten."

"Smuten," pokrčil Taverney rameny, "proč smuten?"

"Tak mi připadá, že člověk obyčejně nevzdychá z radosti."

Baron naznačil maršálkovi pohledem, že nehodlá vyprávět o svých starostech, pokud bude pan Rafté přítomen.

Rafté pochopil, že jeho přítomnost tady není vítaná, aniž se na pana de Taverney vůbec musel podívat, protože právě tak jako jeho pán, i on měl ve zvyku podívat se občas do zrcadla. Vzdálil se proto velmi diskrétně.

Baron se za ním díval nepřítomným pohledem a sotva se za tajemníkem zavřely dveře, spustil:

"Nejsem smutný, vévodo, ale mám starosti, velké starosti."

"Ale jdi."

"Snad si nebudeš hrát na udiveného," spráskl ruce pan de Taverney. "Už je to víc než měsíc a já z tebe nemohu dostat nic jiného než: Nebyl jsem u krále, neviděl jsem krále, král mě neviděl, anebo dokonce král se na mne hněvá. U všech hromů, vévodo, takhle se přece neodpovídá starému příteli. Vždyť už to trvá měsíc. Pochop to, měsíc! A takový měsíc, to je někdy celá věčnost."

Richelieu pokrčil rameny.

"A co ti mám tedy říkat, barone?"

"Co bys mě říkal, pravdu."

"Copak ti říkám něco jiného, ke všem čertům? Říkám ti do očí pravdu, šeptám ti do uší pravdu, troubím ti do uší pravdu, jenomže ty ji nechceš slyšet."

"Pravdu! Tomu ty říkáš pravda! A jak ti mám věřit, že ty, vévoda a pair, maršál Francie, královský komoří, se nevidíš s králem, takového bulíka mě chceš věšet na nos, když jsi přece den co den u toho, když se král obléká? Jdi mi k šípku!"

"Už jsem ti to řekl a opakuji to znovu, je to k nevíře, ale je to tak. Už tři dny chodím já, vévoda a pair, maršál Francie, královský komoří, každý den krále budit a oblékat, jenomže král se mnou nepromluví ani slovo."

"Král že na tebe nepromluví," vskočil mu Taverney do řeči, "a ty že nepromluvíš na krále? Něco takového můžeš vykládat malým dětem."

"Barone, miláčku, tohle už od tebe vůbec není hezké. Nejdražší příteli, říkáš mi do očí, že jsem lhář, jako bychom byli o čtyřicet roků mladší a sahali po kordu chvatněji než po lžíci."

"Ale vždyť by to také dožralo mrtvého, vévodo."

"Ach, to je něco jiného, barone. Však se také necítím vzteky."

"Ty že se necítíš vzteky?"

"Nu, a jak by ne. Vždyť jsem ti přece už kolikrát řekl, že od onoho nešťastného dne se na mne král pořádně nepodíval. Vždyť jsem ti řekl, že se ke mně nestačí obracet zády. Kdykoliv se na krále uctivě usměju, divže na mne nevyplázne jazyk. Už toho mám až po krk, aby se mnou ve Versailles pořád jednali jako s opicí. Jenže řekni mi, co mohu dělat?"

Taverney se kousal do rtů.

"Já jsem z toho jelen," řekl konečně.

"Já také, barone."

"Člověk by si nakonec mohl myslit, že si král z tebe tropí šašky. Vždyť přece musí vidět, jak tě to žere. Vždyť přece..."

"To si také říkám, barone. Vždyť přece..."

"Poslyš, vévodo, z téhle šlamastiky se přece musíme nějak dostat. Musíme vymyslet nějaký šikovný tah, aby se to všechno vysvětlilo."

"Barone," odpověděl Richelieu, "žádat na králi vysvětlení, v tom je vždycky moc velké nebezpečí."

"Myslíš?"

"Myslím. Chceš, abych ti něco řekl?"

"Jen řekni."

"Víš, já mám strach, že něco neklaplo."

"Co mohlo neklapnout?" ohradil se baron pyšně.

"Vidíš, hned se zlobíš."

"Však je také proč."

"Tak o tom nemluvme."

"Ne, ne, jen si to řekněme. Ale musíš mi všecko pořádně vysvětlit."

"Vysvětlit! Vysvětlit! Čert ti nedá spát s tím tvým vysvětlováním. Vždyť už to je hotová mánie. Dej si na sebe pozor!"

"Ty jsi náramný, vévodo. Víš přece, že se nám zavařila kola, víš, že jsme uvízli na písku, víš, že jsou všechny mé plány v troubě a ještě mi ke všemu radíš, abych seděl a čekal."

"Kdo říká, že jsou plány v troubě? To bys mi měl vysvětlit zase ty."

"Tak se tedy laskavě podívej."

"To má být dopis?"

"Ano, od syna."

"Ach, od plukovníka."

"Pěkného plukovníka."

"Nu a co s ním vlastně je?"

"Je s ním to, že už měsíc čeká v Remeši na dekret, který mu král slíbil, že dekret nejde a že pluk se dá za dva dny na cestu."

"Na cestu!! Ale to je pěkné..."

"Na cestu do Štrasburku. Takže nedostane-li Filip dekret do dvou dnů, máme ho třetí den tady."

"Nu, to snad nebude tak zlé. Patrně na toho chudáka hocha v kanceláři zapomněli. V tom novém ministerstvu války jde všechno od deseti k pěti. To kdybych já byl ministrem, už ba bal dekret dávno měl."

"Hmm," zabručel Taverney.

"Myslíš, že ne?"

"Vím, že ne."

"Jak si to můžeš myslet?"

"Kdyby ses byl stal ministrem, zapomněl bys na Filipa jako na smrt."
"Oho!"
"A na Filipova otce taky."
"Oho!"
"A na Filipovu sestru jakbysmet!"
"Bavit se s tebou, Taverney, je učiněný požitek. Hýříš vtipem jako tucet dvorních dam. Ale nechme toho."
"Bude mi potěšením. Ale můj syn to nemůže takhle nechat, vždyť jde o jeho existenci. Vévodo, rozhodně musíš zajít za králem."
"Vždyť k němu chodím každý den."
"Ale musíš s ním promluvit."
"Můj drahý, s králem se nemluví, když král nemluví s tebou."
"Musíš ho donutit."
"To bych musel být papež."
"V tom případě," oznámil Taverney ledově, "musím si promluvit se svou dcerou. Vypadá to totiž všechno náramně podezřele, pane vévodo."
Poslední baronova slova měla překvapující účinek. Richelieu Taverneye už dávno prohlédl. Věděl, že baron je právě tak lstivý a prohnaný jako bezohledný. Bál se, aby se otec nespolčil s dcerou, bál se něčeho, co viselo ve vzduchu, co si nedovedl dost dobře představit, ale z čeho by mohl mít jen mrzutosti a nepříjemnosti.
"Nu, nezlob se už," řekl smířlivě. "Zkusím to ještě jednou. Ale musím si nalézt nějakou záminku."
"Takovou záminku přece máš."
"Já?"
"Samozřejmě."
"Jakou?"
"Král přece něco slíbil."
"Komu?"
"Mému synovi. A ten slib je nutno dodržet."
"To.Je sice hezké, ale co já v tom mám dělat?"
"Můžeš mu to připomenout."
"To by snad šlo. Máš tu ten dopis?"
"Tady ho držím v ruce."
"Dej mi ho."
Taverney podal vévodovi dopis a ještě jednou mu doporučil, aby byl opatrný, ale nesmlouvavý.
"Ty dvě věci jsou jako oheň a voda," poznamenal Richelieu. "Uvidím, až kam se budu moci odvážit. Ale na chleba je zadělano, nezbývá než ho upéct."
Maršálek zazvonil.
"Ať mě přijdou obléci a ať dají zapřáhnout," poručil komorníkovi. Potom se obrátil k Taverneyovi.
"Chceš být při tom, až mě budou strojit?" zeptal se takřka s mrzutým výrazem.
Taverney pochopil, ze by to příteli nebylo zrovna milé. Proto se omluvil.
"Odpusť mi, drahý, ale musím si ještě něco zařídit. Řekni mi, kde na tebe mám čekat."
"Snad nejlíp v paláci."
"Dobrá, v paláci."
"Bylo by báječné, kdyby ses ke králi dostal i ty."
"Myslíš?" zeptal se Taverney nadšeně.
"Rozhodně. Chci, aby ses přesvědčil, že dovedu držet dané slovo."
"O tom jsem nikdy nepochyboval. Ale jestli chceš..."
"Já myslím, že ti to tak bude milejší?"
"Upřímně řečeno, jistě ano."
"Dobrá, sejdeme se tedy v jedenáct bortin v zrcadlové galérii, až půjdu ke králi."
"V pořádku, budu tam na tebe čekat."
"A nezlob se už, drahý barone," loučil se s Taverneyem Richelieu. Nechtěl se až do poslední chvíle znepřátelit s baronem, protože nevěděl, až kam sahá jeho vliv.
Taverney vsedl do kočáru, brzy však zase vystoupil a dlouho a zamyšleně se procházel v zahradě. Richelieu se odevzdal péči komorníka, aby ho jak náleží omladil, kteréžto neobyčejně významné zaměstnání zabralo mahonskému vítězi nejméně dvě hodiny.
Bylo to ostatně právě tolik, kolik baron v duchu na oblékání maršálkovi povolil. A tak když se ještě před jedenáctou octl pan de Taverney na číhané u bran paláce, zastavil tam skutečně za nedlouhou chvíli maršálův kočár, důstojníci konající tam službu vévodu vojensky pozdravili a sloužící ho uvedli do paláce.
Panu de Taverney bilo hlasitě srdce. Přerušil procházku a pomalu, pomaleji než spěchal jeho hořící duch, ubíral se do zrcadlové galérie, kde už postávalo mnoho nižších dvořanů, důstojníků s prosebnými listy a drobných šlechticů s různými žádostmi. Stáli tu jako sochy na hladné podlaze tvořící vhodný podstavec pro takovýhle druh lovců štěstěny.
Taverney se s povzdechem ztratil v davu, vynasnažil se však hned, aby si vybral dobré místo tak, aby neprominul maršálka, jakmile se bude vracet od Jeho Veličenstva.
"Má to člověk smůlu," mručel si přitom mezi zuby, musí-li se zahazovat s těmito hadráři a strašáky, když ještě před měsícem večeřel jako rovný s rovným s Jeho Veličenstvem!"

20. Jakou mají králové paměť

Podle svého slibu se postavil pan de Richelieu hrdinsky poblíž Jeho Veličenstva právě ve chvíli, kdy pan de Condé podával králi košili.

Sotva král spatřil maršálka, otočil se k němu tak nápadně zády, že princ sebou polekaně trhl a košile by byla málem upadla na zem.

"Odpusťte, bratranče, omluvil se král, aby dal princi najevo, že jeho se králova náhlá nelibost nijak netýkala .

Richelieu také okamžitě pochopil, že králova nemilost platí jemu.

Protože sem však přišel pevně rozhodnut, že se mu musí dostat náležitého vysvětlení, i kdyby měl všechen králův hněv padnout na jeho hlavu, udělal taktický obrat a šel se postavit na místo, kudy král musel projít, až půjde do své pracovny.

Jakmile měl král maršálka z očí, začal se znovu vesele a nenuceně bavit, oblékal se a dlouze si smlouval s princem plán dnešního honu v Marly, protože pánové de Condé byli vždycky známí jako vynikající lovci.

Když už všichni odešli a král se chystal odebrat do své pracovny, stál však najednou znovu před ním pan de Richelieu a vysekl králi poklonu, která i v tomto elegantním prostředí vypadala jako nesmírně bravurní výkon.

Ludvík XV. se zastavil pohněván na nejvyšší míru, přece však musel kousnout do tohoto kyselého jablka.

"Vy jste ještě tady, pane de Richelieu?"

"Jsem vždycky k službám Vašemu Veličenstvu."

"To tady snad i spíte?"

"Za čtyřicet let, Sire, jsem odtud odešel zřídkakdy kvůli něčemu jinému než kvůli službám Vašemu Veličenstvu."

Král přistoupil k maršálkovi a podíval se mu přísně do očí.

"Zdá se, že mi něco chcete, vévodo."

"Já?" otázal se Richelieu s úsměvem. "Co bych já mohl chtít?"

"Ale vždyť se mi pořád věsíte na paty, maršálku. To si snad myslíte, že jsem slepý?"

"Máte pravdu, Sire, pronásleduji vás svou láskou a oddaností. Děkuji vám, Vaše Veličenstvo."

"Děláte, jako byste mi nerozuměl. Ale já vím, že mi rozumíte až příliš dobře. Tak abyste to věděl, pane maršálku, nemám vám co říci."

"Nic, Sire?"

"Vůbec nic."

Richelieu se zatvářil co nejlhostejněji.

"Sire," prohlásil ledově, "měl jsem vždycky to štěstí a čisté svědomí, abych si nikdy nemusel vyčítat, že by snad moje oddanost ke králi nebyla vždycky zcela nezištná. Je to velká věc, Sire, když ani největší závistivci nemohou tvrdit, že bych si byl kdy od krále vyprosil něco pro sebe. Pověst, které se těším, je založena právě na této šťastné skutečnosti."

"Žádáte-li si něco, vévodo, potřebujete-li něco, řekněte to rychle."

"Sire, pro sebe nepotřebuji naprosto nic a v této chvíli bych chtěl Vaše Veličenstvo jen co nejponíženěji poprosit..."

"Oč, k čertu."

"Aby ráčilo milostivě přijmout..."

"Koho zas?"

"Jistého muže, Sire, který je vám zavázán neskonalými díky."

"Mluvte už, k čertu, jasně."

"Šlechtice, Sire, kterému Vaše Veličenstvo prokázalo neobyčejnou milost... Jestliže se, Vaše Veličenstvo, dostane někomu tak mimořádné pocty a jedinečného vyznamenání, že se smí posadit za jeden stůl s Vaším královským Veličenstvem, jestliže se někdo, byť jen jednou jedinkrát v životě stane svědkem, jak roztomilý je Vaše Veličenstvo společník, pak na takovou milost nezapomene nikdy, i kdyby měl žít na tomto světě tisíc let."

"Jste krasořečník, pane de Richelieu, nikdo nedovede tak lichotit..."

"Ach, Sire!"

"Nu dobrá, dobrá, o kom to tedy mluvíte?"

"O mém příteli panu baronovi de Taverney."

"Ten pán že je váš přítel?" vykřikl král,

"S vaším dovolením, Sire."

"Pan de Taverney," opakoval král s takovým pohrdáním a s takovou hrůzou, že vévoda užasl.

"Není to snad žádný hřích, Sire. Starý kamarád..."

Vévoda se na chvilku odmlčel.

"Člověk, který se mnou sloužil pod Villarsem..."

Vévoda se znovu odmlčel.

"Jak jistě račte vědět, Sire," rozhodl se pojednou, "říkáme koneckonců příteli každému, koho na tomhle světě potkáme a kdo zrovna není naším nepřítelem. Je to jen takové zdvořilé slovíčko, které obvykle nemá pražádný význam."

"Velmi nebezpečné slovíčko, vévodo," odpověděl král mrzutě. "Měli bychom ho používat s náramnou opatrností."

"Pokyny Vašeho Veličenstva jsou neocenitelné příkazy moudrosti. Pan de Taverney..."

"Pan de Taverney je nemrava."

"Na mou čest, Sire, nikdy jsem o tom nepochybova1."

"Je to člověk, který vůbec neví, co je to takt."

"Pokud jde o takt toho pána, nikdy bych se o tom před Vaším Veličenstvem neodvážil mluvit. Nikdy neručím za to, co neznám."

"Jakže? Vy tedy neručíte za náležité chování svého přítele, svého starého spolubojovníka, člověka, který s vámi sloužil pod Villarsem, člověka, kterého jste si mi dovolil sám představit? Vždyť ho přece musíte znát, pane. "

"Jeho znám, Sire. Ale jak se dovede chovat, o tom mi není nic známo. Sully řekl kdysi Vašemu vznešenému předku Jindřichu IV., že o jednom z jeho dvořanů ví jen tolik, že nosí zelený kabát. Věřte mi, Sire, já ani nevím, jaký nosí pan de Taverney kabát."

"Nosí, nenosí, maršálku, já vám říkám, že to je hanebník a že se vždycky choval hanebně."

"Říká-li to Vaše Veličenstvo..."

"Řekl jsem to a nehodlám to říkat dvakrát."

"Spadl mi kámen ze srdce, Vaše Veličenstvo, sotva se Vaše Veličenstvo ráčilo takto vyslovit. Dovoluji se vám přiznat, že jsem nikdy nepokládal Taverneye za důvěryhodného člověka a že jsem se před ním měl vždycky na pozoru. Dokud však Vaše Veličenstvo neráčilo vyslovit své mínění..."

"Teď mé mínění znáte, vévodo: ať mi nechodí na oči."

"Vaše slovo je pro mne zákonem, Sire. Naštěstí má tento,ubožák u Vašeho Veličenstva mocnou přímluvu..."

"Co tím chcete říci, pane?"

"Upadl-li už ten nešťastník v nemilost Vašeho Veličenstva..."

"V naprostou nemilost, pane."

"Pak je tu přece ještě zlatovlasý anděl s modrýma očima..."

"Nerozumím vám, pane."

"Ubohý člověk jako já, Sire, se chvěje, má-li poodhrnout závoj, za nímž je skryto tolik rozkošných milostných dobrodružství. Ale právě jen tomu může být pan de Taverney vděčen, že o něm Vaše Veličenstvo po zásluze nesoudí ještě příkřeji. Slečna Andrée je přece opravdový anděl..."

"Slečna Andrée je po tělesné stránce stejná ohyzda jako její otec po stránce morální!" vykřikl král.

"Ach," zkoprněl Richelieu údivem, "tak jsme se v ní tedy všichni zklamali! Taková hezká larvička...!"

"Už mě o té slečně nikdy nemluvte, vévodo. Jímá mě hrůza, sotva si na ni vzpomenu."

Richelieu zalomil pokrytecky rukama.

"Ach panebože," vykřikoval zděšeně, "jak někdy zdání klame... Kdyby mě to neříkalo Vaše Veličenstvo, nejgalantnější muž v království, Vaše Veličenstvo, které se nemýlí nikdy, a tím méně, jde-li o ženu, nikdy bych tomu nemohl věřit... To se vám, Sire, tak znechutila?"

"Víc než znechutila, pane. Ta ženská je učiněná nemoc... Je to něco strašného... Chodící atentát, vévodo. Ale proboha, už o ní ani slovo, chcete-li, aby mi chutnal oběd."

"Nebesa!" vykřikl Richelieu, "neotevřu už ani ústa. Do smrti bych si neodpustil, kdyby mělo Vaše Veličenstvo ztratit chuť k jídlu. Panebože, to je nadělení! Taková rodina! Má to ale smůlu ten chlapec."

"O kom už zase mluvíte?"

"O nejvěrnějším, nejupřímnějším, nejoddanějším sluhovi Vašeho Veličenstva. Je to opravdu vzor vojáka, Sire, a Vaše Veličenstvo, které se nikdy nemýlí, ho dobře posoudilo. Tentokrát, ručím vám za to, nezahrnul jste, Sire, svou přízní člověka, který by si toho nezasloužil."

"Ale co to pořád Melete, vévodo? Skončete to už, prosím vás, mám naspěch."

"Mluvím, Vaše Veličenstvo," odpověděl nešťastně Richelieu, "o baronově synu a o bratru jeho dcery. Mluvím o Filipovi de Taverney, o tom statečném mladém muži, kterému Vaše Veličenstvo darovalo pluk."

"Cože? Já že jsem někomu daroval pluk?"

"Ale zajisté, Sire, pan Filip de Taverney na ten pluk sice pořád ještě čeká, ale Vaše Veličenstvo mu jej milostivě darovalo."

"Já?"

"Mám alespoň za to, Sire."

"Vy jste se zbláznil! Copak mám pluky na rozdávání?"

"Ach, Vaše Veličenstvo má víc, než rozdalo."

"Nedal jsem nikomu nic, maršálku."

"Opravdu, Vaše Veličenstvo?"

"Do čeho se to pořád pletete?"

"Ale Sire..."

"Je vám vůbec něco do toho?"

"Ani to nejmenší, Sire."

"Nebo jste se tak špatně vyspal, že jste si umínil, že mě dnes stůj co stůj rozčilíte?"

"Chraň mě Bůh všeho zlého, Veličenstvo, ale měl jsem takový dojem, že Vaše Veličenstvo slíbilo... Teď vidím, jak jsem se mýlil..."

"Stárnete, stárnete, vévodo. Kdopak vám pověsil takového bulíka na nos? Tohle přece vůbec není moje věc, oč bych se to měl ještě starat? Nač bych měl svého ministra války? Už jsem vám to řekl, já nemám pluky na rozdávání. Pluk! Podívejme se na to! To by mohl každý přijít! To si z vás ta nuzota udělala advokáta? Vždyť jsem vám to říkal hned na začátku, abyste mně dal pokoj. Už se ve mně pění krev, celý den nebudu mít chuť k jídlu."

"Ach, Sire..."

"Nepění, vaří. K čertu se všemi takovýmihle advokáty, nebudu dnes obědvat ani večeřet. A to všechno kvůli takové žebrotě."

Po těch slovech se král k vévodovi obrátil zády a bez sebe zlostí utekl do své pracovny. Richelieu zůstal, jako by ho studenou vodou polil.

"Tak teď to mám," mumlal si starý maršál, "ale alespoň vím, na čem jsem."

A oprášil se kapesníkem, protože v ohni slovní půtky mu spadala polovina pudru z paruky na oděv, a zamířil do galérie, kde na něho plný netrpělivosti už čekal jeho starý přítel.

Jakmile se maršál objevil, vrhl se na něho baron jako pavouk na kořist. S vyvalenýma očima, s otevřenými ústy a se srdcem v hrdle tázal se nedočkavě: "Tak co je nového?"

"Nového je jen tolik, pane," odpověděl Richelieu, a na jeho tváři se objevil co nejpohrdavější výraz, "nového je jen tolik, ze vás musím požádat, abyste mě už neobtěžoval svou dotěrností."

Taverney zůstal jako sloup.

"Zošklivil jste se králi, pane," pokračoval vévoda ledově, "a kdo se zošklivíkráli, protiví se i mne."

Taverney zíral na vévodu ohromen, jako by mu v té chvíli nohy přimrzly k mramorové dlažbě.

Richelieu zamířil ke dveřím a baronovi nevěnoval už ani pohled. Když se octl u brány zrcadlové galérie, kde na něho čekal komorník, prohodil krátce: "Do Luciennes."

A zmizel baronovi z očí.

21. Mdloby slečny Andrey

Když se Taverney vzpamatoval a pochopil, že se na jeho hlavu zase už přihrnulo něco, čemu nebyl schopen říkat jinak než neštěstí, uvědomil si, že nastala chvíle, kdy je potřeba požádat o vysvětlení vlastní původkyni celé té vážné nehody.

Vřelo to v něm zlostí a rozčilením, když se ubíral k bytu slečny Andrey.

Andrée právě skončila svou toaletu. Právě když stanula na prahu s knihou pod paží, chystajíc se na procházku, zaslechla otcovy kroky v předsíni.

"Ach, dobrý den, Andrée," pozdravil pan de Taverney. "Jdeš se projít?"

"Ano,otče."

"Sama?"

"Jak vidíš, otče."

"Jsi tedy dosud sama?"

"Od té doby,.Co uprchla Nicole, nepřijala jsem novou komornou."

"Ale vždyť se nemůžeš sama oblékat, Andrée, tím by sis jen škodila na pověsti. Dáma, která se takto chová, neudělá na královském dvoře nikdy štěstí. Doporučoval jsem ti něco docela jiného, Andrée."

"Promiňte, otce, ale čeká na mě paní princezna."

"Ujišťuji tě, Andrée," rozhněval se Taverney, "ujišťuji vás, slečno, že budete-li se pořád chovat jako prosťáček, budete nakonec pro posměch celému dvoru."

"Ale otče..."

"Člověk, který je lidem pro smích, to nikdy nedotáhne nikam a rozhodně už neudělá kariéru na královském dvoře."

"Slibuji, že se budu řídit vaší radou, otče, ale v této chvíli paní princezna už na mne určitě čeká a bude jistě vděčná, že mně strojení netrvá dvě hodiny."

"Tak tedy jdi, ale vrať se, prosím, co možná brzy, potřebuji si s tebou pohovořit o velmi vážných věcech."

"Ano, otče," přislíbila Andrée.

Baron si ji prohlížel ze všech stran a zavolal na ni, právě když se chtěla obrátit:

"Počkej, počkej ještě, takhle přece nemůžeš jít. Zapomněla ses nalíčit, jsi bledá jako stěna."

"Já, otče?" zastavila se Andrée.

"Samozřejmě že ty, kdo jiný, nač pořád myslíš, že se vůbec nepodíváš do zrcadla? Tváře máš jako vosk a modré kruhy pod očima. Takhle se přece nechodí mezi lidi, nechceme-li je zrovna uříknout."

"Už nemám čas, otče, musím spěchat."

"To je hrůza, to je opravdu hrůza," vrtěl hlavou Taverney. "Jediná ženská na světě o sebe tak málo dbá a musí to být zrovna moje dcera. To by člověka šlak trefil. Andrée, Andrée."

Ale Andrée už běžela dolů po schodech.

"Řekni aspoň," volal za ní Taverney, "řekni aspoň, že jsi churava. Dělej se aspoň zajímavou, když už se nechceš dělat hezká!"

"Ach, otče," otočila se Andrée, "to ani nemusím lhát, protože mě opravdu není dobře a pořád si myslím, zda nejsem nemocná."

"Nu," zahučel baron, "to by nám tak ještě scházelo."

Pak si zabručel, mezi zuby: "Není větší neštěstí než upejpavá ženská."

Zamířil do dceřina pokoje a všechno tam pečlivě prohledal, zda by snad nenašel nějakou známku, která by potvrdila jeho vzrůstající nepokoj.

Mezitím spěchala Andrée zahradními cestami podél květinových záhonů. Občas zvedla hlavu, aby se hluboce nadechla vzduchu, těžká vůně květin jí stoupala do hlavy a zvyšovala dívčinu horečku. Málem se potácejíc v žáru slunečních paprsků a vyhledávajíc stinná místa dospěla slečna Andrée až.k předsíni trianonského zámečku, kde už na ni na prahu princezniny pracovny čekala paní de Noailles a hned jí samozřejmě dala na srozuměnou, že se zpozdila a paní princezna že na ni už čeká.

Abbé X., Královnin první předčitatel, také již skutečně seděl s princeznou u stolu. Její královská Výsost ráda prokazovala takovou čest osobám ze svého nejbližšího okolí, Pochvaloval si právě výborný chléb s máslem, který německé hospodyně tak důvtipně předkládaly k snídani k šálku kávy se smetanou, a vyprávěl korunní princezně kdejakou novinku z Vídně, kterou znal buď z novin, anebo se dověděl od diplomatů. V tehdejší době se pěstovala politika nejen v zákoutích tajných kanceláří, ale vůbec všude, kde se potkali dva významní lidé, a tak se nezřídka

stávalo, že se v ministerstvech až naposled dozvěděli o novinkách, o kterých si šuškali pánové z královského paláce anebo kdokoliv z Versailles a o kterých už cvrlikali vrabci na střeše.

Abbé právě vyprávěl, že se po celém městě hovoří o tom, že se chystala jakási tajemná vzpoura kvůli všeobecné drahotě a že tuto vzpouru pan de Sartines včas odhalil a překazil tím, že nechal pět nejvýznamnějších spiklenců vsadit do Bastily.

V té chvíli vstoupila Andrée. Také korunní princezna měla občas špatnou náladu. To, co vyprávěl abbé, ji zajímalo. Kniha, kterou jí měla Andrée předčítat, ji nudila. Ve špatném rozmaru pokárala svou předčitatelku, aby byla podruhé včasnější a nenechávala na sebe čekat. Ještě k tomu dodala, že všechno, co je dobré a vhodné, zůstane vhodné a dobré jenom tehdy, udělá-li se to v pravý čas.

Pokořena touto výčitkou a rozlítostněna zejména nad tím, že si ji nezasloužila, neodpověděla Andrée ani slovo, ačkoliv mohla vpravdě říct, že ji zdržel otec a že musila jít pomalu, protože jí je nevolno. Zmateně sklonila hlavu, víčka se jí zavřela, zapotácela se, a kdyby ji byla paní de Noailles nepodepřela, byla by určitě upadla.

"Nedovedete se chovat, slečno," zašeptala madam Etiketa.

Andrée neodpověděla.

"Ale paní vévodkyně, vždyť slečně není dobře," vykřikla princezna, zvedla se a rozběhla se k Andrée.

"Ne, ne," bránila se živě Andrée s očima plnýma slz. "Ne, ne, Vaše královská Výsosti, již mi je zase dobře."

"Ale vždyť je bílá jako plátno, podívejte se, paní vévodkyně. Je to má vina, že jsem jí tak vyhubovala. Vzala si to příliš k srdci. Posaďte se, ubohé dítě."

"Madam..."

"Poroučím vám to... Pane abbé, podejte slečně svou židli."

Andrée se posadila a pod vlivem princezniny laskavosti přicházela pomalu opět k sobě, tváře se jí znovu zbarvily do červena.

"Nu, už je vám dobře, děvenko, budete už moci číst?" otázala se princezna.

"Zajisté, Vaše královská Výsosti, budu se o to aspoň snažit."

A Andrée otevřela knihu a začala číst tam, kde včera přestala. Pokoušela se číst co možná klidně a snažila se ze všech sil, aby její hlas zněl příjemně a srozumitelně. Sotva však přečetla dvě tři stránky, začala jí černá písmenka tančit před očima, třásla se a vířila, takže je ubohá dívka nemohla rozeznat.

Andrée zbledla znovu. Chladný pot jí vyvstal na čele a modré kruhy pod očima, kvůli nimž ji pan de Taverney nadělal takové výčitky, se rozšířily tak, že princezna se na ni znovu pozorně zadívala a hned vykřikla:

"Už zas... Podívejte se, paní vévodkyně, to dítě je opravdu nemocné, vždyť na ni jdou mdloby."

Tentokrát sama princezna běžela pro lahvičku s prchavou solí a přidržela ji dívce u nosu. Andrée přišla trochu k sobě a chtěla zvednout spadlou knihu, ale nadarmo. Ruce se jí neustále chvěly a nervový záchvat trval teď hodně dlouho.

"Paní vévodkyně," rozhodla se princezna, "Andrée je opravdu nemocná a nemůže tady zůstat, nemá-li jí být ještě hůř."

"Pak tedy se slečna musí co nejrychleji odebrat domů," poradila vévodkyně.

"Domů," namítla princezna, "ale vždyť by si mohla odpočinout někde tady."

"Nemějte mi za zlé, Vaše Výsosti," odpověděla dvorní dáma s hlubokou úklonou, "ale takhle začínají neštovice."

"Neštovice?"

"Ty náhlé mdloby, mrazení, to jsou všechno příznaky neštovic."

Abbé patrně dostal náramný strach z nemoci, kterou tu tak rozhodně ohlásila paní Etiketa, a protože mu v nastalém zmatku nikdo nevěnoval pozornost, zmizel po špičkách tak obratně, že si toho nikdo ani nevšiml.

Když si Andrée uvědomila, že ji drží v náručí sama princezna, schoulila se studem, ale princeznina laskavost jí na okamžik dodala nových sil. Lehce se vyprostila z princeznina náručí a dovrávorala k oknu.

"Tohle vám nepomůže, milé dítě," pohladila ji Marie Antoinetta po rameně. "Vraťte se domů, pošlu někoho s vámi.

"Ach, madam, vždyť já jsem se už úplně vzpamatovala. Dojdu domů sama, dovolí-li mi Vaše královská Výsost, abych se směla vzdálit."

"S tím si nedělejte starosti, miláčku," usmála se princezna, "a já vám slibuji, že na vás už nebudu tak ošklivá, když si z toho tolik děláte."

Andrée, dojata princezninou téměř sesterskou laskavostí, políbila Marii Antoinettě ruku a obrátila se k odchodu. Princezna se za ní dívala starostlivýma očima.

Když se octla Andrée dole před zámečkem, zavolala na ni princezna ještě z okna:

"Nechoďte hned domů, slečno, projděte se trochu po parku, to vám udělá jistě dobře."

"Ach Bože, jak jste ke mně laskavá," volala zezdola Andrée.

"A buďte ještě tak hodná a pošlete mi nahoru pana abbého. Stojí tamhle u záhonu tulipánů a patrně se chce přiučit něčemu z botaniky."

K abbému se mohla dostat Andrée jen oklikou. Šla malátně, se sklopenou hlavou, od rána byla celá jako omámená. Dnes se nezajímala ani o ptáky, ani o keře, ani o včely, bzučící po celém parku nad květinovými záhony. Nevšimla si dokonce ani dvou mužů, kteří spolu rozmlouvali několik kroků opodál a z nichž jí jeden sledoval nepokojným a úzkostným pohledem. Byli to Gilbert a pan de Jussieu.

Gilbert stál opřen o lopatu a poslouchal učeného profesora, který mu vysvětloval, jak se mají zalévat rostliny se slabými stonky, aby se voda vsákla do země a nevytvořila na povrchu blátivý škraloup.

"Vidíte, drahý hochu," vykládal pan de Jussieu, "tadyhle máte čtyři druhy kypré půdy. Mohl bych vám ukázat ještě dalších deset druhů, které vznikají sloučením těchto čtyř druhů základních, ale zahradnický učeň toho tolik vědět nepotřebuje. Rozhodně jsem však toho názoru, že dokonalý zahradník má, abych tak řekl, přímo ochutnávat půdu,

právě tak jako ovocnář ochutnává ovoce. Posloucháte mě, Gilberte, viďte?"

"Ano, pane," odpověděl Gilbert, který s pootevřenými ústy nespouštěl z očí Andréu, protože šťastně stál tak, že se na ni mohl dívat, aniž vzbudil profesorovo podezření, že neposlouchá s dost nábožnou úctou jeho výklady. Oklamán Gilbertovým soustředěným obličejem, pan de Jussieu pokračoval:

"Chcete-li ochutnat zem, milý Gilberte, vložíte hrst země do proutěného košíčku, pozorně na ni nakapáte trochu vody, a až pročištěna zemí začne vytékat z košíčku, budete ji ochutnávat. Slaná, trpká, mdlá anebo vonná příchuť určitých přírodních esencí, nalézajících se v zemi, výborně se hodí jako zdroj výživy pro různé květiny, kterým se v takové půdě bude dařit, protože v přírodě, jak praví pan Rousseau, váš bývalý ochránce, se všechno řídí pravidlem analogie a všechno tíhne ke snaze po vyrovnání všech rozdílů."

"Panebože," vykřikl znenadání Gilbert, "ona omdlela."

"Kdo omdlel? Co tu blázníte?"

"Jakási dáma," vysvětloval chvatně Gilbert.

Mladíkova obava a náhlé zblednutí byly by snadno prozradily, že ona dáma není Gilbertovi tak zcela neznámá, kdyby se byl pan de Jussieu neotočil a nezadíval se směrem, kam Gilbert ukazoval.

Opravdu spatřil slečnu Andréu, která se dovlekla k blízké besídce, klesla tam na lavičku a zůstala ležet bez hnutí, jako by v nejbližším okamžiku měla ztratit i tu poslední špetku vědomí, která jí ještě zbývala.

Právě v tuto chvíli chodíval král na besedu ke korunní princezně, a tak se i dnes ubíral ovocnou zahradou do malého Trianonu. Právě v nejnevhodnější okamžik se tu Jeho Veličenstvo objevilo, jako by znenadání vyrostlo ze země.

Ludvík XV. si pohrával nádhernou tmavě rudou broskví a jaký už byl sobec, rozjímal velmi vážně, zda by neprospělo blahu Francie a jejího lidu, kdyby broskev snědl sám, místo aby ji daroval princezně.

Chvat, s jakým pan de Jussieu spěchal k slečně Andrée, kterou Král pro svou krátkozrakost nepoznal, a tlumený výkřik Gilbertův, z něhož zazněl opravdový úlek, přiměly krále, že přidal do kroku.

"Co se stalo?" otázalo se Jeho Veličenstvo.

"Král!" vykřikl pan de Jussieu, který už držel dívku v náručí.

"Král," zašeptala slečna Andrée a omdlela.

"Kdo to je?" vyptával se král. "Dáma? Co se stalo té dámě?"

"Omdlela, Sire."

"Ach, ach," polekal se král.

"Je v bezvědomí, Sire," dodal pan de Jussieu, který už zatím opatrně uložil dívku na lavičku.

Král přistoupil blíž, poznal Andréu a zvolal s hrůzou:

"Zase ta ženská!... To je strašné! Kdo má takovouhle nemoc, má zůstat doma. Není to hezké, když někdo umírá dvakrát denně, a ještě k tomu na veřejnosti."

A Ludvík XV. se otočil a pospíchal do Trianonu, mumlaje si mezi zuby cosi, co by jistě žádná dvorní dáma nepokládala za lichotku.

Pan de Jussieu, který samozřejmě nevěděl, jaké už má Jeho Veličenstvo francouzský král s omdlelou dívkou zkušenosti, zůstal na okamžik ohromen. Bezradně se otočil, a když uviděl kousek dál Gilberta, zavolal na něho:

"Pojď sem, Gilberte, ty jsi takový silný chlapec, odneseš slečnu de Taverney domů."

"Já ji nemohu odnést," vykřikl Gilbert úzkostně. "Kdybych se jí jen dotkl, nikdy by mi to neodpustila."

A odběhl celý bez sebe, volaje ze všech sil o pomoc.

22. Doktor Louis

Několik kroků opodál pracovali dva zahradníci. Ti přiběhli, když uslyšeli Gilbertovo zoufalé volání, a na rozkaz pana de Jussieu odnesli slečnu Andréu do bytu. Gilbert kráčel vpovzdáli za tímto smutným průvodem bezmocný a se sklopenou hlavou a vypadal jako vrah donucený sledovat poslední cestu své oběti.

Když se ten malý průvod octl před domem, v němž bydlela slečna de Taverney, převzal pan de Jussieu něžné břímě z rukou dělníků. Andrée mezitím otevřela oči. Hluk hlasů a shon, který vždycky vyvolá každá nehoda, vylákaly pana de Taverney z pokoje. Přiběhl, když viděl, jak se jeho dcera namáhá, aby s pomocí pana de Jussieu vystoupila po schodech, a ptal se právě tak jako král:

"Co se stalo, co se stalo?"

"Nic, otče," odpověděla Andrée slabým hlasem, "jenom taková chvilková nevolnost, migréna."

"Slečna je vaše dcera, pane?" otázal se pan de Jussieu, když pozdravil barona.

"Ano, pane."

"Nemohu tedy dámu odevzdat do spolehlivějších rukou. Jen proboůh zavolejte ihned lékaře."

"Ach, to nic není," bránila se Andrée.

Pan de Taverney se ihned přiklonil k jejímu mínění: "Určitě to nebude tak zlé."

"Přál bych to slečně i vám," uklonil se pan de Jussieu. "Ale ta slečnina bledost se mi nelíbí."

Doprovodil oba Taverneyovy až ke dveřím a rozloučil se velmi srdečně. Otec s dcerou zůstali o samotě.

Pan de Taverney, který si za Andréiny nepřítomnosti určitě důkladně promyslil všechny možnosti, dovedl dceru k lenošce, usadil ji a sedl si vedle ní.

"Prosím vás, otče," požádala Andrée, "otevřte laskavě okno. Tak špatně se mi dýchá!"

"Chtěl jsem s tebou mluvit o velmi vážných věcech, Andrée, bohužel v téhle kleci, kterou ti vykázali, je slyšet za devateru zeď. Nu, budu mluvit potichu."

Potom otevřel okno. Když se opět posadil vedle dcery, pokýval smutně hlavou:

"Musíme si přiznat, že král, který se o nás napřed tolik zajímal, neukázal se vůči tobě zrovna galantní, když tě nechává bydlet v takovéhle díře."

"Otče," odpověděla Andrée, "víte přece, že v Trianonu je málo místa. Je to přece docela malý zámeček a mnoho lidí se tam nevejde."

"Chápu, drahá dcero," zamrkal pan de Taverney spiklenecky očima, "že tam není místo pro druhé, ale nedovedu si představit, že by tam nebylo místo pro tebe."

"Máte o mně, otče, příliš dobré mínění, bohužel je každý s vámi nesdílí," usmála se smutně Andrée.

"Naopak, dceruško, všichni, kdo tě znají, souhlasí do puntíku se mnou."

Andrée se mlčky uklonila, jako by děkovala za poklonu kterémukoli cizímu člověku. Po pravdě řečeno otcovy lichotky v ní začaly vyvolávat nepokoj.

"A král," pokračoval baron svým medovým hlasem, "král tě přece zná?"

Při těchto slovech vrhl na dceru nesnesitelně pátravý pohled.

"Král mě zná sotva od vidění," odpověděla Andrée naprosto přirozeně, "a neznamenám pro něho nic."

Baron vyskočil, jako by ho šídlem píchl.

"Nic," začal vykřikovat. "Nic. Nechápu, jak vůbec můžeš něco takového vyslovit. To si sama sebe tak málo ceníš?"

Andrée se na otce udiveně podívala.

"Ano, ano," pokračoval baron, "řekl jsem ti to už několikrát, a opakuji ti to znovu. Jsi tak skromná, že to až hraničí s naprostým podceňováním vlastní osoby."

"Ach, otče, vy vždycky ve všem přeháníte. Je pravda, že se král zajímal o nesnáze naší rodiny. Jeho Veličenstvo ráčilo pro nás něco udělat. Ale kolem trůnu se pořád hromadí tolik nešťastných a králova ruka je tak štědrá, že nemůžeme přece očekávat, že nás bude král zahrnovat dobrodiním donekonečna."

Taverney se podíval pevně, ale přitom s určitým obdivem na dceru, jak se dovede ovládat a jak dovede být mlčenlivá.

"Podívej se, dceruško," řekl pak laskavě a přitáhl si židli blíž k jejímu křeslu, "tvůj otec je první prosebník, který se na tebe obrací, a já doufám, že už proto ho oslyšíš."

Andrée se zadívala tázavě na otce.

"Podívej se, dceruško," pokračoval vlídně baron, "prosíme tě všichni, přimluv se za nás, udělej něco pro naši rodinu."

"Proč mi tohle to říkáte? Co pro vás mohu udělat?" vykřikla Andrée udivena jak otcovými slovy, tak baronovým tónem.

"Chceš něco udělat pro mě a pro bratra nebo nechceš? Řekni mi to otevřeně."

"Otče," odpověděla Andrée, "udělám všechno, co mi poručíte. Nemyslíte si však, že budeme vypadat dotěrně? Král mi už daroval náhrdelník, který, jak jste sám řekl, stál nejméně sto tisíc liber. Mimoto slíbilo Jeho Veličenstvo bratrovi pluk. Styděla bych se krále ještě o něco dalšího požádat."

Taverney vybuchl v řezavý, pohrdavý smích.

"Ty si tedy myslíš, že jsme už dostali dost zaplaceno?"

"Vím, otče, že jste prokázal králi velké služby."

"Ale u všech čertů," vykřikl baron netrpělivě, "kdo tady mluví o mých službách?"

"A o čem tedy mluvíte, otče?"

"Ale vždyť ty si tady se mnou hloupě hraješ na schovávanou."

"Na jakou schovávanou bych si měla s vámi hrát, otče?"

"Já vím všechno, milá dcero!"

"Vy víte..."

"Všechno, říkám ti,všechno."

"Co všechno, otče?"

Andréin obličej pokryl ruměnec studu při tomto nestydatém útoku.

Ostych otce před dcerou zabránil Taverneyovi pokračovat v tomto příkrém výslechu.

"Nu, jak si přeješ," pokrčil rezignovaně rameny, "hrej si dál na tajnůstkářku a ostýchavou panenku, když ti na tom tolik záleží. Vykašli se na bratra a na otce, ať si dál živoří v skrytu a v zapomenutí. Ale pamatuj si má slova: kdo se nezmocní vlády hned na začátku, nezmocní se jí vůbec."

A pan de Taverney vyskočil ze židle a začal se točit na podpatku.

"Vůbec vám nerozumím, otče," hlesla Andrée.

"Zato já si dobře rozumím," odpověděl pan de Taverney.

"Ale to nestačí, otče, máme-li si my dva rozumět."

"Tak já ti to tedy povím jasně: Jestli jsi dost chytrá, použiješ při první příležitosti veškeré obratnosti, kterou je přece vyzbrojena každá žena a kterou je naše rodina proslulá, první příležitosti, říkám ti, abys založila své vlastní blaho i štěstí celé své rodiny. Hned jak uvidíš krále, řekneš mu, že tvůj bratr pořád ještě čeká na plukovnický dekret a ty že bydlíš v díře, která je pro ostudu dámě, jako jsi ty. Jedním slovem, nebuď směšná a nedávej najevo ani moc lásky, ani moc nezištnosti."

"Ale otče..."

"A řekni to králi hned dnes večer."

"A kde to mám proboha králi říct?"

"A hned mu také.řekni, že se na Jeho Veličenstvo nesluší, aby sem chodilo..."

V okamžiku, kdy by byl pan Taverney bezpochyby bezohlednými slovy rozpoutal bouři, která se už stahovala dívce v srdci, a pravděpodobně i dosáhl vysvětlení všeho, co mu dosud bylo záhadou, zaslechli na schodech kroky.

Baron okamžitě umlkl a běžel k zábradlí podívat se, kdo to k dceři jde. Andrée s údivem spatřila, že se otec uctivě

přitiskl ke zdi.

Skoro současně vstoupila korunní princezna doprovázena jakýmsi mužem, byl celý v černém a opíral se o dlouhou hůl.

"Vaše Výsosti," vykřikla Andrée, sebrala všechny síly a rozběhla se princezně vstříc.

"Dobrý den, má malá nemocná," usmála se princezna, "přišla jsem se na vás podívat a přivedla jsem vám lékaře. Pojďte dál, doktore. Ach, pan de Taverney," pokračovala princezna, když poznala barona, "vaše dcera je nemocná a vy se o ni vůbec nestaráte."

"Madam..." koktal Taverney.

"Pojďte, doktore," pobízela Marie Antoinetta lékaře s laskavostí, s jakou se vždycky chovala ke každému člověku. "Pojďte, vyzkoušejte puls, podívejte se jí do očí a řekněte mi, jaká nemoc trápí mou chráněnku."

"Ach, madam, madam, vy jste tak dobrá," šeptala dívka. "Jak se mohu odvážit přijímat Vaši královskou Výsost..."

"V téhle ubohé komůrce, chtěla jste říct. Sama si to vyčítám, že jsem se o vás tak špatně postarala. Postarám se, aby vás přestěhovali někam jinam. Tak, milé dítě, teď hezky podejte panu Louisovi ruku a dejte si pozor. Je to můj osobní lékař, vědec, který vybádá všecko, a zároveň filosof, který všecko vytuší."

Andrée s úsměvem podala lékaři ruku.

Doktor Louis byl ještě poměrně mladý muž a jeho inteligentní tvář svědčila, že je patrně pravda všechno, co lichotivého o něm řekla princezna. Co vstoupil do světnice, nepřestal si pátravě prohlížet zprvu nemocnou, potom byt, nakonec podivnou figuru otcovu, v jehož obličeji se zračila spíše mrzutost nežli strach o dceru.

Vědec se chystal bádat, filosof už možná vytušil.

Doktor Louis dlouho zkoumal dívčin puls, vyptával se na všechny příznaky nemoci.

"Nemám vůbec chuť k jídlu," zpovídala se Andrée, "stoupá mi horko do hlavy, dostávám křeče, třesu se a jdou na mne mdloby."

Jak Andrée vypočítávala, co všechno ji trápí, chmuřil se lékařův obličej čím dál tím starostlivěji. Konečně pustil doktor Louis dívčinu ruku a otočil se k princezně.

"Nuže, milý doktore," otázala se Marie Antoinetta. "Q u i d ? jak říkají konzultanti. To dítě je nemocné, viďte? Ale snad nám neumře," dodala vesele.

Lékař si ještě jednou Andréu letmo prohlédl.

"Madam," uklonil se pak princezně, "slečnina nemoc je docela přirozený jev."

"A je to nebezpečné?"

"Zpravidla ne," usmál se doktor.

"Výborně," zatleskala princezna do dlaní, "to ji tedy nebudete příliš trápit, viďte, doktore?"

"Vůbec ji nebudu trápit, madam."

"Copak jí ani nepředepíšete nějaký lék?"

"Na slečninu nemoc není potřeba nic předpisovat."

"Opravdu?"

"Opravdu, madam."

A jako by se chtěl vyhnout dalším výkladům, omluvil se lékař princezně, že má ještě několik velmi naléhavých návštěv.

"Doktore, doktore," loučila se s ním princezna, "jestli mi to neříkáte, jenom abyste mne upokojil, jsem churavější než slečna de Taverney. Přineste mi večer určitě prášky pro spaní, které jste mi slíbil."

"Madam, připravím je sám, hned co se vrátím domů."

Lékař s úklonou odešel. Princezna zůstala ještě chvíli u své předčitatelky.

"Buďte bez starosti, drahá Andrée," usmála se laskavě na dívku, "vaše nemoc není jistě nic vážného, když vám doktor Louis nic nepředepsal."

"To jsem opravdu ráda, madam," odpověděla Andrée, "budu alespoň moci i nadále chodit k Vaší královské Výsosti, neboť ze všeho nejvíc jsem se bála, že k vám budu muset přestat chodit. Mám však pořád strach. Nerada bych křivdila učenému panu doktorovi, ale opravdu mi není dobře."

"Nebude to nic vážného, Andrée," opakovala princezna, "když to i lékař bere na lehkou váhu. Doktoři obyčejně spíše přehánějí, Vyspěte se dobře, děvenko, pošlu vám někoho k obsluze, když vidím, že jste tu samotná. Račte mě doprovodit, pane de Taverney."

Potom podala dívce ruku a naposled se na ni usmála. Andrée děkovala se slzami v očích za návštěvu, která ji tolik potěšila.

23. Pan de Richelieu kličkuje

Jak jsme už slyšeli, vévoda de Richelieu se nechal dovézt do Luciennes. Rozhodl se k tomu takřka bleskově a s odhodlaností, která vždycky vyznačovala vyslance ve Vídni a vítěze od Mahonu.

Vtrhl do zámku s rozradostněnou tváří, jako by se to samo sebou rozumělo, vyběhl po schodech jako mladík, zatahal Zamora za uši jako za oněch krásných časů, kdy si s paní hraběnkou tak výtečně rozuměli, a smíme-li to tak říci, vzal útokem proslulý budoár vyložený modrým atlasem, v němž viděla ubohá Lorenza hraběnku Dubarry, jak se chystá na návštěvu v ulici Saint-Claude.

Hraběnka ležela na pohovce a udílela panu vévodovi d'Aiguillon své ranní rozkazy. Když zaslechli kroky, oba se otočili ke dveřím a zůstali úplně ohromeni, když spatřili pana maršálka.

"Ach, pan vévoda," vykřikla hraběnka.

"Ach, pan strýc," zvolal pan d'Aiguillon.

"Ano, madam,ano,drahý synovče."

"Nemohu věřit svým očím," zvolala hraběnka.
"A přesto se vaše krásné oči nemýlí."
"Raději pozdě než nikdy," odpověděla hraběnka.
"Madam," uklonil se maršálek, "když člověk stárne, mívá všelijaké vrtochy."
"Chcete tím říct, že jste si zase vzpomněl na Luciennes..."
"... jen z neskonalé lásky, na kterou jsem jen ze stařeckého vrtochu poněkud pozapomněl. To je celé vysvětlení a vy jste výborně uhodla mé myšlenky, drahá hraběnko."
"Takže se k nám vracíte."
"Takže se k vám vracím s horoucím srdcem a navždy," vyznal se Richelieu a uvelebil se v nejpohodlnějším křesle, které rozeznal na první pohled.
"Možná že v tom bylo ještě něco jiného," usmála se hraběnka. "Muž jako vy lecjakému vrtochu tak snadno nepodlehne."
"Křivdíte mi, hraběnko. Jsem lepší než moje pověst, a vracím-li se k vám, je to opravdu..."
"Opravdu?" skočila mu do řeči hraběnka trochu ironicky.. nejenom s horoucím, ale i s upřímným srdcem."
Pan d'Aiguillon i hraběnka se dali do smíchu.
"Jak jsme rádi, že jsme také trochu lišáci," honosila se hraběnka, "jinak bychom snad ani nedovedli ocenit, jak náramný jste lišák vy."
"Jak to myslíte, hraběnko?"
"Nu, kdejaký hlupák by vám nerozuměl, civěl by na vás s otevřenými ústy a snažil by se váš návrat vysvětlit docela jinak, než jak jste nám ho nakrásně vysvětlil vy. Na mou věru, drahý vévodo, jak vy dovedete přicházet a odcházet! V celém královském dvorním divadle není jediný tak znamenitý herec, jako jste vy."
"Vy tedy nevěříte, hraběnko, ze mě sem přivádí jen nezištná láska?" zvolal maršálek bolestně. "Hraběnko, hraběnko, jak jste mě zarmoutila. Vy mermomocí chcete, abych si o vás udělal špatné mínění. A ty se nesměj, synovče, nebo ti začnu říkat Petr, ale nevystavím na tobě nic."
"Ani takové malé ministerské křesílko," nadhodila hraběnka. A znovu se rozesmála s upřímným veselím, které se vůbec nesnažila zakrýt.
"Jen do mě bijte, bijte," zatvářil se Richelieu dobromyslně, "nemohu vám to vrátit, na něco takového jsem už příliš starý. Zneužívejte si mé slabosti, hraběnko, dělejte si se mnou, co chcete, teď už to pro vás není docela nic nebezpečného."
"Jsem úplně opačného mínění, hraběnko," vmísil se do řeči vévoda d'Aiguillon. "Jestli řekne vévoda ještě jediné slůvko o tom, jak je slabý a stár, pak jsme ztraceni. Ne, ne, pane vévodo, nebudeme vás bít, ať jste sláb, jak chcete, anebo jak předstíráte, vy byste nám vrátil všechny rány s lichvářskými úroky. Řekneme vám raději plnou pravdu, vítáme vás tu s upřímnou radostí."
"Souhlasím," zatleskala rukama veselá hraběnka, "a na počest vašeho návratu, drahý vévodo, vypálíme velkolepý ohňostroj a necháme střílet ze všech hmoždířů, neboť jak víte, vévodo..."
"Nic nevím, hraběnko," ohradil se maršálek s dětskou naivností.
"... víte, při každém ohňostroji vždycky chytne nějaká paruka a do některého klobouku nadělají jiskry pár pěkných děr."
Vévoda si přejel rukou po paruce a podíval se na klobouk.
"To by byl trest, to by byl trest," smála se hraběnka, "ale vy se k nám vracíte a tak je všechno v pořádku. Pokud jde o mne, mám z toho, jak už vám řekl také pan vévoda d'Aiguillon, šílenou radost. Víte proč?"
"Hraběnko, hraběnko, určitě mi zase řeknete nějakou zlomyslnost."
"Řeknu, ale to už bude poslední."
"Nuže, račte si posloužit."
"Mám ohromnou radost, pane maršálku, protože váš návrat mi ohlašuje, že nám nastanou krásné časy."
Richelieu se uklonil.
"Ano," pokračovala hraběnka, "vy jste jako ti poetičtí ptáčci, kteří svým příletem předpovídají pěkné počasí. Jak se jmenují ti ptáci, pane d'Aiguillon,, vy přece také skládáte básně?"
"Ledňáčci, paní hraběnko."
"Správně. Doufám, maršálku, že se na mně nemrzíte. Přirovnala jsem vás přece k ptáku, který má tak krásné jméno."
"Nehněvám se, madam," odpověděl Richelieu a lehounce se ušklíbl, což vždycky značilo, že pan maršálek je spokojen - a byl-li pan maršálek spokojen, znamenalo to zase, že brzy řekne nějakou mrzkost. "Nehněvám se, tím spíš, že to vaše přirovnání je docela na místě."
"Tak vidíte."
"Ano, nesu vám dobré, báječné zprávy."
"Ale!" zvolala hraběnka.
"Jaképak?" zeptal se pan d'Aiguillon.
"U všech čertu, vy máte nějak naspěch, vévodo," durdila se hraběnka. "Dopřejte přece panu maršálkovi čas, aby si je mohl vymyslet!"
"Nechte čerty na pokoji, ty příjemné zprávy vám mohu říci hned. Jsou zaručené a dokonce už dost staré."
"Jestli nám nesete něco, o čem si už cvrlikají vrabci na střeše..."
"Berte nebo nechte tak, paní hraběnko."
"Beru."
"Zdá se, hraběnko, že se král chytil do pasti."

"Do pasti?"
"Ano, do pasti, a to dokonale."
"A do jaké pasti?"
"Do té, co jste na něho nalíčila."
"Já že jsem nalíčila na krále past?"
"Panebože! Však vy to dobře víte!"
"Čestné slovo, nevím nic."
"Ach, hraběnko, není od vás hezké, že to přede mnou takhle zapíráte."
"Nic nezapírám, maršálku, ale také vám nerozumím. Vyjádřete se jasně, prosím vás."
"Opravdu, strýčku," vmísil se do řeči pan d'Aiguillon, který pod obojetným maršálkovým úsměvem už větřil nějakou zlomyslnost, "musíte mluvit jasně. Paní hraběnka čeká a už celá hoří netrpělivostí."
Starý vévoda se obrátil k synovci.
"U všech hromů, to by bylo veselé, kdyby vás paní hraběnka nezasvětila do celé té záležitosti, drahý d'Aiguillone. V tom případě by ta past byla nalíčena ještě lépe, než jsem si myslil."
"Mě, strýčku?"
"Nu, tebe, koho jiného. Budeme upřímní, paní hraběnko, ne? Zasvětila jste ho přece alespoň trochu do svého maličkého spiknutí proti Jeho Veličenstvu, že?... Vždyť přece chudák vévoda v něm hrál dost značnou roli?"
Hraběnka Dubarry se zarděla. Bylo ještě tak brzy, že nebyla dokonce ani nalíčená, takže na ní bylo vidět, že se červená. Ale to začervenání se jí mohlo stát nebezpečné, protože lišák maršálek hned věděl, co si z něho vybrat.
"Díváte se na mne oba, jako byste spadli z měsíce," škádlil vévodu a hraběnku pan de Richelieu. "To vás snad mám zasvětit do vašeho vlastního komplotu?"
"Zasvěťte, maršálku, zasvěťte," zvolala madam Dubarry i d'Aiguillon, "bude to jistě velmi zábavné."
"Jak si přejete, ale začnu od konce. Král vás svým báječným bystrozrakem prohlédl a dostal strach."
"Co prohlédl," podivila se hraběnka. "Natahujete mne, maršálku, na skřipec a já pořád nevím, na čem jsem.
"Přišel zkrátka na to - smím-li se tak vyjádřit, jak s povinnou úctou k vám, tak ještě s povinnější úctou k Jeho Veličenstvu - že jste na nejlepší cestě nasadit našemu králi parohy tady s mým váženým synovcem."
D'Aiguillon zbledl a vrhal na hraběnku pohled, který jasně říkal:
"Já jsem to věděl, že z toho kouká nějaká impertinence."
Ženy jsou v takovýchhle případech vždycky srdnatější než muži. Hraběnka přijala maršálkovo vyzvání a pustila se statečně do boje:
"Vévodo," prohlásila rozhorleně, "vy si můžete hrát na sfingu, jak chcete, ale já nemám ráda takovéhle hádanky. Ostatně se pohybujete na tenkém ledě a není vyloučeno, že mě doopravdy urazíte. Přestaňte mluvit V hádankách, a jestli tohle všechno má být jen žert, dovolte, abych vám řekla, že je špatný."
"Špatný, hraběnko? Ale naopak, je báječný, samozřejmě ten vás žert, nikoli můj."
"Nerozumím vám, maršálku," .prohlásila suše hraběnka.
"Dobrá, začnu tedy od začátku," ustupoval vévoda, "a mluvím docela upřímně. Vy jste, hraběnko, měla strach, aby si král něco nezačal s tou malou Taverneyovou. Je to tak nebo ne?"
"To jsem měla. Proč bych to zapírala."
"A z tohoto strachu jste se rozhodla, že pořádně dopálíte Jeho Veličenstvo."
"To také nepopírám. .A co dál?"
"Hned se k tomu dostaneme, hraběnko. A aby Jeho Veličenstvo, které má poněkud hroší kůži, dostalo pořádný dopal, musela být jehla, kterou jste ho chtěla píchnout, pořádně veliká a jaksepatří naostřená."
"Pořád ještě nerozumím, vévodo."
"Co je na tom tak záhadného? Chce-li žena, a k tomu ještě tak půvabná, jako jste vy, někoho pozlobit a vzbudit něčí žárlivost, pak si k tomu samozřejmě vybere dokonalého krasavce, vzneseného a duchaplného pána, zkrátka úplný zázrak přírody, a mám-li být upřímný, kdo má v plné míře všechny tyto vlastnosti a kdo se tedy k tomuto ušlechtilému cíli lépe hodí než můj nejdražší synovec, pan vévoda d'Aiguillon?"
"Tohle že se říká? A kdo to říká?" dupla zlostně nožkou hraběnka, jako všichni mocní lidé, když je někdo nachytá na hruškách.
"Kdekdo, paní hraběnko."
"Kdekdo, to znamená nikdo. To víte jistě sám dobře, pane vévodo."
"Naopak, madam. Kdekdo, to znamená sto tisíc lidí v samotných Versailles, šest tisíc lidí v Paříži, v celé Francii pětadvacet miliónů. A to ještě nepočítám Haag, Hamburk, Rotterdam, Londýn a Berlín, kde vychází denně tolik novin, kolik se u nás v Paříži narodí vtipů."
"A co se tedy vypráví ve Versailles, v Paříži, v celé Francii, v Hamburku, v Londýně a v Berlíně?"
"Říká se tam, že jste nejrozkošnější a nejduchaplnější dáma v celé Evropě. Říká se tam, že podle výtečného strategického plánu, podle kterého jste vzbudila zdání, jako byste si byla vybrala nového milence..."
"Čím, prosím vás, ti lidé odůvodňují tohle hloupé obvinění?"
"Obvinění, říkáte, hraběnko? Ale to přece není obvinění, to je jen obdiv. Všichni přece vědí, že na tom patrně nebude mnoho pravdy, ale obdivují vaši válečnou lest. Obdivují se vám, jak skvěle jste zahájila útok onen večer, kdy jsme u vás byli všichni tři, král, pan d'Aiguillon i já, a kdy jsem od vás já odešel první, král druhý a pan d'Aiguillon poslední..."
"Pokračujte, prosím, pořád ještě nevidím..."
"Ale paní hraběnko, nechtějte přece mne, starého muže, přivádět do rozpaků. Předstírala jste přece, že vám velmi záleží na tom, abyste s mým mladým synovcem zůstala sama, jako by to byl váš milenec. A ráno, na druhý den, jste to

zařídila tak, že se vévodův odjezd udál tak hlučně, že každý hlupák, který se k tomu naskytl, musel věřit, že to od vás opravdu odjíždí váš milenec. Vždyť jsem tomuhle vašemu triku sedl na lep i já. A tak se to rychle rozkřiklo, dozvěděl se to král, dostal strach, ze vás ztratí, a aby vás neztratil, co nejrychleji nechal tu maličkou Taverneyovou."

Madam Dubarry ani pan d'Aiguillon nevěděli v tu chvíli, jak se mají zachovat, a vévoda je nechával na rozpacích, pohrával si zamyšleně s tabatěrkou.

"A opravdu," rozhodl se nakonec, "teď to vypadá, že král tu maličkou nadobro opustil."

"Vévodo," namítla paní Dubarry, "z toho, co mi tu vykládáte, nechápu ani slova a myslím, že by z toho ničemu nerozuměl ani král, kdyby mu to někdo vypravoval."

"Opravdu, paní hraběnko?" zeptal se ironicky vévoda.

"Opravdu. Vy všichni mi připisujete daleko více fantazie, nežli mám. Nikdy bych si netroufala podněcovat žárlivost jeho Veličenstva takovými prostředky, o jakých jste hovořil."

"Hraběnko!"

"Přísahám."

"Diplomat, paní hraběnko, a není na světě lepší diplomat než žena, se nikdy nepřizná, jakých prostředků používá. V diplomacii a v politice, a já to jako starý vyslanec dobře vím, platí totiž moudrá rada: Nikdy nikomu neprozrazujte, jakým způsobem jste zvítězil, protože se vám ten způsob může dobře hodit ještě podruhé..."

"Ale vévodo."

"Způsob se osvědčil, v tom je vše. A král se rozešel se všemi Taverneyovými."

"Víte, vévodo," vykřikla hraběnka Dubarry, "vy vždycky podkládáte jiným myšlenky, které jste si vymyslel jen sám."

"Vy tedy nevěříte, hraběnko," otázal se vévoda, aby se vyhnul hádce, "že král se rozešel s Taverneyovými?"

"To jsem nechtěla říct."

Richelieu se pokusil hraběnku vzít za ruku.

"Vy jste ptáček," zašveholil.

"A vy jste had."

"Nu, dobrá, dobrá, podruhé nebudu tak spěchat, abych vám nosil dobré,zprávy, když se mi za ně dostává takovéhle odměny."

"Mýlíte se, strýčku," vmísil se živě do řeči d'Aiguillon, který pochopil, že celé tohle povídání má jen ten smysl, aby se Richelieu usmířil s hraběnkou, "nikdo si vás neváží tak jako madam. Říkala mi to, ještě než jste vkročil do dveří."

Maršálek se ruče chytl tohoto záchranného lana.

"Také já nemiluju nikoho víc než své opravdové přátele. Proto jsem vám chtěl první přinést zprávu o vašem velikém vítězství, paní hraběnko. Víte, že starý Taverney chtěl králi prodat dceru?"

"To si dovedu představit. A myslím, ze se to i stalo."

"Ach, hraběnko, kdybyste jenom věděla, co to je za drzouna. Ten člověk je horší než štěnice,a jestli je někdo na světě opravdový had, pak je to on. Představte si, že i já jsem se nechal obloudit pohádkami o starém přátelství, o válečném kamarádství a tak dokola. To má člověk z toho, že je takový dobrák. Jakmile někdo zaútočí na mé srdce, jsem ztracen. Věřte mi, hraběnko, jenom naprostá oddanost k vaší osobě mě zachránila. V té chvíli, kdy jsem si uvědomil, že jde o vás, spadly mi z očí šupiny a vrátil se mi kus zdravého rozumu. Čestné slovo, byl jsem slepý."

"A myslíte, že jste už doopravdy prohlédl?"

"Prohlédl, paní hraběnko, dokonale prohlédl, ručím vám za to. Dokonale jsem prohlédl tohohle čestného dodavatele hezkých dcer, jsem rád, že konečně vím, na čem jsem, a že jsme vyhráli na celé čáře."

"A co král?"

"Vyzpovídal jsem Jeho Veličenstvo ve třech bodech."

"Za prvé?"

"Otec."

"Za druhé?"

"Dcera."

"Za třetí?"

"Syn... Jeho Veličenstvo prohlásilo, že otec je ničema a patolízal, dceruška že je venkovská husička a o panu synáčkovi neprohlásilo Jeho Veličenstvo vůbec nic, protože si na něho už ani nedovedlo vzpomenout."

"To je náramné, máme tedy alespoň ty lidi z krku."

"To si myslím."

"Dalo by to velkou práci poslat je tam, odkud přišli?"

"Snad to ani nebude třeba. Jsou teď úplně bezvýznamní a budou hledět sami, kde nechal tesař díru."

"A říkáte, že ten syn, kterému král slíbil pluk..."

"Ach, paní hraběnko, vy máte lepší paměť než král. Ten pan Filip je opravdu hezký chlapec, a jak si vzpomínám, dělal na vás zamilované oči, ale není už ani plukovník ani kapitán ani bratr dámy, kterou král vyznamenává svou pozorností. Zbývá mu už jen naděje, že byste ho snad ráčila nějak vyznamenat vy."

Těmito slovy chtěl starý lišák vzbudit d'Aiguillonovu žárlivost, ale vévoda myslel v téhle chvíli na něco docela jiného než na milostné pletky. Přemýšlel, jak si vysvětlit maršálkův příjezd a jaká je asi skutečná příčina jeho návratu k hraběnčiným nohám. Nakonec přišel k názoru, že pro hraběnku vane na dvoře pravděpodobně opět příznivý vítr a že takový vítr pan maršálek de Richelieu vždycky první ucítí a jako větrná korouhvička se rychle obrátí po správném směru. Zamrkal proto na paní hraběnku - maršálek ten pohled zachytil - a madam Dubarry velmi přívětivě hned pozvala pana de Richelieu na šálek čokolády.

Potom se pan d'Aiguillon rozloučil, zahrnuje starého vévodu tisícerými lichotkami, a maršálek mu oplácel stejnými

roztomilostmi. Maršálek zůstal s hraběnkou u stolu, Zamore přinesl čokoládu. Pan de Richelieu se usmíval na hraběnku, jak jen nejlíbezněji dovedl, a myslel si:

Kdybych tady takhle seděl před dvaceti lety, byl bych se podíval na hodiny a pomyslil bych si: za hodinu musím být ministrem - a byl bych se jím určitě také stal. Jak hloupý je ten náš život. V první půli dáváme tělo do služeb ducha, v druhé půli se duch, který nám zbyl, stává otrokem těla. Je to mizérie.

"Drahý maršálku," přerušila hraběnka vévodovy úvahy, "když jsme teď mezi čtyřma očima a znovu jsme se stali dobrými přáteli, řekněte mi, prosím vás, upřímně, proč vám na tom tak záleželo, abyste tu venkovskou husičku dostal do královy postele?"

"Věřte mi, hraběnko," odpověděl Richelieu srkaje čokoládu, "věřte mi, že jsem si už sám položil tuhle otázku. A víte, že opravdu sám nevím?"

24. Filipův návrat

Pan vévoda de Richelieu dobře věděl, jak to je s Filipem, a mohl s dobrým svědomím ohlásit jeho návrat, protože téhož dne, kdy ujížděl z Versailles do Luciennes, potkal Filipa na silnici poblíž Trianonu a na první pohled mohl na chlapcově obličeji poznat, že mladý důstojník je neklidný a smuten.

Na Filipa v Remeši skutečně zapomněli. V několika týdnech poznal Filip, jak dotěrnou přízeň, tak lhostejnost a konečně i zapomnění. Zprvu ho kdekdo zahrnoval přátelstvím a snažil se s ním skamarádit: důstojníci, kteří žárlili na jeho rychlý postup, představení, kteří by si byli rádi u mladého muže, kterého král zřejmě vyznamenával, udělali dobré oko. Jakmile se však objevily známky, že se vznešená přízeň mění v nezájem a zapomenutí, stejnou měrou se ochladilo přátelství kamarádů a pozornost představených se změnila v nedbalé a odměřené chování. Jaký div, že se v mladíkově citlivém srdci usadila lítost a pohrdání.

Filipovi se začalo stýskat po krásných časech ve Štrasburku, dokud tam sloužil jako poručík, když korunní princezna přijížděla do Francie. Stýskalo se mu po někdejších opravdových přátelích a skutečných kamarádech. Především se mu stýskalo po klidném a tichém životě v otcovském domě. Zejména však litoval, že nemá nablízku ani sestru, že si s ní nemůže pohovořit, že tu není nikdo, kdo by ho vyslechl, potěšil ho a poradil mu, i když sestřiny rady pramenily vždycky spíš z hrdosti než ze zkušenosti. Vznešené povahy mají totiž onu zvláštní vlastnost, že se bezděky povznášejí nad všednost obyčejného života a že právě pro tuto svou povýšenost se někdy snáze vyhnou nárazům, ranám a úskokům života. Lidem nižšího řádu se to obvykle nedaří tak snadno, byť se pohybovali ve vlastním prostředí sebe obratněji a požívali kdejaké lsti, aby dosáhli svých cílů.

Když Filip pocítil, jak se zhoršilo jeho postavení, upadl v malomyslnost a byl tak nešťastný ve své opuštěnosti, že se konečně začal domnívat, že ani Andrée, ta polovina jeho vlastní bytosti, nemůže být ve Versailles šťastna, když on sám v Remeši tak zoufale trpí.

Napsal tedy baronovi dopis, který známe, a oznámil mu, že se co nevidět vrátí. Ten dopis starého Taverneye příliš nepřekvapil. Naopak se baron divil, kde vzal Filip tolik trpělivosti, když on sám byl v té době jako na žhavém uhlí a nepřestával obtěžovat Richelieua, kdykoli ho zahlédl, aby Filipovu záležitost hleděl nějak uspíšit. Ale Filip, jak víme, neobdržel dekret v době, kterou si sám stanovil, a proto se rozloučil s důstojníky, aniž dal najevo, že pozoruje jejich škodolibost a opovržlivé chování. Ostatně on i jeho bývalí přátelé hleděli zakrýt všechny ty úsměšky a jízlivosti pravou francouzskou zdvořilostí, která byla v té době ještě běžný jev, a ostatní i přirozenou úctou, kterou si vynucuje každé počestné srdce.

Konečně nastala chvíle, po které Filip tolik toužil - vždyť nakonec myslel na možnost, že by snad přece jenom mohl dostat svůj dekret, spíše se strachem než s nadějí - a mladý muž vsedl na koně a pustil se do Paříže.

Tři dny jízdy se mu zdály věčností a čím víc se blížil k Paříži, tím větší nepokoj a obava ho jímala z otcova mlčení a zejména z mlčení sestřina, neboť mu Andrée slíbila psát nejméně dvakrát týdně.

Jak jsme se již zmínili, dorazil Filip do Versailles kolem poledne, právě když pan de Richelieu odtud odjížděl. Cestoval částečně i v noci, jenom několik hodin si odpočal v Melunu a byl tak unaven, že si nepovšiml pana de Richelieu v kočáře, ba dokonce ani livreje jeho kočího.

Zamířil k téže brance v parku, kde se před několika týdny loučil s Andréou a kde dívka, aniž k tomu měla nějaký důvod a příčinu, protože v té chvíli se celá rodina Taverneyových ještě těšila mimořádné královské přízni, přece už takřka prorocky svým nevysvětlitelným smutkem vytušila běh budoucích událostí.

Také Filip byl tenkrát zachvácen jakýmsi až pověrečným smutkem. Poznenáhlu se sice vzpamatoval, ale teď, jak se vracel, zmocnil se ho znovu v plné míře tíživý pocit, strach, k němuž nebyl zřejmý důvod, spíše jakási hrozivá předtucha. Sotva se kopyta Filipova koně ozvala na cestě v parku, vystoupil kdosi z houští. Byl to Gilbert se zahradnickou žabkou v ruce.

Mladík hned poznal bývalého pána. Také Filip hned poznal Gilberta.

Už měsíc bloudil Gilbert z místa na místo a nikde nemohl nalézt trochu klidu. Chvíli co chvíli si hledal nějaké vhodné místo, odkud by mohl tajně pozorovat okno Andréina pokoje a nemusel se obávat, že ho někdo přistihne a odhalí. Aby se zdálo, že pracuje, pobíhal s žabkou v ruce po parku, tu a tam odřízl nějakou větévku obsypanou květy, někdy i úplně zdravou větev mladých lip a přitom pořád pozoroval, poslouchal, cosi neurčitého si přál a zase se něčeho obával.

V posledních týdnech velmi zbledly Gilbertovy tváře. Chlapcovo mládí se jevilo už jen ve zvláštním ohni skrytém v očích a v bělostné svěžesti mladíkovy pleti.

Zato nejistý zrak a časté škubání v obličeji svědčily spíše o tom, že v těchto týdnech mladík dospěl v muže.

Jakmile Gilbert poznal Filipa, chtěl okamžitě ucouvnout do křoví. Ale Filip zajel až na kraj cestičky a zavolal: "Gilberte, Gilberte!"

Gilbertovou první myšlenkou bylo utéci. Ještě okamžik a bázeň a strach by ho byly přemohly a mladík by se byl hnal bez jakéhokoli vysvětlení stromořadím, houštím a křovisky. Nakonec však přece jen zvítězilo Filipovo přátelské volání a

mladík se zastavil.

"Cožpak mě nepoznáváš, Gilberte?" zavolal na něho Filip.

Gilbert pochopil, že se chová hloupě. Šoural se k Filipovi, ale jen zvolna a nedůvěřivě.

"Promiňte, nepoznal jsem vás, pane rytíři," vymlouval se Gilbert a pořád se ještě celý třásl. "Nepoznal jsem vás, myslil jsem, že je to někdo ze strážných, a protože jsem nebyl při své práci, bál jsem se, aby mě nepoznal a nepotrestal."

Filip se spokojil s tímto vysvětlením, seskočil s koně, jednou rukou držel koně za uzdu, druhou položil chlapci na rameno:

"Co je ti, Gilberte? Celý se chvěješ.".

"Nic, pane," odpověděl chlapec.

"Ty už nás nemáš rád, Gilberte."

Mladík sebou znova škubl.

"Já vím," pokračoval Filip, "otec byl k tobě tvrdý a choval se k tobě nespravedlivě. Ale já, Gilberte..."

"Cožpak vy..." koktal mladík.

"Já jsem tě měl vždycky rád a pomáhal jsem ti."

"Ano, pane Filipe."

"Zapomeň tedy na to, co jsi zkusil, a mysli jen na ty, kdo tě mají rádi. Vždyť i sestra vždycky byla k tobě vlídná a milá."

"Ach, to se mýlíte, pane," vyhrkl mladík a na jeho tváři se objevil nevyzpytatelný výraz. Ten výraz žaloval na Andréu a žaloval i na chlapce samého, byla vněm pýcha, ale také nečisté svědomí.

"Já vím, já vím," konejšil Gilberta Filip, "sestra je poněkud uzavřená, ale opravdu hodná. Nevíš snad, kde teď právě je?"

Gilbert vyskočil, jako by ho šlehl bičem.

"Myslím, že je doma, pane. Jak to mohu vědět?"

"Ubohá sestřička," povzdychl si Filip. "Pořád tak sama a sama."

"Je teď úplně sama, pane. Od té doby, co Nicole utekla..."

"Cože, Nicole utekla?"

"Ano, pane, s milencem."

"S milencem?"

"Říká se to tady, pane," odpověděl Gilbert, když si uvědomil, že možná prozradil příliš mnoho.

"Gilberte, Gilberte, co se to s tebou děje? A co se tu vlastně stalo? Každé slůvko, aby ti člověk rval od úst. Cožpak mě vůbec nic neřekneš?"

"Jakpak mám něco vědět, pane? Jsem celý den tady na zahradě a nedozvím se nic, no se děje v zámku."

"Vždyť přece máš oči, Gilberte. A snad ti není lhostejný osud lidí, kteří nosí mé jméno. A konečně, ať už bylo pohostinství, které jsme ti poskytovali v Taverney jakékoli, přece jen jsi byl u nás doma."

"Já vás mám rád, pane Filipe," řekl Gilbert zajíkavě, Filipova laskavost se přece jen na okamžik dotkla jeho zatvrzelého, ale zároveň i rozbolestněného srdce. "Já vás mám rád, a proto jsem vám nechtěl říct, že slečna Andrée je nemocná."

"Nemocná, sestra že je nemocná?" vykřikl rozrušeně Filip. "A tohle jsi mi chtěl tajit? Co se jí probůh stalo?"

"Nevím nic jiného, než že dnes třikrát v zahradě omdlela a byl u ní lékař paní princezny i pan baron."

Filip už neposlouchal. Zlé tušení se vyplnilo, ale mladý muž, jakmile se octl tváří v tvář skutečnému neštěstí, nabyl opět obvyklé zmužilosti. Hodil otěže svého koně Gilbertovi a sám se rozběhl k budově, v níž bydlila Andrée. Gilbert odvedl kvapně koně do stáje a zmizel jako dravý pták, který vždy prchá před lidmi.

25. Bratr a sestra

Filip nalezl sestru na pohovce. Sotva se octl v pokoji, všiml si, že Andrée odnesla ze světnice všechny květiny, které dřív měla tak ráda. Od nějaké doby jí totiž květinová vůně působila prudkou nevolnost a Andrée tomu podráždění připisovala vinu na svém chorobném stavu, který nyní trval už takřka čtrnáct dní.

Když Filip vstoupil, byla Andrée opět v polobdění. Nejevila ani známky života a kdo by se byl chtěl přesvědčit, zda dívka není mrtva, musel by se naklonit k jejímu dechu.

Filip se octl na prahu Andréina pokoje tiše jako duch. Chtěl se o sestřině nemoci přesvědčit sám s vrozenou péčí milujících lidí. Znal Andréu dobře a věděl, že kdyby ho slyšela a viděla, okamžitě by se zatvářila tak, aby mu nepůsobila starost. Proto otevřel skleněné dveře potichu a tak opatrně, že to sestra ani nezpozorovala, a octl se v pokoji dřív, než vůbec postřehla, že tu někdo je.

Na první pohled Filip zpozoroval, jak je dívka bledá, strnulá a téměř bez života. Podivný výraz očí, které tkvěly nepřítomně na jednom místě, bratra zmátl a znepokojil a okamžitě blesklo Filipovi hlavou, že kořenem dívčiny nemoci je patrně nevýslovná duševní trýzeň. V tu chvíli otevřela Andrée oči, trhla sebou a ulekaně vykřikla, jakmile však poznala bratra, zvedla se s námahou a těžce oddechujíc spěchala se mu vrhnout do náruče.

"Filipe, nejdražší Filipe," zavzlykla. A než mohla ještě něco dodat, opustily ji síly. Ostatně co mohla ještě jiného povědět, když v posledních dnech nemyslela na nic jiného než na Filipa.

"Ano, jsem to já, sestřičko," odpověděl Filip a vřele dívku objal, protože cítil, jak mu klesá v náručí. "Já jsem se vrátil a ty jsi nemocná. Chudáčku drahý, co se ti stalo?"

Andrée se usmála tak bolestně, že to Filipa ještě víc poplašilo. Ubohým pokusem o úsměv sestra mladíka zdaleka neupokojila, jak by si byla přála.

"Cožpak opravdu vypadám jako nemocná, Filipe?"

"Vypadáš, Andrée, jsi celá bledá a chvěješ se po celém těle."

"Ale mně docela nic není, bratříčku. Jsem jenom trochu unavena, to je vše. Kdopak ti o mně něco tak hloupého napovídal? Kdopak tě tak zbytečně postrašil? Vede se mi výborně, až na nepatrné mrákoty, které určitě zase brzy přejdou."

"Ale vždyť jsi bílá jako stěna."

"Cožpak bývám obyčejně červená?"

"To neříkám, ale jindy máš živou barvu, kdežto dnes..."

"Ach, to nic není, bratříčku."

"Před malou chvílí jsi měla ruce žhavé, až mě to pálilo, a teď je máš studené jako led."

"To je docela přirozené, Filipe. Když jsem tě uviděla, měla jsem z toho tak velkou radost, že se mi všecka krev nahnala k srdci. To je všechno..."

"Ale vždyť se sotva držíš na nohou, Andrée, a musíš se o mě opírat."

"Ale ne, vždyť tě jenom objímám. Nebo snad nechceš, abych tě objala?"

"Nejdražší Andrée," přitiskl mladík dívku na prsa. V témž okamžiku však Andrée pocítila, že ji opět opouštějí síly. Nadarmo se snažila udržet v bratrově náručí, kolena jí povolila a dívka klesla bezvládně na pohovku.

"Vidíš, vidíš, že mě chceš klamat," vykřikl Filip. "Ubohá sestřičko, ty jsi opravdu nemocná. Vždyť na tebe jdou každou chvíli mdloby."

"Podej mi tu lahvičku," zašeptala Andrée a znovu se pokusila o úsměv, ten však dopadl stejně uboze jako před chvílí. Filip skočil ke stolku, nepřestával však na ni upírat oči. Otevřel okno, rychle se vrátil k dívce a přidržel jí lahvičku u nosu.

"Vidíš," zvolala Andrée, když se hluboce nadechla, "vidíš, už mi nic není, už jsem se vzpamatovala. Řekni mi, Filipe, ty si opravdu myslíš, že jsem nemocná?"

Filip ani nepřemýšlel o odpovědi, jen se dlouze díval na sestru. Andrée bylo opravdu lépe, posadila se na pohovce a vzala bratra znovu za ruku. Oči se jí vyjasnily, krev jí opět vstoupila do tváří a dívka byla hezčí než kdy jindy.

"Můj Bože," rozhovořila se, "vidíš, Filipe, už to přešlo a já bych se mohla vsadit, že to všechno bylo jen z překvapení. Octl ses tady tak znenadání, Filipe, a já tě mám tak šíleně ráda, že by mi to mohlo ublížit, i kdybych byla úplně zdravá."

"To jsem opravdu rád, Andrée, ale prosím tě, z čeho jsi to vlastně onemocněla?"

"To ti sama nevím, bratříčku. Snad v tom je to jaro, všude tolik květu, všude to tolik voní! Víš, jaké mám citlivé nervy. Včera bych se byla v zahradě zalkla, jak sladce voněl šeřík. Šly na mne mdloby - radši na to nebudu ani vzpomínat, už se mi zase dělá mdlo."

"Taková vůně je opravdu někdy nebezpečná, pamatuješ si, jak jsem si jednou v Taverney jako malý chlapec obložil celou postel samým šeříkem. Bylo to krásné jako na oltáři, ale ráno jsem se nemohl probudit. Všichni si mysleli, že jsem mrtev, jenom ty jsi nechtěla věřit, že bych tě byl opustil a ani se s tebou nerozloučil. Tys mě tenkrát přivedla k životu svým křikem, polibky a slzami."

"A tím, Filipe, že jsem rychle odnesla všechny květiny a vpustila ti do pokoje čerstvý vzduch. Vzduch, to je to, co se nám nedostává. Já se někdy tak dusím, a když se mohu dosyta nadýchat svěžího vzduchu, hned se mi uleví."

"Vidíš, sestřičko, a na tohle poučení jsi zapomněla, vždyť jsi tenhle pokoj také nechala zanést spoustou květů."

"Ach ne, Filipe, už čtrnáct dní tu nemám ani kytičku a květy, které jsem vždycky tolik milovala, se mi najednou úplně zprotivily. Ale nechme květiny květinami. Mela jsem migrénu, Filipe, docela obyčejnou migrénu. Slečna de Tavernev měla migrénu, považ si. A kvůli migréně, kvůli tomu, že jsem párkrát div neomdlela, se o mne začal zajímat celý dvůr."

"Jak to?"

"Představ si, že mě navštívila sama korunní princezna. Nedovedeš si představit, jak je princezna laskavá a vlídná. Starala se o mě, že by mě byla málem zhýčkala, přivedla s sebou svého osobního lékaře a víš, jaké radostné překvapení mě čekalo, když mi ten vynikající a neomylný muž ohledal puls a prohlédl oči a jazyk?"

"Jaké překvapení?"

"Shledal prostě, že nejsem dočista nic nemocná a nepředepsal mně žádný lék, žádný prášek, ba ani jedinou pilulku. Vidíš tedy, Filipe, že je mi docela dobře, že se nemáme čeho bát. Kdo tě vlastně tak postrašil?"

"Ale ten ničema Gilbert. Ten hlupáček, co byl u nás v Taverney."

"Gilbert?" zamračila se Andrée.

"Řekl mi, že jsi těžce nemocná."

"A ty jsi uvěřil takovému hlupákovi, vždyť ten budižkničemu nedělá nic jiného, než se klackuje po parku a vymýšlí kdejaké hlouposti."

"Andrée, Andrée."

"Co máš?"

"Už jsi zase tak bledá."

"Ale to mě rozčilil ten Gilbert. Jako by nebylo dost na tom, že se mi pořád plete do cesty, ještě mám o něm poslouchat, i když ho nevidím."

"Ale vždyť už jdou zase na tebe mdloby!"

"Bože, Bože, už zas... Ale to je zase jen..."

Dívce teď zbledly i rty a nemohla dostat hlas z hrdla.

"To je zvláštní," zamumlal Filip.

Andrée ze sebe dostala s největší námahou:

"Ne, ne, není to nic, zase jen taková slabá mrákota. Nedej na to, Filipe, vidíš, už mě to opět přešlo. Jestli se chceš přesvědčit, pojďme se spolu trosku projít a za deset minut budu čilá jako křepelka."

"Přeceňuješ své síly, Andrée."

"Ba ne, tvůj návrat by mě uzdravil, i kdybych byla na smrtelné posteli. Půjdeme ven, Filipe?"

"Za chviličku, Andrée," zastoupil Filip mírně sestře cestu. "Ještě ses úplně nevzpamatovala, sedni si."

Andrée znovu klesla na pohovku a přitáhla Filipa k sobě.

"Jak to, že ses tu tak náhle objevil a ani jsi nic nenapsal?"

"To mi musíš říct ty, Andrée, proč ty jsi mi tak najednou přestala psát."

"Nezlob se, vždyť to bylo teprve v posledních dnech."

"Je to už čtrnáct dní, Andrée."

Andrée sklopila oči.

"Vidíš, jaká jsi nedbalka," usmál se Filip s jemnou výčitkou.

"Nejsem nedbalá, ale bylo mi tak nějak divně, Filipe. Máš pravdu, ta moje zvláštní nevolnost trvá asi tak dlouho, co jsem ti přestala psát. Od toho dne jako by se mi bylo najednou zprotivilo všechno, co mi předtím bylo tak milé."

"Tím víc mě těší, co jsi řekla před chvílí."

"Co myslíš?"

"Řekla jsi, že jsi velmi šťastná. Mám z toho velkou radost, že tě tu mají všichni rádi a že na tebe nikdo nezapomíná. Se mnou to bylo jinak."

"Neříkej!"

"Na mě zapomněli všichni, dokonce i milovaná sestra."

"Ach, Filipe, nezlob se na mne."

"Věřila bys, že jsem od té chvíle, co mě tak narychlo poslali k pluku, nedostal vůbec žádnou zprávu, který pluk mám vlastně převzít - a král mi přece ten pluk slíbil, vždyť mi to vyřizoval nejenom pan de Richelieu, ale sám otec."

"Tomu se nijak nedivím, Filipe."

"Ty o tom něco víš?"

"Nevím o tom nic podrobného, jenom vím, že pan de Richelieu i otec jsou celí zmatení, chodí jako těla bez duše. Já těm lidem vůbec nerozumím. Každé ráno běhá otec za svým starým přítelem, jak panu maršálkovi pořád ještě říká, žene ho do Versailles, ke králi. Pak přijede sem, čeká tu na něho a krátí si dlouhou chvíli tím, že mi klade všelijaké otázky, kterým nerozumím. Tak se zabije den. Nového se nedozvíme nic. Otec se potom vždycky velice zlobí a říká, že ho vévoda podvedl, zradil. V čem ho vévoda podvedl, v čem ho zradil? Já o tom nevím nic a přiznávám se, že mi na tom také tak mnoho nezáleží.. Otec takhle žije jako ubohá duše v očistci, pořád čeká na něco, co se nikdy nestane, čeká na někoho, kdo nikdy nepřijede."

"A co král, Andrée?"

"Král?"

"Král nám byl přece tak nakloněn."

Andrée se plaše rozhlédla kolem sebe.

"Potichu, Filipe, ať nás nikdo neslyší. Já myslím, že král má velké vrtochy. Ze začátku mě Jeho Veličenstvo zahrnovalo velkou přízní zrovna tak jako tebe, otce, celou naši rodinu. Náhle jsme ho však všichni přestali zajímat a já si nedovedu vysvětlit, proč. Teď už se na mne král ani nepodívá, obrací se ke mně zády, a včera, když jsem v parku omdlela..."

"Tak vidíš, sestřičko, Gilbert přece jen nelhal. Omdlela jsi v parku!"

"Však to také ten dareba Gilbert nemusel povídat, nemusí to přece roztrušovat kdekomu na světě. Co je mu do toho, jestli jsem omdlela nebo ne. Já vím, Filipe," rozesmála se Andrée, "že se nesluší omdlévat v královském paláci, ale člověk přece neomdlévá pro zábavu a já jsem to určitě neudělala úmyslně."

"A kdo ti to vyčítá, sestřičko?"

"Král."

"Cože, král!"

"Jeho Veličenstvo šlo právě z velkého Trianonu a octlo se u mne zrovna v tu nešťastnou chvíli. Ležela jsem jak široká tak dlouhá na lavičce v náručí toho dobrého pana de Jussieu, který o mne pečoval ze všech sil, a vtom mě náhle uviděl král. Člověk, který z ničeho nic omdlí, neví, co se kolem něho děje, ale přece jen jsem v mrákotách zahlédla, jak se král zamračil, a zaslechla, že si pro sebe hučí něco velmi nevlídného. Král se pak rychle vzdálil, určitě se zlobil, že jsem si dovolila omdlít v jeho zahradě. Ale já jsem to opravdu neudělala naschvál, Filipe."

"Chudinko, sestřičko, to se rozumí, že jsi to neudělala naschvál. A co bylo dál?"

"To bylo všechno, Filipe. Jenom mohl být pan Gilbert tak laskav nemusel ti o tom vypravovat."

"Už se zas hněváš na toho ubohého chlapce?"

"Snad se ho ještě nebudeš zastávat."

"Nebuď tak přísná na toho mládence, vždyť mu opravdu ubližuješ a jednáš s ním nespravedlivě... Ach Bože, Andrée, co už ti zase je?"

Tentokrát se dívka zvrátila do lenošky, aniž ze sebe dostala slovo. Také lahvička s těkavou solí nebyla nic platná. Filip musel počkat, až mdloby přejdou a v sestřině těle se znovu rozproudí krev.

"Říkej si, co chceš, Andrée," prohlásil Filip, když za několik minut konečně zase přišla sestra k vědomí, "ale ta tvá. nemoc přece jen nebude tak malicherná. Tohle není samo od sebe, když mi tu omdléváš takřka po každém druhém slovu."

"Ale vždyť přece lékař, Filipe..."

"Tomu neuvěřím, dokud si s ním nepromluvím sám. Kdoví, co to je za lékaře. Kdepak bych se s ním mohl setkat?"

"Chodí do Trianonu každý den."

"Ráno nebo večer?"
"Ráno i večer, když má službu."
"Má teď službu?"
"Má, Filipe, v sedm hodin půjde k paní princezně."
"Dobrá," řekl Filip, "počkám na něho."

26. Nedorozumění

Filip pokračoval v rozhovoru zdánlivě bez jakéhokoli úmyslu, přitom se však pořád po očku díval na sestru, která se na druhé straně snažila ze všech sil, aby ho nepostrašila novými mdlobami.

Bratr mnoho vyprávěl o zklamání, které mu způsobila králova špatná paměť a netečnost vévody de Richelieu, ale sotva odbilo sedm hodin, chvatně vyskočil a vyběhl z pokoje. Zamířil rovnou k princeznině zámečku a zastavil se dost daleko, aby se nemusel obávat nevítaného vyptávání služebnictva, ale přece jen dost blízko, aby mu neušel nikdo, kdo půjde kolem.

Uplynuly tři čtyři minuty, když zahlédl vzpřímenou lékařovu postavu, či alespoň se domníval, že by to mohl být muž, kterého mu Andrée popsala. Už se smrákalo, ale přestože bylo nevalně vidět, listoval lékař v jakési knize. Když mu Filip vstoupil do cesty, sklapl doktor Louis knihu a pátravě se zadíval na neznámého muže.

"Co si přejete, pane?"
"Promiňte, pane," omluvil se Filip, "ale mám tu čest mluvit s doktorem Louisem?"
"To jsem já, pane."
"Mohl byste mi popřát chvilečku, pane doktore?"
"Odpusťte, pane, ale jdu k paní princezně. Je to pravidelná návštěva a já ji nemohu nechat čekat."
"Pane doktore," pohlédl Filip na lékaře prosebně, "dívka, kvůli níž vás připravuji o čas, je ve službách paní princezny. Paní princezna je zdravá, ale ta dívka je možná velmi nemocná."
"O kom to vůbec mluvíte?" zeptal se lékař.
"O dívce, k níž vás včera paní princezna sama přivedla."
"Jde snad o slečnu de Taverney?"
"Ano, ano, pane doktore."
"Ale, ale," zvedl lékař hlavu a podíval se pronikavě na mladého muže.
"Vy tedy víte, že je nemocná?"
"Dostává křeče, viďte?"
"Jdou na ni mdloby. V několika hodinách mi několikrát omdlela v náručí."
"Vede se té mladé dámě hůř než včera?"
"To nevím, ale pochopíte, pane doktore, má-li člověk někoho rád..."
"Vy máte rád slečnu de Taverney?"
"Víc než sám sebe, doktore."
Filip vykřikl ta slova diktovaná bratrskou láskou s tak horoucím zanícením, že se lékař zmýlil v jejich významu.
"Tak to jste tedy vy?..." Doktor maličko zaváhal.
"Co chcete říct, pane doktore?"
"Nu, co chci říct, snad slečnin milenec, ne?" utrhl se pojednou netrpělivě lékař.
Filip zbledl jako smrt, couvl o dva kroky a přejel si rukou po čele.
"Prosím vás, pane, abyste neurážel mou sestru."
"Slečna de Taverney je tedy vaše sestra?"
"Ano, pane, a já se domnívám, že jsem neřekl nic, co by vás mohlo svést k tak trapnému omylu."
"Promiňte, pane, ale zastavil jste mě v tak nevhodnou chvíli, vyptáváte se mě tak záhadně a tváříte se tak tajemně, že jsem se musel domnívat, že váš zájem je intimnější povahy než bratrská účast."
"Pane doktore, ani milenec, ani manžel by nemohl mou sestru milovat tak hluboce a vřele, jako ji miluji já."
"Pak je všechno v pořádku. Teď ovšem chápu, že vás má domněnka urazila,a prosím, abyste mi prominul. Ale teď už musím..." A lékař vykročil k zámečku.
"Pane doktore," naléhal Filip, "velmi vás prosím, řekněte mi upřímně, co je mé sestře."
"Ale co vás na jejím stavu tak znepokojuje?"
"Ach panebože, to, co jsem viděl."
"Viděl jste příznaky určité nevolnosti..."
"Je to velmi vážné, pane doktore?"
"Jak se to vezme."
"Poslyšte, doktore, v celé téhle věci je něco zvláštního. Člověk by řekl, že mě nechcete anebo že se neodvažujete dát přímou odpověď."
"Snad by bylo užitečnější, pane, kdybyste byl ochoten předpokládat, že jsem už dost netrpělivý, abych se dostal k,paní princezně, která na mne čeká."
"Doktore," přejel si Filip znovu rukou čelo, "vy jste mne pokládal za milence slečny de Taverney?"
"Zprvu, ale vy jste mne vyvedl z omylu."
"Myslíte si tedy, že slečna de Taverney má milence?"
"Promiňte, pane, ale není zajímavé, co já si myslím."
"Doktore, mějte se mnou slitování. Řekl jste něco, co mě bodlo do srdce. Nesnažte se mne klamat, doktore. Jste přece vzdělaný, člověk a lékař, řekněte mi, proboha, jaká je to nemoc, o níž byste byl hovořil s milencem, ale kterou tajíte před bratrem. Odpovězte mi, doktore, prosím vás snažně."

"A já vás naopak prosím, pane, abych vám nemusel dát odpověď. Vždyť z toho, jak se mne ptáte, je vidět, že se už vůbec neovládáte."

"Ach, pane doktore, cožpak nechápete, že každé vaše slovo mě vrhá k propasti, z níž mam takovou hrůzu?"

"Uklidněte se, pane."

"Doktore," vykřikl Filip prudce, "chcete tím snad říci, že tajemství, které byste mi mohl odhalit, je tak hrozné, že bych byl s to ho snést jen s odvahou a s nejvyšší chladnokrevností?"

"Neřekl jsem nic, pane de Taverney."

"To je tím horší, pane doktore!... Nemáte se mnou slitování. Vidíte přece, že mi to vaše mlčení a vaše náznaky rvou srdce, prosím vás, proboha vás prosím, mluvte jasně. Přísahám vám, že zachovám chladnou krev, že mám dost odvahy... Ta nemoc, ta nemoc snad pro ni znamená hanbu... Ach panebože, vy nic nenamítáte, pane doktore, mám tedy snad pravdu?..."

"Pane de Taverney, neřekl jsem nic, ani paní princezně, ani vašemu otci, ani vám."

"Já vím, já vím... Ale vidíte přece, že si jen vykládám vaše mlčení. Vidíte, že pokračuji ve vašich myšlenkách. Zadržte mne tedy, jestliže se pouštím nepravým směrem."

"Sbohem, pane," odpověděl lékař naléhavě.

"Nesmíte takhle odejít, pane doktore, nesmíte odejít, dokud mi nedáte poctivou odpověď. Jen jedno slovo, doktore, jediné slovo..."

"Řekl jsem jediné slovo před chvílí a právě z tohoto slova vzniklo nedorozumění, kterým jsem vás urazil..."

"Nemluvme už o tom, pane doktore."

"Naopak, raději si o tom promluvíme. Před maličkou chvílí a přece jen později, než bylo třeba, jste mi řekl, že slečna de Tavernev je vaše sestra. Ale předtím jste mi řekl s nadšením, jež přivodilo můj omyl, že milujete slečnu Andréu víc než sám sebe."

"A je to pravda, pane doktore."

"Ale jestliže je vaše láska tak veliká, pak vám snad sestra splácí stejným."

"Ach, pane, Andrée mne miluje, jako nemiluje nikoho na světě."

"Pak se tedy vraťte k ní, milý příteli, a vyptejte se jí sám, vyptejte se jí v tom směru, který jsem tu naznačil, ale který si netroufám - a také to není moje věc - sledovat do konce. Jestliže vás sestra miluje, tak jako vy milujete ji, pak vám určitě dá pravdivou odpověď. Je mnoho věcí, které člověk řekne raději příteli než lékaři. Takže vám slečna Andrée možná řekne, co bych si vám já netroufal ani naznačit. Na shledanou, pane."

A lékař se znovu pokusil vykročit k zámečku.

"Ach ne, ne, to není možná," vykřikl Filip vzrušeně. "Ne, doktore, určitě mě klamal sluch. Není možná, tohle jste přece nemohl myslet vážně."

Lékař se jemně vymanil a potom řekl Filipovi mírně a plný soucitu:

"Udělejte, co jsem vám předepsal, pane de Taverney, a věřte mi, že to je to nejlepší, co vůbec můžete udělat."

"Ach, doktore, kdybych vám měl věřit, musel bych ztratit víru v to, v co jsem věřil po celý život, ztratil bych, co mi bylo vždy nejsvětější, ztratil bych víru v anděla a pokoušel bych Boha. Ne, pane doktore, to není možná, to byste mi musel dokázat."

"Sbohem, pane."

"Doktore," vykřikl Filip zoufale.

"Nekřičte tak, pane, takhle prozradíte každému, kdo půjde náhodou okolo, co jsem já nechtěl prozradit nikomu, co jsem nechtěl prozradit ani vám!"

"Máte pravdu, doktore," zašeptal Filip, "dám si pozor, ale i věda se přece může mýlit a jistě se vám stalo, že jste se někdy zmýlil i vy."

"Zřídkakdy, pane," odpověděl lékař. "Nemluvím do větru a neříkám nikdy nic, o čem jsem se naprosto nepřesvědčil. Máte jistě pravdu, i lékař se někdy může mýlit, ale s veškerou pravděpodobností tomu tak v tomto případě není. Upokojte se už, uklidněte se a rozejděme se jako přátelé."

Ale Filip se nemohl jen tak vzdát. Uchopil doktora za paži s tak dojemnou naléhavostí, že se lékař znovu zastavil.

"Ještě jednu, poslední prosbu, pane doktore. Vidíte, jak mi je, v jakém jsem duševním stavu. Věřte mi, že jsem opravdu blízek šílenství. Musím to vědět, musím se přesvědčit, musím si zjednat jasno. Ale nemohu urazit sestru, kdybyste věděl, jak citlivé je to stvoření. Vrátím se k ní, budu u ní, ale nepromluvím s ní o ničem, dokud ji ještě jednou neprohlédnete. Nesmíte mi to odepřít, rozmyslete si to ještě jednou, proboha vás prosím!"

"Vy si to musíte rozmyslet, pane. Já už si nic nemusím rozmýšlet, já už nemohu dodat ani slovo k tomu, co jsem vám řekl."

"Pane doktore, musíte mi slíbit, ze se ještě jednou podíváte na sestru, až se budete vracet od Její Výsosti. Doktore, proboha, slibte mi to!"

"Je to naprosto zbytečné, pane, ale když na tom trváte, udělám, co si přejete. Až se budu vracet od paní princezny, zajdu k vaší sestře."

"Ach, děkuji vám, z celého srdce vám děkuji, pane doktore. Přijďte a jistě uvidíte, že jste se zmýlil."

"Přál bych si to z celé duše, pane, a jestliže jsem se zmýlil, nikdo z toho nebude mít větší radost než já. Na shledanou, pane!"

Lékař chvatně odešel a Filip zůstal stát na cestě; celý se třásl, studený pot se mu perlil na čele a nevěděl v té chvíli, ani kde je, ani co je s ním, neuvědomoval si, s kým mluvil, ani jaké tajemství se dozvěděl. Dlouhou chvíli tak stál a bezduše hleděl do nebe, kde začínaly zářit hvězdy, a na zámek, kde se v té chvíli rozsvítila všechna okna.

27. Výslech

Jakmile Filip přišel opět k sobě, zamířil k Andréině bytu. Čím víc se však blížil k domu, tím víc bledlo jeho neštěstí. Hrůzné myšlenky se rozptylovaly, zdá se mu, že jenom snil strašný sen, že tohle vše nebyla strašná skutečnost. Jak se vzdaloval od lékaře, víc a víc pochyboval o pravdivosti jeho slov. Věda se určitě mýlila a sestřina čest zůstala nedotčena.

Když však bratr stanul tváří v tvář sestře, byl tak bledý a k nepoznání změněn, že se Andrée zděsila. Ptala se sama sebe, jak mohlo dojít k tak náhlé změně, a dovedla si dát jen jednu odpověď.

"Ach, proboha, Filipe, to jsem opravdu tak vážně nemocná?"

"Proč myslíš?"

"Vždyť tě ta rozmluva s doktorem Louisem tak vystrašila."

"Ale ne, sestro, doktor říká, že není důvodu k obavám. Dalo mi to hodně práce, než jsem ho přiměl k tomu, aby se na tebe ještě jednou přišel podívat."

"A přijde?" zeptala se Andrée.

"Přijde. Doufám, že z toho nemáš strach, Andrée."

Filip se pozorně zadíval na dívku.

"Nemám," odpověděla prostě, "už proto, že tě to snad nadobro upokojí. Ale řekni mi, prosím tě, proč jsi tak bledý."

"Záleží ti na tom, Andrée?"

"Že se tak ptáš!"

"Máš mě tedy opravdu ráda?"

"Prosím tě!"

"Máš mě tak ráda, Andrée, jako jsi mě mívala před lety?"

"Ach, Filipe, Filipe."

"Máš mě nejraději na světě?"

"Nejraději, nejraději na celém světe." Najednou se však dívka zarděla a zmateně dodala:

"Odpusť, Filipe, zapomněla jsem..."

"Na otce, viď, Andrée."

"Ano, Filipe."

Filip uchopil dívku za obe ruce a něžně se na ni zadíval.

"Nemysli si, Andrée, že bych ti něco vyčítal, kdybys měla ráda ještě někoho jiného než otce a mne..."

Posadil se vedl sestry a pokračoval:

"Dorostla jsi do let, Andrée, kdy dívčí srdce buší prudčeji, než si to dívky samy přejí a víš, že samo Boží přikázání velí ženě, nechť opustí rodiče a sourozence a jde za svým mužem."

Andrée se na Filipa zadívala, jako by najednou začal mluvit cizím jazykem. Potom se hlasitě rozesmála.

"Za mužem! Říkáš za mužem, Filipe? Ach, Pane Bože, takový člověk se třeba ani vůbec nenarodil a já o něm rozhodně nevím."

Dojat dívčinou upřímností přivinul Filip sestru k sobě:

"Dříve, než se děvče provdá, milá Andrée, mívá ženicha, snoubence."

Andrée se užasle podívala na Filipa.

"Sestřičko," pokračoval Filip, "co jsi na světě vždycky jsi mě měla za nejlepšího přítele a já jsem se na tebe vždycky díval jako na svou jedinou přítelkyni. Nehnul jsem se od tebe ani tehdy, když mé lákali chlapci, abych si šel s nimi hrát. Vyrostli jsme spolu a vždycky jsme jeden druhému říkali všechno. Proč ses najednou tak změnila?"

"Já že jsem se změnila, Filipe? Nechápu, o čem mluvíš. Co jsi se dnes vrátil, nerozumím ti jediné slovo."

"Ach, sestřičko," přitiskl Filip dívku na prsa, "naši dětskou náklonnost vystřídaly mladé touhy a ty si dnes myslíš, že už tě nemám tolik rád, aby ses nemusela stydět odhalit přede mnou své srdce, do něhož vstoupila ještě jiná láska."

"Bratříčku, příteli," otázala se Andrée plna údivu, "o jaké lásce to mluvíš?"

"Andrée, rád bych si s tebou pohovořil o věci, v níž je pro tebe nejedno nebezpečí a pro mne nejedna starost. Třeba se na mne budeš zlobit, ze se tě snažím pohnout k sdílnosti, ale raději se smířím s myšlenkou, že mne už nemiluješ tak jako kdysi, než bych tě vydal všanc nebezpečí, které ti hrozí. Možná že by to neštěstí bylo ještě větší, Andrée, kdybys přede mnou něco tajila, ačkoliv si to jako tvůj bratr a přítel opravdu nezasloužím."

"Filipe!" vykřikla Andrée, "opravdu nechápu, čím jsem si já zasloužila tvé výčitky."

"Mám tedy mluvit zřetelněji?"

"Prosím tě o to."

"Budu-li však mluvit zřetelněji, možná že se budeš červenat a budeš se přede mnou stydět. Ale to si musíš připsat na svůj vrub, že jsi mi nevěřila a donutila mě tak, abych se vetřel na dno tvého srdce a vyrval ti tam tvé skryté tajemství."

"Udělej to, Filipe, a můžeš si být jist, že se na tebe opravdu nebudu hněvat."

Filip se dlouze podíval na sestru a rozrušen povstal a začal dlouhými kroky chodit po pokoji. Mezi podezřením, které v něm vzklíčilo, a mezi sestřiným klidem byl tak velký rozpor, že mladík nevěděl, čemu má vlastně věřit.

Andrée se dívala na bratra s opravdovým úžasem a pomalu se sama začala lekat, když si všimla, jak obvyklá bratrova laskavost ustoupila jakési povznesené a slavnostní odměřenosti. Dříve než mohl Filip znovu promluvit, zvedla se z pohovky a pověsila se bratrovi na šíji. S nezměrnou něžností se mu zadívala do očí:

"Filipe, podívej se na mne tak, jako já se dívám na tebe."

"S radostí, sestřičko," odpověděl mladý muž. "Co mi chceš říci?"

"Chci ti říci, Filipe, že jsi vždycky trochu žárlil na naše přátelství. Je to zcela přirozené, já jsem na tebe také vždycky žárlila. Podívej se mi do očí!"

Dívka se usmála.

"Vidíš v nich nějaké tajemství?"

"Vidím, Andrée. Ty jsi se zamilovala."

"Já?" zvolala dívka s tak nelíčeným úžasem, že ani školená herečka by nedokázala sehrát takové překvapení.

A znovu se dala do smíchu.

"Já že jsem se do někoho zamilovala?"

"Tedy se někdo zamiloval do tebe?"

"To by byla ještě větší škoda. Takového člověka jsem v životě dosud nepotkala, a protože jsem ho nepotkala, neměl také žádnou příležitost se vyjádřit - byla by to tedy úplně ztracená láska."

Když Filip viděl, jak sestra žertuje a srdečně se směje, řekl si v duchu, že přece není možné, aby se za jediný měsíc tak změnila. Byl už zase přesvědčen, že podezření je bezdůvodné a že se lékařská věda tentokrát zmýlila. Doktor Louis mohl snadno upadnout v omyl, vždyť nezná dívčinu čistou povahu a mohl se proto snadno domnívat, že André je právě taková jako jiné dívky ze vznešených rodin, které se zříkají nevinnosti bez lítosti a osobní hrdosti, strženy nepěknými příklady a omámeny předčasnou vášní.

Zadíval se znovu dlouze na sestru a byl si teď už takřka jist, že lékař propadl omylu. Byl tímto vysvětlováním tak šťasten, že bouřlivě sevřel sestru do náručí. Líbal ji a hladil, dokud nezaslechl na schodech kroky doktora Louise, který se sem vracel věren svému slibu.

Andrée sebou trhla. V duševním rozpoložení, v jakém teď byla, každá maličkost byla pro ni významnou událostí.

"Kdo to je?" zeptala se bázlivě.

"Pravděpodobně doktor Louis."

Takřka současně se otevřely dveře a lékař se objevil na prahu.

Jak jsme se už zmínili, byl doktor Louis jedním z oněch svědomitých mužů, pro než je věda posvátnou a kteří ji studují přímo s náboženskou vášní.

V tehdejší ryze materialistické době vynikal doktor Louis jednou zvláštností: za každou nemocí těla hledal především nemoc duše. Kráčel k svému cíli přímo a úporně, málo se staral o překážky a potíže. Přitom šetřil časem, protože čas je největší jmění pracovitých lidí, a jedna z nejhorších vražd, jak vyznával, je zabíjet čas. Proto také připadal žvanilům a darmojedům často drsný a neurvalý.

Z toho důvodu jednal s Filipem při prvním setkání tak odměřeně a odmítavě. Pokládal ho za jednoho z dvořanů, kteří neznají nic lepšího, než trávit čas v milostných dobrodružstvích, kteří se lísají k lékařům, jen aby se jim dostávalo poklon za jejich hrdinství, a kteří si rádi zaplatí lékařovo mlčení. Jakmile však přišel věci na kloub a místo domnělého záletníka měl před sebou starostlivého a ustrašeného bratra, jakmile poznal, že nejde o náhodnou nepříjemnost, nýbrž skutečné neštěstí, byl tento lékař-filosof opravdu dojat a po cestě si upřímně myslil:

Nejenom, že jsem se mohl mýlit, ale ze srdce bych si přál, abych se mýlil.

Byl by proto za Andréou zašel, i kdyby ho byl Filip tak úpěnlivě neprosil, a to už jen proto, aby si sám pro sebe zjednal jistotu místo pravděpodobnosti, k níž došel při své první návštěvě. Vstoupil tedy málem vesele a jeho první pohled, který je u lékaře vždycky rozhodující, platil Andrée.

Nelze říci, stalo-li se to pouhou náhodou či proto, že se tu znovu objevil lékař, sotva však dívka doktora Louise zahlédla, znovu se o ni pokusily mdloby, které Filipa tolik vyděsily, a Andrée si s bolestným výrazem přitiskla kapesník k ústům. Filip to nezahlédl, protože celou svou pozornost soustředil na lékařův příchod.

"Vítám vás, doktore," srdečně pozdravil Louise, "a prosím, abyste mi prominul, že jsem se k vám choval tak nevhodně. Když jsem vás před hodinou zastavil, byl jsem opravdu velmi rozčilen, teď však, doufám, jsem už úplně klidný."

Lékař se dlouze podíval na mladého muže.

"Promluvil jste se slečnou sestrou, jak jsem vám to radil?"

"Ano, pane doktore."

"A jste si teď jist?"

"Peklo, jež mi bouřilo v srdci, se opět proměnilo v ráj."

Doktor vzal Andréu za ruku a pozorně jí zkoumal puls.

Filip se na oba díval a zdálo se, jako by chtěl říci:

Jen si doktore, dělejte co chcete, k čemu dojdete, teď už nemusím mít strach.

"Nuže, co nám řeknete, pane doktore," zeptal se konečně s vítězoslavným pohledem.

"Pane rytíři," odpověděl doktor Louis, "nechte mne, prosím, se sestrou o samotě."

Ačkoliv pronesl tato slova docela prostě, radost mladého muže v okamžiku pohasla.

"Ještě máte nějaké pochyby?" zeptal se úzkostlivě.

Lékař jen ukázal rukou ke dveřím.

"Prosím, nechám vás tedy samotné," odpověděl Filip zamračeně.

Potom se obrátil k sestře:

"Andrée, bud upřímná a nic doktorovi nezatajuj."

Dívka pokrčila rameny, jako by nechápala, co na ní vůbec mohou chtít. Filip se ještě obrátil ve dveřích.

"Než tě pan doktor prohlédne, projdu se trochu po parku. Objednal jsem si koně na pozdější dobu, takže tě před odjezdem ještě uvidím a budu si s tebou moc pohovořit."

Náhle se vrhl k sestře, stiskl jí ruku a pokusil se o úsměv. Andrée však cítila, že i v tom stisku ruky je mnoho úzkosti a obavy.

Lékař vyprovodil Filipa až ke dveřím. Potom se vrátil k dívce a posadil se vedle ní na pohovku.

28. Rozmluva s lékařem

V celém okolí vládlo naprosté ticho. Nezavanul ani větřík, neozval se jediný lidský hlas. Příroda byla ponořena v naprostý klid.

Čeleď se vrátila z kuchyní a ze stájí do svých příbytků a malý dvůr byl docela opuštěn. Malý Trianon jako by vymřel.

Andréu velmi znepokojilo, jak vážně Filip i lékař berou její nemoc. Divila se upřímně, proč jí lékař přišel znovu navštívit, když ještě dopoledne prohlašoval její nemoc za naprosto bezvýznamnou, a dokonce ani nepovažoval za potřebné předepsat jí nějaký lék. Ale při neposkvrněné nevinnosti dívčině nezakalilo se čisté zrcadlo její duše ani stínem podezření, které Andréu obestíralo.

Pojednou lékař, který nespouštěl z dívky oči, uchopil lampu a postavil ji tak, aby světlo padalo přímo na její obličej. Potom ji vzal za ruku spíše jako přítel a zpovědník nežli jako lékař. Dívku toto nenadálé gesto uvedlo v úžas, trhla sebou a málem by mu byla ruku vyškubla.

"Slečno," otázal se lékař, "přála jste si sama, abych vás znovu navštívil, nebo to byla jen prosba vašeho bratra?"

"Pane doktore," odpověděla Andrée udiveně, "bratr mi oznámil; že si mě přejete ještě jednou vidět. Po tom, co jste mi řekl při své ranní návštěvě, že nejsem vůbec nemocná, nebyla bych se odvážila znovu vás obtěžovat."

Lékař se mlčky uklonil.

"Váš pan bratr je, jak se mi zdá, v otázkách cti velmi citlivý a nedůtklivý. Patrně proto jste se mu nesvěřila, viďte?"

Andrée se užasle podívala na doktora.

"I vy, pane doktore? Co proti mne všichni máte?"

"Promiňte, slečno, nechte mě prosím skončit."

Andrée kývla hlavou spíš unaveně než trpělivě.

"Je docela přirozené," pokračoval lékař, "když vidíte, jak to bratra bolí a dovedete si představit jeho hněv, že nechcete prozradit své tajemství. Ale já jsem, slečno, věřte mi, zrovna tak lékařem duší jako lékařem těl. Dovedu přece uhodnout leccos, co mi zkušenost a věda potvrzuje, vím všecko i bez vás a mohu vám proto ušetřit polovinu studu, který vám vnuká vaše přiznání. Ale musíte být ke mně opravdu upřímná, mám přece právo to od vás čekat."

"Pane," odpověděla Andrée smutně, "kdybych byla neviděla bratrovu starostlivou a bolestnou tvář, kdybych si nebyla vědoma vaší důstojnosti a vážnosti, musela bych se domnívat, že jste se na mne smluvili, že jste se dohodli, že se mnou sehrajete komedii jen proto, abyste mi nahnali strach a donutili mě užívat nějaký odporný lék."

Lékař se zachmuřil.

"Prosím vás upřímně, slečno, abyste zanechala té přetvářky."

"Přetvářky?" zvolala Andrée.

"Bylo by vám milejší, kdybych to nazval pokrytectvím?"

"Pane, vy mě urážíte," vykřikla dívka. Snažila se zvednout z pohovky, ale lékař ji mírně donutil, aby se zase posadila.

"Ne, ne, milé dítě, neurážím vás, vždyť vám upřímně slouží. A dokáži-li vás přesvědčit, můžete být zachráněna... Vždyť v tomhle případě přece nemá vůbec žádný smysl zapírat."

"Můj Bože, co ode mne vlastně chcete?"

"Abyste se přiznala, jinak bych si o vás musel udělat prachšpatný úsudek."

"Ještě jednou vám říkám, pane, že vám naprosto nerozumím. Není tu můj bratr, aby mě mohl hájit, ale já vám říkám sama, že mě urážíte a žádám vás, abyste mi jasně o otevřeně řekl, co proti mně máte."

"Naposledy, slečno!" vyskočil lékař užasle. "Chcete mi ušetřit bolest a sama sobě ušetřit pokoření?"

"Nerozumím vás, nerozumím vám, nerozumím vám," opakovala Andrée vzdorovitě a měřila si lékaře takřka hrozebně.

"Ani já vám nerozumím, slečno," odpověděl lékař sklesle. "Snažíte se zatajit něco, co tak jako tak vyjde najevo, snažíte se zapřít nemožné: Vždyť jste přece sama na sobě musela poznat, že jste těhotná..."

Andrée zoufale vykřikla a zvrátila se do lenošky.

Ještě ani nedozněl výkřik, když se prudce otevřely dveře a Filip s taseným kordem se vřítil do pokoje.

"To není pravda! Vy lžete, doktore!"

Lékař, který právě znovu uchopil dívku za ruku, aby jí ohledal puls, obrátil se zvolna k mladému muži a řekl smutně:

"Co jsem řekl, platí, pane, a ani váš kord mě nemůže donutit, abych neviděl, co vidím."

"Doktore," zamumlal Filip a kord mu vypadl z ruky.

"Přál jste si, abych se znovu přesvědčil, zda jsem se poprvé nemýlil. Udělal jsem to tedy. Teď mám jistotu, kterou už nic nemůže zvrátit. Lituji toho upřímně, mladý muži, neboť jste si dovedl získat mé upřímné sympatie. Právě tak jako ve mně vzbudila nechuť vaše sestra ustavičným zapíráním něčeho, co se zapřít nedá."

Andrée zůstávala v bezvědomí, zato Filip udělal krok kupředu.

"Jsem sám otec rodiny, pane," pokračoval lékař, "a chápu pane, jak vám asi je. Zavazuji se vám naprostým mlčením a udělám všechno, čím bych vám mohl prospět. Držím vždycky své slovo, pane, a každý, kdo mě zná, vám může říci, že si svého slibu vážím víc než vlastního života."

"Ach, pane, to je přece nemožné."

"Nevím, zda to je možné nebo nemožné, vím jen, že jsem vám řekl pravdu. Sbohem, pane Taverney."

A doktor se klidně a zvolna bral ke dveřím, tam se naposledy otočil a laskavě pohlédl na muže, který se svíjel bolestí, a když se dveře zavřely, zhroutil se žalem na židli. Seděl tak dlouhou chvíli, potom se zvedl, zavřel okna i dveře a se zkříženýma rukama přistoupil k sestře:

"Zbaběle a hanebně jsi mě podvedla. Zbaběle proto, že jsem tě vřele miloval jako tvůj bratr, věřil ti a myslil jen na tebe. Vážil jsem si tě víc než kohokoli jiného na světě a myslel jsem, že můj cit v tobě může vzbudit aspoň náklonnost, když už ne lásku. Hanebně, protože tvé ničemné tajemství, které zneuctívá celý náš rod, je dnes známo cizí osobě. Možná že už je poznali i jiní, ačkoli ses je tak hloupě snažila skrýt. Kdyby ses mi byla včas svěřila, kdybys byla měla ke mně důvěru, byl bych tě snad mohl zachránit, byl bych mohl skrýt tvou hanbu, když už ne z lásky k tobě, tedy z lásky k

sobě a k našemu poctivému jménu. Kdybych tě byl mohl zachránit, byl bych chránil i sebe. Hleď, jak hloupě a zbaběle jsi jednala. Dokud nebudeš provdána, je tvá čest zároveň ctí všech, kdo s tebou nosí stejné jméno, jméno, které jsi poskvrnila. Nejsem už tvůj bratr, protože jsi mě zapřela. Jsem však muž, který musí stůj co stůj poznat celé tvé tajemství, aby se mohl domáhat zadostiučinění. Jestliže jsi klesla tak, že jsi hledala spásu ve lži, budeš potrestána jako zbabělec. Teď se mi okamžitě přiznáš k svému činu nebo..."

"Ty mi vyhrožuješ?!" zvolala Andrée. "Vyhrožuješ ženě? Bratr, a vyhrožuješ sestře?"

"Ano, vyhrožuji. Nevyhrožuji ženě, nevyhrožuji sestře, vyhrožuji jen bezectnému a věrolomnému člověku."

"Vyhrožuješ tedy," vykřikla Andrée zoufale. "Vyhrožuješ mě, i když ničemu nerozumím, nic nechápu. Nejsem si ničeho vědoma. Vzdyť jste se všichni zbláznili, spikli jste se proti mně, abych zemřela hanbou a bolestí."

"Zemři tedy, nechceš-li se přiznat! Zemři okamžitě! Zhyneš mou rukou a bůh tě rozsoudí!"

"Zabij mne, zabij mne!," zvolala pološílená Andrée. Hrdá a tak pokořená dívka vrhla se jako beze smyslu proti ostří bratrovy zbraně a její pohyb byl tak prudký, že by ji byl málem proklál, kdyby v posledním okamžiku nestrhl Filip zbraň zpět strašlivě polekán několika krůpějemi krve, které se objevily na sestřiných ňadrech.

Při pohledu na krev opustily mladého muže všechny síly, ale i všechen hněv. Uskočil, zbraň mu vypadla z ruky, pak klesl na kolena a objal dívčiny nohy:

"Ne, ty ne, Andrée, já musím zemřít. Ty už mě nemiluješ, ty se už ke mně neznáš, nemám už tedy, co bych dělal na světě. Ach, Andrée, což máš tak ráda toho neznámého muže, že chceš raději zemřít, než by ses přiznala? Ach, Andrée, ty nezemřeš, ale já zemřu hanbou a žalem."

Filip vyskočil a chtěl utéci z pokoje. Ale Andrée se mu zavěsila kolem šíje, pokryla mu tvař slzami a polibky.

"Ne, ne, Filipe, raději mě zabij, zabij mě, jestliže všichni říkáte, že jsem se provinila. Ale ty, šlechetný, dobrý a čistý, ty, proti kterému nikdo nic nemá, žij šťastně, ale neproklínej mě, raději polituj."

"Sestřičko, ve jménu nebes i ve jménu naší bývalé lásky ti přísahám, neboj se ničeho, neboj se ani ty, ani ten, kterého miluješ. Budu ctít toho muže, ať to je kdokoli, ať to je nejposlednější člověk na světě a můj úhlavní nepřítel. Ale já nemám nepřátel a ty máš, Andrée, tak hrdé a čisté srdce, že jsi svou láskou jistě zahrnula někoho, kdo si to zasluhuje. Půjdu za tvým vyvoleným a přijmu ho za svého bratra... Ty nic neříkáš? Což je takový rozdíl mezi tebou a jím, že není možné, abyste sňatkem zpečetili svou lásku? Znamená snad tvé mlčení tohle? Dobrá, budiž! Podvolím se, ponechám si všechnu svou bolest pro sebe, utlumím i mocný hlas cti, který volá po krvi. Nechci už na tobě nic, nechci ani jméno toho muže. Našla jsi v něm zalíbení, nemůže to tedy být nicotný člověk... Teď už zbývá jen jediné, Andrée, opustíme Francii, uprchneme společně. Král ti daroval drahocenný šperk. Prodáme ho, polovinu stržených peněz dáme otci. S polovinou budeme moci žít někde, kde nás nikdo nezná. Budu žít jen pro tebe, ty budeš žít jen pro mne. Jak víš, nemiluji žádnou ženu a jsem oddán jen tobě. Víš přece, Andrée, kdo jsem, víš, že se na mne můžeš spolehnout. Souhlasíš, Andrée?"

Andrée naslouchala bratrovi mlčky. Jen slabý tlukot dívčina srdce prozrazoval, že žije.

"Filipe," odpověděla po dlouhém mlčení, "myslíš, že už tě nemám ráda? Myslíš, že jsem se zamilovala, že jsem se zapomněla, že jsem se zpronevěřila zákonům cti, já, šlechtična, jež si je vědoma, co jí ukládá její rod!... Myslíš si to neprávem. Neprávem se domníváš, že jsem bezectná hanebnice. Odpouštím ti to, Filipe, ale nemohla bych ti odpustit, kdybys mne považoval za tak hanebnou a bohaprázdnou, abych dovedla křivě přísahat. Přísahám ti, Filipe, při Bohu, který mne slyší, při památce mé mrtvé matky, při nezměrné lásce k tobě, že se ani pomyšlení na lásku k jinému muži nezrodilo v mém srdci, že mě nikdy žádný jiný muž neřekl ‚miluji tě', že mě nikdy nikdo nepolíbil. Přísahám ti, Filipe, že má čest je neposkvrněna tak, jako byla v onen den, kdy jsem se narodila. A nyní, Filipe, nechť si Bůh vezme mou duši, máš mě celou ve svých rukou."

Filip se hluboce zamyslil.

"Už je dobře, Andrée," řekl nakonec, "děkuji ti. Vidím ti teď až na dno duše. Jsi čistá, nevinná, ubohá oběť cizí viny. Jsou přece opojné nápoje a takovým nápojem ti někdo nastražil hanebnou past. Čeho by byl nikdy nedosáhl, pokud bys byla při plném vědomí, dosáhl, zatímco jsi spala. Padla jsi do léčky, Andrée, to je teď jasné. Ale ta hanebná nástraha nás opět spojila a právě v tvém neštěstí, sestřičko, budeme silni. Svoluješ, abych pomstil tvou čest a tak zároveň pomstil čest vlastní?"

"Svoluji, chci to na tobě," vykřikla Andrée s divým žárem v očích. "Pomsti mě, pomsti mě za ten zločin."

"Nuže," pokračoval Filip, "teď už nám jen zbývá, abychom společně pátrali, hodinu za hodinou sledovali všechny minulé dny, až najdeme nit, která nás dovede na konec téhle záhady. Poslyš, sledoval tě někdo v posledních týdnech, vyhledával nápadně tvou společnost?"

"Ne, Filipe."

"Nikdo ti nepsal?"

"Nikdo."

"Nevyznal ti nikdo lásku?"

"Nikdo."

"Ženy mívají podivuhodný instinkt. Nikdo ti neposlal dopis, nikdo ti výslovně neřekl, ale nepozorovala jsi, že tě někdo má rád... Že někdo po tobě touží?"

"Nic takového jsem nezpozorovala."

"Vzpomeň si, sestřičko, rozpomeň se na každou sebenepatrnější podrobnost."

"Pomoz mi, Filipe, ptej se mne."

"Chodila jsi sama na procházky?"

"Nikdy, pokud si vzpomínám, snad jenom když jsem šla k paní princezně."

"Nechodila jsi daleko parkem nebo do lesa?"

"To byla vždycky se mnou Nicole."
"To je ta Nicole, co ti uprchla?"
"Ano."
"Kdy to bylo?"
"Ten den, co jsi odjel."
"Ta dívka se mi nikdy nelíbila. Nevíš, proč utekla? Vzpomínej."
"Vím jen to, že utekla s mladým mužem, kterého milovala."
"Pamatuješ se, kdy jste se viděly naposled?"
"Bylo to asi v devět hodin večer. Přišla jako obyčejně do pokoje, odstrojila mě, připravila mi na stůl sklenici vody a odešla."
"Neměla jsi pak dojem, že by ti do té vody něco namíchala?"
"Ne. Ostatně by to nemělo žádný význam, protože si vzpomínám, že se mě zmocnil takový zvláštní pocit, právě když jsem nesla sklenici k ústům - ještě dřív, než jsem se napila."
"Jaký pocit?"
"Takový, jaký jsem zažila už jednou v Taverney."
"V Taverney?"
"Ano, když byl u nás ten cizinec."
"Který cizinec?"
"Hrabě Balsamo."
"Hrabě Balsamo? A jaký byl ten pocit?"
"Bylo to něco jako závrať, přepadly mne mrákoty a pak jsem už o sobě nevěděla nic."
"A říkáš, že se ti to stalo v Taverney?"
"Ano, ještě v Tavernev."
"Popiš mě podrobně všechny okolnosti, ano?"
"Seděla jsem u klavíru, cítila jsem, že na mne jdou mdloby. Tu jsem zahlédla v zrcadle tvář hraběte Balsama. Od toho okamžiku už nevím nic, až na to, že jsem se zase probudila u klavíru, ale nevím, jak dlouho jsem tak spala."
"A tohle se ti stalo jen jednou?"
"Ne, ještě jednou, tenkrát, když se stalo to neštěstí při ohňostroji na náměstí Ludvíka XV. Bylo to, jak víš, v noci, strhl mě dav a div mě neumačkal. Sebrala jsem všechny síly, abych dokázala klást odpor. Náhle mi však síly ochably, zakalily se mi oči, byla jsem takřka v mrákotách, ale přece jen jsem poznala, že je nablízku tentýž muž."
"Hrabě Balsamo?"
"Ano."
"A pak jsi usnula?"
"Usnula jsem nebo omdlela, nemohu to přesně říci. Už jsem ti vyprávěla, jak mne vynesl z davu a přivezl domů k otci."
"A tu noc, kdy Nicole uprchla, to jsi ho viděla znovu?"
"Neviděla. Ale cítila jsem všechny příznaky, které mi podvakrát ukázaly, ze je nablízku: závrat, mrákoty, omámení a spánek."
"Spánek?"
"Ano, závratný, omamný spánek, bránila jsem se proti němu, cítila jsem, že mne do něho vhání jakási tajemná moc, a nakonec jsem podlehla."
"Velký Bože," vykřikl Filip, "pokračuj, pokračuj!"
"Už nic nevím. Jen to, že jsem usnula."
"Kde?"
"Na svém lůžku, tím jsem si jista. Ale procitla jsem na zemi, na koberci, byla jsem malátná a studená jako mrtvola. Když jsem se probrala, volala jsem Nicolu, ale marně, Nicole zmizela."
"A ten spánek byl týž..."
"Ano, úplně týž."
"Jako v Taverney? Jako v noci po tom ohňostroji?"
"Úplně týž."
"A v obou prvních případech, dříve než jsi usnula, jsi viděla onoho Josefa Balsama, onoho hraběte Foenixe?"
"Docela zřetelně."
"A potřetí jsi ho neviděla?"
"Ne," vykřikla zděšeně Andrée, která v tu chvíli začala chápat, "ne, ale tušila jsem, že je nablízku."
"Můžeš být klidná a bez starosti, Andrée," zvolal Filip. "Buď statečná. Ted už znám tvé tajemství. Děkuji ti, drahá sestro, děkuji. Jsme zachráněni!"
Filip objal sestru, přitiskl ji něžně na srdce, pak stržen náhlým rozhodnutím, vyběhl z pokoje. Hnal se do stáje, sám si osedlal koně, vyhoupl se do sedla a pustil se tryskem k Paříži.

29. Výčitky

Všechno, co jsme dosud vyprávěli, účinkovalo strašně na Gilberta.
Vražedná nedůtklivost mladíkova byla podrobena těžké zkoušce, když z úkrytu v zapadlých koutech zahrady pozoroval, jak Andrée den ze dne churaví. Bylo to vidět na všem: na dívčině chůzi, na obličeji, který byl den ze dne bledší, na únavě a ochablosti. Kdo by se byl mohl podívat Gilbertovi do očí, byl by v nich spatřil známky špatného svědomí. Gilbert miloval Andréu pro její krásu, jinak ji však nenáviděl. Právě dívčina zářivá krása tvořila mezi Gilbertem

a Andréou hráz, byl to však zároveň poklad, po kterém mladík toužil... Byla příčinou jeho lásky i nenávisti, tužeb i pohrdání.

Leč od onoho dne, kdy se dívčina krása začala ztrácet a kdy se v její tváři objevily stopy utrpení nebo snad i hanby, od onoho dne, kdy nebezpečí, jemuž byla vydána Andrée, se stávalo nebezpečím i pro Gilberta, situace se úplně změnila a Gilbert, v němž bylo přece jen hodně smyslu pro spravedlnost, začal měnit i své smýšlení.

Především pocítil k dívce hlubokou soustrast. Bylo mu jí líto, když viděl, že vadne její krása i zdraví. Zároveň mu však i poněkud lichotilo, že této šlechtičně, která jím tolik pohrdala, splácí soustrastí všecky urážky a pokoření.

Tím ovšem nechceme Gilberta nijak omlouvat. Pocit viny neospravedlňuje nic. Kdykoli zahlédl slečnu de Taverney bledou, trpící a zlomenou, bodlo ho u srdce, krev mu stoupla do hlavy a slzy se mu vedraly do očí. Tohle všechno jsem já zavinil, říkal si v duchu a prchal odtud jako štvaný - ale samozřejmě nic tím nenapravil.

Ve chvílích samoty pociťoval nejprudší bolest, jakou může člověk zažít. Horoucně toužil říci někomu o své lásce, byl by snad dal i život za to, kdyby byl směl padnout Andrée k nohám, uchopit ji za ruku, potěšit ji a přivést ji k životu. Bezmocnost, kterou cítil, byla mu trestem a nelze snad ani vyjádřit, jak mladík trpěl.

Muka zakoušel Gilbert už řadu dní.

Zprvu pozoroval, jak se dívka mění a jak se její rysy pomalu znetvořují. Když ještě nikdo nic nepozoroval, ba ani netušil, dovtípil se už viník všechno. Ba ještě víc, sledoval změny, jež se s dívkou dály, a vypočítal si přesně, kdy nastane krize.

Onen den, kdy Andrée několikrát omdlela, strávil Gilbert v úzkostech. Výčitky svědomí ho trýznily čím dál tím naléhavěji. Pobíhal z místa na místo, nikde neměl stání, chvílemi si snažil vnutit lhostejnost, tu zase ho přepadly návaly účasti k dívce, která hynula před jeho očima. Chvílemi mluvil sám pro sebe, chvílemi upadal v hluboké mlčení, a kdo by byl viděl, jak ho leká sebenepatrnější šramot, jak se plíží po zemi a ukrývá se za stromy, jistě by si byl řekl: To je jistě šílenec, není-li to zločinec.

Po prvním náporu výčitek svědomí změnil se jinochův soucit v sobectví. Gilbert chápal, že Andréiny časté mdloby nebude nikdo považovat za přirozenou věc a že budou pátrat po příčině. Mladík si připomněl všechny brutální způsoby, jimiž se policie snaží vynutit na zločinci přiznání, a to i tehdy, když jde o docela obyčejnou krádež. A krádež, jaké se dopustil Gilbert, byla z morálního hlediska nejodpornější a nejtrestuhodnější. Gilbert se chvěl při pomyšlení, že jednoho dne bude odhalena příčina Andréiny nemoci a nastane pátrání. Od té chvíle se mu každý šramot, každý šustot zdál podezřelý. Naslouchal všemu, co v jeho přítomnosti kdo utrousil, a byť to bylo sebe bezvýznamnější, vztahoval to vždycky na sebe nebo na slečnu de Taverney.

Viděl pana de Richelieu, jak jde ke králi, viděl, jak pan de Taverney přijel navštívit dceru. A bylo ještě hůř, když zahlédl, jak princeznin lékař vchází do Andréina bytu.

Gilbert byl skeptik a nevěřil v nic. Nestaral se ani o lidi ani o Boha, místo Boha uznával vědu a domníval se, že je všemocná. Nic mu nezáleželo na Stvořiteli, ale velmi si vážil lékaře. To, že se u Andrey objevil doktor Louis, zasadilo Gilbertovi ránu, z níž se nemohl vzpamatovat.

Nechal práce a běžel domů, nestaraje se o to, co tomu řeknou jeho nadřízení. Ukryl se za záclonu, kterou si pověsil na okno, a dychtivě zíral na protější stranu, zda snad nezaslechne nějaké slovo nebo nepostřehne nějaký pohyb, z něhož by mohl soudit, jaký asi měla lékařova návštěva výsledek. Ale nedozvěděl se nic. V jedné chvíli jen zahlédl obličej paní princezny, když přistoupila k oknu a dívala se zvědavě do dvora, jako by jej nikdy neviděla. Za chvíli se zase objevil doktor Louis, otevřel okno, aby vpustil do pokoje trochu svěžího vzduchu. Ale co lékař říká, to se Gilbert nedozvěděl, a kdyby si byl vykoukal oči, nemohl se ničeho dopátrat.

Dovedeme si představit, jak se mladík vylekal. Lékař určitě uhodl Andréino tajemství. Dojde k nějakému výbuchu, ne ovšem hned, princeznina přítomnost jistě zabrání pro tuto chvíli jakémukoli výstupu. Co se odehraje mezi otcem a dcerou, až se octnou o samotě, nedovedl si však Gilbert představit. Naštěstí zahlédl za chvíli pana Taverneye, jak odchází s korunní princeznou. Lékař odešel již před chvílí.

Baron se už nevrátil. Andrée zůstala doma sama, ležela na pohovce a četla knihu, odkládala ji však co chvíli, protože ji patrně nesnesitelně bolela hlava. Konečně usnula. Gilbert použil této příležitosti, vyklouzl z domu a snažil se vyzvědět, zda se o slečně de Taverney už něco nepovídá. Také si chtěl v parku o samotě promyslit, co by teď měl dělat.

Uvědomil si, že nebezpečí je tak velké a tak hrozivé, že mu může čelit jen nějakým rychlým a odvážným rozhodnutím.

K čemu se však měl odhodlat? Udělá-li za daných okolností nějaký chybný krok, může se tím jen prozradit. - Má snad utéci? K tomu by se byl nejspíš odhodlal. Ale neprokáže právě jeho útěk, že je viník? Bude se ve dne skrývat a v noci prchat, až konečně dorazí...

Kam?

Kde se bude moci tak dokonale skrýt, aby ho nestihlo trestající rámě spravedlnosti?

Gilbert dobře věděl, jak to vypadá na venkově, znal povahu venkovských lidí. Co si asi budou myslet, jak se budou chovat v zapadlých venkovských koutech - neboť na útěk někam do města nebylo ani pomyšlení - k člověku, který se tam octne jako úplný cizinec a bude se dožebrávat chleba, přitom však bude neustále v podezření, že si ten chleba dovede též ukrást.

Gilbert znal ostatně dobře i sám sebe. Jeho nápadný obličej, který ke všemu ještě ponese nevyhladitelné stopy jakéhosi zvláštního tajemství, upoutá pozornost prvního bystrého člověka. Už v samotném útěku bude tedy plno nebezpečí. Bude-li dopaden, upadne do velké hanby.

Jestliže uteče, bude to pro každého dostatečný důkaz, že je viník. Zamítl proto myšlenku na útěk a začal uvažovat, zda by nebylo nejlepší, kdyby zemřel. Nějakou chvíli si pohrával s touto myšlenkou a po pravdě řečeno, neměl ze smrti žádný strach. Ale nakonec si přece jen řekl:

Na smrt bude ještě vždycky dost času, jestliže všechny ostatní prostředky selžou. Ostatně vraždí se jen zbabělci, jak napsal pan Rousseau. Trpět a vydržet je lepší než zbaběle odejít ze světa.

Tato myšlenka ho kupodivu poněkud uklidnila a Gilbert se začal znovu potulovat po zahradě už s poněkud spokojenější myslí. Filipův neočekávaný návrat však ho opět vyvedl z míry.

Zavolali bratra! Zavolali bratra! - Pomyslil si nešťastný mladík. Všecko se tedy už provalilo, rodina se rozhodla, že bude mlčet, určitě však bude pátrat a to bude pro Gilberta horší než mučidla. Přivlekou ho před Andréu, donutí ho, aby se na kolenou přiznal k svému zločinu a pak ho klackem nebo nožem zabijí jako psa.

Bude to docela obvyklá pomsta, která, jak nasvědčovaly všechny dřívější případy, proběhne pro vrahy bez trestu. Král Ludvík XV. byl v podobných případech týkajících se šlechtické cti k svým šlechticům naprosto shovívavý.

Mimoto byl Filip nejstrašnější mstitel, jakého si mohla slečna de Taverney zavolat na pomoc. Filip byl jediný, kdo se na Gilberta z celého rodu Taverneyů díval lidsky a takřka jako na sobě rovného a bude tedy tím hlouběji uražen. "Gilberte, tys jedl náš chléb a takhle jsi nás zneuctil." Něco takového se neodpouští, tím méně chová-li se uražený předtím k viníku vždy vlídně a laskavě.

Z toho důvodu se také Gilbert, sotva Filipa zahlédl, pokusil zprvu o útěk. Ale byla to jen první myšlenka. Vzápětí si uvědomil, že nebezpečí je už opravdu hrozivé, a všemi silami se postavil na odpor, který pro něho znamenal záchranu života.

Sledoval Filipa, viděl, jak jde k sestře, jak rozmlouvá s doktorem Louisem. Viděl všechno, o všem si utvořil vlastní úsudek, poznal, že Filip je blízek zoufalství. Domyslel si, jak strašlivá scéna se patrně odehrála mezi Filipem a Andréou, jakmile spolu zůstali o samotě. Jsem ztracen - pomyslil si. Horečně stiskl nůž, aby zabil Filipa, kdyby se mladík objevil ve dveřích, anebo aby zabil sám sebe, nebude-li jiného východiska.

Mimo očekávání se Filip se sestrou smířil. Gilbert zahlédl, jak klečí před sestrou a líbá jí ruce. Znamenalo to - alespoň pro tuto chvíli záchranu a novou naději. Jestliže sem Filip dosud nepřiběhl a neztropil hrozný skandál, mohlo to znamenat jen tolik, že Andrée vůbec neví, kdo je viník. A neví-li to ona, která přece může být jediným žalobcem, pak to neví nikdo. A jestliže to Andrée ví - Gilbertovi bleskla dokonce hlavou i tato pošetilá myšlenka - a nic neřekla, pak to je nejenom záchrana, nejenom spása, ale i vítězství a triumf nad dívčiným srdcem.

Od toho okamžiku se Gilbert rozhodl, že nezanechá pátrání, dokud si nezjedná naprostou jistotu. Co by je mohlo přivést na mou stopu, jestliže mě Andrée sama neobviní? Jsem já to blázen, proč by mě měla vinit rovnou ze zločinu? Až do této chvíle to neudělala. Nedala mi za poslední tři týdny nijak najevo, že by mě nenáviděla nebo mnou pohrdala víc než kdy dříve. Nezná-li původce svého neštěstí, může padnout podezření na kohokoli jiného právě tak jako na mě. Ostatně jsem ve slečnině pokoji viděl samotného krále. Bude-li třeba, povím to Filipovi a ten mi určitě uvěří, že viníkem je spíše Jeho Veličenstvo než já, i kdyby král sebevíc zapíral. A ostatně, kdo si dovolí obvinit krále. Ale i pro mne by tohle svědectví bylo náramně nebezpečné. Raději budu mlčet. Král má mnoho prostředků, aby mě dovedl zneškodnit, i kdyby byl doopravdy vinen. Stačilo by, abych vyslovil královo jméno, a znamenalo by to pro mne vězení, mučení, možná i smrt. Ne, s králem nemohu počítat. Ale nemohu-li to svést na krále, cožpak tu ještě není onen neznámý cizinec, za nímž tu noc přišla slečna de Taverney do zahrady... Jak by se ten člověk mohl hájit? Znala ho slečna de Taverney? Jestliže ho znala, je ochotna ho prozradit? Ví někdo vůbec, kde ten člověk teď je? V každém případě to bude člověk nepříliš vznešeného rodu a nebude tedy nedotknutelný jako král. Proti takovému člověku bych se mohl snadno hájit. Hájit? Ale vždyť mě nikdo nepodezírá! Jsem zachráněn, mohu být klidný, mé tajemství je známo jen mně a nikomu jinému. Budoucnost je má.

Když dospěl až sem, když takhle všechno uvážil a takříkajíc se vyrovnal se svým svědomím, uložil Gilbert zahradnické náčiní a šel na večeři s ostatními dělníky. Byl veselý, bezstarostný, takřka vyzývavý. Jestliže se bál, jestliže měl strach a výčitky svědomí, pak to byla jen slabost, které se muž, filosof, pravý voltairián má vystříhat. Gilbert dokázal přesvědčit sám sebe. Nedokázal však přesvědčit své svědomí. To bdělo a nedovolilo mu v noci spát.

30. Dvojí žal

Gilbert správně usuzoval, že bude těžko nalézt neznámého, který, ať už jakýmkoliv způsobem, přilákal slečnu Andréu do parku navečer oné noci, která se jí pak stala tak osudnou.

Filip ani jeho sestra opravdu nevěděli, kde bydlí Josef Balsamo, hrabě Foenix.

Filip si však vzpomněl na markýzu de Saverny, do jejíhož domu přivezl 31. května neznámý cizinec Andréu, aby ji tam údajně ušetřil. Nebylo dosud tak pozdě, aby nemohl navštívit tuto dámu. Filip tedy pospíšil do ulice Saint-Honoré, kde se bez nesnází dozvěděl od komorné, že Balsamo bydlí v Marais v ulici Saint-Claude.

Mladík se tam okamžitě odebral. Hořel rozčilením, když bral do ruky klepátko tohoto pochybného domu, jehož majitel, podle Filipova domnění, navždycky uloupil Andréinu čest. Zarazil se na okamžik, brzy se však vzpamatoval, přemohl rozčilení a snažil se soustředit všechny síly, protože tušil, že je bude potřebovat.

Sotva zaklepal na bránu, ihned se otevřela a Filip vešel do dvora. Koně držel za uzdu. Vtom okamžiku se však už objevil na zápraží také Fritz a zeptal se ho:

"Co si pán přeje?"

Filip sebou trhl, jako by narazil na neočekávanou překážku. Zamračil se na Němce, ačkoliv Fritz nedělal nic jiného než svou povinnost.

"Chci mluvit s vaším panem, s hrabětem Foenixem," odpověděl Filip urputně, přivázal uzdu ke kruhu a zamířil k domovním dveřím.

"Pán není doma," oznámil Fritz, nebránil však Filipovi vstoupit do domu.

Zdálo se, že Filip je připraven na všechno, jenom ne na tuto prostou odpověď. Zarazil se na okamžik, potom se zeptal:

"Kde ho mohu nalézt?"

"Nevím, pane."
"To přece musíte vědět!"
"Račte prominout, pane, ale pán mi neříká, kam jde."
"Příteli," prohlásil Filip, "musím s vaším pánem mluvit ještě dnes."
"Lituji, ale patrně to nebude možno, pane."
"Jde o velmi důležitou věc."
Fritz se uklonil, ale neodpověděl.
"Pán tedy odešel?" naléhal znovu Filip.
"Ano, pane."
"Ale snad se vrátí."
"Nemyslím, pane."
"Tak dobrá," začal už Filip vřít vzteky, "běžte tedy a řekněte svému pánu..."
"Už jsem si vám dovolil oznámit, pane," podotkl Fritz klidně a neochvějně, "že pán není doma."
"Vím, že musíte dbát pánových příkazů," odpověděl Filip mírněji, "ale váš pán nemohl předvídat, že ho přijdu navštívit, a musíte tedy u mne udělat výjimku."
"Pánův příkaz platí pro všechny," odpověděl neprozřetelně Fritz.
"Jestliže vám hrabě Foenix dal takový příkaz, pak je tedy doma," namítl ironicky Filip.
"I kdyby byl doma, neměnilo by to nic na věci," odsekl Fritz, kterého Filipova dotěrnost už začala zlobit.
"Dobrá, já tedy počkám."
"Pán není doma. Přednedávnem jsme vyhořeli a od té doby tu nikdo nebydlí."
"Jak to, že tady bydlíš ty?" naléhal Filip neodbytně.
"Já tady hlídám."
Filip pokrčil rameny, aby dal najevo, že nevěří jediné slovo z toho, co mu Fritz napovídal. Ale teď už se také Fritz doopravdy rozvzteklil.
"Ostatně je úplně jedno, zda je pan hrabě doma nebo ne, tady není zvykem, aby se někdo, ať v jeho přítomnosti nebo nepřítomnosti vtíral do bytu. Jestliže tomu nerozumíte, nezbývá mně, než abych vás..."
Fritz se zarazil.
"Cože vám nezbývá," vykřikl Filip bez sebe vzteky.
"Než abych vás vyprovodil," odpověděl pokojně Fritz.
"Ty mě chceš vyhodit," rozkřikl se Filip.
"Nic jiného mi asi nezbude," odpověděl Fritz, jako všichni Němci naoko tím klidnější, čím víc se v něm pěnila krev a vřelo to v něm zlostí.
A Němčík přistoupil k Filipovi, který rozohněn vytrhl kord z pochvy. Fritz se ovšem nikterak nezalekl, strhl jen ze stěny, kde byla rozvěšena spousta všelijakých zbraní, mohutný oštěp, a než se Filip nadál, roztříštil mu kord na kusy.
Filip zlostně vykřikl, vrhl se ke zdi a snažil si vybrat jinou vhodnou zhraň.
V tom okamžiku se otevřely tajné dveře a v nich se objevil sám hrabě.
"Co se to tu děje, Fritzi?" zeptal se přísně.
"Nic, pane hrabě," odpověděl Fritz, sklonil zbraň a postavil se před svého pána.
"Pane hrabě Foenixi," zvolal spatra Filip, "je snad zvykem ve vaší vlasti, že tam lokajové vítají šlechtice s oštěpem v ruce, nebo je to jen předpis platný pro váš vznešený dům?"
"Nech toho, Fritzi," přikázal hrabě Foenix. Fritz postavil oštěp do kouta chodby.
"Kdo jste, pane?" zeptal se hrabě. V matném svitu lampy neviděl Filipovi pořádně do obličeje.
"Člověk, který s vámi rozhodně chce mluvit."
"Že chce?"
"Zajisté, pane."
"To slovo mého sluhu dokonale omlouvá, pane, neboť já nechci mluvit s nikým a ve svém domě poroučím jenom já. Vedral jste se do domu násilím a mohl bych z toho vyvodit všechny důsledky. Prominu vám to jen pod podmínkou, že se okamžitě vzdálíte a necháte mě na pokoji."
"Je to od vás drzost, pane, žádáte-li mě, abych vás nechal na pokoji," vykřikl Filip, "vždyť právě vy jste mi uloupil můj klid."
"Já že jsem vám uloupil klid? Nechápu, o čem mluvíte."
"Jsem Filip de Taverney, pane," zvolal mladý muž, jako by už samo to jméno říkalo všecko.
"Filip de Taverney?... Váš otec mě, pane, kdysi vlídně přijal, buďte mi tedy vítán i vy."
"Velmi mě těší," zamumlal Filip.
"Račte jít se mnou, pane."
Balsamo zavřel dveře tajného schodiště a zavedl Filipa do salónu, kde se už odehrálo tolik scén příběhu, jenž vyprávíme. Salón byl osvětlen, jako by hrabě čekal nějakou návštěvu.
"Dobrý večer, pane de Taverney," pozdravil teď Balsamo mírně, ale zastřeným hlasem, takže se na něho Filip překvapeně podíval. Sotva vsak pohlédl hraběti do tváře, ucouvl zděšeně.
Muž, kterého měl Filip před sebou, byl opravdu jen stín někdejšího hraběte. Balsamo měl zapadlé, vyhaslé oči, ve tvářích hluboké vrásky a vyhublý obličej připomínal kostlivce.
Balsamo si povšiml mladíkova zděšení a kolem rtů mu zahrál smutný úsměv.
"Pokládám za svou povinnost," ozval se první, "abych se vám omluvil za svého sluhu. Měl však můj rozhodný příkaz a vy jste byl, promiňte mi, že vám to musím říci, v neprávu, jestliže jste se chtěl do mého bytu dostat násilím."

"Víte zajisté, pane," uklonil se Filip, "že v životě se vyskytují mimořádné situace a v takové situaci jsem právě i já."

Balsamo neodpověděl.

"Musel jsem se k vám dostat, musím s vámi mluvit. Prosadil bych svůj úmysl, i kdyby mě to mělo stát život."

Balsamo se mlčky a tázavě podíval na mladíka. Zdálo se, že čeká nějaké vysvětlení, ale že nemá dost síly, aby se na něco zeptal, a že je mu ostatně dost lhostejné všecko, co mladík řekne.

"Teď jsem u vás," pokračoval Filip, "stojím vám tváří v tvář a můžeme si otevřeně pohovořit. Prosím vás však, abyste tohoto muže poslal pryč."

Balsamo se pátravě podíval na mladíka, snad se chtěl přesvědčit, co od něho může čekat a jaké má Filip úmysly. Filip však si zatím uvědomil, že stojí tváří v tvář muži, který mu je roven rodem i postavením, snažil se proto zachovat klid a rozvahu, nedat na sobě znát vzrušení a neprozradit také nic o účelu své návštěvy.

Balsamo tedy jen kývl hlavou a propustil tak Fritze, který u dveří čekal, jak to dopadne s nevítanou návštěvou. Potom se pomalu otočil k Filipovi.

"Prosím vás, abyste byl stručný, pane. Jsem vám zavázán, ale jsem příliš unaven a nevydržel bych dlouhou rozmluvu."

"Budu mluvit tak, jak musím, pane, a jak to považuji za vhodné. Dovolte mi však především, abych vám položil několik otázek."

Hrabě se zamračil. Chvíli neodpověděl a bylo na něm znát, že se musí přemáhat, aby překonal rozhorlení. Nakonec však prohlásil:

"Nerad se zpovídám, ale ptejte se, prosím."

"Rád bych především věděl, pane hrabě, co se zběhlo v noci 31. Května, když jste odvlekl mou sestru z náměstí Ludvíka XV."

"Co má znamenat vaše otázka?" ohradil se hrabě Balsamo.

"Má znamenat, pane hrabě, že celé vaše chování oné noci mi připadá na výsost podezřelé."

"Podezřelé?"

"Velmi podezřelé, pane, a říkám vám hned, že jste se s veškerou pravděpodobností nechoval jako čestný člověk."

"Dovolte, abych vám znovu připomněl, milý příteli, že jsem velmi unaven a proto také velmi netrpělivý."

"Pane," vykřikl Filip do hloubi duše podrážděn Balsamovým klidným a hrdým vystupováním.

"Pane," pokračoval Balsamo stejně klidným hlasem, ale poněkud svrchu, "od té doby, co jsem měl tu čest vás naposled vidět, potkalo mě velké neštěstí. Můj dům částečně vyhořel a já jsem přitom ztratil leckterou drahou, velmi drahou věc. Nedokázal jsem dosud překonat rozrušení a zármutek. Prosím vás proto znovu, abyste mluvil stručně a jasně, jinak bych se vám musel poroučet."

"Ach ne, pane, nedovolím, abyste se mě tak snadno zbavil. Ujišťuji vás, že budu mít jak náleží ohled k vašemu zármutku, ale žádám vás, abyste také vy bral ohled na zármutek můj. I mne postihlo neštěstí a to mnohem, mnohem větší neštěstí než vás, tím jsem si jist."

Balsamo se zoufale usmál a v tom úsměvu byla taková beznaděj, že ji Filip i ve svém rozrušení postřehl.

"Má rodina byla zneuctěna, pane," prohlásil Filip.

"To je velmi zlé, pane," odpověděl Balsamo, "ale co já v tom mohu dělat?"

"Vy, pane," vykřikl Filip a v očích se mu zablesklo.

"Jistěže."

"Můžete nám vrátit ztracenou čest," zvolal Filip.

"Vy jste se zbláznil, pane," vykřikl Balsamo. Vztáhl ruku po zvonku, udělal to však tak malátně a tak zřejmě bez hněvu, že ho Filip vášnivým gestem snadno zadržel.

"Já že jsem se zbláznil," vykřikl Filip podrážděně.

"Cožpak si nedovedete domyslet, že jde o mou sestru, kterou jste v bezvědomí dovlekl v noci 31. května do domu, který patrně pokládáte za počestný, ale který já pokládám za hanebný! Ano, jde o mou sestru a já vás teď žádám, abyste jí vrátil její čest, a vynutím si to na vás třeba se zbraní v ruce."

Balsamo pokrčil rameny.

"Dobrý Bože," zamumlal, "co naděláte okolků, než dojdete k tak prostému konci."

"Ubožáku," vykřikl Filip.

"Nechápu, proč se tak rozčilujete, pane. Omlouvám vás, protože mluvíte v rozrušení. Ale snad mě nechcete obvinit, že jsem se dotkl vaší sestry."

"Tak jest, vy zbabělče!"

"Rozčilujete se zbytečně, pane. Kdo vám u všech čertů mohl namluvit, že já bych se dotkl vaší sestry."

Filip zaváhal. Tón, jakým se hrabě Foenix ohrazoval proti nařčení, ho zarazil. Byla v něm buď naprostá nevina, nebo nebetyčná drzost.

"Kdo mi to řekl?" otázal se váhavě.

"Ano, o to bych vás prosil."

"Byla to sama má sestra, pane."

"V tom případě, pane, vaše sestra..."

"Zadržte, pane," rozkřikl se Filip.

"Chci vám jen říct, pane, že v tom případě se vaše sestra přepočítala. Vpadl jste ke mně jistě jen na její naléhání, se zbraní v ruce, buď abyste mě donutil, abych se s vaší sestrou oženil, protože se vaše sestra nutně potřebuje vdát, anebo abyste ze mě vymámil peníze, protože víte, že jich mám nazbyt. Tyhle spekulace, milý pane, jsou pro určité ženy v určitých případech typické. Ale mýlíte se, drahý příteli, nedostanete žádné peníze a vaše slečna sestra si bude muset

hledat jiného ženicha."

"Pak vás to bude stát všechnu krev, kterou máte v žilách."

"Ani to ne, pane."

"Cože?"

"Nerad prolévám krev, ani svou, ani cizí, a budu-li ji chtít někdy prolít, bude to z daleko vážnějšího důvodu, než jaký mi tu teď nabízíte vy. Teď už vás jen prosím, abyste se dobrovolně vzdálil z mého domu. Neuděláte-li to o vlastní vůli, budu nucen zavolat Fritze. A není nikdy pěkný pohled na sluhu, který vyhazuje šlechtice."

Balsamo opravdu už sahal po zvonku, když však viděl, že mu v tom Filip hodlá násilím zabránit, otočil se ke stolku s ebenovým pouzdrem a uchopil do rukou pistoli.

"Dobrá, zastřelte mne, jste-li už takový ubožák!" vykřikl Filip.

"Proč bych vás měl zabíjet?"

"Protože jste mi ukradl čest."

Mladý muž pronesl ta slova tak zoufale a s takovou opravdovostí, že se na něho Balsamo zahleděl shovívavě.

"Vy tomuhle všemu opravdu věříte?"

"Vy o tom pochybujete? Pochybujete o mém čestném slově?"

"Připusťme tedy," pokrčil rameny Balsamo, "že jsem se zmýlil, že jste byl ošálen, že vám celý tenhle nesmysl opravdu namluvila a přesvědčila vás o něm slečna de Taverney... Snad je tomu opravdu tak a já vám chci dát naprosté zadostiučinění. Přísahám vám na svou šlechtickou čest, že jsem se oné noci, 31. května, choval k vaší sestře naprosto kavalírsky, že jsem neudělal nic, čím bych se prohřešil na své nebo na její cti, začbych mohl být souzen ať lidskou spravedlností, ať před božským soudem, že jsem se vůbec choval jako čestný a poctivý muž. Věříte mi už?"

"Pane," zvolal mladík s úžasem.

"Doufám, že se nedomníváte, ze se chci jenom vyhnout souboji? Vypadám sice sláb, ale věřte mi, mám dost síly, abych s vámi kdykoliv mohl zkřížit zbraně."

"Budiž, pane," prohlásil Filip poněkud mírněji. "Dal jste mi své slovo a já vám věřím, pokud jde o onu noc 31. května. Ale vaše přísaha není úplná. Od té doby jste se s mou sestrou setkal znovu."

Teď zaváhal hrabě Foenix.

"To je pravda," řekl konečně, "viděl jsem ji znovu."

"Nuže, pane hrabě?"

"Setkal jsem se s ní znovu, ale to přece ještě nic neznamená."

"Znamená to, pane hrabě, že jste ji uvedl v podivný spánek, do něhož upadla už třikrát, kdykoli jste se k ní přiblížil, a že jste využil jejího bezvědomí k tomu, abyste ji zneuctil."

"Kdo zase říká tohle, u všech čertů!" rozohnil se teď Balsamo.

"Moje sestra."

"A jak to ví, když spala?"

"Přiznáváte tedy, že spala?"

"Přiznávám, že jsem ji sám uspal."

"A proč jste ji uspal? Abyste ji zneuctil!"

"Proč jsem ji uspal..." svěsil hlavu Balsamo.

"Na to se vás ptám."

"Uspal jsem ji proto, abych se dopátral tajemství, které pro mne znamenalo víc než vlastní život."

Balsamo lehce vykřikl.

"Nevím, jaké je to tajemství, ale právě oné noci se má sestra stala matkou."

"Ach opravdu, opravdu," zamumlal, "vzpomínám si už, opustil jsem ji v chvatu a zapomněl jsem ji probudit."

"Tedy se přiznáváte!" vykřikl Filip.

"A nějaký ničema využil v tu noc, tak strašlivou pro nás pro všechny, pane de Taverney, jejího spánku..."

"Chcete se mi vysmívat, pane?"

"Nikoliv, chci vás přesvědčit."

"To nebude tak snadné."

"Kde je v této chvíli vaše sestra?"

"Tam, kde jste se s ní setkal posledně."

"V Trianonu?"

"Ano."

"Půjdu s vámi do Trianonu, pane."

Filip se tázavě podíval na hraběte.

"Dopustil jsem se chyby, pane," prohlásil Balsamo. "Ale nedopustil jsem se zločinu. Zapomněl jsem ubohou dívku probudit z magnetického spánku. Vím, že nemohu napravit svou chybu. Ale dovíme se alespoň, kdo je skutečný viník."

"Řekněte mi to, řekněte mi to!"

"Teď to ještě nevím."

"A kdo to tedy ví?"

"Vaše sestra."

"Ale ta mi to nechce říci."

"Mně to řekne."

"Vám že to sestra řekne?"

"Budete mi věřit, uslyšíte-li to z jejích úst?"

"Jistě. Vždyť sestra nikdy nelže."

Balsamo zazvonil.

"Připrav vůz, Fritzi," poručil, když se Němec objevil na prahu.

Filip byl jako na trní, pořád se ještě nedokázal vzpamatovat."

"Ručíte mně za to, že se dozvím jméno viníka?

Balsamo nechal jeho otázku bez odpovědi. "Přišel jste o svůj kord, dovolíte mi, abych vám za něj nabídl jiný?"

Sundal z podstavce nádherný kord s tepaným košem a zastrčil jej do Filipovy prázdné pochvy.

"Vy se neozbrojíte, pane?" otázal se mladík.

"Já nepotřebuji zbraň," odpověděl Balsamo. "Má obrana je v Trianonu a vy sám mě budete bránit, až vaše sestra promluví."

Za čtvrt hodiny vsedli oba muži do vozu a ujížděli tryskem do Versailles.

31. Cestou do Trianonu

Byly téměř dvě hodiny ráno, když vyrazili z ulice Saint-Claude.

Cesta do Versailles trvala pět čtvrtí hodiny a odtud bylo do Trianonu ještě deset minut, takže se oba muži octli u cíle teprve v půl čtvrté ráno.

V druhé polovině cesty mohli už pozorovat rudou záplavu červánků nad svěžími sévreskými lesy a vrchy. Ranní sluneční záře se rozlévala na hladině rybníků ve Ville-d'Avray v Bucu, odrážela se od vodního zrcadla a krajina se pomalu rozjasňovala, jako by kdosi pozvolna vytahoval oponu, která do té chvíle ukrývala přírodu zrakům diváků. V záři dosud neviditelného slunce začaly se teď zardívat i střechy domů a kolonády. V oknech se odrážely zářivé sluneční paprsky v modravé ranní mlze.

Když konečně dojeli na konec stromořadí vedoucího z Versailles do Trianonu, požádal Filip kočího, aby zastavil a obrátil se na Balsama, jenž po celou tu cestu nepromluvil ani slovo:

"Obávám se, pane, že budeme muset chvíli počkat. Trianonská brána se otvírá až v pět, a kdybychom se dřív dožadovali vstupu, vzbudili bychom podezření dozorců a hlídačů."

Balsamo kývl hlavou, že je srozuměn.

"Ostatně vám tak budu moci aspoň povědět, o čem jsem cestou přemýšlel."

Hrabě se podíval na Filipa lhostejně a netečně. "Jak si přejete, pane."

"Řekl jste mi, pane hrabě, že jste oné noci 31. Května zavezl sestru k paní markýze de Saverny."

"To vám jistě potvrdila sama ta dáma, když jste jí byl poděkovat."

"Řekl jste mi dále, že z paláce paní markýzy až k nám, totiž do ulice Coq-Héron, vás provázel jakýsi štolba z královských stájí, takže jste nebyl se sestrou ani na chvíli o samotě. Uvěřil jsem tomu, protože jste mi na to dal čestné slovo?."

"A udělal jste dobře, pane."

"Přemýšlím-li však znovu o tom, co se stalo později, nemohu se zbavit přesvědčení, že jste před měsícem, když jste chtěl v noci mluvit v Trianonu s mou sestrou a kdy se vám podařilo ukrýt se v zámeckém parku, musel vniknout až do sestřina pokoje."

"Nebyl jsem nikdy v bytě vaší sestry, pane."

"Nerad bych, abychom se dostali znovu do sporu. Dříve než se octneme té ubohé dívce tváří v tvář, musí být mezi námi úplně jasno."

"Na ničem mi nezáleží tolik, než aby mezi námi bylo úplné jasno, vždyť kvůli tomu jsem přišel."

"Prosím vás, pane hrabě, abyste si dobře vzpomněl na tu noc, protože to, co vám chci říci, vím s naprostou určitostí a řekla mi to sama sestra. Ten večer šla Andrée spát velmi brzo. Když jste tam přišel, musila už být přece v posteli."

Balsamo zavrtěl hlavou.

"Když jste přišel k sestře," rozohňoval se Filip víc a víc, "nedovedu si to jinak představit, když jste ji překvapil a uspal svou ďábelskou mocí, ležela už Andrée na loži. Pocítila, jak na ni jdou mrákoty jako ostatně vždycky, když jste se jí octl nablízku, a ztratila vědomí. Řekl jste mi, že jste nedělal nic jiného, jen jste jí položil několik otázek, a jak jste ji spěšně opustil, zapomněl jste ji probudit. A přece, když se ráno sestra probudila, neležela na lůžku, ale na zemi u pohovky. Mohl byste mi to vysvětlit?"

"Opravdu nevím," pokrčil Balsamo rameny, "proč se pořád vracíte k této události a neustále se snažíte vyvolat hádku. Jste ještě mladý člověk, jste důstojník a zvyklý mluvit s každým spatra a s kordem v ruce. Tahle svéhlavost vás však muže přivést jen k tomu, že upadáte z omylu do omylu. Nebyl jsem v pokoji vaší sestry, to je vše, co vám mohu říci. Slečna Andrée mi sama přišla vstříc do zahrady. Donutil jsem ji sice k tomu svou vůlí, ale to bylo také to jediné, co jsem udělal."

Filip chtěl hraběti vskočit do řečí, ale Balsamo ho zadržel.

"Slíbil jsem vám, že vám podám přesvědčivý důkaz, a také se vám ho dostane. Chcete-li ten důkaz mít hned, pojďme raději do Trianonu. Chcete-li čekat, čekejme, ale mlčky a nevyhledávejme znovu zbytečné spory."

Filip už nenaléhal, byl však tak rozrušen, že nevydržel na jednom místě. Procházel se chvíli v stromořadí, slabá čtvrthodinka mu však připadala jako věčnost a rozhodl se tedy, že dá raději otevřít bránu, ať už tím upadne v jakékoli podezření. Vrátil se proto ke kočáru a požádal hraběte, aby se už vydali na cestu. Promluvil několik slov s vrátným, brána se otevřela a oba muži vstoupili do parku. Po několika krocích se Filip zastavil.

"Ještě něco, pane. Nevím sice, jaké otázky hodláte sestře klást, prosím vás však, abyste ji ušetřil podrobností té strašlivé scény, která se patrně odehrála v době, kdy spala. Zachovejte alespoň čistotu její duše, když už tolik utrpěla tělesně."

"Poslyšte, pane," odpověděl Balsamo, "zopakuji vám tedy všechno znova, prosím vás však, abyste si to dobře

vštípil v paměť. Nešel jsem v parku nikdy dál než ke skupině tamhle těch stromů. Nevstoupil jsem ani nohou do bytu slečny de Taverney. Jinak nemusíte mít strach. Vyslechneme vaši slečnu sestru tak, jak jsem jí vyslechl tenkrát, totiž ve spánku. Už tady odtud poručím vaší sestře, aby usnula magnetickým spánkem."

Balsamo se zastavil, zkřížil ruce na prsou, obrátil se směrem k Andréině bytu a zůstal několik okamžiků bez hnutí.

"A nyní, pane," řekl za okamžik a svěsil paže, "je slečna Andrée ponořena v magnetický spánek. Abych vám dokázal, že jsem nemusel chodit až do bytu, poručím jí, aby ve spánku přišla na totéž místo, kde jsem s ní mluvil posledně."

Hrabě Foenix vztáhl pravici. Sotva to však učinil, zaslechli v nedalekém křoví jakýsi šramot.

"Dejme pozor," zašeptal Balsamo, "je tam někdo."

"Kde?" pátral Filip.

"Tamhle vlevo."

"Ach ano, je to Gilbert, náš bývalý sluha."

"Musíme se něčeho obávat od toho člověka?"

"Myslím že ne, ale je-li už vzhůru Gilbert, mohou být vzhůru i druzí lidé."

Mezitím Gilbert zmizel, protože už také uhodl, že ho oba muži zahlédli.

"K čemu jste se rozhodl?" otázal se hrabě Foenix.

"Je-li vaše moc opravdu tak veliká, že může přivést sestru až sem, dokažte mi to jiným způsobem. Sem ať nechodí, tady by nás mohl vyslechnout kdokoli a bylo by to strašné pro mne i pro ni."

Balsamo jen mlčky ukázal na okno, kde se právě objevila bledá a vážná Andrée a podle Balsamova rozkazu se právě chystala sejít po schodech.

"Zadržte ji!" vykřikl zděšeně Filip.

Hrabě vztáhl pravici a slečna de Taverney se ihned zastavila .

Vzápětí se otočila, strnulá jako kamenná socha, a vracela se do svého bytu. Filip se vrhl za ní a Balsamo ho pomalu následoval. Skoro zároveň se sestrou překročil bratr práh dívčina pokoje. Vzal Andréu do náruče a jemně ji posadil na pohovku. Za okamžik sem vstoupil i Balsamo a zavřel za sebou dveře.

Přesto však, že celá tato scéna trvala jen kratičkou chvíli, měl kdosi třetí dost času, aby se ještě před Balsamem vrhl do chodby a ukryl se v Nicolině pokojíku. Byl to Gilbert. Věděl, že to, co uslyší, rozhodne o celém jeho životě.

32. Odhalení

Filip se úzkostlivě díval na sestru. Balsamo se zastavil několik kroků od prahu a otázal se:

"Jste připraven, pane rytíři?"

"Ano, pane, jsem připraven," koktal Filip rozechvěle.

"Můžeme tedy začít!"

"Začněte, prosím," jektal Filip, jako by mu černá můra ležela na prsou.

"Především se podívejte na sestru. Jste přesvědčen, že spí?"

"Ano."

"A že tedy neví, co se tu děje?"

Filip se rozpačitě podíval na hraběte.

Balsamo přistoupil ke krbu, rozžal svíčku a přidržel ji dívce před očima. Andrée ani nezamrkala, ani se nepohnula.

"Spí, spí," zašeptal Filip, "ale jaký je to divný spánek."

"Začnu se jí tedy ptát," pokračoval Balsamo, "anebo chcete-li, ptejte se jí sám, pane rytíři."

"Už jsem na ni mluvil a třásl jsem jí. Myslím však, že mě neslyšela a že nic necítí."

"To je tím, že s ní v této chvíli nemáte duševní spojení. Počkejte okamžik."

Balsamo vzal Filipovu ruku a vložil ji do ruky Andréiny. Dívka se usmála a zašeptala: "Ach, to jsi ty, bratře."

"Vidíte," řekl Balsamo, "už vás poznává."

"Jak je to divné!"

"Ptejte se, bude vám odpovídat."

Filip byl na rozpacích. Nevěděl, jak by měl začít. Andrée vypadala docela klidná, v obličeji se jí nezračil sebemenší cit. Najednou promluvila sama:

"Máš pravdu, bratře, postihlo nás velké neštěstí."

Dívka tak sama vyjádřila to, o čem v té chvíli Filip přemýšlel. Filip sebou zmateně trhl. Zeptal se takřka bezděky:

"Jaké neštěstí, Andrée?"

"Vždyť víš sám, Filipe."

"Ptejte se, pane," poručil hrabe Balsamo, "bude vám odpovídat. Musíte ji k tomu donutit."

"Jak ji mohu donutit?"

"Svou vůlí, v tom je vše. Bude mluvit sama."

Filip se pronikavě zadíval na sestru.

"Ach," zašeptala dívka, "není to od tebe hezké, Filipe, jestliže si myslíš, že tě Andrée oklamala."

"Nemiluješ tedy nikoho, Andrée?"

"Nikoho, Filipe."

"Nezaslouží si tedy trestu spoluviník, nýbrž viník?"

"Nerozumím ti, bratře."

Filip se podíval na hraběte, jako by se ho tázal na radu.

"Donuťte ji," řekl Balsamo. "Tažte se bez obalu."

"Bez ohledu na dívčí stud?"

"Buďte bez obav, až se probudí, nebude vědět o ničem." A Balsamo teď sám přistoupil k dívce. "Vidíte dobře?"

zeptal se.
Andrée se zachvěla, sotva uslyšela Balsamův hlas. Obrátila bezvýrazné oči k hraběti.
"Nevidím tak dobře, jako kdybyste se mne tázal vy, ale vidím přece."
"Nuže sestro," přikázal dívce Filip," pověz mi po pravdě, co se s tebou dělo oné noci, kdy jsi byla v bezvědomí."
"Nechcete se zeptat na noc 31. května?" obrátil se k Filipovi Balsamo. "Můžete teď jednou provždy rozptýlit své podezření."
"Ne, pane, věřím vám teď úplně. Andrée, pověz mi, co se stalo v tu noc, kdy jsi upadla do bezvědomí."
"Nepamatuji se už, Filipe."
"Slyšel jste, pane hrabě?"
"Musí si vzpomenout, musí mluvit. Přikažte jí to."
"Ale vždyť přece tehdy spala."
"Duše bdí vždycky."
Balsamo vztáhl ruku k dívce.
"Vzpomeňte si na všechno, poroučím vám to."
"Už si vzpomínám. Co chcete vědět?"
"Od začátku. Všecko."
"Ach, už se vidím. Mám v rukou sklenici s vodou, nachystala mi ji Nicole... Ach Bože!"
"Co se stalo?"
"V té sklenici je jakýsi prášek. Kdybych to vypila, byla bych ztracena."
"Pokračujte, Andrée," přikázal Balsamo.
"Chtěla jsem se napít, ale vtom se objevil hrabě."
"Který hrabě?"
"Tenhle," ukázala Andrée na Balsama.
"A pak?"
"Postavila jsem sklenici na stůl a usnula jsem."
"A potom, sestro?" tázal se Filip.
"Pak jsem vstala a odešla jsem k němu."
"Kde byl hrabě?"
"Pod lipami proti mému oknu."
"K tobě do pokoje hrabě nepřišel?"
"Nepřišel, Filipe."
"Ty jsi tedy šla za ním?"
"Poslechnu ho vždycky, kdykoli mě zavolá."
"Co chtěl hrabě?"
Andrée zaváhala.
"Jen mluvte, mluvte," poroučel Balsamo, "nebudu vás poslouchat."
Sklonil se v křesle a ukryl si tvář do dlaní, jako by chtěl zabránit, aby Andréina slova nedolehla k jeho sluchu.
"Řekni mi tedy, co ti chtěl hrabě," opakoval Filip.
"Chtěl se ode mne něco dozvědět... o dívce, která od něho uprchla... a která už není naživu..."
Filip se na chvilku odmlčel, pak pokračoval tišším hlasem:
"Co udělal hrabě, když se od tebe dozvěděl, co chtěl vědět?"
"Odešel."
"A nechal tě v zahradě?"
"Ano."
"Co se s tebou dělo pak?"
"Jakmile odešel, opustila mě zvláštní síla, která mě do té chvíle držela na nohou, a já jsem klesla na zem."
"Ve mdlobách?"
"Ne, byla jsem pohroužena v jakýsi těžký spánek."
"Co se dělo pak, pověz, Andrée."
"Z křoví vystoupil člověk, vzal mě do náruče a odnášel..."
"Kam?"
"Sem, do mého pokoje."
"Poznáváš toho člověka?"
"Počkej... Počkej... Ach ano, ano!" vykřikla Andrée opovržlivě. "Zase ten dotěra Gilbert."
"Gilbert."
"Ano, vidím ho teď jasně, Gilbert."
"Co s tebou udělal?"
"Položil mě na pohovku."
"A dál?"
"Počkej, počkej."
"Dívej se, dívej se, přikazuji ti to."
"Poslouchá... Teď utekl do druhého pokoje... Něco ho vyděsilo... Ukryl se v Nicolině světničce. Ach bože!"
"Co se děje?"
"Někdo sem jde. A já nemohu vstát, nemohu se bránit, nemohu křičet, vždyť spím."

"Kdo to je?"
"Bratře, bratře."
"Povězte, kdo byl ten muž," přikázal Balsamo. "Poroučím vám to."
"Král," zašeptala Andrée, "král, král."
Filip se zachvěl.
"Tušil jsem to," zamumlal Balsamo.
"Jde ke mně," pokračovala Andrée, "mluví na mne, bere mne do náruče, líbá mě. Ach bratře, bratře."
"Mluvte dál, mluvte," naléhal hrabě velitelským hlasem.
"Ach, jaké štěstí. Něčeho se polekal... Zarazil se. Dívá se na mne... Má strach . . Andrée je zachráněna."
Filip těžce dýchal, hltal každé sestřino slovo.
"Zachráněna, Andrée je zachráněna," opakoval mechanicky po sestře.
"Počkej, bratře, počkej," šeptala Andrée a opřela se o bratrovo rámě.
"Co bylo dál, co bylo dál, Andrée?" zvídal Filip.
"Na něco jsem zapomněla."
"Na co?"
"Tam, tam, v Nicolině světničce... má nůž v ruce."
"Nůž v ruce?"
"Je bledý jako smrt."
"Kdo?"
"Gilbert."
Filip zatajil dech.
"Běží za králem," pokračovala Andrée. "Zavírá dveře. Zašlápl svíčku, vrací se ke mně. Ach!"
Andrée se zhroutila bratrovi do náruče.
"Bože, Bože," vykřikl Filip.
Andrée se vztyčila, chvěla se na celém těle.
"Zabij ho, Filipe, zabij ho."
"Zabiji ho!" vykřikl mladík zoufale.
V chodbě bouchly dveře.
Andrée pronikavě vykřikla.
"Co se děje?" zvolal Balsamo.
"Poslouchal nás někdo?" Filip vytasil kord.
"Zase on, zase !On! Byl tady!" zvolala Andrée.
"Kdo?"
"Gilbert! Gilbert! Zabij ho, Filipe!"
Andrée klesla na pohovku, mladík s kordem v ruce vyrazil do předsíně.
Balsamo chvátal za Filipem, vší silou ho uchopil za ruku.
"Uvažte, co děláte, pane. Chcete, aby vaše tajemství přestalo být tajemstvím? Je už bílý den a královské paláce mají uši!"
"Gilbert, Gilbert!" vyrážel Filip. "Schoval se tady a poslouchal nás a já ho mohl zabít!"
"Uklidněte se, pane, dopadnete ho, o to nemějte strach. Teď se musíte věnovat sestře. Podívejte se, jak je unavena."
"Zabiju ho a zabiju pak i sebe," bědoval mladík.
"Ne, ne, vy musíte žít, pane rytíři, sestra vás tolik potřebuje. Musíte ji mít rád, musíte se o ni starat. Má teď jenom vás," snažil se uklidnit mladíka hrabě. Po nějaké chvíli dodal: "Mne tady už nepotřebujete, viďte."
"Nepotřebuji, pane. Odpusťte mi, křivě jsem vás podezíral. Nechtěl jsem vás urazit. Ale musíte si přiznat, že i vy sám jste vinen. Vy jste vlastně původcem celého toho neštěstí."
"Nechci se omlouvat, pane rytíři, ale vzpomeňte si, co řekla vaše sestra."
"Co,řekla Andrée? Nepamatuji si už na nic, jen na to..."
"Kdybych byl nepřišel, byla by vypila nápoj, který jí namíchala Nicole. Pak by byl viníkem král. Myslíte, že neštěstí by bylo menší?"
"Ach, pane, bylo by to stejně hrozné neštěstí. Byli jsme prokleti... Probuďte mou sestru, pane..."
"Kdyby mě uviděla, možná že by pochopila, co se tu událo. Bude lépe, probudím-li ji tak, jak jsem ji uspal. Zpovzdáli."
"Děkuji vám, děkuji, pane hrabě."
"Na shledanou, pane."
"Ještě slovíčko, hrabě. Vím, že jste čestný muž..."
"Máte strach, abych mlčel?"
"Pane hrabě..."
"Nemusíte mít obavy. Mám čest v těle. Mimoto jsem se rozhodl, že budu žít úplně o samotě, odloučen od ostatních lidí. Chci zapomenout na všechny lidi i na všechna jejich tajemství. Přesto však se na mne můžete spolehnout, kdybych vám mohl něčím prospět. Na shledanou, pane."
Balsamo se uklonil, ještě jednou se zadíval na dívku, která tu ležela bez vlády, a zašeptal:
"Ach vědo, vědo, kolik sis vyžádala obětí a všecko bez výsledku!"
Po nějaké době se vrátil do dívky život, zvedla hlavu a udiveně se podívala na bratra:
"Co se se mnou dělo, Filipe?"

Filip potlačil vzlykot, který se mu dral do hrdla, a odpověděl napohled klidně:
"Nic, Andrée."
"A přece se mi zdá, jako kdyby tu někdo byl, zatímco jsem spala? Filipe."
"Kdo by tu mohl být?"
"Ach už vím,doktor, Louis, Filipe!"
"To se ti opravdu jen zdálo, Andrée. Ale koneckonců, dobře žes mě připomněla doktora Louise. Půjdu teď za ním a poprosím ho, aby řekl paní korunní princezně, že ses rozstonala, že hyneš steskem po domově a že jenom návrat do Taverney ti může pomoci. Odjedeme do Taverney, nebo kamkoli jinam, budeme tam žít spolu a bude nám dobře..."
"A co otec, Filipe?"
"Otci všechno povím sám."
"Půjde s námi?"
"Ne, to není možné, Andrée. Půjdeme jen my dva, sestřičko."
"Ach Filipe, já se tolik bojím!"
"Bůh se o nás postará, Andrée. Důvěřuj v něho a buď statečná. Já jdu teď k doktorovi a ty si pamatuj: rozstonala ses jen steskem a touhou po Taverney, styděla ses to říct paní princezně. Buď statečná, Andrée, jde o naši čest!"
Chvatně sestru políbil, zvedl kord, který dosud ležel na zemi, zastrčil ho do pochvy a vyběhl z pokoje.
Za čtvrt hodiny zaklepal na dveře doktora Louise, který po celý čas, co dvůr prodléval v Trianonu, bydlel ve Versailles.
33. Zahrádka doktora Louise
Doktor Louis se procházel v malé zahrádce, která dříve patřila ke klášteru voršilek, z něhož si teď královští dragouni udělali skladiště.
Pročítal si znovu stránky vědeckého díla, jež chystal do tisku, a tu a tam se shýbl, aby z cestičky nebo ze záhonu vyplel trs trávy.
Celou doktorovu domácnost obstarávala jediná služebná, obstarožní, trochu mrzoutská osoba, právě taková hospodyně, jaké obvykle mívají učenci, kteří ze všeho nejvíc dbají o to, aby jim dal každý pokoj. Otevřela dveře a chtěla se Filipa vyptávat, ale mladík rozčileně vběhl do dvorku, protože právě zahlédl vzpřímenou lékařovu postavu. Když lékař zaslechl kroky, zvedl hlavu:
"Ach, to jste vy?!"
"Odpusťte, pane doktore, že vás ruším ve vaší samotě. Nastal však okamžik, který jste předvídal. Potřebuji vás a přišel jsem vás proto poprosit o pomoc."
"Slíbil jsem vám, že pro vás udělám všecko, co bude v mých silách, a slibuji vám to znovu. Jak se vede nemocné?"
"Bohudíky dobře, pane doktore, má sestra je tak vzácná a cudná dívka, že by Bůh nemohl dopustit, aby na ni přišlo nějaké nespravedlivé neštěstí."
Lékař se podíval na Filipa tázavě.
"Není to tedy její vina, stala se obětí nějakého úkladu?"
"Ano, pane doktore, stala se obětí neslýchaného úkladu a hanebného podvodu."
Lékař si povzdychl.
"Žijeme v hrozné době, dnes už ne jenom jednotlivci, ale celé národy by potřebovaly lékaře."
"Ano, pane doktore, toho by bylo zapotřebí. Nikdo by to neuvítal radostněji než já. Ale do té doby, než se tak stane, musíme se každý postarat o své právo."
Filipův obličej zesinal hněvem a bolestí.
"Ach pane," zasmušil se lékař, "vidím, že patříte k lidem, kteří hledají nápravu zločinů v pomstě a násilí."
"Ano, pane doktore," odpověděl klidně Filip, "patřím k takovým lidem."
"Myslíte asi na souboj," pokrčil rameny lékař, "na souboj, který nevrátí vaší sestře čest, ani když zabijete viníka, ale který ji uvrhne v zoufalství, jestliže protivník zabije vás. Myslel jsem, ze jste rozumný a pokojný člověk, pane Filipe, a že si přejete, aby celý ten neblahý skutek zůstal tajemstvím."
Filip vzal lékaře za ruku a odvětil:
"Je mi líto, že jste se ve mně zmýlil, pane. Ale mám své názory a nehodlám je měnit. Nechci se dožadovat spravedlnosti, chci jí zjednat průchod na vlastní pěst. Nehodlám zemřít a nechat tady sestru jako sirotka, chci ji pomstít a zabít toho ničemu."
"Vy, šlechtic, že byste chtěl vraždit?"
"Kdybych se byl mohl o chvilku dříve skrýt v sestřině pokoji, pane doktore, než se tam vetřel onen darebák, který nebyl hoden, aby ani za bílého dne překročil práh našeho domu, a kdybych ho byl zabil v okamžiku, kdy se odhodlal provést svůj ničemný čin, řekl by každý, že jsem na to měl plné právo. Proč bych ho měl tedy šetřit teď? Či ho má snad chránit skutečnost, že svůj hanebný čin dokonal?"
"Jste tedy pevně odhodlán se pomstít?"
"Nikdy jsem nebyl k ničemu odhodlán pevněji. Najdu ho, pane doktore, kdyby se skryl do horoucích pekel, a ujišťuji vás, že v ten den, kdy ho dopadnu, zabiju ho bez milosti jako psa, a věřte mi, nikdy si z toho nebudu dělat svědomí."
"Tím se však dopustíte zločinu zrovna tak, jak byl spáchán na vaší sestře. Ba bude to snad ještě větší hřích, neboť kdo ví, zda nějaké neopatrné slůvko, které vaší sestře uklouzlo, nebo nějaký neopatrný úsměv nesvedl toho ubožáka k zločinu. Což nevíte, že ženy se někdy chovají, třeba bezděčně tak, že přímo vydráždí vášnivého člověka? Chcete zabíjet, ale nebyla by lepším lékem svatba?"
"Pane," odpověděl Filip hrdě, "náš rod pochází až z křižáckých válek a má sestra je po té stránce rovna kterékoli vévodkyni."

"Ach, už chápu," pokrčil rameny lékař, "viník je tedy nízkého rodu. Bůh stvořil lidi z hlíny," usmál se hořce, "aby je jiní lidé z trochu lepší hlíny zabíjeli. Nu dobrá, když se vám to líbí, když tohle pokládáte za čest, zabíjejte si, zabíjejte."

Lékař se obrátil k Filipovi zády a začal znovu vytrhávat plevel.

"V tomto případě nejde, pane doktore, o svůdce," zastoupil lékaři cestu Filip, "kterého by záletná žena povzbudila k hříchu anebo jakýmkoliv způsobem vydráždila jeho vášeň. Je to mladík, kterého jsme vychovali, který dvacet let jedl z milosti náš chléb, až po jedné noci využil podivného spánku, jakési mdloby, zdánlivé smrti, a mrzkým, hanebným způsobem poskvrnil nejčistší a nejnevinnější dívku na světě, které by se byl ve dne neodvážil ani podívat do tváře. Každý soud by toho ničemu odsoudil k smrti. Odsoudím ho sám, stejně nestranně jako řádný soud, a rozsudek také vlastní rukou vykonám. Či byste snad chtěl, pane doktore, vy, tak šlechetný a velkomyslný člověk, popírat mé právo a ukládat mi nějaké podmínky?"

"Řekl jste," prohodil zamyšleně lékař, "že viník uprchl?"

"Ano, pane doktore, patrně uhodl, že přijdeme na jeho bídný čin. Měl strach, že ho poženeme před soud, a proto zbaběle utekl."

"Dobrá, a co si tedy přejete ode mne?"

"Prosím vás o pomoc, pane doktore, aby se mohla sestra vzdálit z Versailles a někde v opuštěném koutku světa skrýt své tajemství."

"Vyhovím vám, ale jen pod jednou podmínkou."

Filip se hrdě napřímil.

"Poslyšte, pane," pokračovat lékař pokojně, "jsem filosof a křesťan, a jestliže vám kladu podmínku, není to proto, že vám chci prokázat nějakou službu, ale že mi tak velí mé svědomí. Lidskost, pane, není ctnost, je to úkol. Řekl jste mi, že chcete někoho zabít. Mám povinnost vám to překazit a právě tak jako bych všemi prostředky, třeba násilím, zabránil, aby byl na vaší sestře spáchán zločin, tak jsem ve svém svědomí zavázán zabránit i zločinu, který chcete spáchat vy. Prosím vás, pane, abyste mi to slíbil."

"Nikdy, pane doktore, nikdy."

"Uděláte to," řekl doktor Louis pevně, "uděláte to, vy krvelačný člověče! Nezapomínejte, že ruka Páně dosáhne všude a že boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Říkáte přece, že jste měl viníka takřka v rukou."

"Ano, doktore, stačilo otevřít dveře a byl bych se mu octl tváří v tvář."

"Nuže tedy, ten člověk se bojí a jeho trest již započal. Ach, vy se usmíváte a myslíte si, že nestačí, k čemu ho odsoudil Bůh. Myslíte si, že trýzeň svědomí je malý trest. Jen počkejte, počkejte. Zůstanete u sestry a slíbíte mi, že nebudete pronásledovat zločince. Setkáte-li se s ním přece, vydá-li vám ho Bůh sám do rukou, nu, pak si s ním dělejte, co chcete."

"Vy se mi vysmíváte, pane doktore! Copak si myslíte, že ten člověk přijde za mnou?"

"Panebože! Kdo to může vědět? Vrah prchá, snaží se skrýt, bojí se šibenice, a přece jen jakási tajemná síla ho takřka násilím žene na místo zločinu. Zločin ho přitahuje k sobě, zločin ho takřka bezděky odevzdává do katových rukou. Ostatně myslím, že je i ve vašem zájmu, abyste pro tuto chvíli zanechal toho, co jste si tak tvrdošíjně umínil provést. Jak vysvětlíte světu, proč jste to udělal? Uvrhnete tím jen sestru do neštěstí, budete nakonec nucen přiznat zločin spáchaný na sestře, abyste vůbec nějak vysvětlil svou pomstu. Ublížíte tam, kde jste chtěl prospět. Slibte mi, Filipe, že budete mít rozum, že to neuděláte."

"Budiž tedy, doktore, nebudu pronásledovat viníka. Ale Bůh je spravedlivý a sám ho vydá do mých rukou."

"Ať ho tedy soudí sám Bůh. Podejte mi ruku, pane. Co mohu udělat pro slečnu de Taverney?"

"Bylo by třeba, pane doktore, abyste paní princezně sdělil pod nějakou záminkou, že je nutné, aby se sestra na nějaký čas vzdálila od dvora. Řekněte, že se rozstonala steskem po domově, že potřebuje změnit vzduch, že potřebuje jiný způsob života..."

"To bude snadné."

"Já sám odvedu sestru do nějakého zapadlého kouta, třeba do Taverney, aby ušla zvědavým a škodolibým zrakům..."

"Ne, ne, pane, v tom stavu, v jakém je, potřebuje vaše sestra, aby byl nablízku nejenom přítel, ale i lékař, který by jí v nezbytném případě poskytl pomoci. Poohlédnu se po nějakém bližším, bezpečném místě..."

"Děkuji vám nastokrát, pane doktore, budu vám za to vděčný do smrti."

"Promluvím ještě dnes s princeznou, a pokud jde o všechno ostatní, do čtyřiadvaceti hodin dostanete mou odpověď. Ted se vraťte k sestře, neopouštějte ji a buďte dobré mysli."

A než stačil Filip ještě jednou poděkovat, lékař se už zase shýbl a věnoval se své zahrádce.

34. Otec a syn

Bratr nalezl sestru ve velkém vzrušení.

"Filipe," vítala ho už od prahu, "přemýšlela jsem, když jsi byl pryč, o všem, co mě stihlo v posledních týdnech. Potácím se na kraji propasti, mám strach, abych nepřišla o rozum. Mluvil jsi s doktorem Louisem?"

"Jdu právě od něho, Andrée."

"Ten muž na mne vznesl strašnou obžalobu. Je pravdivá?"

"Nemýlil se, sestřičko."

Andrée zbledla.

"A kdo je ten bídník?"

"To se nikdy nedovíš, Andrée."

"To není pravda, Filipe, ty znáš jeho jméno, ty mi ho musíš říci, abych ho mohla do smrti proklínat!... Viď, že mi ho řekneš, Filipe?"

"Bude nejlíp, nebudeme-li o tom nikdy hovořit, Andrée."

Dívka uchopila bratra za ruku, podívala se mu pronikavě do očí:

"A to mně říkáš ty, muž?"

"Nemohu ti říci, Andrée, co sám nevím. To tajemství by ostatně poskvrnilo celou naši rodinu, kdyby je někdo třeba jen tušil. I pro nás je lépe, jestliže se nikdy nikdo nic nedozví."

"Nedozví!... Ale ten muž to ví, Filipe, vysmívá se nám, těší se z našeho žalu... Možná že toho muže znám, Filipe, ostatně jsem ti už vyprávěla o člověku, který měl na mě zvláštní, podivný vliv, myslila jsem, že jsi šel k němu..."

"Ten člověk je nevinný, Andrée, mluvil jsem s ním... Nechme toho, Andrée, nerozdírejme si srdce, nemá to smysl!..."

"Filipe, hledejme tedy viníka výš, než je ten muž, hledejme ho v nejvyšších kruzích, mezi nejmocnějšími muži říše... Filipe, myslím na krále."

Filip objal oběma pažemi dívku tak nevinnou ve své nevědomosti i ve svém hněvu.

"Všechny, které jsi teď jmenovala, jsi jmenovala už ve spánku. Všecky, které teď obviňuješ, jsi ospravedlnila, když jsi nám ve spánku pověděla, jak byl spáchán zločin."

"Poznala jsem tedy viníka?" otázala se Andrée se slzami v očích.

"Ne, ne," odpověděl Filip chvatně. "Neptej se mne už na nic, Andrée, udělej to, co dělám já, smiř se s osudem, neštěstí se nedá napravit. Ale doufej, doufej!... Spravedlivý Bůh je nad námi, Bůh sám nakonec vykoná spravedlnost a ujme se těch, jimž bylo ublíženo. Teď musíš čekat, drahá sestro, zapomenout na potupu a snažit se překonat žal. Jsi přece tak mladá, tak dobrá, budeme žít spolu v klidu a pokoji a nakonec nám přece jen svitne štěstí. Spolu budeme silnější než celý svět!"

Andrée si povzdychla: "Mluvíš pořád jen o nás dvou zapomínáš..."

"Nač zapomínám, Andrée?"

"Na otce přece... Co tomu řekne, jak se zachová k své dceři..."

"Už jsem ti řekl," odpověděl Filip mírně, "abys zapomněla na všechen smutek a na všechen strach. Na světě jsme, Andrée, opravdu jen my dva. Nebudu-li tě já mít rád, nebude tě mít rád nikdo, a já sám budu opuštěn, nebudeš-li mě mít ráda ty. Teď už nemůžeme myslet ani na rodinu. Cožpak jsme vůbec kdy měli otce? To nejlepší a nejšlechetnější, co můžeš pro otce udělat, bude, pokusíš-li se na něho zapomenout."

Andrée svěsila hlavu a zamyslela se.

"Teď už, sestřičko, nesmíme ztrácet čas zbytečnými řečmi. Přichystej si všecko, co je tvoje. Doktor Louis šel požádat korunní princeznu, aby ti dovolila odjet. Přichystej se tedy na cestu."

"Co si mám vzít?"

"Prádlo, šaty, klenoty..."

Andrée začala vytahovat ze skříní šaty a prádlo, potom přinesla několik pouzder se skvosty a chtěla je uložit do velkého koše.

"Tenhle náhrdelník mi darovalo Jeho Veličenstvo, když jsem zpívala v Trianonu."

Filip zbledl.

"Prodáme-li skvosty z králova daru, budeme jen z nich moci žít dlouhá léta.. Jen samy perly prý mají cenu víc než sto tisíc liber."

Filip zavřel skříňku. "Jsou opravdu krásné, ale..."

"Co je ti, Filipe?"

"Máš ještě jiné skvosty, viď?"

"Ty nelze s těmihle srovnávat. Mám tu několik skvostů po matce, hodinky, náramky, briliantové náušnice, brož s matčiným portrétem. Otec je chtěl už dávno prodat, ale já jsem nechtěla..."

"Je to naše jediné poctivé jmění, sestro. Prodáme všechno, co máš, dostaneme jistě aspoň dvacet tisíc liber a z těchto poctivých peněz budeme nějakou dobu žít. Těch perel od krále se ani nedotkneme, sestro, pálily by tě na každém kroku."

Andrée se tázavě zahleděla na bratra.

"Vím, co říkám, Andrée. Vezmu si to pouzdro a vrátím je tomu, komu patří. Za nic na světě bych si je nechtěl ponechat. A ty také ne, viď, Andrée."

"Jak si přeješ, bratře, poslechnu tě ve všem, co řekneš."

"Teď se oblékni," sestřičko, aby ses mohla rozloučit s paní princeznou. Poděkuj jí za všechno a nestyď se za slzy, že se musíš rozloučit s paní, která tě měla vždycky ráda."

"To mi nemusíš ani říkat, Filipe. Nebudu pro pláč vidět."

"Pojedu teď do Paříže a vrátím se k večeru,. Jak přijedu, hned si tě odvezu. Rozluč se zatím se všemi..."

"Nemám se s kým loučit. Měla jsem tu jen Nicolu, a ta utekla. Ach, zapomínám na Gilberta..."

Filip sebou trhl a v očích se mu zablesklo.

"Jsi snad Gilbertovi něco dlužna?"

"Od jara mi nosil květiny. Někdy jsem k němu ani nebyla vlídná..."

"Za Gilbertem nechoď," přikázal stručně Filip.

"Proč? Bude určitě někde v zahradě..."

"Ne, ne, vyřídím mu to sám. Bude lépe, aby ses příliš neukazovala."

"Jak si přeješ, Filipe."

Filip se se sestrou chvatně rozloučil a už za necelé dvě hodiny se objevil u dveří malého domu v ulici Coq-Héron. Věděl, že tu otce najde. Od onoho dne, co se tak podivně rozešel s panem de Richelieu, nemohl baron vydržet ve Versailles a zdržoval se raději v Paříži.

Pan de Taverney se procházel po zahrádce. Přišel sám otevřít. Nečekal žádného hosta, a proto v něm neočekávaná návštěva vzbudila náhlou naději. Tonoucí se i stébla chytá a pan de Taverney pořád čekal, že ho nějaká šťastná událost vytrhne z mrzuté tísně. Filipův příchod ho nemile překvapil.

"To jsi ty?" zakabonil se. "Co tě sem vede?"

"Dovolím si vám to vysvětlit, otče."

"Ty jsi vždycky tak obřadný, až má z tebe člověk strach. Řekni mi rovnou, přicházíš s veselou, nebo máš zas nějakou smutnou zprávu?"

"Velmi vážnou zprávu, otče."

Baron se zamračil ještě více.

"Jsme tu sami, otče?"

"Nikdo tu není."

"Mohli bychom jít dovnitř?"

"Vždyť bychom mohli snad i tady..."

"Ne, ne, otče, nechci, aby nás někdo slyšel."

Baron jen pokrčil rameny a zavedl syna do pokoje. Když se otec posadil, prohlásil Filip stručně:

"Otče, sestra a já se dnes s vámi navždy rozloučíme."

"Cože, cože?" vyjekl baron. "A co tvá služba?"

"Nejsem už v žádné službě. Vždyť víte sám, že králův slib se naštěstí neuskutečnil."

"Naštěstí?... Proč říkáš naštěstí?"

"Víte to snad nejlíp sám, otče."

"To mi jen řekni, jak můžeš říkat štěstí tomu, že dnes nejsi plukovníkem nějakého krásného pluku. Tak se mi zdá, že ženeš svou filosofii nějak moc daleko."

"Moje filosofie znamená jen tolik, že dávám přednost chudobě před hanbou. Ale raději o tom nehovořme..."

"Jak si přeješ, když jsi takový hrdopýšek," zamračil se baron. "Co tvá slečna sestra? Ta už také zapomíná na své povinnosti!! To snad chce odejít od princezny?"

"Jsou povinnosti, otče, před nimiž je třeba dát přednost jiným povinnostem."

"A jsou určití hloupí lidé," zabručel baron, "kteří si libují v hádankách."

"V hádankách? Cožpak je to pro vás nějaká hádanka, otče?"

"No a snad ne?"

"Musím vám to tedy říci jasně, otče. Sestra musí utéci, chce-li předejít hanbě."

Baron se dal do smíchu.

"Mám já to ale děti! Syn se zříká naděje na pluk, protože se bojí hanby. Sestra nechce být dvorní dámou, aby se vyhnula hanbě. Můj ty Pane Bože! Nechme zatím slečnu dceru, ale pokud jde o tebe, Filipe, myslím, že se podobné věci řešily za starých časů kordem!"

"Šlechtic, který je hoden toho jména, otče, netasí kord dříve, dokud si není jist, že se bije za spravedlivou věc. Musí myslet především na to, aby neudělal nic, co by poskvrnilo jeho čest. Ale nechme toho, otče, vy tomu stejně nerozumíte. Naši hanbu zavinilo neštěstí, a nebylo v našich silách je zmoci. Tady kord nic nevyřeší."

"Nu dobrá, dobrá, promluvme si tedy o slečně dceři. Já trvám na svém, že muž nemá nikdy utíkat před ničím, nad čím může zvítězit, a také žena nemá odolávat, ať se děje co děje. K čemu by byla ctnost, pane filosofe, kdyby neměla odolávat neřestem."

Pan Taverney se znovu rozesmál.

"Slečna de Taverney má strach, viď... Neví, co by se mohlo stát, viď... Raději tedy uteče, než by..."

Filip přistoupil na krok k otci.

"Andrée nemusela mít z ničeho strach, otče. Andrée není tak slabá, aby nedovedla odolat. Andrée podlehla, protože na ni nastražili hanebnou past!"

"Past?"

"Nepřetvařujte se, otče, a své rozhořčení si ponechte pro ty, kdo se tak hanebně spikli, aby poskvrnili sestřinu čest!"

"Opravdu nechápu, Filipe..."

"Já vám to tedy řeknu... Nějaký ničema zavedl jiného ničemu do pokoje slečny de Taverney..."

Baron zbledl.

"Nějaký ničema," pokračoval Filip, "chtěl navždy zneuctít sestřino jméno, moje jméno, ale také vaše jméno, pane de Taverney. Mluvil jste před chvíli o krvi a o kordu. Nebylo by teď na vás, abyste sám tasil kord?"

"Filipe..."

"Nemějte strach, otče, nebudete se muset namáhat. Neobviňuji nikoho, neznám zločincovo jméno... Zločin byl zosnován potají, byl potají proveden a jeho následky budou odčiněny v tajnosti, tak tomu chci! Čest naší rodiny ochráním, tak jak tomu rozumím já!"

"A odkud to všechno víš," vykřikl baron._Už se vzpamatoval z prvního překvapení a naráz v něm svitla naděje. "Vždyť by se snad..."

"To neřeknu nikomu a neřekne to ani sestra, ať se v příštích měsících setká s kýmkoli."

"Ale Filipe," vykřikl stařec a oči mu zasvítily radostí, "pak snad není ještě všecko ztraceno, pak snad ještě štěstí a bohatství neustoupily od našeho domu. Ještě pořád můžeme zvítězit."

"Pane de Taverney," prohlásil Filip s opovržením, "jste opravdu takový, za jakého jsem vás pokládal. Zradil jste sám sebe, zradil jste sestru a zradil jste svého syna. Zříkáme se vás!"

"Nevděčníku!"

"Nechte už toho, pane, a nekřičte tak nahlas, abyste neurazil památku mé matky, která by bděla nad svou dcerou, kdyby byla naživu."

Baron sklopil oči a zahučel:

"Má dcera mě neopustí bez mého souhlasu."

"Sestru už nikdy neuvidíte, otče."

"Řekla to snad sama?"

"Posílá mě, abych vám to vyřídil."

Baron si otřel hřbetem ruky rty. Potom pokrčil rameny a řekl suše: "Dělejte si, co chcete! Mám já to děti. Syn je hlupák a dcera děvka."

Filip neodpověděl.

"Koneckonců," pokračoval Taverney, "já vás nepotřebuji. Běžte si kam chcete."

"Chci vám říci ještě dvě věci, pane."

"Prosím."

"Zaprvé toto: král vám dal perlový náhrdelník..."

"Dal ho vaší sestře, pane."

"Vám ho dal, pane... Ostatně na tom nezáleží... Má sestra takové dary nepřijímá, nebude nosit ty špinavé perly... Není to děvka, jako dámy u dvora. Prosí vás, abyste vrátil náhrdelník tomu, kdo vám jej daroval. Jestliže se ovšem bojíte urazit Jeho Veličenstvo, které udělalo tolik dobrého pro naši rodinu, nechte si ho pro sebe."

Filip podal pouzdro otci. Baron je otevřel, podíval se na perly a hodil pouzdro do skříně.

"Co máte ještě, pane?"

"Za druhé, pane, nejsme, jak víte, bohatí, protože jste utratil všechno jmění naší matky. Máme jen Taverney, které jsme zdědili po matce, a tento malý dům, kde teď bydlíte. Rozhodněte se pro jedno nebo pro druhé. Zůstanete-li tady, odebereme se do Taverney. Půjdete-li do Taverney vy, odstěhujeme se sem."

Baron zaskřípal zuby.

"Taverney je mi milejší."

"Ponecháme si tedy tento dům."

"Jak si přejete."

"Kdy odcestujete?"

"Dnes večer... Ne, ne, raději hned."

Filip se uklonil.

"V Taverney," hartusil baron, "budu mít ,od vás ode všech alespoň pokoj. Budu si tam žít královsky..."

Sebral pouzdro se skvosty ze skříně, vstrčil je do kapsy a zamířil ke dveřím. Na prahu se ještě otočil a ušklíbl se:

"Filipe, dovoluji ti, abys první filosofické dílo, které napíšeš, podepsal naším jménem. Andrée že radím, aby své první dílo pojmenovala Ludvík nebo Ludvička. Je to jméno, které přináší štěstí."

Rozesmál se a práskl dveřmi. Filip se za ním už ani neotočil.

35. Výčitky svědomí

Pan Rousseau opsal s úzkostlivou péčí, kterou se vždycky tak vyznačoval, několik stránek svých Snů samotáře a pustil se s chutí do prosté snídaně. Ačkoli mu pan Girardin nabídl, aby se odstěhoval do líbezných zahrad ermenonvilských 2, odmítl filosof tuto lákavou nabídku, protože se, jak říkal, nikdy nechtěl stát otrokem mocných, a bydlel pořád v maličkém domku v ulici Plátriére.

Tereza zatím poklidila celou malou domácnost, vzala košík a chystala se na nákup. Bylo devět hodin ráno. Jak měla ve zvyku, zeptala se Rousseaua, co by chtěl k obědu. Rousseau se protrhl ze snění, zvedl zvolna hlavu a podíval se na Terezu, jako by se byl právě probudil."

"Co chceš, je mi to jedno, jenom kup nějaké třešně a květiny."

"Uvidíme," odsekla Tereza, "jen jestli nejsou příliš drahé."

"Dobrá, dobrá," zahučel Rousseau.

"Já totiž nevím," bručela Tereza, "jestli to, co děláte, má vůbec nějakou cenu, ale každopádně si myslím, že vás neplatí ani o haléř líp než dříve."

"Máš pravdu, Terezo, platí mě stejně jako dřív, ale jsem unaven a práce mi nejde tak od ruky jako kdysi. Mimoto je mi kupec dlužen za půl svazku."

"Uvidíte, že ten člověk ještě udělá bankrot."

"Doufejme, že ne, je to poctivý člověk."

"Poctivý člověk, poctivý člověk. Tohle vy říkáte o každém."

"Ale ne, Terezo, neříkám, říkám jen to, co vím."

"Jenomže vy jaktěživ nic nevíte. Myslíte si, že víte, a zatím vás kdejaký chytrák vodí za nos."

"Nechme toho, Terezo."

"A to si ještě naporoučíte třešně a květiny."

"Proč by ne, má drahá hospodyňko," odvětil Rousseau s andělskou trpělivostí, "je mi pořád zle, že nemohu jít ani na procházku, a tak si snad mohu popřát alespoň z toho, co Bůh tak štědře rozsévá po polích."

Rousseau byl opravdu bledý a malátný, a jak listoval v knize, ruce se mu chvěly.

Tereza zavrtěla hlavou.

"Nu dobrá, dobrá, tak já už jdu, nebudu tam déle než hodinku, klíč dávám pod práh, kdybyste snad chtěl..."

"Ne, nepůjdu nikam," zamumlal Rousseau.

"Já vím, že nepůjdete, protože se sotva držíte na nohou. Říkám vám to jen proto, že by třeba někdo mohl přijít a

abyste měl čím otevřít. Bude-li někdo zvonit, víte, že to nejsem já."

Jakmile za sebou Tereza zavřela dveře, využil Rousseau chvíle samoty a natáhl se pohodlně na židli. Díval se na ptáky, kteří zobali na okně drobty, a vyhříval se v slunečních paprscích.

Pojednou zavrzaly dveře a vyrušily filosofa ze sladkého zadumání.

"Cože," zabručel, "to už je tady? Copak jsem usnul?"

Obrátil se zády ke dveřím. Měl za to, že je to Tereza, a proto se ani neotočil.

Chvíli bylo ticho. Potom se najednou ozvalo:

"Odpusťte, pane, že vyrušuji..."

Rousseau sebou trhl a prudce se obrátil.

"Gilbert," vykřikl.

"Ano, pane, jsem to opravdu já, Gilbert, a ještě jednou vás prosím za prominutí."

Byl to opravdu Gilbert, ale strašně vyhublý, s rozcuchanými vlasy, zmačkanými a uválenými šaty. Chlapcovy hubené údy se třásly, vypadal příšerně, až dostal Rousseau málem strach. Dravýma hladovýma očima těkal Gilbert kolem a snažil se vyloudit na rty plachý úsměv.

"Co tu chcete?" vyjel na něho Rousseau, který neměl rád nepořádek a považoval ho vždycky za známku špatných úmyslů.

"Pane," odpověděl Gilbert, "mám hlad."

"A jak jste se sem dostal? Vždyť byly dveře přece zavřeny."

"Věděl jsem, pane, že paní Tereza dává obyčejně klíč pod práh, a čekal jsem, až odejde. Vím, že mě nemá ráda a že by mě třeba nechtěla pustit dovnitř. Čekal jsem, až budete sám."

Rousseau se opřel o lenoch.

"Vyslechněte mě, pane Rousseaue," prosil Gilbert, "přísahám vám, že to nebude dlouho trvat. Ale já opravdu nevím, na koho jiného bych se měl obrátit."

"Poslouchám," zahučel Rousseau.

"Musím se vám svěřit, že jsem upadl do takové bídy, že už ani nevím, zda mám krást, mám-li se zabít nebo udělat ještě něco horšího... Celý týden, co jsem uprchl z Trianonu, se toulám po lesích a po polích, neměl jsem v ústech nic jiného než trochu ovoce a syrového obilí. Sotva se držím na nohou, padám slabostí a hladem. Nebojte se, pane Rousseaue, nepřišel jsem k vám krást... Na to si vás příliš vážím... Ale pokud jde o tu druhou věc, rozhodnutí může padnout jen u vás..."

"Cože?" vykřikl Rousseau.

"Neschází už nic, pane Rousseaue, abych si zoufal, a byl bych se dnes ráno vrhl do Seiny, kdyby mě nebyla napadla jedna myšlenka."

"Jaká?"

"Napsal jste ji vy, pane Rousseaue: sebevražda je krádež na lidském pokolení."

Rousseau se podíval na mladíka, jako by mu chtěl říci: To si snad myslíte, že když jsem psal tuto větu, že jsem myslel zrovna na vás?

"Ach, já vám rozumím," zamumlal Gilbert.

"Nemyslím," řekl Rousseau.

"Chtěl jste teď říci: Cožpak by smrt takového ubožáka, který není nikomu k ničemu, mohla pro lidstvo něco znamenat?"

"O to nejde," pokrčil rameny Rousseau, trochu zahanben, že ho mladík prohlédl. "Teď, jak jste řekl, máte hlad. Když víte, kde je klíč, víte jistě také, kde je chléb. Jděte si spíže, vezměte si chleba a běžte."

Gilbert se ani nepohnul.

"A jestli nechcete ten chleba, ale peníze, věřím, že nejste takový ničema, abyste chtěl trýznit starce v domě, kde se vám dostalo útulku. Spokojíte-li se s tímhle málem..."

Rousseau si prohledal kapsy a podal mladíkovi několik drobných.

Gilbert učinil odmítavý pohyb.

"Ach, pane Rousseaue," řekl téměř plačtivě, "tady nejde ani o chleba, ani o peníze. Nerozuměl jste mi, když jsem vám říkal, proč bych se chtěl a nemohu zabít. Kdybych se teď zabil, ublížil bych někomu, zůstanu-li naživu, mohu ještě někomu prospět. Vy, pane, který jste tolik přemýšlel o společenských zákonitostech, můžete mi říci, zda je na světě nějaké poutu, které váže k životu člověka, který se rozhodl zemřít?"

"Takových pout je mnoho," odpověděl Rousseau.

"Je takovým poutem," mumlal Gilbert, "je takovým poutem, je-li člověk otcem?"

"To jistě," koktal Rousseau. "Jistě. Proč mi kladete tuto otázku?"

"Pane," odpověděl Gilbert, "vaše slova budou pro mne ortelem. Zvažte proto dobře, co mi řeknete, prosím vás o to na kolenou. Jsem tak zoufalý, že bych se nejraději zabil. Ale... Ale mám dítě."

Rousseau div údivem nevyskočil ze židle.

"Ach neposmívejte se mi, pane," řekl pokorně Gilbert. "Kdybyste mohl nahlédnout do mého srdce, viděl byste, jak krvácí. Říkám vám to znovu, mám dítě."

Rousseau se na mladíka mlčky díval.

"Kdyby toho nebylo, byl bych v této chvíli už mrtev." pokračoval Gilbert. "Ale ve své bezradnosti jsem si řekl, že vás poprosím o radu, a proto jsem přišel."

"Ale proč zrovna já bych vám měl radit," podivil se Rousseau. "Ptal jste se mne snad na radu, když jste udělal chybu?"

"Pane, tu chybu..."

"Nu, co mi chcete říct?"

"Jsou lidé," váhal Gilbert, "kteří té chybě říkají zločin."

"Zločin! To je o důvod víc, abyste se s takovou věcí neobracel na mne. Jsem člověk jako vy, žádný zpovědník. Ostatně to, co mi říkáte, mě vůbec neudivuje. vždycky jsem předvídal, že to s vámi spatně dopadne. Máte nešťastnou povahu."

"Ne, ne, pane," zavrtěl Gilbert smutně hlavou. "Ne, pane Rousseaue, mýlíte se. Nejsem špatný, mám jenom v hlavě plno zvrácených myšlenek. Četl jsem mnoho knih, v nichž se tvrdilo, že všichni lidé jsou si rovni, že lidé jsou od přírody náchylní k dobrému a že všem lidským pudům má být ponecháván volný průchod. Ty knihy, pane, byly podepsány tak skvělými jmény, že obyčejnému venkovanu to snadno popletlo hlavu... Ty knihy mě přivedly na špatnou cestu."

"Ach, už vidím, kam míříte, pane Gilberte."

"Kam mířím?"

"Zajisté. Obviňujete mé učení. Cožpak nemáte svobodnou vůli?"

"Neobviňuji vás, pane, říkám vám jen, co jsem četl. Obviňuji svou hloupost a lehkověrnost. Věřil jsem tomu, co jsem četl, a to mě zničilo. Vy jste první příčinou mého neštěstí, vy jste původcem mého zločinu. Proto jsem přišel nejdřív k vám. Je ještě druhá příčina, k té snad ještě přijdu..."

"Co tedy vlastně ode mne chcete?"

"Nechci ani almužnu, ani přístřeší, ani chleba, ačkoli jsem opuštěn, skoro nahý a padám hlady. Prosím vás jen o mravní podporu, prosím vás, abyste mi řekl, zda opravdu věříte v své učení, prosím vás, abyste mi jedním slovem vrátil sílu, které jsem pozbyl nikoli slabostí těla, ale slabostí srdce a hlavy. Řekněte mi, pane Rousseaue, prosím vás, zda to, co cítím už přes týden, je čistě fyzická bolest vyvolaná hladem, anebo zda to jsou výčitky svědomí, které mě vrhají v zoufalství. Zplodil jsem dítě, pane, a spáchal jsem tak zločin. Povězte mi teď, zda si mám zoufale rvát vlasy a sypat si hlavu popelem, či zda smím zvolat to, co bylo řečeno o oné ženě z Písma: Udělal jsem jen to, co dělají ostatní lidé, je-li kdo lepší než já, ať po mně hodí kamenem. Jedním slovem, pane Rousseaue, vy, který jistě cítíte totéž co já, řekněte lni proboha: Je přirozené, aby otec opustil své dítě?"

Gilbert ještě ani nedořekl a Rousseau už zbledl víc než mladík sám, ztratil rozvahu a koktal zmateně:

"Jakým právem se mnou takto mluvíte?"

"Protože jsem četl, co jste o téhle věci napsal vy, pane Rousseaue, četl jsem to tady u vás, v komůrce, kde jste mi poskytl přístřeší. Vy jste přece napsal, že děti, které se narodily v bídě, patří státu, a stát má o ně pečovat. A taky proto, pane Rousseaue, se na vás všichni dívají jako na poctivého člověka, ačkoli jste opustil své děti, o které jste se měl starat."

"Nebožáku," vykřikl Rousseau, "tys četl mou knihu, a mluvíš se mnou takhle!"

"Co proti mně máte, pane Rousseau?"

"Jenom to, že máš špatnou hlavu a špatné srdce!"

"Pane Rousseaue!"

"Četl jsi špatně mou knihu, tak jako čteš špatně v lidech. Viděl jsi jen povrch mých knih, tak jako vidíš jen tváře lidí a nevidíš jim do duše. Myslíš si, že ze mě můžeš udělat spoluviníka svého zločinu, vyčítáš mi, co jsem napsal, a říkáš mi: Přiznáváte, že jste udělal tohle a tohle, mohu to tedy udělat také! Ale nevidíš, nebožáku, co jsi nemohl vyčíst v mých knihách, co jsi sám neuhodl - že jsem mohl zaměnit celý svůj život, který sis vzal za příklad, život plný chudoby a utrpení, za zlatý a pohodlný život, plný nádhery a rozkoše. Či snad mám menší talent než pan Voltaire? Nemohl jsem dokázat to co on? Nemohl jsem prodávat své spisy zrovna tak draho, jako on prodává své, nemohlo téci zlato proudem do mé pokladny, zatímco ho většinou nechávám svému knihkupci? Peníze dělají zase peníze, mohl jsem mít palác jako pan Voltaire, mohl jsem mít koně a kočár, krásné a mladé milenky a věř, že ani v téhle nádheře a přepychu by můj duch nezemdlel. Nebo si snad myslíš, že jsem už vyhaslý člověk, že už nemám vášně? Podívej se mi do očí, je mi šedesát let, ale mé oči pořád ještě září mládím a touhou. Četl jsi, dokonce jsi snad i opisoval mé knihy - nevzpomínáš si snad, že přes stáří a přes nešťastný osud zůstalo moje srdce vždycky mladé, snad aby mohlo více trpět?"

"To všechno vím, pane, žil jsem s vámi, viděl jsem vás zblízka a tohle všechno jsem pochopil."

"Pochopil! Jestli jsi opravdu pochopil - neříká ti můj život víc, než co říká jiným, neříká ti odříkání, které jsem podstoupil proti své povaze, že jsem chtěl odpykat..."

"Odpykat!" zamumlal Gilbert.

"Cožpak jsi nepochopil," pokračoval vášnivě filosof, "že k mému rozhodnutí mě zprvu dohnala nouze, později však že jsem pro to rozhodnutí a pro své stanovisko nalezl důvod v nezištnosti a v dobrovolném setrvání v chudobě? Cožpak jsi nepochopil, že pokorou a ponížením trestám svého vzpurného a pyšného ducha? Můj duch byl vinen, můj duch, který si liboval ve výstřednostech, zatímco jsem své srdce trestal ustavičnými výčitkami svědomí."

"Tohle je tedy vaše odpověď," vykřikl Gilbert. "Takhle tedy vy, filosofové, nabízíte lidstvu učení, které vás samotné uvádí v zoufalství, a pak nás ještě odsuzujete, když jsme se tím vaším učením řídili. Co mi sejde na vaší pokoře, necháváte-li si ji sám pro sebe, co mě sejde na vaší lítosti, zůstává-li v skrytu. Ach, běda, běda vám! A zločiny, které byly spáchány následkem vašeho učení, ať padnou na vaši hlavu."

"Na mou hlavu tedy svoláváš zlořečení i trest, ano trest - na ten přece nemůžeš zapomenout. Ale sám jsi zhřešil jako já, posuzuješ sebe tak přísně jako mě?"

"Ještě přísněji," odpověděl Gilbert. "Můj trest bude strašný. Teď, kdy už nevěřím v nic, ani ve vaše učení, nechám se zabít protivníkem, který mě pronásleduje. Sebevražda, do níž mě vehnala bída, sebevražda, kterou mi teď svědomí odpouští, není už krádeží na lidstvu a vy jste to napsal jen jako frázi, které sám nevěříte."

"Zadrž, nešťastníku," vykřikl Rousseau. "Cožpak sis už nezpůsobil dost zlého svou hloupou důvěřivostí? Musíš to zlo ještě rozmnožovat stejně pošetilým skepticismem? Cožpak jsi nemluvil o dítěti? Cožpak jsi mi neřekl, že jsi nebo budeš otcem?"

"Ano, budu otcem," zašeptal Gilbert.

"A to si neuvědomuješ," zašeptal Rousseau," že strhneš s sebou nikoli ve smrt, ale do hanby ubohé stvoření, zrozené k tomu, aby čistě a svobodně dýchalo vůni ctnosti, pro kterou je Bůh stvořil? Poslyš, co se dělo se mnou, a vezmi si z toho poučení: Když jsem opustil své děti, pochopil jsem, že lidská společnost mi vmete tuto výčitku ve tvář jako urážku a ponížení. Snažil jsem se tedy ospravedlnit svými duchovními výplody. Já, který jsem nedovedl vychovat jediné dítě, snažil jsem se deset let radit matkám, jak mají vychovávat své děti. Já, slabý a zkažený člověk, jsem uvažoval, jak to udělat, aby měla vlast hrdé a čestné občany. Pak jednoho dne kat jako mstitel lidské společnosti, vlasti a sirotků, když se nemohl zmocnit mě živého, zmocnil se mých knih a spálil je na hranici jako živoucí potupu země, jejíž vzduch ty knihy otravovaly. Uvažuj tedy sám, rozhodni se a suď mě. Měl jsem pravdu v tom, co jsem dělal? Mýlil jsem se v tom, co jsem psal? Ty neodpovídáš. Sám Bůh bude na rozpacích. Bůh, který drží v rukou neomylné váhy spravedlnosti a bezpráví. Ale já mám srdce, které dovede rozhodnout tu otázku, a toto srdce mi praví: Běda ti, zvrácený otče, který jsi opustil své děti! Běda ti, potkáš-li večer na křižovatce nevěstku s hanebným úsměvem, vždyť je to možná tvá dcera, kterou hlad dohnal k neřesti. Běda ti, spatříš-li na ulici, jak rozvášněný dav pronásleduje zloděje, vždyť je to možná tvůj opuštěný syn, kterého hlad dohnal k zločinu!"

Rousseau se takřka zhroutil na židli.

"A přece," pokračoval zlomeným hlasem, takřka jako by se modlil, "přece jsem nebyl tak vinen, jak by sis mohl myslet. Viděl jsem bezcitnou matku, z poloviny mou spoluvinicí, jak zapomíná na své děti, jako zapomínají zvířata, a řekl jsem si: jestliže Bůh dopouští, aby matka zapomněla na děti, pak je to něco přirozeného. A v tom jsem se mýlil a tobě dnes říkám to, co jsem dosud neřekl nikomu proto, abys neměl právo trvat na svém omylu i ty."

"Vy byste byl tedy nikdy neopustil své děti, kdybyste je měl z čeho živit?"

"Kdybych byl měl jen to nejnutnější, neopustil bych je, přísahám, nikdy!"

A Rousseau zvedl chvějící se pravici slavnostně k nebi.

"Stačí dvacet tisíc liber?" otázal se Gilbert, "aby mělo dítě z čeho žít?"

"Ano, to stačí," odpověděl Rousseau.

"Děkuji vám, pane, teď vím, co mám dělat."

"A v každém případě," podotkl ještě Rousseau, "může mladý člověk, jako jste vy, uživit své děti prací svých rukou. Ale vy jste mluvil o jakémsi zločinu. Prý vás hledají, prý vás pronásledují..."

"Ano, pane."

"Nuže, ukryjte se zde, komůrka v podkroví je pořád prázdná."

"Ach, jak jste laskavý, můj drahý učiteli! Neprosím vás opravdu o nic jiného než o přístřeší, na chléb si dovedu vydělat, víte přece, že nejsem lenoch."

"Dobrá, dobrá," kývl Rousseau hlavou a bázlivě se rozhlédl kolem sebe, "když to tedy teď máme za sebou, běžte nahoru do komůrky, ať vás tu paní Rousseauová nevidí. Do špýcharu teď nechodí, od té doby, co jste od nás odešel, nemáme tam nic. Slamník tam ještě je, zařiďte si to tam, jak se vám bude líbit."

"Děkuji vám z celé duše, pane. Jsem šťastnější, než si zasluhuji."

"Nechcete už nic?" zeptal se Rousseau, jako by byl rád, aby už byl Gilbert ze světnice."

"Ještě slovíčko, pane, dovolíte-li."

"Nu, jen mluvte, mluvte, mládenče."

"Tenkrát v Luciennes jste mi vyčítal, že jsem vás zradil. Nezradil jsem vás, pane, šel jsem tenkrát jen za hlasem svého srdce."

"O tom už nemluvme. To je všechno?"

"Jen bych ještě rad věděl, pane Rousseaue, jestli je možné se v Paříži doptat na adresu nějakého člověka, když nevíme, kde bydlí?"

"Jestliže je ten člověk dostatečně znám, pak jistě ano."

"Pán, kterého hledám, je velmi známý."

"Kdo to je?"

"Pan hrabě Josef Balsamo."

Rousseau sebou trhl. Nezapomněl dosud na schůzku v ulici Plátriére.

"Co mu chcete?" zeptal se Gilberta.

"To je ta druhá věc, o které jsem mluvil. Obvinil jsem vás, můj pane a mistře, že jste mravním původcem mého zločinu, protože jsem uvěřil, že se nedopouštím ničeho špatného, když poslouchám jen hlas přírody a přírodního zákona."

"A vysvětlil jsem vám to?" vykřikl Rousseau úzkostlivě,vědom si své odpovědnosti.

"Alespoň jste se o to pokusil."

"A co chcete hraběti Balsamovi?"

"Můj zločin má nejenom mravní, ale i bezprostřední, jaksi fyzickou příčinu."

"A tou příčinou je hrabě Balsamo?"

"Ano. Řídil jsem se špatnými vzory, chopil jsem se první příležitosti, a jak teď chápu, choval jsem se jako divé zvíře, a ne jako člověk. Příklad jste mi dal vy, příležitost mi poskytl hrabě Balsamo. Víte, kde bydlí?"

"V ulici Saint-Claude v Marais."

"Děkuji, zajdu tedy za ním."

"Dejte si.pozor, chlapče, je to velmi mocný a vlivný člověk."
"Nebojte se, pane Rousseaue, jít za ním musím a vy jste mě naučil sebevládě."
"Honem, honem," vykřikl Rousseau, "utíkejte nahoru. Slyšel jsem bouchnout dveře, to je určitě paní Rousseauová. Schovejte se v pokojíčku, dokud nepřijde sem ke mně. Potom budete moci odejít."
"Kde je klíč, prosím vás?"
"Na hřebíku v kuchyni jako obyčejně."
"Na shledanou, pane Rousseaue."
"Vezměte si ten chleba, připravím vám na noc nějakou práci."
"Děkuji."
Gilbert doslova vylétl po schodech, byl v komůrce dřív, než se Tereza vyhrabala do prvního poschodí. Nezdržel se však dlouho. Sotva za sebou Tereza zavřela dveře Jean-Jacquesova pokoje, seběhl kvapně se schodů. V hlavě mu vířila spousta nadějných i záštiplných myšlenek. Do ulice Saint-Claude přibyl v duševním rozpoložení, které je opravdu těžko popsat.
Vklouzl do dvora právě ve chvíli, kdy hrabě Foenix doprovázel k bráně prince z Rohanů. Zatímco se oba muži loučili, vetřel se ubohý, potrhaný chlapec, plaše se rozhlížeje na všechny strany, do chodby. Kočár čekal na prince v aleji. Balsamo doprovázel povoz zadumaným pohledem, a jakmile vůz zmizel, zamířil ke schodišti.
Na schodech uviděl jakéhosi žebráka.
Nepromluvil, jen se na něho tázavě podíval.
"Prosím vás, abyste mi věnoval čtvrthodinku rozmluvy," požádal mladík v cárech.
"Kdo jste, příteli?" zeptal se Balsamo mírným hlasem.
"Vy už mě nepoznáváte?" otázal se Gilbert.
"Ne, ale na tom nesejde, pojďte dál," odpověděl Balsamo, nikterak se neohlížeje na potrhaný oděv a podivné vzezření prosebníka. Zavedl Gilberta do prvního pokoje, ukázal mu mlčky na židli a zeptal se:
"Řekl jste, že bych vás měl znát."
"Ano, pane hrabě."
"Opravdu, zdá se mi, že jsem vás už někde viděl."
"V Taverney, pane, když jste tam přibyl na návštěvu v předvečer toho dne, než tudy projížděla korunní princezna."
"Co jste dělal v Taverney?"
"Bydlel jsem tam."
"Jako sluha?"
"Ne, jako člověk, kterému tam poskytli útulek."
"A z Taverney jste odešel..."
"Ano, pane, před třemi lety."
"Kam?"
"Do Paříže, studoval jsem tu zprvu u pana Rousseaua, potom jsem se dostal na doporučení pana de Jussieu jako zahradnický pomocník do královského parku v Trianonu."
"To jsou samá dobrá jména. Co byste rád ode mne, příteli?"
Gilbert se podíval Balsamovi do očí.
"Vzpomínáte si, jak jste přišel do Trianonu, v pátek tomu bude šest neděl, tu noc, co se strhla velká bouře?"
Balsamo se zamračil.
"Pamatuji se. Vy jste mě tam viděl?"
"Ano, viděl jsem vás tam."
"Přišel jste mě snad vydírat?" otázal se Balsamo hrozivě.
"Ne, pane, mám větší zájem, aby celá ta věc zůstala tajemstvím, než vy sám."
"Vy jste snad Gilbert?"
"Ano, pane hrabě."
Balsamo upřel hluboký, pronikavý pohled na mladíka. Prohlížel si tak pozorně každého, s kým se setkal, teď však byl překvapen mladíkovým jistým a vážným chováním.
"Myslím, že vím, co tu chcete," řekl konečně Balsamo. "Víte, že slečna de Taverney vás obvinila ze strašného zločinu, když jsem ji pomocí své vědy donutil promluvit. Přicházíte mi to vyčítat, viďte. Chcete mi vyčítat, že jsem odhalil tajemství, které by jinak zůstalo skryto jako v hrobě?"
Gilbert mlčky zavrtěl hlavou.
"Také byste mi křivdil," pokračoval Balsamo. "Byl jsem donucen odhalit pravdu, protože jsem byl sám obviněn ze skutku, kterého jste se dopustil vy. Nejednal jsem jako nepřítel, musel jsem se sám bránit. Ale i kdyby tomu nebylo tak, jak říkám, neměl byste právo mi něco vyčítat, protože jste spáchal opravdu hanebný zločin."
Gilbert sklopil zrak a neodpověděl.
"Sestra vás bude pronásledovat, bratr vás zabije, budete-li se takhle v Paříži procházet po ulici."
"Na tom nezáleží, pane."
"Vám na tom nezáleží?"
"Ani dost málo. Miloval jsem slečnu Andréu, miloval jsem ji tak, jak ji nikdy nebude milovat nikdo na světě. Ona mnou však pohrdla, pohrdla mnou, ačkoliv bych byl za ni dal život, ačkoliv jsem ji dvakrát držel v náručí, aniž jsem se odvážil políbit lem jejího šatu."
"Ach ne, ne, ten úskok se nezrodil v mé hlavě. Někdo jiný mi poskytl příležitost, a tak jsem spáchal ten zločin."
"Kdo jiný?"

"Vy."

Balsamo se vztyčil, jako by ho uštkl had.

"Já?" vykřikl prudce.

"Ano vy, pane hrabě. Uspal jste slečnu Andréu. Potom jste uprchl. Čím víc jste se vzdaloval, tím víc slábly její údy, až se konečně zhroutila k zemi. Vzal jsem ji do náruče a donesl jsem ji do jejího pokoje. Cítil jsem její tělo na svém těle. Takový okamžik by byl probudil i kus ledu!... Já jsem ji miloval, podlehl jsem své lásce. Jsem opravdu takový zločinec, jakého ze mě všichni dělají? Ptám se na to vás, vás, který jste příčinou mého neštěstí."

Balsamo vrhl na Gilberta smutný a soucitný pohled.

"Máš pravdu, chlapče. Já jsem původce tvého zločinu, já jsem zavinil neštěstí té dívky."

"A místo abyste se to snažil odčinit, vy, tak mocný a vlídný člověk, ještě jste zvětšil neštěstí oné dívky a viníka jste zasvětil smrti."

"Máš pravdu, chlapče. Od nějaké doby jsem jakoby proklet a všechny myšlenky, které se mi zrodí v hlavě, všechno, co podniknu, se vždycky obrátí k zlému. Ale tomu bys ty nerozuměl. Trpím-li a soužím-li se já, není to ještě důvod, aby trpěli jiní. Co na mně chceš?"

"Chtěl bych, abyste mi pomohl všecko napravit, pane hrabě, zločin i neštěstí."

"Tu dívku máš tedy rad?"

"Ach mám, mám."

"Jsou různé druhy lásky. Jak ji miluješ ty?"

"Než byla má, miloval jsem ji šíleně. Teď ji miluji zuřivě. Zemřel bych bolestí, kdyby mě přijala s hněvem. Zemřel bych radostí, kdyby mi dovolila, abych zlíbal její nohy."

"Je to šlechtična, ale je chudá," zamyslel se Balsamo.

"Ano, pane hrabě."

"Její bratr má srdce, a jak se zdá, nedá mnoho na pošetilé šlechtické výsady. Co by se asi stalo, kdybys požádal bratra o sestřinu ruku?"

"Zabil by mě," odpověděl pokojně Gilbert. "Protože se však nebojím zemřít, spíše si smrt přeji, udělám, co mi poradíte."

Balsamo chvíli přemýšlel.

"Jsi chytrý člověk a člověk by dokonce řekl, že máš srdce, i když ses zachoval tak ničemně. Víš co, nechoď za mladým Taverneyem, jdi za jeho otcem, baronem Taverneyem, a řekni mu, dej dobrý pozor, řekni mu, že v den, kdy ti dovolí, aby ses oženil s jeho dcerou,. Přineseš slečně Andrée pěkné věno."

"To nemohu slíbit, pane hrabe, jsem přece úplný chudák."

"Řekni mu, že to věno bude dělat sto tisíc tolarů. Dám ti je já, abych částečně napravil zločin i neštěstí, jak jsi před chvíli řekl, a abych odčinil svou spoluvinu."

"Baron mi nebude věřit, ví, že nic nemám."

"Nebude-li ti věřit, ukážeš mu tyhle bankovky. Jakmile je uvidí, bude ti věřit."

Balsamo otevřel zásuvku a odpočítal třicet bankovek po deseti tisících librách. Podal je Gilbertovi.

"Tohle jsou peníze?" odpověděl mladý muž.

"Jen čti."

Gilbert dychtivě přelétl pohledem svazek bankovek, který držel v ruce. Radostně mu zasvítily oči.

"Nemohu věřit, že by byl někdo tak šlechetný," zvolal vroucně.

"Musíš se vždycky pořádně rozhlédnout," usmál se Balsamo, "komu máš věřit a komu ne. Vezmi si těchhle sto tisíc zlaťáků a běž za panem baronem."

"Pane hrabě," zvolal Gilbert, "baron mi nikdy neuvěří, že mi někdo daroval tak obrovskou částku, neuvěří mi, že jsem ty peníze někde neukradl."

Balsamo vzal pero a napsal tyto řádky:

Daruji jakožto věno Gilbertovi sto tisíc tolarů v den, kdy podepíše svatební smlouvu se slečnou Andréou de Taverney. Peníze mu odevzdávám předem, doufaje, že jednání povede ke šťastnému konci.

Josef Balsamo

"Vezmi si ten papír, běž a už nepochybuj."

Gilbert držel listinu v chvějících se rukou. "Pane," řekl vroucně, "jsem tak šťasten, že vás budu do smrti uctívat jako samého Boha."

"Je jen jeden Bůh," odpověděl Balsamo vážně, "toho máme uctívat a tomu se máme klanět. Běž, příteli."

"Směl bych vás ještě o něco poprosit, pane?"

"Oč by to mělo být?"

"Darujte mi, prosím, padesát liber."

"Ty na mne chceš padesát liber, když máš v rukou tři sta tisíc liber?"

"Těch tři sta tisíc liber nepatří mně," odpověděl Gilbert, "budou patřit slečně Andrée v den, kdy bude souhlasit s naším sňatkem."

"A nač potřebuješ těch padesát liber?"

"Chci si koupit slušný oblek, abych se před panem baronem neobjevil jako hadrář."

"Tady máš, příteli," usmál se Balsamo.

Dal Gilbertovi padesát liber, rozloučil se s ním a smutně se vrátil do svých komnat.

36. Gilbertovy plány

Když se octl Gilbert na ulici, ochladla jeho horečná fantazie, jež ho při posledních slovech hraběte hnala nejen za

hranice pravděpodobného, ale i možného. V ulici Pastourel se posadil na patník, rozhlédl se, zda ho nikdo nepozoruje, a vytáhl z kapsy bankovky, které držel v dlaních tak křečovitě, že je všechny pomačkal.

Napadla ho hrozná myšlenka, tak hrozná, že mu až vystoupil pot na čele.

"Musím si uvážit," přemýšlel, obraceje bankovky v rukou, "zda mě hrabě neoklamal, zda mi nenastražil léčku, zda mne pod záminkou ohromného štěstí nechce vlastně poslat na jistou smrt. Ovce se také láká na jatka hrstí čerstvé trávy. V oběhu je teď množství falešných peněz, kterými šviháci ode dvora klamou děvčata z divadla. Musím se přesvědčit, zda mě hrabě neměl za blázna."

Vytáhl ze svazečku jednu desetitisícovou.bankovku vešel k nejbližšímu kupci, který měl zrovna v krámu prázdno, a ptal se na adresu bankéře, u něhož prý má na pánův rozkaz vyměnit bankovku za zlato.

Obchodník si bankovku pozorně prohlédl, dlouho ji uctivě obracel v rukou, neboť peníz, na který zněla, byl na jeho chudý krámek příliš vysoký, potom poslal Gilberta k bankéři v ulici Sainte-Avoie.

Bankovka tedy byla pravá.

Gilbert rozradostněn popustil hned křídla fantazii.

Všechny bankovky pečlivě zabalil do kapesníku. Potom si koupil v ulici Sainte-Avoie u vetešníka za pětadvacet liber, tedy za jeden z obou louisdorů, které mu Balsamo daroval, krásný kaštanový oblek a pár poněkud obnošených černých hedvábných punčoch a střevíce s lesklými přezkami. Koupil si také dost jemnou plstěnou košili a zálibně se na sebe zadíval do zrcadla.

Svůj starý oděv vyměnil u vetešníka za pěkný šátek a z vetešníkova krámku ihned pospíchal k holiči, který za čtvrt hodiny udělal z Balsamova chráněnce nejenom elegantního, ale i dost hezkého člověka.

Když to měl všecko za sebou, koupil si Gilbert poblíž náměstí Ludvíka XV. za dva sous chleba a s chutí se do něho pustil cestou do Versailles. U fontány de la Conférence se zastavil a napil se vody. Pak se pustil dále, odmítaje četné nabídky vozků, kteří nemohli pochopit, proč tak čistě oděný mladý pán šetří patnáct sous a zbytečně topí v blátě krásné vyleštěné střevíce.

Co by byli asi řekli, kdyby tušili, že ten lakomý mladík má v kapse sto tisíc tolarů!

Gilbert však měl důvod, aby šel pěšky. Především se pevně rozhodl, že nepřekročí zbytečně svá vydání ani o sous. Mimoto potřeboval být sám, aby si mohl všechno rozmyslet a důkladně se připravit na rozmluvu s baronem a s Andréou.

Bůh sám ví, jaké báječné myšlenky se rodily v hlavě mladíka za té půl třetí hodiny, co byl na cestě. Urazil za tu dobu víc než čtyři míle, aniž to vůbec zpozoroval a aniž se hyf jen drobátko unavil. Nakonec měl všechny plány pohromadě a byl už úplně rozhodnut, jak se bude chovat a jaký bude jeho postup.

U otce Taverneye vystoupí se vznešenou řečí. Až bude mít jeho souhlas v kapse, překvapí slečnu Andréu tak výmluvným vyznáním, že mu nejenom odpustí, ale že dokonce i pocítí úctu a obdiv k tak výmluvnému a ušlechtilému mládenci.

Čím dále ovšem přemýšlel, tím víc v něm nabývaly vrchu naděje nad bázní a Gilbertovi připadalo zhola nemožné, aby dívka v takovém postavení, v jakém byla Andrée, nepřijala zadostiučinění nabízené nehynoucí láskou, zvláště když je ta láska provázena třemi sty tisíci tolarů.

Když si stavěl tyhle vzdušné zámky, choval se Gilbert naivně a počestně jako malé dítě. Zapomínal na všechno zlo, které způsobil, což by snad ukazovalo, že měl snad přece jen šlechetnější srdce, než jsme se byli ochotni domnívat.

V Trianonu se tedy octl, když už měl všecko dokonale promyšleno. Byl připraven na všecko. Výbuchu Filipova vzteku hodlal čelit důstojným vystoupením. Andréino pohrdání podlehne nekonečné lásce. Baronovy urážky uchlácholí penězi.

Třebaže Gilbert rodem a postavením nepatřil ke společnosti, ve které žil, podvědomě vytušil, že tři sta tisíc liber v kapse je mocná zbraň. Ze všeho nejvíc se ovšem obával, zda snese pohled na Andréino utrpení. Ale i přes tuto myšlenku se přenesl v naději na příští triumf a blaho. V zahradách a v parku se ne bez určité pýchy rozhlížel po dělnících, kteří ještě včera byli jeho druhy a zítra možná budou jeho podřízenými.

Sotva potkal prvního sluhu, zeptal se na barona de Taverney.

"Pan baron není vůbec v Trianonu," odpověděl sloužící.

Gilbert chvíli váhal.

"A pan Filip?"

"Pan Filip odjel se slečnou Andréou."

"Odjel," polekal se Gilbert.

"Nu, odjel."

"A slečna Andrée odjela s ním?"

"Před pěti dny."

"Do Paříže?"

Sluha pokrčil rameny.

"Jak to, že o tom nic nevíte," rozhorlil se Gilbert. "Slečna Andrée odjela a nikdo neví kam? Jistě neodjela bez příčiny."

"Člověče, co jste to za hlupáka," odpověděl pohrdavě sluha, na nějž Gilbertův kaštanový oblek zřejmě neudělal pražádný dojem. "To se rozumí, že neodjela bez důvodu."

"A proč tedy ‚odjela?"

"Musela změnit vzduch."

"Změnit vzduch?" opakoval Gilbert hloupě.

"No, asi jí trianonský vzduch nesvědčí a lékař jí doporučil, aby odjela z Trianonu."

Nemělo smysl vyptávat se ještě dál. Bylo jasné, že sluha pověděl všecko, co věděl.

A přesto Gilbert nemohl věřit svému sluchu. Užasle spěchal k Andréinu bytu, ale našel zavřené dveře. Poházené kusy rozbitého skla, kousky sena na vycpávku a drť ze slamníku svědčily, že se odtud nedávno někdo odstěhoval.

Gilbert se vrátil do své staré světničky, našel ji tak, jak ji zanechal.

Andréino okno bylo otevřeno, aby byt vyvětral. Bylo vidět až do předsíně. Byt byl úplně prázdný.

Gilberta zchvátila prudká bolest. Tloukl hlavou do zdi, lomil rukama a jako zvíře se svíjel na podlaze. Potom jako šílenec se vrhl po schodech, běžel do lesa, klesl do vřesoviště a jal se proklínat svůj nešťastný život.

Je konec, konec, mumlal si pro sebe. Bůh nechce, abych se s ní ještě shledal. Bůh chce, abych zemřel zoufalstvím, láskou a hořem. Takhle mám tedy odčinit svůj zločin, takhle má být pomstěna ta, kterou jsem zhanobil... Kde asi je... V Taverney!... Půjdu tam, půjdu třeba až na konec světa, půjdu za ní třeba do oblak. Půjdu za ní, ať se poděla kamkoliv, i kdybych měl v půli cesty klesnout hladem a únavou.

Hrozný výbuch žalu Gilberta nejenom vyčerpal, ale i uklidnil, takže se mladík nakonec zvedl, rozhlédl se nepřítomným pohledem kolem sebe a zvolna se pustil do Paříže. Tentokrát potřeboval plných pět hodin, než se tam dostal.

"Baron," říkala mu poslední špetka rozumu, "baron snad z Paříže neodjel a já se s ním budu moci setkat. Slečna Andrée uprchla. V Trianonu nemohla zůstat, to lze chápat. Ale její otec bude jistě vědět, kam se utekla. Snad se od něho dovím, kde je, snad zavolá dceru zpátky, podaří-li se mi ho nachytat na jeho lakotu."

Posílen tímto nápadem, vrátil se Gilbert do Paříže k sedmé hodině večer, ve chvíli, kdy svěží vánek láká chodce do Elysejských polí, kdy na Paříž padá soumrak a jedno za druhým se rozsvěcují ona vábivá světla, která dokáží, že den v Paříži trvá čtyřiadvacet hodin.

Veden svým pevným rozhodnutím spěchal Gilbert přímo ke dveřím malého domu v ulici Coq-Héron a bez váhání na ně zabušil.

Ticho mu bylo odpovědí.

Zabušil znovu a hlasitěji, zabušil desetkrát, ale opět bez úspěchu.

Rozplynula se poslední naděje, na níž spoléhal. Stál chvíli jako bez ducha. Potom malátně zabočil za roh, stiskl pero u dveří Rousseauova domu a vystoupil po schodech. V šátku, kde měl třicet bankovek, měl klíč od špýcharu. Bez sebe zklamáním a bolestí vrhl se na lůžko.

Byl krásný večer. Na azurovém nebi pluly bílé beránky, z lip a kaštanů se linula opojná vůně, o skla v okénku tiše bili křídly netopýři. Ten líbezný klid vracel Gilberta k životu a mladík přistoupil k vikýři. Dole pod stromy se rýsoval bílý zahradní pavilón, kde kdysi znovu nalezl Andréu, když už si myslel, že je pro něho navždy ztracena. Mladíkovo srdce krvácelo a Gilbert takřka bez ducha a se zamženýma očima klesl na kraj vikýře.

37. Gilbert pozná, že je snadnější spáchat zločin, než přemoci předsudek

Čím víc se otupoval žal, jenž se Gilberta zmocnil, tím bystřejší a jasnější byly jeho myšlenky.

Šero zhoustlo už tak, že takřka nic nerozeznával.Pojala ho nepřekonatelná touha spatřit stromy a dům, který tma čím dál tím víc zahalovala, vytvářejíc z celého okolí jedinou temnou masu, nad níž sotva rozeznatelná obloha visela jako nad propastí.

Mladík si vzpomněl, že kdysi za krásnějších časů, když si umínil spatřit Andréu a promluvit si s ní po oné osudné noci 31. května, přešplhal ještě nemocen a s nasazením vlastního života po žlabu do prvního patra a konečně se octl ve vytoužené zahradě.

Tenkrát bylo nanejvýš nebezpečno vniknout do domu, kde bydlil baron a kde Andréu tak dobře hlídali, a přece - jak sladké to bylo nebezpečí a jak vesele se rozbušilo jinochovi srdce, když zase poprvé zaslechl dívčin hlas.

"Kéž by se vrátily ony chvíle, kéž bych mohl znovu na kolenou hledat v písku pod stromy stopy, jež tam zanechaly kroky mé milenky!"

Toto slovo, to hrozné slovo, kdyby je byl někdo slyšel, vyslovil teď Gilbert hlasitě a působilo mu jásavou radost, že je může takhle vyslovovat.

Mladík se zamyslel a upřel zrak v ona místa, kde tušil zahradní pavilón. Po chvíli si pomyslil:

Nic nenasvědčuje, že by v pavilónu někdo bydlel, je tam všude tma, neozve se ani hlásek, dveře jsou zavřeny. Pojďme!

Gilbert měl nejednu přednost. Vždycky rychle provedl, co si umínil. Otevřel dveře komůrky a jako duch se smýkl kolem Rousseauových dveří. Když se octl v prvém patře, slezl odhodlaně do zahrady, nic nedbaje na nebezpečí, že z nových kalhot, které si dnes koupil, v několika okamžicích udělá staré cáry. Brzy mu pod nohama zaskřípal písek a Gilbert rozeznal malá dvířka, jimiž kdysi Nicole vpustila pana Beausira. Konečně se octl u schodiště a vtiskl dlouhé políbení na kovovou zástrčku okenice, protože si myslel, že se jí jistě dotkla Andréina ruka. Gilbertův zločin změnil mladíkovu lásku v jakýsi druh zbožňování.

Pojednou se ozval zvnitřku domku tichý šelest, jako by kdosi lehce kráčel po podlaze. Gilbert sebou trhl a odskočil od okna.

Hlavu měl tak prázdnou a současně tak přestrašenou událostmi a utrpením posledních dní, že světlo pronikající okenicí a dveřmi pokládal v tu chvíli ve své pověrčivosti za bledou zář nějakého strašidla. Celý bez sebe strachem a vzrušením domníval se, že jeho duše přivolala nějakým tajemným způsobem jinou duši, že je to vidění, jaké se přihází bláznům anebo lidem neobyčejně rozrušeným.

A přece se kroky i světlo blížily stále víc a více. Gilbert viděl a slyšel, aniž mohl věřit zraku a sluchu. V okamžiku, kdy se přece jen odvážil k okenici, aby se podíval dovnitř, okenice se náhle otevřela, srazila Gilberta ke zdi, mladík pronikavě vykřikl a klesl na kolena.

Nebyla to však rána, kterou dostal, co ho tak vyděsilo, jako spíše to, co uzřel. V domě, který pokládal za opuštěný, na jehož dveře klepal, aniž mu kdo otevřel, uviděl pojednou Andréu.

Dívka - byla to totiž opravdu ona a žádné zjevení - vykřikla jako Gilbert. Přece jen se však tolik nevyděsila,

nepochybně na někoho čekala.

"Co se to tu děje?" otázala se vzrušeně. "Kdo jste? Co si přejete?"

"Ach odpusťte, odpusťte, slečno," mumlal Gilbert, skláněje pokorně obličej k zemi.

"Gilberte, Gilberte, to jste vy," vykřikla Andrée překvapeně, v tom zvolání však nebyl ani hněv, ani strach. "Kde jste se tu vzal? Co tu chcete, Gilberte?"

Dívčin mírný tón se jímavě dotkl mladíkova srdce.

"Ach," zašeptal, "nevyhánějte mne, slečno, buďte milosrdná, tolik jsem trpěl."

Andrée se zadívala na Gilberta s úsměvem, jako by nechápala, proč je tu najednou tolik pokory.

"Především vstaňte a vysvětlete mi, jak jste se sem dostal."

"Ach, slečno," prosil Gilbert, "nevstanu dřív, dokud mi neodpustíte."

"Cožpak jste mi něco udělal, co bych vám měla odpouštět? Vysvětlete mi to, prosím vás. To provinění," pokračovala s melancholickým úsměvem, "jistě nebude tak veliké a snadno dosáhnete odpuštění. To Filip vám dal klíč?"

"Klíč?"

"Ovšem, domluvili jsme si, že nemám nikomu otevírat, dokud bude pryč, a protože jste se sem dostal, mohl vám dát klíč jen on, jestli jste snad nepřelezl přes zeď."

"Váš bratr, pan Filip?..." koktal Gilbert. "Ne, ne, nedal mi klíč. Také vůbec nejde o vašeho bratra, slečno. Vy jste tedy neodjela? Neopustila jste Francii? Ach, jaké štěstí, jaké nečekané štěstí."

Andrée se k němu sklonila, její údiv se poznenáhlu měnil v bázeň:

"Mluvíte jako blázen, pane Gilberte," řekla suše, "a potrháte mi šaty, nepřestanete-li s tímhle divadlem."

Gilbert se zvedl.

"Já vím, že se zlobíte, ale vždyť jsem si to také zasloužil. Vím, že jsem se tu neměl takhle objevit. Ale nevěděl jsem, že tady bydlíte. Myslel jsem, že je tu pusto a prázdno. Nehledal jsem tu nic jiného než vzpomínku na vás. A jenom čirá náhoda - opravdu nevím, co mluvím - jenom čirá náhoda - odpusťte mi to... Chtěl jsem se napřed obrátit na vašeho pana otce... Ale ani on tady není."

Andrée pokrčila rameny:

"Na otce? Proč na otce?"

Gilbert si tu odpověď špatně vyložil.

"Protože z vás mám strach," koktal, "ale jistě by bylo nejlepší, kdybychom se napřed domluvili vy a já. Je to nejlepší prostředek, jak by se mohlo všechno napravit."

"Napravit? Co by se mělo napravit? Vůbec vám nerozumím."

Gilbert zvedl k dívce oči plné pokory a lásky.

"Ach, nezlobte se, neodhánějte mne! Vím, že je to ode mne velká smělost, vždyť nejsem proti vám nic. Je to velká smělost, že zvedám oči tak vysoko. Ale neštěstí už se stalo."

Andrée svraštila brvy.

"Zločin, chcete-li," jektal Gilbert, "ano zločin, byl to opravdu velký zločin. Ale ten zločin má na svědomí osud, slečno, nikoliv mé srdce..."

"Vaše srdce! Zločin! Osud!... Co to jsou za nesmysly!... Vy jste se zbláznil, pane Gilberte, a já z vás mám opravdu strach."

"Není přece možná," koktal nešťastný mladík, "aby má oddanost, aby můj žal, aby mé skloněné čelo, sepjaté ruce, aby vám to všechno vnukalo něco jiného než soucit, slečno!... Co vám říkám, je slavná přísaha, svatý závazek, který na sebe beru před Bohem i před lidmi. Celý svůj život zasvětím pokání, abych odčinil jediný neblahý okamžik. Udělám všechno, aby vaše budoucí štěstí vyvážilo všecka minulá utrpení, slečno..."

Gilbert zaváhal.

"Vezměte si mě, slečno, staňte se mou ženou, dopřejte mi odčinit můj bezbožný čin..."

Andrée ucouvla.

"Ne, ne," jektal Gilbert, "nezbláznil jsem se, neprchejte přede mnou, dopřejte mi, abych vám zlíbal ruce. Pro milosrdenství Boží, pro všechno na světě - staňte se mou ženou!"

"Vaší ženou?" vykřikla Andrée, které v tu chvíli připadalo, jako by se byla sama zbláznila.

"Ach," vzlykal Gilbert, "řekněte, že mi odpouštíte onu hroznou noc. Řekněte, že můj zločinný skutek vás zděsil, řekněte, ze ve vás vzbudil hrůzu, čeho jsem se dopustil, ale řekněte také, že mně odpouštíte pro mou neskonalou lítost, že má tak dlouho tajná láska ospravedlňuje můj zločin."

"Bídáku," zvolala Andrée divoce. "Tos tedy byl ty? Ach Bože, Bože!"

Zalomila rukama a chytila se za hlavu.

Gilbert ucouvl němý a jako by zkameněl před touto krásnou, bledou Medusinou hlavou, v níž se zračil děs i údiv.

"Můj Bože, co mě to stihlo," vykřikla dívka, jejíž vzrušení rostlo vteřinu za vteřinou. "Což muselo být mé jméno dvojnásob zhanobeno? Zhanobeno zločinem i osobou zločincovou? Odpověz, bídáku, odpověz, zbabělče, tos tedy byl ty!"

"Ona to nevěděla," vykřikl Gilbert zničen.

"Pomoc, pomoc," volala Andrée utíkajíc do pokoje. "Filipe, kde jsi, Filipe!"

Gilbert vběhl v zoufalství za ní, bloudě očima kolem sebe, buď aby důstojně přijal ránu, kterou co chvíli očekával, buď aby někde uviděl zbraň, kterou by se mohl bránit.

Ale nikdo nepřiběhl, Andrée byla v bytě sama.

"Sama! Ach sama!" vykřikla dívka v bezmocném zděšení. "Pryč odtud, bídáku! Nepokoušej hněv Boží!"

Gilbert mírně zavrtěl hlavou.

"Nejstrašnější je pro mne váš hněv, slečno. Neodhánějte mě, na kolenou vás prosím." A sepjal pokorně ruce.

"Vrahu, vrahu, vrahu!" křičela dívka ze všech sil.

"Vy mě tedy vůbec nechcete slyšet," zvolal zoufale Gilbert. "Vyslechněte mě napřed, a pak mě třeba dejte zabít."

"Tebe poslouchat! Tebe poslouchat! Ještě takovou trýzeň! Co chceš... Řekni to rychle!"

"To, co jsem vám už řekl: spáchal jsem zločin, ale ten zločin mi musí odpustit každý, kdo čte v mém srdci. A já chci ten zločin napravit..."

"Takhle si to tedy představujete, tohle je smysl vašich slov, jež mi vehnala hrůzu ještě dřív, než jsem je pochopila! Vás si vzít!... Myslím, že jsem dobře rozuměla?..."

"Slečno," koktal Gilbert.

"Vás si vzít!" zvolala dívka s rostoucím rozhorlením. "Ne, ne, není to hněv, co k vám cítím, je to pohrdání, je to zášť. Jak to, že se nepropadnete do země, jak můžete vůbec obstát před mýma očima?"

Gilbert zbledl a slzy mu vstoupily do očí.

"Slečno," řekl chvějícím se hlasem, "nejsem tak nízký a nicotný člověk, abych vám nemohl vrátit ztracenou čest."

Andrée se hrdě vzpřímila:

"Jde-li o ztracenou čest, pane, není to moje, ale vaše čest. Byla jsem zneuctěna, ale čest jsem neztratila. Má čest je nedotčena. Ztratila bych ji teprve, kdybych se za vás provdala."

"Nemyslel jsem," odpověděl Gilbert chladně a rozhodně, "že ženě, která se má stát matkou, může být něco dražšího než budoucnost jejího dítěte."

"O to se nemusíte starat, pane," odpověděla Andrée a z očí jí sršel hněv.

"Naopak, budu se o to starat," odpověděl Gilbert, probíraje se pomalu z pokoření, kterého se mu dostalo. "Musím se o to starat, protože moje dítě nesmí zemřít hlady, a jak se to často stává v šlechtických rodinách, jejichž dcery rozuměly pojmu čest prazvláštním způsobem. Lidé si jsou navzájem rovni. Tuto zásadu vyhlásili muži, kteří vysoko vynikají nad ostatní. Chápu, že mne nemilujete, poněvadž nemůžete nahlédnout do mého srdce. Chápu, že mnou pohrdáte, protože nemůžete nahlédnout do mé duše. Ale nechápu, že byste mi mohla odepřít právo, abych se staral o své dítě. Když jsem vás požádal o ruku, nesnažil jsem se splnit své tužby, ukojit svou vášeň, uspokojit svou ctižádost. Plnil jsem tak svou povinnost, chtěl jsem se stát vaším otrokem, nabízel jsem vám celý svůj život. Můj Bože, vždyť byste nikdy nemusela nést mé jméno, kdyby se vám to protivilo, mohl bych pro vás pořád být jen zahradníkem Gilbertem. Ale své dítě nemáte právo obětovat. Tady máte tři sta tisíc liber, které mi daroval šlechetný pan ochránce jako věno pro vás. Kdybyste se stala mou ženou, patřily by tyto peníze nám. Já pro sebe nepotřebuji nic než trochu vzduchu, pokud jsem naživu, a kousek země, kam bych mohl být pochován, až zemřu. Všechno co mám, dávám svému dítěti. Zde je těch tři sta tisíc liber."

A mladík položil na stůl třicet bankovek.

"Vy se velice mýlíte, pane," prohlásila chladně Andrée, "vy nemáte dítě."

"Jakže?"

"O jakém dítěti to mluvíte?"

"O tom, jehož budete matkou. Což jste nepřiznala před dvěma osobami, před vaším bratrem Filipem a před hrabětem Balsamem, ze se cítíte matkou a já ubožák že jsem otcem toho dítěte...?"

"Vy jste to tedy slyšel?" zvolala Andrée. "Tím lépe, tím lépe. Pamatujte si, co vám teď řeknu: dopustil jste se na mně zbabělého násilí. Zmocnil jste se mě ve spánku. Zmocnil jste se mě zločinně. Budu matkou, pravda, ale moje dítě bude mít jen matku, rozumíte? Zneuctil jste mě, zhanobil jste mě, ale nebudete otcem mého dítěte."

A Andrée uchopila bankovky, které ležely na stole, a opovržlivě je vyhodila z okna.

V tu chvíli se zmocnil Gilberta takový vztek a taková zášť, že Andréin strážný anděl se jistě začal chvět o svou chráněnku. Ale mladík opanoval hněv a otočil se ke dveřím, na Andréu už nevrhl ani jediný pohled. Před domem jako žebrák sesbíral bankovky a zamířil k bráně.

Sotvaže překročil práh, vrhla se Andrée za ním, zavřela prudce i dveře a okna, jako by tímto divokým činem chtěla jednou provždy oddělit přítomnost od minulosti.

38. Rozhodnutí

Jak se Gilbert vrátil do své komůrky, jak dokázal přežít nejhroznější chvíli svého života, překonat všechny trýzně noci a nezemřít žalem a hněvem, jak to, že do rána nezešedivěl, ponecháváme k rozhodnutí laskavému čtenáři.

Když se konečně rozbřeskl den, pocítil Gilbert nevýslovnou touhu napsat Andrée dopis a vysvětlit jí pádnými a výmluvnými slovy všechno, co se mu v noci zrodilo v hlavě. Ale připomněl si dívčinu neoblomnou povahu a uvědomil si, ze nemá žádnou naději. Ostatně poslat Andrée dopis, v tom mu zabránila i jeho vlastní hrdost. Představa, že by Andrée zmačkala a bez čtení odhodila jeho dopis, nebo že by snad právě ten dopis přivedl na krk smečku nerozumných a neúprosných nepřátel, odradila Gilberta od původního úmyslu.

Na chvilku se mu mihlo hlavou, že by ho snad lépe přijal dívčin otec, lakomý a ctižádostivý člověk, nebo třeba i bratr, mladý muž, který měl srdce a od něhož se bylo obávat jen prvého výbuchu. Řekl si však:

Co by mi bylo platné, kdyby mi pomáhali pan de Taverney nebo pan Filip, když mi Andrée neustále vmetá do tváře: Neznám vás pane. Ale je to tak dobře. Už mě nic neváže k této ženě, ona sama zpřetrhala svazek, který nás poutal.

Říkal si to znovu a znovu, když se beze sna zmítal v noci na loži, připomínal si každičký Andréin výraz, každičké slovo, které pronesla. Působilo mu to nevýslovnou trýzeň, vždyť láska k dívce v něm dosud nepohasla.

"Když slunce vystoupilo vysoko nad oblohu, přistoupil Gilbert k oknu, chytaje se poslední naděje, že spatří dívku v zahradě nebo v pavilónu. Měla to být poslední útěcha v jeho neštěstí.

Leč náhle se mu zvedla v duši hořká vlna žalosti a hněvu. Vzpomněl si na všechno pohrdání, kterým ho dívka zahrnula, a odvrátil se od okna.

Ne, ne, nepůjdeš k oknu, říkal. Nebudeš už vdechovat jed, kterým by ses rád usmrtil. Ta hrozná žena by se na tebe nikdy neusmála, kdyby ses před ní skláněl do prachu, nikdy by pro tebe neměla slova útěchy nebo přátelství, působilo by jí jen potěšení, kdyby ti mohla rozdírat srdce plné lásky. Je to tvor beze cti, bez pravé zbožnosti, upírá-li svému dítěti právo na otce, ponechává-li ubohé stvořeníčko zapomnění, bídě a snad i smrti. Ne, ne, Gilberte, ať jsi sebe trestuhodnější, zamilovanější a ubožejší, nepůjdeš k oknu, nevrhneš už k pavilónu jediný pohled. Nebudeš už cítit s osudem té ženy, nebudeš s ní mít slitování, zapomeň na všecko, co se stalo. Budeš se starat jen o sebe, budeš pracovat v potu tváře a jediný prostředek, jak bys cítil úctu sám k sobě, jak by ses povznesl nad tyto pochybné šlechtice, bude v tom, že budeš ušlechtilejší než oni.

Odtrhl se od okna a rozhodl se, že půjde k Balsamovi. Pojednou se však zastavil a znovu se zamyslil.

Pomsta! Vždyť je tu ještě pomsta! Ale hned zavrhl tu myšlenku. Jaký bych to byl blázen, kdybych myslel na pomstu. Jak bych tu ženu mohl potrestat? Že bych ji zabil? Ne, ne. Umírala by šťastna, že mě může ještě v poslední chvíli vrhnout ve tvář poslední urážku. Jedině pokoření by se jí mohlo dotknout, protože je ještě pyšnější než já... Pokoření... Ale jak já bych ji mohl pokořit? Nejsem nic, neznamenám nic, a ona mi nepochybně zmizí z očí. Vím, že by pro ni bylo největším ponížením, kdyby se se mnou tu a tam musela setkat... Ale tomu se dokáže vyhnout. Ne, ne, nikdy ji už neuvidím... Už nikdy se na mne nepodívá... Vždyť by to také bylo hrozné, jít na dva tři kroky kolem té ženy, vidět, jak se pyšně nese v celé své zářící kráse, jak se usmívá, jak vede za ruku své dítě... Dítě, které mě nikdy nepozná... Hrom a peklo! A Gilbert udeřil tak vztekle pěstí do zdi, až si celou ruku zkrvavil.

Pojednou sebou škubl, jako by do něho blesk udeřil. Její dítě!... V tom je všecko!... Nikdy nesmí mít to dítě, naučila by ho jen proklínat Gilbertovo jméno!...

Nikdy nesmí poznat to dítě, které by nemilovala, které by snad trýznila, protože jen Bůh sám ví, co se skrývá v tom pyšném a zlém srdci, dítě, kterým by mě stále trýznila a trestala!... To je to pravé. Zahrozil pěstí k Andréinu domku. Odsoudila jsi mě k hanbě, samotě, žalu a lásce... Já tě odsoudím k nekonečnému utrpení, k samotě, strachu a zášti, aniž se budeš moci pomstít. Budeš mne hledat, ale já uprchnu. Budeš volat po svém dítěti, i kdybys je chtěla vzteky rozsápat, až by ses s ním setkala. Roznítím v tvé duši hněvivou touhu, vrazím ti do srdce kord bez jílce... Ano, dítě, dítě! Já budu mít dítě, Andrée! Nebude to tvé dítě, ale mé. Gilbert bude mít své dítě. Dítě ze šlechtické krve!... Mé dítě!... Mé dítě..."

Gilbert se jal radostí běhat po světnici.

"Andrée," volal slavnostně přistoupiv vzrušeně k oknu, "budu bdít, budu bdít ve dne v noci! Neuděláš jediný krok, jediný pohyb, abych tě neviděl, abych ti nebyl ve stopách. Nevydáš jediný bolestný výkřik, abych ti nepřipravil bolest ještě větší. Neobjeví se ti na rtech jediný úsměv, abych ti neodpověděl úšklebkem, který tě zdrtí. Jsi má kořist, Andrée! Dítě, které dosud nosíš v těle, je má kořist. Budu bdít, Andrée, budu bdít!"

V tu chvíli mladík zahlédl, jak se v dívčině pavilónu otvírají okenice, na záclonách se zachvěl Andréin stín. Konečně se objevil i Filip, který patrně vstal již dříve, ale pracoval dosud ve svém pokoji. Gilbert zpozoroval, že oba sourozenci spolu velmi živě rozmlouvají. Nepochybně hovořili o včerejší události. Filip rozčileně pobíhal po pokoji. To, že se objevil Gilbert, patrně něco změnilo v plánech obou mladých lidí. Snad budou hledat jinde pokoj, klid, zapomnění.

Gilbertovy oči plály prudkým ohněm, jako by chtěl pavilón zapálit. V tu chvíli vešla zahradní brankou jakási služka. Přinesla zřejmě nějaký vzkaz. Gilbert zahlédl, jak dívka podává Andrée nějaký balíček, nejspíš to byly šaty. Během dopoledne přivezli do domku ještě všelijaký nábytek, nářadí a potraviny. To utvrdilo Gilberta v přesvědčení, že se tu bratr a sestra usídlili nadobro.

Filip velice pozorně prohlédl zámek u zahradní branky. Za nějakou chvíli se objevil zámečník a za Filipovy přítomnosti vsadil do dveří nový zámek - asi se domnívali, že Gilbert přece jen dostal klíč od Nicoly. Gilbert se jenom ušklíbl.

"Chudáci, nejsou nijak nebezpeční. Myslí pořád jen na zámek a nenapadne je ani, že mám dost sil přelézt přes zeď. Ach, pyšná Andrée, kdyby ses zamkla na sto zámků, dostanu se do tvého pokoje, kdykoli budu chtít ... Ale ne," pokračoval hořce, "pohrdám tebou, nechci už od tebe nic... Dáš mi něco lepšího... Jen spí klidně, teď se mě ještě nemusíš bát!"

Odstoupil od okna, oprášil si šaty, prosmýkl se po schodech a zamířil k Balsamovi.

39. Patnáctý prosinec

Fritz se Gilberta na nic nevyptával, když mladík požádal, aby ho ohlásil Balsamovi. Hrabě patrně sluhovi přikázal, aby k němu chlapce přivedl, jakmile se objeví.

Balsamo odpočíval na pohovce. Jakmile Gilbert vešel, opřel se o loket a sklapl knihu, kterou držel v ruce, ačkoliv se nezdálo, že by byl četl.

"Aha," zasmál se, "tak tady máme našeho ženicha."

Gilbert neodpověděl.

"Je to v pořádku," pokračoval hrabě a rázem zase upadl do lhostejného tónu, "jsi asi plný štěstí a přicházíš mi poděkovat. Je to od tebe hezké, ale nemuselo to být, nech si to, až zase budeš něco potřebovat. Poděkovat je vždycky správné a zavazuje to dárce. Ale mě si nemusíš zavazovat, Měj se dobře, Gilberte, a Bůh tě provázej."

V Balsamových slovech i v jeho tónu byla jakási hořká lítost; Gilberta dojala Balsamova upřímnost i něžná výčitka, která se z nich ozývala.

"Mýlíte se, pane," řekl smutně, "ze sňatku není nic."

"Ale, ale," podivil se hrabě, "copak se přihodilo? Nikdy bych byl netušil, že to takhle dopadne."

"Vyhodili mě," řekl suše Gilbert.

"Vzal jsi to asi za špatný konec, milý chlapče."

"Ani bych neřekl," ohradil se Gilbert, "muselo to tak dopadnout."

"Kdopak ti ukázal dveře?"

"Slečna."
"Nu, teď už tomu rozumím. Proč ses neobrátil na otce?"
"Osud, pane hrabě."
"Ach,mladý pán je fatalista?"
"Nevím,čemu jinému bych měl věřit, pane."
Balsamo svraštil obočí a zadíval se pátravě na Gilberta.
"Nemluv takhle o věcech, kterým nerozumíš. Jestliže takhle smýšlejí zralí lidé, je to hloupost; říkají-li tohle mladíci, je to lehkovážnost. Bud si pyšný, jak chceš, ale nebuď hlupák. Chytrý člověk si dovede přiznat, že se choval hloupě. Proti tomu bych nic neměl. Co se vlastně stalo?"
"Zasnil jsem se, pane hrabě, jako básník, místo abych jednal. Chtěl jsem se chvilku procházet pod kvetoucími stromy a snít o lásce. Najednou tu byla místo snu skutečnost a sklátila mě do prachu, dřív než jsem se dovedl vzpamatovat."
"Dobře se ti stalo, Gilberte, člověk, který se octl v takové situaci jako ty, musí si počínat jako přední hlídky ohrožené armády. Musí postupovat s puškou v jedné a zahalenou svítilnou v druhé ruce."
"Zkrátka a dobře, pohořel jsem, pane hrabě. Slečna Andrée se na mne osopila jako na zločince, na vraha a řekla mi, že mě dá zabít."
"Dobrá, a dítě?"
"Řekla mi, že dítě je její a nikoli moje."
"A ty?"
"Já jsem vzal do zaječích."
"Ach!"
Gilbert zvedl hlavu.
"Co byste byl udělal vy na mém místě?"
"To zatím nevím. Co chceš udělat ty?"
"Potrestat ji za to, že mě tak pokořila."
"To jsou jen slova."
"Ne, pane, je to pevné rozhodnutí."
"Třeba sis už nechal vyrvat své tajemství, to, k čemu ses tak pevně rozhodl... A co peníze?"
"Své tajemství jsem si ponechal pro sebe. Pokud jde o peníze, tady jsou."
Gilbert sáhl do kapsy, vytáhl třicet bankovek a položil je na stůl.
Hrabě vzal peníze a strčil je do stolu, nespouštěl však přitom oka z Gilberta, v jehož obličeji se nehnul ani sval.
Je to poctivý chlapec, není lakomý... Je bystrý a má pevnou povahu. Bude z něho pořádný muž, pomyslil si hrabě.
"Teď bych vám rád řekl, pane hrabě, co jsem udělal s těmi dvěma louisdory, které jste mi dal."
"Nepřeháněj," usmál se Balsamo. "Když někdo k někomu přijde vrátit sto tisíc dukátů, nemá smyslu mluvit o osmačtyřiceti librách."
"Nechtěl jsem vám je vracet. Chci vám jen říct, co sem s nimi udělal, abyste si dovedl udělat představu, že potřebuju další."
"To je něco jiného. Ty tedy potřebuješ peníze?"
"Prosil bych vás o ně."
"Nač je chceš?"
"Abych mohl provést to, o čem jste před chvílí řekl, že to jsou jen planá slova."
"Aby ses mohl pomstít?"
"Ano, pane hrabě, doufám však, že ušlechtile."
"O tom nepochybují. Ale pomsta má být zároveň krutá, vid?"
"Jak se to vezme, pane."
"Kolik potřebuješ?!"
"Dvacet tisíc liber."
"Ale na tu dívku ruku nevztáhneš, viď?"
"Nevztáhnu, pane hrabě."
"A na jejího bratra?"
"Také ne. Ani na otce."
"Nebudeš ji tupit?!"
"Neřeknu proti nim jediné špatné slovo."
"Aha, už rozumím. Ale koneckonců můžeme někdy zabít člověka nejenom ocelí, ale také tak, že mu neustále připomínáme skutek, který se stal. Chceš se jí ukazovat, viď, chceš, aby tě měla pořád na očích, chceš, aby bylo vidět, že si z jejího ponížení nic neděláš."
"Na to, co jste právě řekl, pane hrabě, myslím tak málo, že jsem vás naopak přišel požádat, abyste mi pomohl opustit Francii a přeplout přes moře, jakmile se dostaví pravý okamžik."
Balsamo se pousmál.
"Drahý Gilberte, tak se mi zdá, že nejsi dost důsledný a že tvá nezištnost má také určité hranice. Chceš na mně dvacet tisíc liber - cožpak ti nestačí jeden tisíc z těch dvaceti, aby ses dostal na kteroukoli loď?"
"Nestačí, pane hrabě, a to ze dvou důvodů."
"Z jakých?"
"Za prvé nebudu mít v onen den, kdy vstoupím na loď, v kapse ani sou. O ty peníze jsem vás neprosil pro sebe. Potřebuji je proto, abych napravil chybu, k níž jste i vy zavdal určitou příčinu..."

"Ach, jak jsi jemnocitný," usmál se hrabě.

"To proto, že vím, co je má povinnost... Prosil jsem vás o peníze, abych napravil, co jsem pokazil, a ne abych z nich žil anebo se jimi kochal. Ani sou z těch dvaceti tisíc si nenechám pro sebe. Účel, pro který jsou určeny, je mě svatý."

"Myslíš na dítě, vid?"

"Ano, na mé dítě," odpověděl Gilbert pyšně.

"A co ty?"

"Já jsem silný, svobodný a nejsem padlý na hlavu. Dokáži se uživit a uživím se."

"Věřím, že se dovedeš uživit. Bůh nikdy nedává takhle silnou vůli lidem, kteří mají předčasně opustit tento svět. Bůh teple odívá rostliny, které mají přečkat dlouhou zimu. Chrání mocným pancéřem srdce, jež mají prodělat těžké zkoušky. Ale jak si vzpomínám, mluvil jsi o dvou důvodech, proč se nechceš dotknout těch dvaceti tisíc liber. Za prvé je to tedy jemnocit..."

"A za druhé rozum. Od onoho dne, kdy opustím Francii, budu se musit skrývat... Nemohu jít do kteréhokoli přístavu a požádat tam kapitána, aby mě vzal na loď za peníze. Tak bych se prozradil hned v první chvíli."

"Ty si tedy myslíš, že ti mohu dopomoci, abys zmizel beze stopy."

"Vím, že můžete, pane hrabě."

"Kdo ti to řekl?"

"Ach, vy znáte tolik nadpřirozených prostředků, pane hrabě, že není možno, abyste neměl také nějaké prostředky přirozené. Čaroděj, jako jste vy, si vždycky ponechává nějaká zadní dvířka..."

"Gilberte," natáhl najednou Balsamo k mladému muži ruku, "jsi dobrodružný a smělý chlapík. Máš dobré i špatné vlastnosti jako žena. Jsi pevný a dovedeš mluvit bez obalu. Udělám z tebe velkého člověka. Zůstaň u mě... V tomhle domě nalezneš bezpečný útulek. Ostatně za několik měsíců hodlám sám opustit Evropu a vezmu tě s sebou..."

Gilbert se zamyslil.

"Za několik měsíců bych vám neřekl ne. Dnes vám vsak musím říci: Vaše nabídka je pro mě neobyčejně lákavá, pane hrabě, ale velmi lituji, že ji musím odmítnout."

"Cožpak neznamená víc padesát let silného života než okamžik pomsty?"

"To, co chci udělat, pane hrabě, má pro mě větší cenu než celý život. Ostatně nejde jen o pomstu, jde o povinnost."

"Tady máš dvacet tisíc liber," odpověděl hrabě Balsamo.

Gilbert vzal peníze, vstrčil je do kapsy a podíval se vděčně na hraběte.

"Chováte se jako král."

"Myslím, že lépe," usmál se Balsamo, "nechci alespoň, aby mi někdo děkoval a třeba jen o mně dobře mluvil."

"Nebudu vám tedy děkovat, ale zůstanu vám vděčný, a jakmile splním, co jsem si předsevzal, vrátím vám těch dvacet tisíc liber."

"Jak to dokážeš?"

"Dám se k vám do služby, budete-li chtít, a zůstanu u vás tak dlouho, dokud těch dvacet tisíc nesplatím do posledního sou."

"Nejsi důsledný, Gilberte. Před chvilkou jsi mi říkal, jestliže jsem tomu dobře rozuměl, ze těch dvacet tisíc je vlastně jakési odškodné, kterým ti jsem povinen."

"To je pravda, ale zatím jste si získal mé srdce."

"To mě těší," řekl Balsamo. "Budeš tedy patřit mně, budu-li chtít."

"Budu."

"Co dovedeš?"

"Nic, ale naučím se všechno, co bude potřeba."

"To ti věřím."

"Teď však musím mít v kapse nějaký průkaz, který mi umožní opustit Francii během několika hodin, jakmile se naskytne potřeba."

"A můj příští služebník bude na druhém konci světa."

"Však já se k vám vrátím."

"A já si tě dokážu najít, ať budeš, kde chceš. Nu, nechme už té zábavy."

Balsamo přistoupil ke stolu, vzal do ruky několik listin a četl si pro sebe z jednoho listu, popsaného jakýmisi značkami.

"Z Havru do Bostonu, patnáctého prosince, Adonis."

"Co bys říkal Americe, Gilberte?"

"Že to není Francie a že mi bude úplně jedno, kam popluji, jen když budu moci v dané chvíli opustit Francii."

"V pořádku... Vyhovoval by ti prosinec?"

Gilbert počítal chviličku na prstech.

"Naprosto."

Balsamo uchopil pero a napsal na arch bílého papíru tyto dva řádky:

Přijměte na Adonise tohoto cestujícího.

Josef Balsamo

"Ale takový papír je hrozně nebezpečný," namítl Gilbert, "a já bych se i s ním mohl octnout v Bastile."

"Máš sice bystrou hlavu, ale někdy uvazuješ jako hlupák," usmál se hrabě. "Adonis, můj drahý pane Gilberte, je obchodní loď, a já jsem její hlavní majitel."

"Odpusťte, pane hrabě," uklonil se Gilbert, "opravdu tu a tam řeknu nějakou hloupost, ale nikdy tutéž hloupost dvakrát za sebou. Promiňte mi, prosím, a věřte, že vám budu vděčný do posledního dechu."

"Na shledanou, příteli."

"Na shledanou, pane hrabě."

A Balsamo doprovodil Gilberta ke dveřím.

40. Rozloučení

Jednou v listopadu, několik měsíců poté, co se zběhly události, o nichž jsme tu vypravovali, vyšel Filip de Taverney poněkud záhy na tuto roční dobu, to jest ještě za šera, z domu, do něhož se uchýlil se svou sestrou. Pod svítilnami, které vrhaly matné odlesky do ranního svítání, se už hemžili pouliční prodavači. Kouřilo se z malých koláčků, které si tak rádi kupují venkované a labužnicky se do nich pouštějí ještě na ulicích, vozíky plné ryb a ústřic směřovaly k tržnici a pod velkými koši napěchovanými zeleninou nebylo vidět ani hlavy nosičů. A všechen ten ruch pracovitého davu tlumil dosud jakýsi pozorný ohled k Paříži ještě spící.

Filip chvatně prošel hustě obydlenou čtvrtí a octl se na opuštěných Elysejských polích. Ve vrcholcích stromů se chvělo zežloutlé listí. Chodníky a okraje ulic byly jím postlány a důlky ke hraní, v tuto dobu opuštěné, byly přikryty tím hustým šelestícím kobercem.

Mladý muž byl oblečen jako zámožnější Pařížan. Měl na sobě frak s širokými šosy, nohavice, hedvábné punčochy a kord. Pečlivě nakadeřená paruka dosvědčovala, že se předtím svěřil rukám parukáře, tenkrát hlavního strůjce vzhledu a ozdoby bohatšího měšťanstva.

Však také Filip brzy zpozoroval, že mu ranní vítr čechrá umělé kadeře a sfoukává pudr nanesený v dosti husté vrstvě. Jal se tedy dost mrzutě těkat očima po stromořadí, zda se tu snad neobjeví nějaký vůz, který by ho bezpečně dopravil k cíli.

Nečekal dlouho. Za okamžik se objevil na ulici opotřebovaný, rozviklaný a polámaný kočár, tažený hubenou hnědou klisnou. Kodrcal po dláždění a kočí pátral už zdaleka, zda se mu podaří ulovit nějakého onačejšího zákazníka.

"Přičiňte se, abych byl úderem deváté hodiny ve Versailles, a máte v kapse půl tolaru," zvolal mladík na kočího.

Filip se měl skutečně objevit úderem deváté hodiny u korunní princezny, která v tu dobu začínala udílet audience. Princezna vstávala velmi brzy, nedbajíc zákonů etikety, a hned po ránu si prohlížela práce, které nechávala v Trianonu provádět. Když po cestě potkala některého prosebníka, jemuž povolila audienci, promluvila s ním o jeho přání rychle na místě, a to s neobyčejnou duchapřítomností, srdečně a přátelsky, až to překvapovalo každého návštěvníka, který se s ní setkal poprvé.

Filip chtěl jít zprvu do Versailles pěšky, byl teď nucen šetřit, když neměl žádné zvláštní příjmy, ale přece jen se v něm ozvala špetka ješitnosti a ovšem také úcta, kterou prokazuje voják svému nadřízenému už svým zevnějškem, a tak nakonec obětoval několikadenní úspory, aby se objevil ve Versailles ustrojen, jak se sluší a patří. Tak se setkali šlechtic Filip i plebejec Gilbert takřka na témž stupni společenského žebříčku.

Čarovné Versailles, kde ho kdysi tolik zlatých a růžových snů opojilo mámivými sliby, sevřely mladíkovo srdce. Trianon mu připomněl vlastní neštěstí a hanbu. Odbíjelo právě devět hodin, když s audienční listinou v ruce kráčel podél květinového záhonu u vchodu pavilónu.

Asi na sto kroků zahlédl princeznu, zahalenou, přestože nebylo chladno, v hranostajový kožíšek. Hovořila se svým stavitelem. Na hlavě měla malý klobouček, v jakém maloval Watteau své krásky. Občas zalétl až k Filipovi princeznin zvučný, stříbrný hlas a vyvolal v něm rozechvění, které zpravidla zahání všechny smutky raněného srdce.

Několik os'ob, jimž byla právě tak jako Filipovi na dnešek povolena audience, objevilo se u dveří pavilónu. Sloužící je uváděl, kdykoli na ně přišla řada. Několik dalších prosebníků stálo podél cesty, kudy se ubírala princezna se svým stavitelem, a zdálo se, že lačně lapají každé její slovo.

Filip zbyl naposled. Měl dojem, jako by se na něho byla princezna už několikrát podívala a z jejích tázavých zraků takřka vyčetl, že si vzpomíná, o koho vlastně jde. Málem by se byl k ní rozběhl, ale opanoval se. Konečně přišel sluha a vybídl ho, aby přistoupil k princezně. Princezna se prý už každou chvilku hodlá vrátit do zámku a bude-li Filip váhat, bude brzy pozdě.

Sotva se uklonil, jak mohl nejuctivěji, otázala se princezna svého pobočníka, nespouštějíc mladého muže z očí:

"Jak se jmenuje tento pán?"

Pobočník přečetl jméno z audienční listiny.

"Pan Filip de Tavernev, madam."

"Ach, už si vzpomínám," usmála se princezna. "Dobrý den, pane Taverney, jak se daří slečně Andrée?"

"Dosti špatně, madam," odpověděl mladý muž. "Ale sestra bude velmi šťastna, že si na ni Vaše královská Výsost vzpomněla."

Princezna neodpověděla. V bledém a vyhublém Filipově obličeji se zračilo utrpení, kterého si nemohla nepovšimnout. Stěží poznala v mladém muži v skromném občanském šatě onoho skvělého důstojníka, který ji první provázel, když poprvé vstoupila na půdu Francie.

"Pane Mique," obrátila se konečně na stavitele, "jsme tedy dohodnuti o všem, co je dnes nutno vykonat. Promiňte, že jsem vás v tom dnešním chladnu tak dlouho zdržela."

Bylo to znamení, že pan Mique je propuštěn. Stavitel se uklonil a odcházel.

Princezna pozdravila pokynem ruky i všechny ostatní prosebníky, kteří dosud stáli v uctivé vzdálenosti, a ti se na tento pokyn ihned vzdálili. Filip se domníval, že ten pokyn patří i jemu, a už se hluboce ukláněl, ale princezna ho zadržela.

"Říkal jste, pane, že je vaše sestra nemocná?"

"Není-li právě nemocná, madam, netěší se alespoň valnému zdraví."

"Neříkejte," zvolala princezna účastně. "Vždyť to byla tak zdravá dívka!"

Filip se mlčky uklonil. Princezna se na nebo pátravě podívala, po maličké chvilce se náhle rozhodla:

"Pojďme se trochu projít. Ten vítr je opravdu chladný.

Udělala několik kroků. Filip zůstal jako přimrazen.

"Nu což, nechcete jít se mnou?" otočila se Marie Antoinetta. "Zapomněl jste snad na své dvorné způsoby?"

Filip se neodvážil odpovědět, několik kroků šli princezna a mladý muž mlčky. Konečně se princezna ozvala:

"Proč jste mě nezpravil dřív, jak se daří sestře, vždyť jste přece věděl, že jsem ji měla ráda."

"Netroufal jsem si, Vaše královská Výsosti, vždyť se od té doby tolik změnilo..."

"Já se nikdy neměním, pane, mám-li někoho ráda, mám ho ráda vždycky, dokud mě nezklame. Ačkoliv slečna de Taverney ode mne odešla nějak nakvap."

"Nezbývalo nic jiného," řekl tiše Filip.

"Tohle nerada slyším. Vždycky se najde nějaké východisko... Vysvětlete mi to laskavě."

Filip neodpovídal.

"Doktor Louis," pokračovala Marie Antoinetta, "mi říkal, že versailleský vzduch slečně de Taverney nesvědčí... Může se prý zotavit, jen vrátí-li se domů... To bylo vše, co jsem se dozvěděla... Ještě před odjezdem mě Andrée navštívila. Byla tak bledá a smutná! Bylo mi jí až líto, tekly jí slzy... Myslím, že mi byla upřímně oddaná."

"Do posledního dechu, madam," odpověděl Filip.

"Myslila jsem si," pousmála se princezna, "že váš pan otec donutil dceru, aby šla ke dvoru, a že se té milé dívce stýská po domově... Třeba tam měla milého..."

"Madam," ujišťoval chvatně Filip, "má sestra myslela vždy jen na Vaši Výsost."

"A teď je tedy nemocná... Zvláštní nemoc, domácí vzduch ji měl vyléčit a zatím se jí ještě přitížilo."

"Nebudu zneužívat trpělivosti Vaší Výsosti," rozhodl se Filip. "Sestřinou chorobou je hluboká těžkomyslnost, která ji přivedla na pokraj zoufalství. Slečna de Taverney miluje na celém světě jen Vaši Výsost a mě, teď však se její myšlenky soustřeďují k Bohu, a to je právě důvod, proč jsem si dovolil požádat Vaši Výsost o audienci. Snad by bylo možno splnit sestřino přání..."

"Chce vstoupit do kláštera?"

"Ano, madam."

"A vy byste tomu přál, když svou sestru tak milujete?"

"Uvažoval jsem dlouho o sestřině situaci, madam, a sám jsem jí to poradil. Mám sestru tak rád, že mě pro tuto radu nikdo nemůže podezírat a nikdo nemůže připsat můj souhlas na vrub sobectví.. Nezískám tím nic, madam, vstoupí-li Andrée do kláštera, vždyť oba jsme chudí..."

Princezna se zastavila, pohlédla kradmo na Filipa a řekla tiše:

"To jsem si právě myslela, když jsem z vás lákala přiznání. Vy tedy neoplýváte pozemskými statky?..."

"Vaše Výsosti..."

"Jen žádný falešný stud, pane. Jde přece o štěstí té chuděry. Odpovězte mi upřímně, jako čestný muž."

Filipův pohled se potkal s pohledem princezniným.

"Chce vaše sestra opustit svět jen proto, že musí? Ať to řekne. Pane Bože, jak jsou králové nešťastní! Bůh jim dal srdce, aby chápali neštěstí svých poddaných, ale neobdařil je jasnozřivostí, která by pronikla pláštíkem studu a hrdosti. Řekněte mi otevřeně, uhodla jsem?"

"Nikoli, madam," odpověděl Filip pevně. "Sestra si z celého srdce přeje vstoupit do kláštera v Saint-Denis, nemá žádné jiné touhy, ale my máme jen třetinu požadovaného věna."

"Požadují tam věno šedesát tisíc liber," zvolala princezna. "A vy tedy máte jen dvacet tisíc?"

"Máme sotva tolik, madam. Ale víme, že Vaše Výsost může pouhým slovem, aniž bude zapotřebí peněz, pomoci uchazečce do kláštera."

"Zajisté, to mohu."

"Je to jediná milost, o niž si dovoluji poprosit Vaši Výsost, jestliže takovou přímluvu u madam Louisy Francouzské neráčila už přislíbit někomu jinému."

"Uvádíte mě opravdu v úžas," zvolala Marie Antoinetta. "Nikdy bych neřekla, že je v mé bezprostřední blízkosti tolik vznešené nouze. Nedovedete si představit, plukovníku, jak mi je líto, že toho vím o lidech tak málo..."

"Nejsem plukovníkem, madam," odpověděl Filip mírně, "jsem jen oddaný sluha Vaší Výsosti."

"Že nejste plukovníkem? A odkdy? Co se stalo?"

"Nikdy jsem jím nebyl, madam."

"Vždyť vám král slíbil pluk... Byla jsem u toho."

"Nikdy jsem však nedostal dekret, madam."

"Ale máte přece hodnost, tu vám nikdo nemůže vzít..."

"Zřekl jsem se jí, madam, když jsem upadl v královu nemilost."

"Proč?"

"Nevím."

"Ach," zvolala princezna smutně, "tenhle dvůr! Samá intrika!"

Filip se bolestně usmál.

"Nevýslovně lituji, že nesloužím královskému domu, abych měl příležitost zemřít za vás."

V princezniných očích se živě zalesklo. Přesto se princezna nepokusila potěšit mladého muže a vyvést ho z myšlenek, které se mu honily hlavou. Nervózní neklidnou rukou otrhávala lístky rudé růže, kterou takřka bezděčně ulomila. Konečně se Filip vzpamatoval:

"Prosím o prominutí, madam."

Marie Antoinetta pokrčila rameny.

"Vaše sestra může vstoupit do Saint-Denis, kdy bude chtít, a vy budete mít do měsíce svůj pluk."

"Děkuji vám v nejhlubší pokoře, madam," zajíkal se Filip, "sestra vám bude neskonale vděčná a já snad, smím jen doufat, že mi Vaše Výsost nebude mít příliš za zlé, nemohu-li přijmout nabídnuté dobrodiní."

"Vy snad odmítáte?"

"Nemohu jinak, madam... Na dvoře mě velmi urazili... Nepřátelé, kteří se proti mně spikli, by si už dovedli nalézt způsob, jak mě srazit ještě hlouběji, kdyby viděli, jakého se mi dostalo povýšení."

"Myslíte - i tenkrát, kdybyste byl pod mou ochranou?"

"Zejména kdybych byl pod vaší ochranou, madam," odpověděl Filip rozhodně.

"Ach, já vím," zašeptala princezna.

"A mimoto, madam... Zapomněl jsem, když jsem teď s vámi mluvil, zapomněl jsem, že pro mne už není na světě štěstí. Octne-li se jednou člověk ve stínu, nemá ho co opustit. Je mu lépe, jen když se modlí a vzpomíná."

Filip pohlédl na princeznu a zpozoroval, že silně zbledla.

"Přijde jednou den," řekla pevně, "kdy budu mít právo říct, co si teď smím jen myslet. Bude-li si to vaše sestra přát, může kdykoli vstoupit do kláštera."

"Děkuji vám, madam."

"Pokud jde o vás... Oč byste mě chtěl požádat pro sebe?"

"Ach. Madam..."

"Chci slyšet vaši žádost."

Mladý muž poklekl a zvolna, s chvějícím se a překypujícím srdcem políbil princezninu ruku. Ve tváři neměl ani kapky krve.

"Prosím vás, abych směl opustit Francii toho dne, kdy má sestra vstoupí do kláštera."

Princezna couvla polekána. Viděla Filipovu nekonečnou bolest, jistě ji chápala a snad i sdílela. Řekla tiše, že ji takřka ani nebylo rozumět:

"Dobře, dostanete svůj pas."

Otočila se a zmizela v cypřišové aleji.

41. Dítě bez otce

Den bolesti se přiblížil. Přestože ji doktor Louis takřka obden navštěvoval, přestože o ni Filip pečoval s láskou a starostí, byla Andrée den ze dne smutnější, jako odsouzenec, který očekává, kdy udeří jeho poslední hodina. Byla takřka napořád ustrašená a zamyšlená. Teď už neplakala, ale její oči se dlouho nepřítomně dívaly do dálky, skrytě a mlčky se oddávala svému zármutku.

Jednou večer poslal Filip k doktorovi s prosbou, aby přišel ještě té noci. Bylo to devětadvacátého listopadu. Seděli u ohně. Služka, která spěchala do Versailles pro lékaře, zapomněla zavřít okenice, takže světlo lampy mírně ozařovalo sněhovou podušku, kterou první sníh rozestřel po trávě a po písku. Dlouho seděli mlčky, konečně Filip promluvil:

"Už ses rozmyslila, Andrée?"

"Já?" povzdychla si Andrée. "Co jsem si měla rozmyslit?"

"Co uděláš se svým dítětem?"

Andrée se zachvěla.

"Tvá chvíle se blíží."

"Pane Bože!"

"Možná že už zítra..."

"Zítra."

"Třeba už dnes, Andrée."

Andrée tak zbledla, ze vyděšený Filip ji rychle vzal do náruče, líbal a konejšil.

"Bratříčku," vzchopila se konečně Andrée, "nechci se před tebou přetvařovat. Mám v duši strašný zmatek. Nedokážu už rozeznat, co je dobré a co je zlé. Nesuď mě prosím tě jinak než jako člověka, který není při rozumu."

"Ať řekneš nebo uděláš cokoli, Andrée, zůstaneš pro mne vždycky nejdražší a nejvzácnější ženou na světě."

"Děkuji ti, nejdražší Filipe. Nevím, čím jsem si zasloužila, že máš o mně tak dobré mínění. Ale určitě si nezasloužím, abys mnou pohrdal, ačkoliv to, co ti řeknu, ti bude možná připadat kruté. Jsem matkou, Filipe, ale zároveň jsem výjimkou z všeobecného pravidla. Nemilovala jsem, nepřála jsem si, abych byla milována, mám duši a srdce právě tak nedotčené jako tělo... A přesto se mi stalo, co jsem si nepřála. Matka, jež trpí bolestmi rodičky, zná svůj osud a váží si ho. Já však nevím nic, necítím nic. Bojím se pomyslit na budoucnost a jdu vstříc dni, kdy se mi má narodit dítě, jako na popravu..."

"Andrée, sestřičko, musíš být statečná."

"Filipe," vybuchla pojednou dívka, "já to dítě nenávidím, Po celý život, zůstanu-li vůbec naživu, budu si s hrůzou vzpomínat na onen den, kdy se mi pod srdcem poprvé ozval nepřítel, kterého nosím v sobě. Mám hrůzu, kdykoli si vzpomenu na to, co je jiným matkám tak sladké. Život nevinného tvora, na kterého se jiné matky tak teší a tak dychtivě na něho čekají, vyvolává ve mně jen zděšení. Ach Filipe, já nejsem žádná matka, ach jak jsem nešťastná, já prokletá!"

"Probůh, Andrée, měj přece rozum. Nezatěžuj si hlavu takovými myšlenkami. Vždyť to dítě je přece kus tvého života, kus tvého těla, krev tvého srdce. Miluji už dnes to dítě, protože je tvé!"

"Ty je miluješ," zbledla Andrée na smrt. "Miluješ to, co je hanbou pro mne i pro tebe. Miluješ živou upomínku na zločin, dědictví zbabělého zločince. Jak už jsem ti řekla, Filipe, nejsem zbabělá o nechci být neupřímná. Nenávidím to dítě, protože není mé a já jsem si je nepřála. Proklínám je, protože se snad bude podobat svému otci. Svému otci!... To hrozné slovo mě zabije. Můj Bože," vykřikla v divokém záchvatu a klesla na kolena, "nemohu to dítě uškrtit, sotva se

narodí, vždyť ty jsi mu dal život. Nemohu usmrtit ani sebe, protože ty jsi nám zakázal, abychom se zabíjeli, stejně tak jako jsi zakázal, abychom zabíjeli jiné. Ale zapřísahám tě, věčný Bože, jsi-li spravedlivý a milosrdný, nechceš-li, abych zešílela nebo zemřela zoufalstvím a žila jen hanbou a slzami, vezmi si to dítě, Bože, k sobě."

Filip musel držet sestru v náručí ze všech sil, aby se mu nevyškubla a nerozbila si hlavu o mramorovou římsu. Tak bezedné bylo dívčino zoufalství, tak strašný byl její hněv.

Pojednou se otevřely dveře. Vracela se služka s lékařem, který na první pohled poznal, co se tu děje.

"Madam," řekl s rozvahou filosofa a tónem, kterým lékaři dovedou tak často vnutit pacientům svou vůli, "nezvětšujte si nesmyslně bolest, která na vás zanedlouho tak jako tak přijde. Vy, slečno," obrátil se k služce, "připravte všecko, jak jsem vám to řekl po cestě. A vy, pane Filipe, buďte rozumnější než madam, nepodléhejte jejím slabostem a náladám a snažte se raději, aby přišla k rozumu a přinutila se ke klidu."

V tu chvíli se rodičce nahrnula krev do hlavy a v bolestné křeči klesla do křesla. Zaťala ruce do třásní lenošky a z jejích bledých rtů se vydral první bolestný výkřik.

"Váš žal, smutek a hněv uspíšily krizi," řekl lékař.

"Pane de Taverney, běžte do svého pokoje. A vy, madam, odvahu, odvahu."

Se sevřeným srdcem přiskočil Filip k Andrée, dívka mu pevně ovinula ruce kolem krku, přitiskla rty na bratrovy chladné tváře a zašeptala:

"Sbohem, Filipe, sbohem, sbohem, sbohem."

Doktor Louis mírně, ale rozhodně odtrhl od sebe oba ty mladé lidi, vtiskl Andréu do lenošky, zavedl Filipa ke dveřím jeho pokoje, potom zastrčil závoru, spustil záclony a zahalil tak celou scénu, která se měla odehrát mezi lékařem a ženou a mezi ženou a Bohem.

Ve tři hodiny ráno otevřel doktor dveře, za nimiž čekal Filip, a řekl: "Vaše sestra porodila syna."

Filip sepjal ruce.

"Nechoďte sem," přikázal lékař, "sestra spí."

"Opravdu, pane doktore? Nestalo se jí nic?"

"Kdyby tomu bylo jinak, pane, řekl bych vám. Vaše sestra dala život synovi, ale syn ztratil matku... Ostatně, pojďte se podívat."

Filip vstrčil hlavu do dveří.

"Slyšíte, jak dýchá?"

Bez sebe radostí objal Filip lékaře.

"Nu, nu, jen se nezblázněte," chlácholil mladíka lékař. "Teď musíme myslet na kojnou. Když jsem šel kolem Point-du-Jour, kde ta paní bydlí, zastavil jsem se u ní a řekl jí, aby se připravila. Musíte pro ni teď jít, mě nesmí nikdo vidět. Vezměte si kočár, který mě sem dovezl, a dojeďte pro ni, dokud sestra spí."

"A vy, doktore?"

"Mám na Královském náměstí těžce nemocného, půjdu se na něho podívat. Ráno je vždycky kritická chvíle..."

"Je tam velká zima, doktore."

"A v téhle čtvrti není v noci zrovna bezpečno."

"Mám plášť."

"Dvacetkrát, třicetkrát už mě v noci zastavil nějaký podezřelý chlapík. Vždycky jsem mu řekl: ‚Milý příteli, jsem lékař a jdu k nemocnému. Chcete můj plášť? Vezměte si jej, ale nezabíjejte mne. Beze mne by nemocný zemřel. Nosím ten plášť už dvacet let. Nikdy mi ho žádný zbojník nevzal."

"Vy jste zlato, doktore. Přijdete ráno, viďte?"

"V osm hodin budu u vás."

Doktor ještě udělil služce několik příkazů a nakázal jí, aby bděla u rodičky. Chtěl, aby dítě zůstalo u matky, ale Filip si vzpomněl, co mu sestra říkala a čím hrozila a obávaje se prvního rozčilení, požádal lékaře, aby odnesli dítě do vedlejšího pokoje. Sotva se oba muži vzdálili, usnula služka v lenošce.

42. Únos

Osvěžující spánek po velké únavě dodává tělu i duchu dvojnásob síly. Andrée otevřela oči, uvědomila si, že je naživu, a první její pohled padl na dřímající služku. Slyšela, jak v krbu vesele praská oheň, a plnými doušky vdechovala blažené ticho v domě, kde všechno odpočívalo jako ona sama.

Nespala už, ale také ještě zplna neprocitla. Těšila se, že může protahovat toto polobdění, polospánek, nemyslela na nic, ponechávala myšlenkám, aby se jí samovolně rodily v unavené hlavě, jako by se bála, aby neprocitla příliš rychle k plnému vědomí.

Pojednou dolehlo k jejímu sluchu vzdálené, slabé, sotva znatelné zavrnění.

Ten zvuk vrátil Andréu znovu k životu, vrhl ji opět v zoufalství posledních měsíců, jímž tolik trpěla. Vyvolal v ní znovu ono nenávistné vzrušení, které tak dlouhou dobu kalilo její mírnou a tichou povahu. V jediném okamžiku si Andrée uvědomila všechno, co se s ní stalo, co se s ní děje. Rozpomněla se na všechno a chorobná nenávist se v ní ozvala s novou silou.

Dětský nářek neustával. V mladé matce vzbuzoval ten křik zprvu nevoli, později bolest a konečně jakousi tíseň. Pomyšlení na zlo a na bolest, kterou přejeme jinému člověku, nás nesouží tolik, jako pohled na spáchané zlo a utrpěné příkoří. V dívce, která proklínala a zatracovala dítě, dokud nebylo naživu, dokud je neviděla, a přála si, aby zemřelo, probudil křik maličkého soucit a strach.

Naříká, chudáček, pomyslela si. Ale okamžitě si odpověděla: Co mě je do toho? Cožpak nejsem sama dost nešťastná?"

Dítě se dalo znovu do křiku, hlasitěji a bolestněji.

Andrée si s úlekem uvědomila, že dětský křik v ní probouzí nepokoj, že jakési neviditelné pouto táhne jí srdce k tomuto neviděnému, opuštěnému, naříkajícímu stvořeníčku. Příroda vykonala své. Tělesná bolest připoutala matčino srdce k sebemenšímu hnutí jejího dítěte. Ten ubohý, naříkající tvoreček - pomyslila si Andrée - nesmí volat k Bohu o pomstu. Lze ho nechat zemřít, zbavit ho utrpení, ale nikdo nemá právo ho trýznit...

Zvedla hlavu a pokusila se probudit služku. Ale unavená venkovanka spala, jako by ji do vody hodil. Děcko mezitím přestalo křičet.

Asi přišla kojná - myslela si Andrée - teď zavrzaly venkovní dveře. Ano, někdo je ve vedlejším pokoji a děťátko už nepláče.

Matkou je tedy žena, která se o dítě stará, která o ně pečuje. Za několik tolarů bude mít dítě matku, ale cizí, a po nějakém čase, až mi je vrátí, nebude se na mne dívat jako na matku, která jsem pro něho tolik vytrpěla, ale bude říkat maminko služebné, která je ve zištné péči šlechetnější než já ve svém spravedlivém hněvu... Ne, to se nesní stát!... Já jsem trpěla, já jsem se svým utrpením vydobyla právo hledět tomuto neviňátku poctivě do tváře... Mám právo, aby mě milovalo za mou péči, aby mě ctilo za mou bolest a mou oběť!

Sebrala všechny síly a zavolala: "Markéto, Markéto!"

Služka se namáhavě probouzela, křeslo pod ní zasténalo, ale žena sama pořád ještě napůl dřímala.

"Slyšíš mě, Markéto?" volala Andrée.

"Slyším, madam, slyším," probouzela se pomalu Markéta k životu. "Chce se madam napít?"

"Ne, ne," odmítala Andrée, nespouštějíc oči ze dveří vedlejšího pokoje. Tisíce myšlenek, tisíce citů se v ní svářilo, zápasila v ní touha se slabostí, pýcha šlechtičny s náklonností vřelého a ušlechtilého srdce.

"Chci, chci," dostala konečně ze sebe, "otevř ty dveře, Markéto!"

"Ach, madam, to sem zavanula zima!... To vám je venku vítr, madam..."

Vítr opravdu pronikl až do Andréina pokoje, až se světla svíčky i noční lampy zatřepetala.

"Kojná asi nechala otevřené dveře nebo okno. Podívej se tam, Markéto, vždyť je tomu ubožátku zima."

"Já ho přikryju, madam," ujišťovala selka a zamířila do vedlejšího pokoje.

"Ne, ne," zajíkala se Andrée. "Přines ho sem."

Markéta spěchala do sousedního pokoje. Andrée se posadila na lůžku, zakryla si tvář rukama a z očí jí vytryskly slzy, z nichž by měl určitě náramnou radost andělíček strážný jejího ubohého dítěte.

Služka už tu byla zpět a v její nevýrazné tváři se zračilo překvapení a úžas. "Madam, byl tu někdo?"

"Někdo?... Kdo by tu mohl být?"

"Ale to dítě tam není."

"Slyšela jsem před chvílí šramot a nějaké kroky," rozpomínala se Andrée. "Co jsme spaly, přišla asi kojná. Nechtěla nás budit. Ale kde je bratr? Podívejte se do jeho pokoje!..."

Markéta běžela do Filipova pokoje. Nebyl tam nikdo.

"To je divné, cožpak by šel bratr pryč tak brzy a nedal mi ani sbohem?"

"Ach madam," vykřikla v tom okamžiku služka.

"Co je?"

"Někdo sem jde."

"Podívej se, kdo to je."

"Ale vždyť je to pan Filip."

Opravdu se vracel Filip, za ním jakási selka v hrubém plášti z prouzkované látky, usmívala se líbezně jako každý sluha, když pozdravuje nové pány.

"Tady jsem, sestřičko," volal Filip už ode dveří.

"Ach, drahý Filipe, co já ti nadělám starostí a námahy. Ach, tady je kojná, měla jsem strach, ze odešla."

"Odešla? Vždyť ji teprve vedu."

"Ale vždyť už tu přece byla! Zaslechla jsem ji před chvílí, když dítě začalo plakat. Ať mi je přinese, Filipe! Ach, já je mám tak ráda."

"Ale vždyť tady není," vykřikla služka a dívala se bezradně z jednoho na druhého.

"Cože!" zvolal Filip.

Andrée pohlédla užasle na bratra. Ten se rozběhl k služčině posteli, přehrabal celé lože, ale nic nenašel.

"Mé dítě," sténala Andrée, "mé dítě."

Zachraňme aspoň matku, pomyslel si Filip, který se ze všech sil snažil zachovat klid. "Andrée," vykřikl pojednou, "tak se mi zdá, že jsme v tom zmatku všichni ztratili hlavu. Vždyť dítě přece odnesl doktor. Copak by bylo možno, aby jenom tak zmizelo?"

A bratr se přinutil k úsměvu a služka i kojná se poslušně usmály po něm.

"Opravdu, bratříčku, ale já jsem přece slyšela nějaké kroky."

"No samozřejmě, byl to přece doktor, říkal mi sám, že se o dítě postará."

"A co já tu mám tedy dělat," zeptala se kojná.

"Nu, když jsme to všecko takhle popletli, musíte se vrátit domů. Doktor s dítětem tam na vás čeká."

"To Markéta usnula tak pevně, že ani neslyšela, co doktor říká?"

Andrée se poněkud upokojila. Přání je vždycky otcem myšlenky a Andrée si ten horoucně přála, aby bylo dítě v bezpečí a aby se mu nic nestalo.

Filip vzal lampu, pozorně si prohlédl sousední pokoj a domovní dveře a všiml si, že zahradní branka je otevřena. Ve sněhovém poprašku zpozoroval otisky nohou a sledoval je až k brance.

Mužské kroky! Pomyslil si. Dítě bylo uneseno!

43. Vesnice Haramont

Byly to stopy Gilertovy. Od poslední rozmluvy s Balsamem mladík nepřestával dívku špehovat a chystal se k pomstě. Nestálo ho to mnoho námahy. Paní Rousseauovou zahrnul tolika lichotkami a drobnými pozornostmi, že ho nejenom dobře přijala, ale nakonec si ho i oblíbila. Dosáhl toho docela prostě. Z třiceti sous, které Rousseau denně svému opisovači vyplácel, ušetřil skromný Gilbert třikrát za týden jeden livr a koupil za něj paní Tereze nějaký dárek. Jednou stužku, jindy nějaký mls, potřetí láhev vína. Nakonec se ta dobrá žena, ochotná kdykoli vděčně přijímat všecko, co lichotilo její ctižádosti, spokojovala i hlasitou pochvalou, kterou jí Gilbert štědře zahrnoval při každém jídle, vynášeje do nebe její kuchařské umění.

Ženevskému filosofu se dokonce podařilo, že jeho mladý chráněnec mohl s ním a s paní Terezou sdílet společný stůl. Mladík opisoval jako divý, takže s ním jeho pán mohl být navýsost spokojen, přitom však neustával slídit z okna své podkrovní světničky, takže mu neušel sebemenší pohyb, který se udál v jeho tichém a smutném sousedství. Když jednou zahlédl doktora, kterak se opatrně ubírá ulicí Coq-Héron do Taverneyovy zahrady, uhodl, že se blíží rozhodný okamžik, kdy se mají uskutečnit jeho naděje a plány.

Za dva louisdory, které si našetřil ze mzdy za svou práci pro pana Rousseaua, zamluvil si v předměstí Saint-Denis kočár s dvěma koňmi. Vůz měl být připraven, kdykoliv si ho mladík vyžádá. Mimoto během tří nebo čtyř dnů, na než si vyžádal od pana Rousseaua dovolenou, proputoval Gilbert okolí Paříže. Padlo mu do oka malé městečko vzdálené asi osmnáct mil od Paříže a obklopené rozsáhlým lesem. To městečko se jmenovalo Villers-Cotterets. Gilbert se tam trochu poohlédl a potom bez bázně zamířil k místnímu notáři panu Niquetovi.

Představil se tam jako syn správce jednoho vznešeného pána. Ten vznešený pán se chce postarat o dítě jedné ze svých služebných a nařídil Gilbertovi, aby pro ně vyhledal kojnou. Podle všeho se dobročinnost vznešeného pána neomezí jen na oněch několik měsíců, co bude dítě u kojné, ale onen pán pro ně uloží do rukou mistra Niqueta ještě docela slušnou částku.

Mistr Niquet odkázal Gilberta na dceru venkovanky, která kdysi sama kojila notářovy tři syny. Ta dcera se už také počestně provdala a pokračovala teď v živnosti své matky. Bydlí ve vesnici Haramont, asi míli od Villers-Cotterets.

Ta počestná žena se jmenovala Magdaléna Pitouová, měla čtyřletého synka jako květ a zcela nedávno další dítě, takže se mohla okamžitě ujmout Gilbertova nemluvněte, jakmile jí ho mladík pošle nebo přinese.

Jakmile Gilbert vykonal všechny tyto důležité přípravy, vrátil se do Paříže a především si obstaral kočár. Povoz nebyl sice úhledný, ale zato důkladný, a to bylo všechno, co Gilbert potřeboval. Koně byli statní a zavalití, kočí nemotorný a zřejmě přihlouplý, to všechno právě Gilbertovi vyhovovalo, aby se šťastně dostal k cíli a nevzbudil zbytečnou pozornost.

Ostatně pohádka, kterou mladík napovídal mistru Niquetovi, nevzbudila ani stín nedůvěry. Ve svých nových šatech mohl být Gilbert klidně pokládán za syna správce vznešeného šlechtického rodu nebo za převlečeného komorníka nějakého vévody nebo paira. A že se takoví vznešení páni obvykle nějakým takovýmhle způsobem starají o své levobočky, to věděl kdekdo a nikoho to nepřekvapovalo. Ani kočí nepojal sebemenší podezření. Vždyť v tehdejší době vládla mezi lidem a panstvem celkem dobrá shoda, lidé byli vděční za peníze a nikdo se všetečně neptal na nějaké zbytečné podrobnosti. Ostatně dva louisdory měly tenkrát takovou cenu jako dnes čtyři, a i dnes si každý rád vydělá čtyři louisdory.

Konečně nastal neblahý a přece tak toužený den. Deset předchozích dnů strávil Gilbert v úzkostech, deset předchozích nocí probděl. Přes citelnou zimu ležel na slamníku při otevřeném okně a sledoval každý Andréin a Filipův pohyb. Zahlédl, jak Andrée vzrušeně hovoří s Filipem, zahlédl, jak spěšně odběhla služka, zřejmě pro lékaře. Pospíšil tedy ke kočímu a počkal před stájí tak dlouho, dokud nebylo zapřaženo. Konečně vsedl kočí na kozlík, Gilbert vskočil do vozu a nechal zastavit na rohu pusté uličky poblíž tržnice.

Potom se vrátil do Rousseauova domu, napsal filosofovi dopis na rozloučenou a poděkoval paní Tereze. Oběma oznámil, že odchází na jih vyzvednout si tam jakési malé dědictví a že se brzy vrátí... Samozřejmě nepsal nic určitého. S penězi v kapse, s dlouhým nožem v rukávu, se chtěl spustit po okapu do zahrady, když vtom mu napadla nová myšlenka. Sníh!... Ve shonu posledních tří dnů na tohle Gilbert naprosto zapomněl. V sněhu by bylo vidět jeho stopy... Ty by vedly k Rousseauovu domu, a protože by se únos dítěte udál ve stejnou dobu, kdy zmizel také Gilbert, vyzradilo by to rázem celé tajemství.

Bylo tedy nutno změnit plán, nastoupit cestu ulicí Coq-Héron a vniknout do pavilónu zahradními dvířky, od nichž si Gilbert před několika týdny obstaral klíč. Poněvadž od těchto dvířek k domu vedla vyšlapaná cestička, nezanechá tu Gilbert žádné stopy.

Před zahradní brankou se Gilbert octl právě ve chvíli, kdy před hlavním vchodem zastavil kočár s doktorem Louisem.

Gilbert opatrně otevřel branku, a když nikoho neviděl, ukryl se v rohu pavilónu u skleníku.

Byla to hrozná noc, Mladík slyšel všechno, sténání, nářek i křik při porodních bolestech. Slyšel dokonce i první pláč svého novorozeného synka. Konečně doktor odcházel. Konečně si Filip vyměnil s lékařem několik posledních slov.

Gilbert se přitiskl k okenici, přičemž zanechal stopu ve sněhu, který mu sahal až po kotníky. Spatřil Andréu spící na lůžku, spatřil Markétu, jak dřímá v lenošce. Pátral po dítěti na matčině loži, ale neviděl je tam.

Pochopil okamžitě situaci, rázem se orientoval, vrhl se ke dveřím, ty zaskřípěly, až se mladík polekal, vrhl se k posteli, na které kdysi spávala Nicole, tápal ledově chladnými prsty po lůžku, až se dotkl tvářičky nemluvněte, jež začalo plakat a naříkat. Chvatně zabalil novorozeně do vlněné pokrývky a kvapně se obrátil na odchod. Dveře nechal pootevřeny, aby se podezřelý šramot neopakoval.

Za několik vteřin se octl na ulici. Rozběhl se ke kočáru, vzbudil kočího, který spal v povozu, stáhl koženou záclonu a zvolal na kočího, který mezitím už lezl na kozlík.

"Dostaneš půl louisdoru spropitného, budeme-li ve čtvrthodině za branou."

Koně se dali do cvalu.

43. Vesnice Haramont

Byly to stopy Gilertovy. Od poslední rozmluvy s Balsamem mladík nepřestával dívku špehovat a chystal se k pomstě. Nestálo ho to mnoho námahy. Paní Rousseauovou zahrnul tolika lichotkami a drobnými pozornostmi, že ho nejenom dobře přijala, ale nakonec si ho i oblíbila. Dosáhl toho docela prostě. Z třiceti sous, které Rousseau denně svému opisovači vyplácel, ušetřil skromný Gilbert třikrát za týden jeden livr a koupil za něj paní Tereze nějaký dárek. Jednou stužku, jindy nějaký mls, potřetí láhev vína. Nakonec se ta dobrá žena, ochotná kdykoli vděčně přijímat všecko, co lichotilo její ctižádosti, spokojovala i hlasitou pochvalou, kterou jí Gilbert štědře zahrnoval při každém jídle, vynášeje do nebe její kuchařské umění.

Ženevskému filosofu se dokonce podařilo, že jeho mladý chráněnec mohl s ním a s paní Terezou sdílet společný stůl. Mladík opisoval jako divý, takže s ním jeho pán mohl být navýsost spokojen, přitom však neustával slídit z okna své podkrovní světničky, takže mu neušel sebemenší pohyb, který se udál v jeho tichém a smutném sousedství. Když jednou zahlédl doktora, kterak se opatrně ubírá ulicí Coq-Héron do Taverneyovy zahrady, uhodl, že se blíží rozhodný okamžik, kdy se mají uskutečnit jeho naděje a plány.

Za dva louisdory, které si našetřil ze mzdy za svou práci pro pana Rousseaua, zamluvil si v předměstí Saint-Denis kočár s dvěma koňmi. Vůz měl být připraven, kdykoliv si ho mladík vyžádá. Mimoto během tří nebo čtyř dnů, na než si vyžádal od pana Rousseaua dovolenou, proputoval Gilbert okolí Paříže. Padlo mu do oka malé městečko vzdálené asi osmnáct mil od Paříže a obklopené rozsáhlým lesem. To městečko se jmenovalo Villers-Cotterets. Gilbert se tam trochu poohlédl a potom bez bázně zamířil k místnímu notáři panu Niquetovi.

Představil se tam jako syn správce jednoho vznešeného pána. Ten vznešený pán se chce postarat o dítě jedné ze svých služebných a nařídil Gilbertovi, aby pro ně vyhledal kojnou. Podle všeho se dobročinnost vznešeného pána neomezí jen na oněch několik měsíců, co bude dítě u kojné, ale onen pán pro ně uloží do rukou mistra Niqueta ještě docela slušnou částku.

Mistr Niquet odkázal Gilberta na dceru venkovanky, která kdysi sama kojila notářovy tři syny. Ta dcera se už také počestně provdala a pokračovala teď v živnosti své matky. Bydlí ve vesnici Haramont, asi míli od Villers-Cotterets.

Ta počestná žena se jmenovala Magdaléna Pitouová, měla čtyřletého synka jako květ a zcela nedávno další dítě, takže se mohla okamžitě ujmout Gilbertova nemluvněte, jakmile jí ho mladík pošle nebo přinese.

Jakmile Gilbert vykonal všechny tyto důležité přípravy, vrátil se do Paříže a především si obstaral kočár. Povoz nebyl sice úhledný, ale zato důkladný, a to bylo všechno, co Gilbert potřeboval. Koně byli statní a zavalití, kočí nemotorný a zřejmě přihlouplý, to všechno právě Gilbertovi vyhovovalo, aby se šťastně dostal k cíli a nevzbudil zbytečnou pozornost.

Ostatně pohádka, kterou mladík napovídal mistru Niquetovi, nevzbudila ani stín nedůvěry. Ve svých nových šatech mohl být Gilbert klidně pokládán za syna správce vznešeného šlechtického rodu nebo za převlečeného komorníka nějakého vévody nebo paira. A že se takoví vznešení páni obvykle nějakým takovýmhle způsobem starají o své levobočky, to věděl kdekdo a nikoho to nepřekvapovalo. Ani kočí nepojal sebemenší podezření. Vždyť v tehdejší době vládla mezi lidem a panstvem celkem dobrá shoda, lidé byli vděční za peníze a nikdo se všetečně neptal na nějaké zbytečné podrobnosti. Ostatně dva louisdory měly tenkrát takovou cenu jako dnes čtyři, a i dnes si každý rád vydělá čtyři louisdory.

Konečně nastal neblahý a přece tak toužený den. Deset předchozích dnů strávil Gilbert v úzkostech, deset předchozích nocí probděl. Přes citelnou zimu ležel na slamníku při otevřeném okně a sledoval každý Andréin a Filipův pohyb. Zahlédl, jak Andrée vzrušeně hovoří s Filipem, zahlédl, jak spěšně odběhla služka, zřejmě pro lékaře. Pospíšil tedy ke kočímu a počkal před stájí tak dlouho, dokud nebylo zapřaženo. Konečně vsedl kočí na kozlík, Gilbert vskočil do vozu a nechal zastavit na rohu pusté uličky poblíž tržnice.

Potom se vrátil do Rousseauova domu, napsal filosofovi dopis na rozloučenou a poděkoval paní Tereze. Oběma oznámil, že odchází na jih vyzvednout si tam jakési malé dědictví a že se brzy vrátí... Samozřejmě nepsal nic určitého. S penězi v kapse, s dlouhým nožem v rukávu, se chtěl spustit po okapu do zahrady, když vtom mu napadla nová myšlenka. Sníh!... Ve shonu posledních tří dnů na tohle Gilbert naprosto zapomněl. V sněhu by bylo vidět jeho stopy... Ty by vedly k Rousseauovu domu, a protože by se únos dítěte udál ve stejnou dobu, kdy zmizel také Gilbert, vyzradilo by to rázem celé tajemství.

Bylo tedy nutno změnit plán, nastoupit cestu ulicí Coq-Héron a vniknout do pavilónu zahradními dvířky, od nichž si Gilbert před několika týdny obstaral klíč. Poněvadž od těchto dvířek k domu vedla vyšlapaná cestička, nezanechá tu Gilbert žádné stopy.

Před zahradní brankou se Gilbert octl právě ve chvíli, kdy před hlavním vchodem zastavil kočár s doktorem Louisem.

Gilbert opatrně otevřel branku, a když nikoho neviděl, ukryl se v rohu pavilónu u skleníku.

Byla to hrozná noc, Mladík slyšel všechno, sténání, nářek i křik při porodních bolestech. Slyšel dokonce i první pláč svého novorozeného synka. Konečně doktor odcházel. Konečně si Filip vyměnil s lékařem několik posledních slov.

Gilbert se přitiskl k okenici, přičemž zanechal stopu ve sněhu, který mu sahal až po kotníky. Spatřil Andréu spící na lůžku, spatřil Markétu, jak dřímá v lenošce. Pátral po dítěti na matčině loži, ale neviděl je tam.

Pochopil okamžitě situaci, rázem se orientoval, vrhl se ke dveřím, ty zaskřípěly, až se mladík polekal, vrhl se k posteli, na které kdysi spávala Nicole, tápal ledově chladnými prsty po lůžku, až se dotkl tvářičky nemluvněte, jež začalo plakat a naříkat. Chvatně zabalil novorozeně do vlněné pokrývky a kvapně se obrátil na odchod. Dveře nechal pootevřeny, aby se podezřelý šramot neopakoval.

Za několik vteřin se octl na ulici. Rozběhl se ke kočáru, vzbudil kočího, který spal v povozu, stáhl koženou záclonu a zvolal na kočího, který mezitím už lezl na kozlík.

"Dostaneš půl louisdoru spropitného, budeme-li ve čtvrthodině za branou."

Koně se dali do cvalu.

44. Rodina Pitouova

Po cestě lekalo Gilberta všechno. Rachot vozů, které potkávali nebo předjížděli, sténání větru v holých korunách stromu, každý šramot v něm probouzel podezření, že je někdo pronásleduje.

Nehrozilo mu však žádné nebezpečí. Kočí statečně splnil svou povinnost a uřícení koně doběhli do Dammartinu přesně tak, jak to Gilbert určil, totiž ještě před svítáním.

Gilbert zaplatil půl louisdoru, vyměnil kočího a koně a pokračoval v chvatné jízdě.

V první polovině cesty nepociťovalo zřejmě dítě ani hlad ani zimu. Bylo dobře zabaleno do pokrývek, Gilbert je svíral v náručí, dítě spalo, ani nezaplakalo. Když se rozbřesklo a kolem kočáru ubíhala venkovská krajina, chlapeček se však probudil a dal se do nářku. Aby přehlušil pláč dítěte, začal Gilbert zpívat jednu z oněch nekonečně dlouhých písniček, které si kdysi prozpěvoval v Taverney, když se vracel z lovu. Také kočí na kozlíku si pobrukoval a celý ten hřmot, skřípění kol a ržaní koní přehlušilo dětský pláč, takže nový kočí ani netušil, že Gilbert má u sebe dítě.

Kočár zastavil před Villers-Cotterets, kočí dostal smluvenou odměnu a docela slušné spropitné, Gilbert vzal do náručí své břímě pečlivě zabalené do přikrývek a s veselým popěvkem na rtech se kvapně pustil dál do kraje. Přeskočil příkop o brzy zmizel po stezce postlané spadlým listím. Uhýbala vpravo a vedla přímo do Haramontu.

Ochladilo se. Už několik hodin padal sníh. Kolem stezky se táhla rozlehlá křoviska. Nad houštím se zvedaly bezlisté koruny smutných stromů, nad nimi prosvítala bledá, zamračená obloha. Gilbert kráčel rychle a takřka pyšně nehlubokou roklinu. Nemusel se valně rozhlížet, neboť ho bezpečně vedla kostelní věž a modrý kouř stoupající z komínů. Po malé půlhodině přeskočil potůček vinoucí se kolem vesnice a u první chalupy se poptal hloučku dětí, kde bydlí selka Magdaléna Pitouová.

Kromě těch dětí nespatřil Gilbert ve vsi jediného živého tvora. Haramont byl opravdu takovou samotou, po jaké Gilbert toužil a jakou si představoval.

Sotva otevřel dveře Pitouova stavení, objevilo se před jeho zraky divadlo, které by bylo okouzlilo každého. Statná selka kojila několikaměsíční děcko, vedle ní klečelo jiné dítě, asi čtyřletý hošík a hlasitě se modlilo. V koutě u pece, kousek od okna, předla len jiná, asi pětatřicetiletá selka. V pravici držela vřeteno, pod nohama měla dřevěnou podnožku, na níž si hověl vypasený pudlík. Když Gilberta uviděl, zaštěkal na něho jako na uvítanou a právě jen tolik, aby dokázal, že tady není nadarmo.

Gilbert se usmál na obě ženy i na chlapce a pozdravil. "Pozdrav Bůh, paní Magdaléno."

Selka se živě obrátila.

"Pán ví, jak mi říkají?"

"Jak vidíte, vím. Ale nevzrušujte se, prosím vás, místo jednoho kojence budete teď mít dva."

A položil na hrubou venkovskou kolébku malé městské děťátko, které přinesl v náručí.

"Ach, to je hezké," vykřikla selka, která předla len.

"Opravdu, moc hezké děťátko," přidala se Magdaléna.

"Ta paní je vaše sestra?" otázal se Gilbert.

"Jako by byla má sestra, pane," usmála se Magdaléna. "Je to sestra mého muže."

"Je to má teta, teta Angelika," hlásil směle malý chlapec.

"Mlč, Ange, mlč, nevyrušuj pána," okřikla ho matka.

"Co vám chci navrhnout, je velmi prosté, milá paní. nitě, které jsem přinesl, je syn jednoho pachtýře mého pána. Ten nájemce se octl na mizině a nemůže se starat o dítě. Můj pán byl tomuhle dítěti za kmotra a chce, aby bylo vychováno na venkově u pořádného rolníka. Chce, aby bylo vychováno počestně a ve zdraví vyrostlo. Chcete se ho ujmout?"

"Ale pane..."

"Narodilo se včera a ještě nedostalo pít," vpadl jí do řeči Gilbert. "Ostatně je to nemluvně, o kterém s vámi mluvil notář Niguet z Villers-Cotterets."

Magdaléna okamžitě chytla dítě a přiložila si ho k prsu s tak ušlechtilým chvatem, že to Gilberta hluboce dojalo.

"Pan notář mě zřejmě neklamal," řekl, "jste hodná žena, to se vidí na první pohled. Svěřuji vám to dítě jménem svého pána. Vidím, že mu tady bude dobře, že tady bude mít hezké a šťastné dětství a že z něho vyroste správný chlapec. Kolik dostávala vaše matka měsíčně od pana Niqueta, když kojila jeho děti?"

"Dvanáct livrů, pane. Ale pan Niquet je bohatý pán a tu a tam nám ještě přidal pár livrů na cukr a na opatrování."

"Paní Magdaléno," řekl Gilbert hrdě, "za tohle dítě budete dostávat měsíčně dvacet livrů, což dělá do roka dvě stě čtyřicet livrů."

"Pane Ježíši," vykřikla Magdaléna. "Děkuji vám, pane, ze srdce."

"Tadyhle máte peníze za první rok," vyložil Gilbert na stůl deset krásných louisdorů. Leskly se tak pěkně, že na nich obě ženy mohly oči nechat.

"Ale pane, což když nezůstane dítě naživu?" zeptala se plaše selka.

"To by bylo velké neštěstí, které se nesmí stát," odpověděl Gilbert s takovou jistotou v hlase, jako by už tohle prohlášení bylo zárukou, že se dítěti opravdu nic nestane. "S kojením to tedy máme vyřízeno, že."

"Když jste tak laskav pane..."

"Teď se musíme dohodnout, jak to bude s placením za další léta."

"To nám dítě opravdu zůstane"

"Velmi pravděpodobně."

"Takže pro něho budete, pane, jako otec a matka?"

Gilbert zbledl.

"Ano," řekl konečně přiškrceným hlasem.

"Tak on tedy chudáček nemá nikoho?"

Gilbert nebyl připraven na tuhle účast, na tohle dojetí. Přesto se dokázal opanovat.

"Neřekl jsem vám všechno," prozradil. "Nebohému otci toho dítěte se stalo neštěstí. Zemřel."

Obě ženy se pokřižovaly.

"A matka?" zeptala se Angelika.

"Ach matka... Matka," Gilbert těžce oddychoval, "od té by dítě nemohlo nic očekávat."

V tom okamžiku vkročil do dveří otec Pitou s klidnou a spokojenou tváří. Byl to na první pohled pořádný muž kypící zdravím a dobrosrdečností, otevřená povaha, dobrák od kosti, jakých bylo za starých časů na francouzském venkově mnoho.

Několika větami mu pověděli o všem. Dobrák Pitou chápal ostatně při svém laskavém poměru k životu všechno, i to, co nechápal.

Gilbert vyložil, že peníze na vychování dítěte bude vyplácet notář Niquet až do doby, než dítě vyroste a bude se moci samo živit prací vlastních rukou.

"Dobrá," souhlasil Pitou, "budeme se o dítě starat a budeme je mít rádi, jako by bylo naše vlastní."

"To se rozumí, to se rozumí," vykřikly zároveň Magdaléna i Angelika, "vždyť je to takový krásný chlapeček."

"Prosím vás," obrátil se Gilbert na otce Pitoua, "pojďte se mnou k mistru Niquetovi, abyste se na vlastní oči přesvědčil, že jsem u něho složil potřebné peníze."

"Milerád, pane," souhlasil otec Pitou.

Gilbert se rozloučil s oběma milými ženami a přistoupil ke kolébce, do níž uložil náhlý přírůstek téhle venkovské domácnosti. Naklonil se smutně nad kolébku, pohlédl poprvé do tváře svého synka a uvědomil si bolestně, ze je podobný Andrée.

Sevřelo se mu na chvíli srdce. Aby zadržel slzy, které se mu draly do očí, zaťal si vší silou nehty do dlaní. Chvěje se jako osika vtiskl plaché políbení na tvářičku novorozeněte a zmateně se obrátil ke dveřím.

Otec Pitou už stál na prahu s kazajkou přes ramena a s pořádnou sukovicí v ruce. Gilbert dal půl louisdoru malému Angeovi, který se.mu pletl pod nohy. S dojemnou srdečností venkovanů prosily obě ženy o čest, aby směly mladého muže obejmout. Tolik vlídné laskavosti velmi dojalo osmnáctiletého otce, že by byl málem podlehl svým citům. Div se nerozplakal některé z těch dvou žen v náručí.

"Půjdeme, otče," obrátil se konečně zajíkavým hlasem k Pitouovi.

"Jak je vám libo, pane," souhlasil sedlák a pustil se první ze dveří.

Najednou zavolala Magdaléna od prahu.

"Pane, pane."

"Co se děje?" obrátil se zpátky Gilbert.

"Jak se ten chlapeček jmenuje? Jak mu máme říkat?"

"Gilbert," odpověděl mladý muž pyšně.

45. Odjezd

Řízení u notáře bylo záhy v pořádku skončeno. Gilbert složil pod svým jménem dvacet tisíc liber bez několika set, aby z nich notář vyplácel na výživu a výchovné dítěte a aby si dítě, až doroste v muže, mohlo založit rolnickou usedlost. Nu výživu a výchovu dítěte určil Gilbert pět set livrů ročně, a to na dobu patnácti let, zbytku pak mělo být použito na chlapcovo vybavení či k zakoupení nebo zařízení selské usedlosti či řemeslnické živnosti.

Když takto zaopatřil dítě, pamatoval Gilbert i na pěstouny. Až dosáhne chlapec osmnácti let, mělo být Pitouovým vyplaceno čtyři tisíce čtyři sta livrů. Za svou námahu měl mistr Niquet dostávat úroky z uložené částky.

Gilbert si nechal vystavit náležité potvrzení.na dítě od Pitoua a na peníze od notáře. Pitou se podepsal jako svědek na notárově potvrzení, notář na potvrzení Pitouově. O polednách se mohl Gilbert vydat na cestu.

Na hranicích obce Haramontu Gilbertovi připadlo, jako by se loučil s celým světem. Nic už pro něho nemělo význam ani důležitost. Rozloučil se s bezstarostným jinošským životem, vyplnil své vážné poslání, které mu vložil na bedra jeho lehkomyslný skutek. Když se octl samoten na pokraji lesa, objal ještě jednou pohledem zčernalé vršky stromů, v nichž se stápěl celý Haramont. Rozkošný obrázek štěstí a míru probudil v něm myšlenky plné bolesti a žalu.

Já blázen, říkal si v duchu, kam se teď vrtnu? Neodvrací se ode mne Bůh na nebesích ve svém spravedlivém hněvu? S deseti tisíci livrů - když bych byl druhých deset tisíc ponechal pro dítě - mohl jsem žít jako šťastný rolník mezi pokojnými venkovany, mohl jsem se tu zahrabat v pokojném štěstí jako člověk, který sice způsobil zlo, ale opět je napravil a má dnes celý poklad, má své dítě. Mohl jsem pracovat a v klidu přemýšlet. Mohl jsem tu žít v zapomenutí a sám zapomenout na všechno. Mohl bych sám vychovávat své dítě a těšit se ze své práce!

A mladíkovo srdce se pozvolna plnilo nevýslovnou radostí a nadějemi, jaké dosud nepoznal ani v nejsladších snech.

Najednou se však uvnitř tohoto krásného ovoce ozval červ.

Není to možná, řekl si Gilbert. Ukradl jsem toto dítě ženě, jíž jsem ukradl i štěstí a čest. Ukradl jsem peníze muži, jemuž jsem slíbil, že chci napravit svou vinu. Nemám už právo být šťastný. Nemám právo ponechat si své dítě, budou je mít jiní, Tuto dítě patří buď nám oběma, Andrée a mně, nebo nikomu.

To pomyšlení uvrhlo Gilberta znovu v nevýslovné zoufalství. Pálilo ho jako hluboká rána.

Dobrá, řekl si nakonec, budu tedy nešťastný. Budu trpět. Zřeknu se všech a všeho. Sdílel-li jsem dobré, budu sdílet i zlé. Mým údělem je od nynějška už jen neštěstí. Neboj se, Andrée, rozdělím se o ně s tebou poctivě.

Ještě chviličku setrval v zamyšlení, pak se rázně obrátil napravo a ponořil se do lesů. Kráčel celý den, aby se co nejdřív dostal do Normandie. Vypočítal si, že se tam dostane za čtyři dny.

Měl v kapse devět liber a několik sous. Vypadal slušně, měl klidný a spokojený obličej. S knihou pod paží se

podobal studentu, který se vrací do otcovského domu. Cestoval v noci po dobrých silnicích, ve dne se vyspal přikrčen někde ve stohu. Svítilo slunce, nebylo mu přece jen tak chladno. Jen dvakrát za celou cestu ho donutil ledový vítr, aby požádal o chvilku přístřeší na venkovské samotě. Spalo se mu dobře v selské chalupě na židli u pece, ani nepozoroval, že nastává noc. Vždycky si dovedl nalézt nějakou výmluvu. "Jdu do Rouenu k strýci," říkal, "jsem mladý člověk a chci tu cestu urazit pěšky, abych trochu poznal kraj."

U sedláků nebudil podezření. Kniha se tenkrát těšila neobyčejné úctě. Jestliže Gilbert zpozoroval přece jen nějakou pochybnost, dal se do řeči o semináři, kam prý ho vede zbožná touha. Tenhle důvod rozptýlil všechny pochybnosti a každý se na něho hned začal tvářit vlídně.

Tak uběhl týden, který strávil Gilbert jako chudý pocestný. Utratil denně deset sous a urazil deset mil. Konečně dorazil do Rouenu, tam se už nemusel vyptávat na cestu. Kniha, kterou nosil pod paží, byl nádherně vázaný výtisk Nové Heloisy. Daroval mu ji pan Rousseau, na první stranu dokonce napsal věnování a podpis.

Gilbert měl už jen čtyři livry a jediný sous, vytrhl tedy list s věnováním, pečlivě jej uschoval a prodal knihu knihkupci, který mu za ni dal tři livry.

Tak došel mladík za další dny konečně do Le Havru. Při západu slunce uviděl poprvé moře.

Jeho střevíce už nebyly zrovna v nejlepším stavu. Ale mladíka napadla opět dobrá myšlenka. Prodal hedvábné punčochy, které si přes den ješitně navlékal, když měl projít nějakým městem, či lépe řečeno, vyměnil je za pár poctivých, trvanlivých střevíců. Že by v nich byl nemohl do plesu, je snad samozřejmé.

Poslední noc strávil v Harfleuru. Za nocleh a za stravu zaplatil šestnáct sous. Poprvé v životě taky jedl ústřice. Potrava boháčů, pomyslil si, a tady si ji může dopřát i nejubožejší člověk. Jak říká pan Rousseau: Bůh stvořil všechno jen dobré. Teprve lidé z toho udělali něco zlého.

V deset hodin ráno 13. prosince se Gilbert octl v Le Havru a hned v prvním okamžiku zahlédl Adonise, krásnou brigu o třech stech tunách. Pyšně se houpala v přístavišti.

Přístav byl liduprázdný. Gilbert vkročil na úzký můstek z několika prken, vedoucí na loď. Přistoupil k němu plavčík a tázal se ho, co chce.

"Rád bych mluvil s kapitánem."

Plavčík zmizel v podpalubí a brzy se ozval zdola zvučný hlas. "Ať sem přijde."

Gilbert sešel dolů. Plavčík ho zavedl do malé kajuty vyložené mahagonovým dřevem a zařízené co nejjednodušeji. Asi třicetiletý muž, bledý, svalnatý, s živým neklidným pohledem, seděl u stolu a četl noviny.

"Co si přejete, pane?" zeptal se Gilberta.

Gilbert poprosil pohledem, aby kapitán poslal pryč plavčíka, a ten ihned opustil kajutu.

"Vy jste kapitánem Adonise, pane?" otázal se Gilbert.

"Ano, pane."

"Mám vám odevzdat tento lístek."

Sotvaže kapitán zahlédl Balsamův příkaz, vyskočil od stolu a přátelsky podal Gilbertovi ruku.

"Ach vy už taky?... A takový chlapec? Nu dobře, dobře."

Gilbert se jen mlčky uklonil.

"Kam plujete?" otázal se kapitán.

"Do Ameriky."

"Kdy hodláte vyplout?"

"Až vyplujete vy."

"V pořádku. Bude to do týdne."

"Co mám dělat do té doby, kapitáne?"

"Máte pas?"

"Ne."

Kapitán pokýval hlavou.

"Vraťte se tedy večer na palubu, mezi dnem si zatím můžete prohlédnout město, nebo raději si vyjděte někam ven, například do Sainte-Adresse. S nikým nemluvte."

"Musím něco jíst a nemám už peníze."

"Teď se najíte a večeřet už můžete zase na lodi."

"A pak?"

"Jakmile vstoupíte na loď, nevrátíte se už na zem.

Zůstanete ukryt tady. Než vyplujeme, budete v podpalubí... Jakmile budeme na moři,dvacet mil od břehu, budete si moci dělat, co vám libo.

"Dobrá."

"Zařiďte si tedy ještě dnes všecko, co potřebujete."

"Rád bych napsal dopis."

"Můžete si ho napsat tady."

"Kde?"

"Tady na stole... Tamhle máte pero, inkoust a papír. Pošta je ve městě, plavčík vás tam dovede."

"Děkuji vám, kapitáne."

"Kapitán nechal Gilberta o samotě a mladý muž napsal krátký dopis. Adresa zněla takto:

"Slečna Andrée de Taverney, ulice Coq-Héron 9, první dveře od ulice Plátriére, Paříž."

Vstrčil dopis do kapsy, snědl, co mu sám kapitán donesl, potom ho plavčík dovedl na poštu, kde odevzdal dopis.

Celý den se Gilbert díval ze strmého břehu na širé moře.

Vrátil se v noci. Kapitán na něho čekal a vpustil ho na palubu.

46. Gilbertovo poslední sbohem

Filip strávil strašnou noc. Stopy ve sněhu byly neklamný důkaz, že se někdo vloudil do domu a unesl dítě. Ale kdo to byl? Nebylo žádných jiných známek, jež by vnesly trochu světla do jeho podezření.

Filip znal svého otce tak dobře, že nepochyboval, že je na celé této věci nějak spoluvinen. Pan de Taverney věří, že otcem toho dítěte je Ludvík XV. Jistě přikládá velkou váhu tomu, aby byl tento živý důkaz královy nevěry na očích madam Dubarry. Baron patrně předpokládá, že dříve či později král znovu obšťastní dívku svou přízní a potom bude dítě nejúčinnějším prostředí nátlaku na Jeho Veličenstvo.

Tato úvaha, založená vlastně i na tom, že teprve nedávno mladík poznal, jakou má vlastně otec povahu, poněkud Filipa upokojila. Těšil se, že bude moci dostat dítě zpět, jestliže zná únosce.

V osm hodin čekal tedy netrpělivě na příchod doktora Louise. Prošli se spolu chvíli po ulici a Filip lékaři stručně sdělil, co se událo minulé noci.

Doktor si vždycky se vším věděl rady. Prohlédl si stopy v zahradě a po krátké úvaze se přiklonil k Filipovu mínění.

"Znám barona dost dobře," prohlásil, "abych si dovedl představit, ze je schopen takového ničemného činu. Nebylo by však možné, že ještě někdo jiný by mohl mít bezprostřednější zájem na únosu dítěte?"

"Kdo myslíte, doktore?"

"Jeho pravý otec přece."

"Ach," zvolal Filip, "také už mě to napadlo. Ale ten ubožák nemá z čeho žít ani sám. Je to blázen, výstřední člověk a teď i uprchlík, který se jistě třese strachy, aby mi nepřisel do cesty... Přemýšlel jsem o tom hodně, doktore, a věřte mi, že jsem sám přišel k názoru, že ten chudák provedl svůj čin jen z okamžitého nápadu, jen proto, že se mu k tomu naskytla příležitost. První hněv mě už přešel,a přestože toho lumpa nenávidím, budu rád, nepřijde-li mi na oči, abych ho nemusel zabít. Určitě ho trýzní výčitky svědomí a potulný život štvance, plný hladu, mě jistě pomstí zrovna tak dobře jako můj kord."

"Nemluvme už o tom," řekl doktor.

"Buďte jenom tak hodný, drahý a vážený příteli," poprosil Filip, "a přistupte ještě na poslední lež. Především totiž musíme upokojit Andréu. Řekněte, prosím vás, že jste měl obavy, aby dítě zůstalo naživu a že jste se v noci pro ně vrátil a sám je donesl kojné. Tahle výmluva mě totiž napadla hned v první chvíli a já jsem únos takhle vysvětlil Andrée."

"Řeknu jí to, ale vy budete hledat dítě, viďte."

"Udělám všechno, abych je našel. Hodlám opustit Francii a Andrée vstoupí do kláštera. Půjdu za panem de Taverney a řeknu mu, že vím všechno. Donutím ho, aby mi prozradil, kde je dítě ukryto. Bude-li se zdráhat, pohrozím mu, že celou tu věc veřejně rozhlásím a požádám o zásah paní princeznu."

"A co uděláte s dítětem, vstoupí-li vaše sestra do kláštera?"

"Kdybyste věděl o nějaké dobré kojné, dal bych je k ní... Potom do školy a až chlapec doroste, vezmu si ho k sobě, zůstanu-li naživu."

"A myslíte, že matka bude chtít opustit vás i dítě?"

"Andrée bude souhlasit se vším, co jí doporučím. Ví, že jsem žádal paní princeznu, aby jí pomohla vstoupit do kláštera, a teď už jistě nedopustí, aby se její vznešená ochránkyně, paní princezna, přimlouvala zbytečně."

"Pojďme k matce," řekl doktor.

Sotva vstoupili, matka se lékaře dychtivě zeptala na dítě a doktor Louis ji upokojil tak, jako už předtím Filip. Vědomí, že dítě je v bezpečí, posílilo matku tak, že brzy nabyla duševního klidu i tělesného zdraví a za nějakých deset dní mohla si už vyjít na procházku do zahrady.

Filip tedy mohl na několik dní sestru opustit, vrátil se však tak zachmuřen, že lékař, který byl u Andrey právě na návštěvě a otvíral mladíkovi dveře, ihned uhodl, že se přihodilo něco nemilého.

"Zdráhá se otec vydat dítě?" zeptal se ještě u vchodu.

"Otec byl zachvácen prudkou horečkou, která ho upoutala na lůžko třetí den po odjezdu z Paříže. Když jsem k němu přijel, byl právě v největším nebezpečí. Považoval jsem celou tu nemoc za lest a klam i za důkaz, že měl na únosu nějakou účast. Vedral jsem se k němu a hrozil jsem mu vším možným, ale pan de Taverney mi přísahal, že nemá s celou věcí nic společného."

"Takže jste se vrátil, aniž jste se dozvěděl něco nového?"

"Ano, pane doktore."

"A jste přesvědčen, že baron mluvil pravdu?"

"Takřka přesvědčen."

"Je prohnanější než vy, možná že vám dovedl zatajit své tajemství."

"Hrozil jsem mu, že povím všechno paní princezně, a baron se hrozně polekal. ‚Znič mě, jestli chceš,' řekl mi, ‚zneucti svého otce i sám sebe, ale bude to jen šílená hloupost, která nepovede k žádnému výsledku'."

"A tak tedy..."

"A tak tedy jsem se vrátil zpět a nevím nic jako dřív."

"Nevrátil se snad Filip?" zvolala v tom okamžiku z pokoje Andrée.

"Pane Bože, co jí mám říct?"

"Nic," zašeptal lékař.

Andrée objala a zlíbala bratra tak něžně, že se mu až sevřelo srdce. "Kde jsi byl tak dlouho?" vyptávala se dychtivě.

"Nejdřív u otce, jak jsem ti přece říkal."

"Vede se panu baronovi dobře?"

"Je živ a zdráv, Andrée, ale nebyl jsem jenom u barona... Mluvil jsem s několika vlivnými lidmi o tvém vstupu do kláštera Saint-Denis. Chvála Bohu, všechno je hotovo a ty můžeš s klidem a jistotou myslet na budoucnost."

Andrée bratra znovu objala.

"Bratříčku, má budoucnost mě už nezajímá a nechci, aby se jí někdo zabýval... Teď už záleží jenom na budoucnosti mého chlapečka a já mu zasvětím celý svůj život. Tak jsem se nezvratně rozhodla, sotva jsem znovu nabyla zdraví a navrátil se mi zdravý rozum. Budu žít jen pro svého synáčka, třeba v bídě a nedostatku, budu pro něho pracovat, ale neopustím ho ani na krok, to je budoucnost, jakou jsem si určila. Žádný klášter, žádné sobectví. Nepatřím už sobě, ale svému dítěti. Nic jiného na mně Bůh nežádá."

Doktor se podíval na Filipa, jako by mu chtěl povědět: Nu, co jsem říkal?

"Andrée," vykřikl mladý muž, "Andrée, jak to mluvíš?"

"Nehněvej se na mne, Filipe, není to chvilkový nápad slabé a rozmarné ženy. Nebudu ti na obtíž a nebudu na tobě nic chtít."

"Ale já, Andrée," koktal Filip, "nemohu zůstat ve Francii. Nemám, z čeho bych žil a nemám tady žádné vyhlídky. Musím se pokusit jinde o štěstí. Mohl bych klidně odjet, kdybych věděl, že je o tebe postaráno v klášteře, ale nechat tě samotnou ve světě, v nouzi a nejistotě... Uvažuj přece, Andrée."

"Rozvážila jsem si všechno... Mám tě nevýslovně ráda; Filipe, ale opustíš-li mne, spolknu slzy a uteču se ke kolébce svého synáčka."

Doktor přistoupil k oběma mladým lidem.

"Nepřehánějte, paní, v tom, co říkáte, není přece kouska zdravého rozumu."

"Rozum, nerozum, doktore, žádná matka není přece rozumná, jde-li o její dítě. Pokud mě bude mé dítě potřebovat, nehnu se od nebo ani na minutu."

"Pokud vás bude potřebovat," řekl doktor mírně. "Ale muže se stát..."

"Co se může stát?" vykřikla Andrée zděšeně. "Panebože, Filipe, stalo se snad něco strašného?"

"Buďte opatrný," zašeptal doktor Filipovi, "je ještě příliš slabá a nesnesla by krutou ránu."

"Proč neodpovídáš, Filipe?"

"Andrée, zastavil jsem se na zpáteční cestě v Point-du Jour u kojné..."

"No, a?"

"Dítě je trochu nemocné..."

"Nemocné!... Markéto, Markéto, sežeňte kočár. Musím tam hned jet."

"To není možné," zavrtěl hlavou doktor. "Nejste dosud tak zdravá, abyste mohla někam jet."

"Ale ještě dnes ráno jste mi říkal, že se budu moci podívat na své dítě, jakmile se vrátí Filip."

"I lékař se muže mýlit. Měl jsem za to, že vám je lépe, než vám skutečně je."

"Doktore, vy mě klamete."

Lékař mlčel.

"Markéto," volala Andrée, "kočár, rychle kočár."

"Ale z toho bys mohla mít smrt, Andrée," namítal Filip.

"Ať tedy umřu. Nezáleží mi tolik na životě."

Markéta čekala, dívala se střídavě na Andréu, na doktora i na Filipa.

"Obstarejte kočár, kočár," dupala nohou Andrée.

"Ale sestřičko..."

"Nechci už nic slyšet a neobstaráte-li mi kočár, půjdu tam pěšky."

"Andrée," rozhodl se pojednou Filip a vzal sestru do náručí, "nepůjdeš nikam, nemůžeš tam už jít."

"Můj synáček je mrtev," vykřikla Andrée a zhroutila se do lenošky. Filip jí zlíbal ruce. Dívčiným tělem otřásal křečovitý pláč.

"Bůh tomu chtěl," řekl mírně Filip, "aby nás potkalo nové neštěstí. Veliký a spravedlivý Bůh má s tebou možná, sestro, jiné úmysly. Bůh možná usoudil, že toto dítě by pro tebe bylo, Andrée, nezaslouženým trestem."

"Ach," vzlykala ubohá matka, "proč Bůh dopustil, aby trpělo takové nevinné stvořeníčko."

"Netrpělo, drahé dítě," řekl doktor. "Zemřelo tu noc, co se narodilo. Nelitujte ho víc než stínu, který se mihl kolem vás."

"A co křik, který jsem slyšela?"

"To se jen loučilo se životem."

Andrée si skryla tvář v dlaních, oba muži na sebe soucitně pohlédli. Pojednou vběhla do pokoje Markéta s dopisem v ruce. Dopis byl adresován Andrée. Filip vzal dopis a nad Andréinou hlavou ho ukázal doktorovi. Dívka už neplakala, byla mlčky a tupě pohroužena ve svůj žal.

Kdo jí to píše, pomyslil si Filip. Nikdo nezná její adresu a písmo není našeho otce. "Andrée, přišel ti nějaký dopis."

Andrée vzala bezmyšlenkovitě psaní do ruky, roztrhla obálku, otřela si oči a rozevřela složený papír. Sotva však přelétla očima tři čtyři řádky - to byl celý dopis - strašlivě vykřikla a svezla se ve mdlobách k zemi. Markéta k ní přiskočila, Filip zvedl dopis a četl:

Na moři 15. Prosince 17 . .

Odjíždím, vyštván Vámi a nikdy mě už neuvidíte. Ale beru sebou své dítě, které Vám nikdy nebude říkat matko.

Gilbert"

Filip vztekle zmačkal psaní. "Ach," skřípěl zuby, "dovedl jsem málem odpustit náhodný zločin, ale tenhle úmyslný zločin ztrestám krutě. Přísahám při všem svatém, Andrée, že zabiji toho bídníka, jakmile mi přijde na oči. Bude to Boží

vůle, abych ho potkal, protože míra jeho hříchů je dovršena!"

V pokoji zavládlo ponuré ticho. Konečně se Filip vzpamatoval.

"Doktore, zítra musí Andrée vstoupit v Saint-Denis do kláštera, pozítří musím být v nejbližším přístavu... Ten zbabělec uprchl, budu ho pronásledovat... Musím dostat to dítě. Který je nejbližší přístav, doktore?"

"Le Havre."

"Za šestatřicet hodin budu v Le Havru."

47. Na palubě

Od tohoto okamžiku se rozhostilo v Andréině bytě smutno a ticho jako v hrobě. Zpráva o smrti jejího synáčka byla by málem Andréu usmrtila. Byla to tupá, nekonečná bolest, která zasadí hlubokou ránu a ozývá se v duši věčně. Když se vzpamatovala z prvního ohromení a přišla pomalu k sobě, uchopila dívka bratra za ruku a řekla mu mírně:

"Dnes ráno jsi mi řekl, bratříčku, že se paní princezna přimluvila, aby mě v Saint-Denis přijali do kláštera."

"Ano, Andrée."

"Doveď mě tam, prosím tě, ještě dnes."

"Děkuji ti, sestro."

"Pro vás, doktore," pokračovala Andrée, "je pouhý dík za tolik dobroty, obětavosti a lásky k bližnímu nedostatečnou odměnou. Pru vás, doktore, není odměny na tomto světě."

Přistoupila k lékaři a objala ho.

"V tomhle medailónku je můj portrét, dala mi ho dělat matka, když mi byly dva roky. Podobám se tu jistě mému synku. Vezměte si ho, doktore, jako upomínku na dítě, které jste přivedl na svět, i na matku, kterou jste zachránil svou péčí."

Potom se Andrée připravila na cestu a večer k šesté hodině vstoupila bez váhání do brány kláštera v Saint-Denis. U jeho mříží, namáhaje se potlačit vzrušeni, dával ji Filip poslední sbohem. Náhle opustily ubohou dívku všechny síly a sestra se s žalostným pláčem vrhla bratrovi do náručí. Drželi se tak chvíli v objetí a plakali.

"Sbohem, sbohem," vzlykala Andrée.

"Sbohem," potlačoval násilím Filip zoufalství.

"Najdeš-li někdy mého syna," šeptala Andrée, "nedopusť, abych zemřela, dokud ho neobejmu."

"Slibuji ti to, Andrée. Sbohem, sbohem."

Andrée se vyvinula z bratrovy náruče, řeholní sestra ji vzala pod paží. Železná brána zapadla za oběma ženami - a byl všemu konec.

Filip použil k cestě poštovního dostavníku. Cestoval celou noc i celý druhý den, takže v noci na druhý den dojel do Le Havru. Ubytoval se v prvním hostinci u silnice a ráno za svítání se vyptal v přístavu, která loď nejdřív odplouvá do Ameriky.

Dozvěděl se, že briga Adonis vypluje téhož dne do New Yorku. Filip vyhledal kapitána, který právě dělal poslední přípravy k odjezdu. Nechal se zapsat jako cestující na loď a zaplatil povinný poplatek. Potom napsal korunní princezně, vyslovil jí naposledy pokorný dík a nejuctivější oddanost, poslal zavazadla do své kajuty a za přílivu vstoupil na loď.

Na věži Františka I. odbíjely právě čtyři hodiny, když vyplul Adonis ze zálivu s rozpjatými předními i vrcholovými plachtami. Moře bylo temně modré a obloha se zardívala port zapadajícím sluncem. Filip se pozdravil s několika málo spolucestujícími a opřen o zábradlí díval se melancholicky k francouzskému pobřeží, které se zvolna ztrácelo ve fialových mlhách.

Záhy už Filip neviděl ani břehy Francie, ani do tváře cestujících, ani temnou hladinu oceánu. Nesmírná noc ukryla všecko pod svými obrovskými křídly a Filip se v kajutě vrhl na lože, aby si ještě jednou přečetl náčrt dopisu, který poslal paní princezně.

"Madam," psal v něm, "muž, který nemá žádných nadějí, ani žádné opory, vzdaluje se od Vás s upřímnou lítostí, že mohl tak málo vykonat pro Vaše Veličenstvo. Ubírá se vstříc bouřím a nehodám, tak jako často Vy zůstáváte vydána všanc nebezpečím a strastem, jimž jsou odsouzeni vladaři. Mladá, krásná, zbožňovaná, obklopena upřímnými přáteli a oddanými sluhy zapomenete na muže, jehož Vaše královská ruka milostivě povznesla nad ostatní. Já na Vás nikdy nezapomenu. Ubírám se v nový svět, abych se lépe naučil sloužit Vašemu trůnu. Svěřuji Vám svou ubohou opuštěnou sestru, která teď nebude mít jiného slunce kromě Vašich zraků. Buďte tak milostiva a sestupte k ní občas ve své neskonalé přízni. Bude Vám za to žehnat člověk, o němž už neuslyšíte a který Vás možná už nikdy neuvidí."

Filip dočetl a srdce se mu sevřelo. Melancholické sténání korábu a nárazy hlučících vln o skla světlíků působily skličujícím dojmem. Noc byla pro mladého muže dlouhá a tísnivá. Ráno ho navštívil kapitán. Sdělil mu, že se většina cestujících bojí plavby a zůstává v kajutách. Cesta snad bude krátká, třebaže nepříjemná pro silný vítr.

Filip poobědval společně s kapitánem, snídani si dával donášet do kajuty. Plavbu snášel dobře, lehával proto každý den několik hodin na palubě zahalen v dlouhý důstojnický plášť. Zbývající čas osnoval plány do budoucnosti, nebo si četl nějakou knihu. Tu a tam se setkal s některými spolucestujícími. Byly mezi nimi dvě dámy, které si jely do Ameriky pro dědictví, a čtyři muži, z nichž jeden, už starší, měl s sebou dva syny. To byli cestující první třídy. Filip zahlédl také několik chudších cestujících, jak se dalo soudit podle jejich šatu a chování. Nikdo však nevzbudil jeho pozornost.

Jak si tu Filip zvykal a zapomínal na svůj žal, tak se mu také vyjasňovala tvář. Také obloha se jasnila. Několik krásných, čistých a klidných dní zvěstovalo cestujícím, že se loď dostává do mírnějšího pásma. Tu pak většina cestujících zůstávala takřka po celý den na palubě. Filip se nepouštěl s nikým do hovoru, ani kapitánovi neřekl své jméno, aby nemusel vypravovat o věcech, které ho tolik bolely. Občas, někdy i v noci, slýchával nad svou kajutou jakési kroky, někdy dokonce i rozeznal kapitánův hlas - důstojník tam patrně s někým rozmlouval. V té době Filip nikdy nevycházel z kajuty. Otevřel si světlík, aby se nadýchal svěžího vzduchu, a nemohl-li spát, čekal na ráno.

Jednou v noci, když neslyšel nikoho mluvit ani se nad sebou procházet, vyšel si na palubu. Noc byla vlažná, obloha zamračená a v brázdě, kterou za sebou zanechávala loď, mihotalo se tisíce světélek. Cestujícím se patrně zdála noc příliš

nevlídná a tmavá, protože Filip nezahlédl nikoho na palubě. Jen na přídi lodi uzřel jakousi tmavou postavu opřenou o stěžeň. Byl to patrně některý z cestujících druhé třídy, nějaký ubohý vyhnanec, toužebně vyhlížející americký přístav.

Filip se dlouho bezmyšlenkovitě díval na tu nehybnou postavu, kterou v šeru sotva rozeznával. Konečně pocítil ranní chlad a rozhodl se, že se odebere do své kajuty. Obloha už začala blednout. Pojednou zaslechl Filip kroky a otočil se. Byl to kapitán.

"Přišel jste se nadýchat čerstvého vzduchu, kapitáne?"

"Právě jsem vstal, pane."

"Vaši cestující vás předešli, jak vidíte."

"Nu ovšem, ale důstojníci jsou zvyklí právě tak brzy vstávat jako námořníci."

"Ach, nejsem tu sám," usmál se Filip. "Podívejte se tamhle na toho pána. Ten tu byl dokonce dřív než já."

Kapitán se podíval a zdálo se, že se zarazil.

"Kdo je to," zeptal se Filip.

"Nějaký obchodník," odpověděl váhavě kapitán.

"Honí se asi za štěstím," pokrčil Filip rameny. "Briga mu asi pluje příliš pomalu."

Kapitán neodpověděl, zamířil k cestujícímu, řekl mu několik slov a Filip viděl, jak neznámý obchodník zmizel v podpalubí.

"Vyrušil jste ho z jeho zahloubání," řekl Filip kapitánovi, když se k němu důstojník vrátil. "Mě tady nepřekážel."

"Ach ne, pane, upozornil jsem ho jen, ze ranní chlad bývá v těchhle končinách nebezpečný. Cestující druhé nemají tak dobré pláště jako vy."

"Kde jsme teď, kapitáne?"

"Zítra uvidíme Azorské ostrovy, pane, u některého se zastavíme a načerpáme trochu pitné vody."

48. Azory

Tak jak kapitán oznámil, zahlédli na druhý den v paprscích oslňujícího slunce na severozápadě břehy několika ostrovů. Byly to Azory.

Vítr vál stejným směrem a briga plula jako šíp. Kolem třetí hodiny odpoledne viděli už ostrovy docela zřetelně. Vrcholky hor prazvláštních tvarů působily chmurným dojmem. Temné skály, jakoby ožehnuté sopečnou činností, světélkující krátery, hluboké propasti. Když se octli na dostřel děla od prvního ostrova, vjela loď do zálivu a mužstvo se chystalo přistát, aby na kapitánův rozkaz nabralo několik sudů čerstvé vody.

Cestující si libovali, že se trochu projdou po pevné zemi. Po dvaceti dnech a dvaceti nocích namáhavé plavby je požitkem, můžeme-li vystoupit na pevnou půdu. Ti, kdo prodělali dlouhou cestu po moři, to dovedou ocenit.

"Pánové," řekl kapitán cestujícím, "můžete se zdržet na zemi pět hodin. Využijte této příležitosti. Ostrov je malý a neobydlený, najdete tu prameny vřelé vody i prameny studené jako led. Kdo z vás je lovec, může si zastřelit nějakého králíka nebo koroptev. Jsou jich tu všude houfy."

Filip si vzal pušku, prach a olovo.

"A co vy, kapitáne, vy zůstanete na palubě? Proč nepůjdete s námi?"

"Už asi čtyři dny nás sleduje podezřelá loď. Netváří se přátelsky, jak my říkáme, musím si dát pozor, co hodlá dělat."

Filip sestoupil do člunu. Dva čluny s rozjařenými námořníky a rozradostněnými cestujícími se pustily ke břehu. Kapitán se s nimi rozloučil: "Pánové, v osm hodin pro vás přijede poslední člun. Ať se nikdo neopozdí, nemůžeme na opozdilce čekat."

Když vystoupili všichni lovci a přírodozpytci na břeh, sestoupili námořníci do jakési jeskyně asi sto kroků od břehu. Svěží pramen znamenité čisté vody tu stékal z omšelých skal a ztrácel se v zemi pokryté jemným pískem. Námořníci tady zůstali a jali se plnit sudy.

Filip chvíli pozoroval pracující muže. Obdivoval se modravým stínům pohádkové jeskyně a zurčivým praménkům tříštícím se o skálu. Byla tu zprvu citelná zima i neproniknutelné temno, ale po několika minutách se vzduch oteplil a vlídné, tajemné světelné paprsky prozářily temné stíny. Zpočátku kolem sebe jen tápal rukama a opíral se o skalní stěnu. Znenáhla však vystupovaly z temna tváře lidí, Filip teď už viděl každý jejich pohyb a dal nakonec přednost příjemnému světlu této jeskyně před ostrými a bodavými slunečními paprsky.

Námořníci dokončili své dílo a opustili jeskyni. V horách se ozvalo několik ran z loveckých pušek, potom všechno ztichlo a Filip se octl o samotě. Nechal se zvolna unášet touto čarokrásnou pohádkovou samotou a svými myšlenkami. Natáhl se na hebký písek, opřel se o skálu porostlou vonným mechem a zasnil se.

Tak mu ubíhala hodina za hodinou. Zapomněl na svět. Aby mohl pohodlněji odpočívat, položil vedle sebe na kámen pušku a dvě pistole, které vždycky nosil u sebe.

Celá jeho minulost táhla se mu v duchu před očima, plná prchavého štěstí, marných poučení i bolestných výčitek, a budoucnost prchala před ním jako plachý pták, kterého se snad tu a tam dotkneme zrakem, ale nikdy ho nedohoníme.

Pojednou se mihl v denním světle v otvoru jeskyně jakýsi matný stín. Filip zahlédl, jak tam kdosi tápe, teď dokonce uprchl na skálu, když se mu smekla noha po kluzké trávě. Filip se zvedl a podal tomu neznámému člověku ruku, aby mu pomohl dostat se na rovnou půdu. Ve tmách se jeho prsty dotkly dlaně neznámého.

"Tudy, pane," řekl přívětivě. "Tamhle je voda. Domníval se, že se neznámý přisel napít.

Neznámý zvedl chvatně hlavu, sotva zaslechl Filipův hlas, jako by chtěl něco odpovědět. Přitom se v modrém pološeru jeskyně ukázal zplna jeho obličej. Filip zděšeně vykřikl a couvl o krok. Také neznámý vyrazil zděšený výkřik a ucouvl.

"Gilbert!"

"Filip!"

Ta dvě jména zazněla v jeskyni zároveň jako ozvěna podzemního hromu. Pak bylo slyšet už jen hřmot mlčenlivého

zápasu. Filip uchopil nepřítele oběma rukama za krk a táhl ho dovnitř jeskyně.

Gilbert se nechal vléci, aniž se mu z úst vydralo jediné slovo. Filip ho přirazil ke skále, takže už nemohl uprchnout.

"Konečně tě mám, bídáku!" řval Filip. "Bůh mi tě vydal do rukou."

Gilbert zbledl na smrt a nebyl s to udělat jediný pohyb. Paže mu bezvládně visely podél těla.

"Padouchu a zbabělče," křičel Filip, "jsi zbabělejší než divoká zvířata, ta se alespoň dovedou bránit."

Ale Gilbert odvětil mírně:

"Proč bych se bránil?"

"Máš pravdu, víš dobře, že jsi v mé moci, že jsi zasloužil nejhorší trest. Všechny tvé zločiny vyšly najevo. Zbaběle jsi znásilnil ženu, hanebně jsi ji chtěl sprovodit ze světa. Nestačilo ti, že jsi zhanobil pannu, chtěl jsi zabít i matku."

Gilbert neodpověděl. Filipův vztek rostl z okamžiku na okamžik, mladík se znovu zuřivě vrhl na Gilberta, který nekladl odpor.

"Ty nejsi ani muž," řval Filip, lomcoval mladíkem a v hrozném hněvu jím smýkal po písku jeskyně. "Vypadáš jako muž, ale jsi zbabělá sketa. Braň se, braň, ty bídný vrahu!"

Gilbert cítil, jak se mu protivníkovy nehty zatínají do hrdla. Vzepřel se a jediným rozmachem odhodil Filipa daleko od sebe. Pak zkřížil paže na prsou a zvolal:

"Vidíte, že bych se mohl bránit, kdybych chtěl, ale nestojí mi to za to. Tamhle máte pušku. Udělejte raději všemu provždy konec a zabijte bezbranného člověka."

Filip opravdu uchopil pušku, ale po Gilbertových slovech ji nechal klesnout. Posupně se otázal:

"Kam vlastně jedeš? Jak ses sem dostal?"

"Plavím se na Adonisu."

"Ty ses tedy skrýval, tys mě viděl?"

"Vůbec jsem nevěděl, že jste na palubě."

"Lžeš."

"Nelžu."

"Jak to, že jsem tě neviděl?"

"Vycházel jsem z kajuty jenom v noci."

"Tak vidíš, že ses skrýval."

"To ano."

"Přede mnou?"

"Ne, říkám vám, že ne. Pluji do Ameriky s určitým posláním a nikdo mě nemá vidět. Proto mě kapitán skrýval."

"Skrýval ses, to ti říkám já, abys uprchl přede mnou a hlavně abys ukryl dítě, které jsi ukradl."

"Dítě," vykřikl Gilbert."

"Ano, ukradl jsi a unesl dítě, aby sis z něho udělal zbraň, které chceš jednou nějakým způsobem využít, bídáku!"

Gilbert zavrtěl hlavou.

"Odnesl jsem dítě, aby je nikdo nemohl naučit zapírat svého otce a pohrdat jím."

Filip si zhluboka vzdechl.

"Kdyby tomu bylo tak, kdybych ti mohl věřit, byl bys menší zločinec, než jsem si myslil. Ale ty jsi kradl, proč bys tedy i nelhal."

"Kradl, já že jsem kradl?"

"Ukradl jsi dítě."

"Je to můj syn! Mé dítě! Člověk nekrade, pane, když si bere, co je jeho."

"Poslouchej," řekl Filip, potlačuje vztek. "Až do této chvíle jsem měl v úmyslu tě zabít. Přísahal jsem to, mám na to právo."

Gilbert neodpověděl.

"Teď mně však Bůh vnukl jinou myšlenku. Bůh mi tě poslal do cesty, jako by mi chtěl říci: pomsta nemá smysl. Člověk se nemá mstít, dokud ho Bůh neopustil. A Bůh neopouští nikdy... Nezabiji tě. Zničím jen budovu neštěstí, kterou jsi vystavěl. Toto dítě mělo být zárukou tvé budoucnosti. Ty mi je okamžitě vrátíš."

"Ale já je nemám," řekl Gilbert. "Člověk přece nebere s sebou na moře čtrnáctidenní nemluvně."

"Jistě jsi měl pro dítě kojnou. Proč bys ji nemohl vzít s sebou?"

"Říkám vám, že dítě tady není."

"Tys je tedy nechal ve Francii? Kde?"

Gilbert neodpovídal.

"Odpověz! U kohos nechal to dítě a z čeho bude žít?"

Gilbert mlčel.

"Ach, ty bídáku, ty chceš vzdorovat. Nebojíš se, že znovu probudíš můj hněv? Řekneš, kde je to dítě, vrátíš mi dítě mé sestry."

"To dítě patří mně," mumlal Gilbert.

"Bídáku, cožpak nevidíš, že zemřeš?"

"Nevydám své dítě."

"Poslyš, Gilberte, chci s tebou mluvit jako člověk s člověkem. Zapomenu na všechno, co se stalo. Odpustím ti. Odpustím ti všecku hanbu a všecko neštěstí, jež jsi přivodil na naši rodinu. Chci jen dostat to dítě. Co bys chtěl ještě jiného, Mám se snad za tebe postavit, mám se pokusit překonat Andréin odpor, její spravedlivý hněv? Udělám i to, jen mi vrať dítě. Andrée má to dítě ráda. Je to tvůj syn, možná že se nechá pohnout. Dej mi to dítě!"

Gilbert zkřížil paže a upřel na Filipa vážný pohled.

"Vy jste nevěřil mně, já nevěřím vám. Ne snad proto, že byste nebyl čestný muž, ale protože jsem poznal, jaká je propast mezi lidmi, kteří si nejsou rodem rovni. Pro mne není návrat, pro mne není odpuštění. Jsme nepřáteli na smrt. Vy jste silnější, zvítězíte tedy. Nežádám o vaši zbraň, nežádejte vy o mou."

"Přiznáváš se tedy, že to dítě je pro tebe zbraň?"

"Ano, zbraň. Proti nevděčnosti, proti pohrdání, proti zneuctění."

"Ptám se tě ještě jednou, Gilberte, dáš mi to dítě?"

Oba muži byli bledí jak,o smrt.

"Ne."

"Dej si pozor!"

"Ne."

"Nechci tě zavraždit. Chci ti dát možnost zabít Andréina bratra. Nový zločin... To ti přece musí vyhovovat. Tady máš pistoli!"

A hodil Gilbertovi pistoli k nohám.

Mladík se ani nepohnul.

"Nebudu se bít."

"Chceš raději, abych tě zabil," zvolal Filip bez sebe vztekem a zoufalstvím.

"Zabte mne raději."

"Jsem v právu. Bůh mi odpustí."

"Vím to, zabijte mě."

"Ptám se tě naposledy. Budeš se bít?"

"Ne."

"Nuže, zemři jako zlosyn, zemři jako bezbožník, zemři jako bandita, zemři jako pes!"

Ozvala se rána z pistole. Gilbert rozpřáhl paže, zavrávoral, upadl na tvář, z úst se mu však nevydral ani výkřik, ani zaúpění. Filip pocítil, kterak mu pod nohama vlhne písek horkou krví. Vyběhl z jeskyně. Na břehu čekal člun. Bylo osm hodin a několik minut.

"Ach, tady jste, pane. Jste už poslední, všichni se už vrátili na palubu," volali námořníci. "Po čem jste to střílel?"

Při těchto slovech ztratil Filip vědomí. V takovém stavu ho dopravili na loď, která právě napínala plachty, jsou tu všichni?" tázal se kapitán.

"Tady neseme posledního, křičeli námořníci. "Upadl na břehu a ztratil vědomí."

Kapitán dal rozkaz k odplutí a briga rychle vyplula na širé moře právě v okamžiku, kdy neznámá loď, která kapitána čtyři dny znepokojovala, vztyčila americkou vlajku a vplula do přístavu. Kapitán Adonisu si s ní vyměnil pozdrav.

Teprve druhý den zpozorovali, že na palubě chybí jeden cestující.

49. Závěr

V osm hodin večer 9. května 1774 skýtaly Versailles zvláštní a zajímavou podívanou.

Již od začátku měsíce zůstával král Ludvík XV. Na loži zachvácen strašlivou nemocí, jejíž vážnost se mu lékaři zprvu neodvažovali přiznat, a pátral úzkostnýma očima po pravdě či po naději.

Lékař Bordeu zjistil u nemocného nejvýš nebezpečné neštovice a lékař La Martiniere, který zjistit totéž, byl toho názoru, že je to třeba králi říci, aby se jako král i křesťan postaral o spásu své duše a o blaho své říše.

"Nejkřesťanštější král," prohlásil La Martiniere, "by měl přijmout svátost posledního pomazání."

La Martiniére byl stoupencem korunního prince, patřil tedy k opozici. Bordeu tvrdil, že by krále zabilo, kdyby mu řekli, jak těžký je jeho stav, a že on, Bordeu, si za svou osobu nechce vzít na svědomí královraždu. Bordeu byl stoupencem hraběnky Dubarry.

Vskutku, přimět krále k tomu, aby přijal svátost, znamenalo vyhnat milostnici. Vchází-li Bůh jedněmi dveřmi, ďábel prchá druhými.

Zatímco se takto přeli lékařská fakulta, královská rodina i příslušníci obou stran, nemoc se pohodlně rozhostila v tomto zestárlém, vyžilém a hýřením zničeném těle. Usadila se tak silně, že už nebylo čím ji vypudit.

Již od prvních záchvatu nemoci, kterou si král přivodil svou nevěrou, v níž mu madam Dubarry byla vydatně nápomocna, shromáždily se u králova lože obě jeho dcery, hraběnka Dubarry i dvořané, kteří se těšili králově největší oblibě. Společnost se ještě smála a utěšovala se navzájem.

Pojednou se objevila ve Versailles přísná a vážná tvář Louisy Francouzské. Opustila svou celu v Saint-Denis, aby ošetřila a utěšila svého otce.

Vstoupila do královského paláce bledá a zachmuřená jako socha Osudu. Nebyla to už dcera svého otce ani sestra svých sester. Podobala se starověkým sudičkám, které se objevovaly v neblahých dnech dávných věků, aby zvolaly na zaslepené krále své "Běda, běda, běda!". Vtrhla do Versailles právě ve chvíli, kdy Ludvík líbal ruce hraběnky Dubarry a přikládal si je na choré čelo a rozpálené skráně.

Sotva se madam Louse objevila v komnatě, všechno se rozprchlo. Sestry se uchýlily do sousedního salónu, madam Dubarry poklekla a odběhla do svého bytu, dvorská kamarila uprchla do předsíně a jen oba lékaři zůstali tu sami v koutě u krbu.

"Má dcero," zamumlal král a otevřel oči přivřené bolestí a horečkou.

"Ano, vaše dcera, Sire," odpověděla chladně princezna.

"Přicházíš..."

"Z rozkazu Božího."

Král se maličko nadzvedl, pokoušel se o úsměv.

"Zapomínáte na Boha," pokračovala Louise Francouzská.

"Já?"

"Chci vám ho připomenout."

"Drahá dcero, nemám tak blízko k smrti, aby ses musela tolik namáhat. Je to jen docela lehká nemoc. Trochu horečky a slabá malátnost."

"Vaše nemoc, Sire," přerušila krále princezna, "je takového druhu, že podle starých ustanovení by měli být kolem vašeho lože shromážděni nejvyšší preláti celé říše. Je-li některý člen královské rodiny stižen neštovicemi, má být okamžitě zaopatřen svátostmi umírajících."

"Madam," vykřikl král vzrušeně a zbledl jako smrt, "co jste to řekla?"

"Madam," vykřikli oba lékaři.

"Říkám," odpověděla princezna suše, "že Vaše Veličenstvo má neštovice."

Z králových rtů se vydral hrozný výkřik.

"Ale lékaři mi to neřekli," jektal zděšeně.

"Neměli odvahu. Já však vím, že pro Vaše Veličenstvo je přichystáno jiné království než království francouzské. Skloňte se před Bohem, Sire, a rozpomeňte se na své hříchy."

"Neštovice," mumlal Ludvík XV. "Bordeu, La Martiniére... Je to pravda?"

Oba lékaři sklonili hlavy.

"Jsem tedy ztracen," děsil se král.

"Z každé nemoci se lze vyléčit, Sire," odpověděl Bordeu, chápaje se první slova, "zejména zachová-li nemocný duševní klid a odvahu."

"Jenom Bůh může dát duševní klid a zachránit choré tělo," odpověděla princezna.

"Madam," zašeptal směle, i když velmi tiše Bordeu, "zabíjíte krále."

Princezna ho neuznala za hodna odpovědi. Přistoupila k lůžku nemocného a políbila králi ruku.

"Skončete s minulostí, Sire," řekla vážně, "a dejte svému lidu dobrý příklad. Nikdo vás dosud nevaroval. Vydáváte se v nebezpečí, že ztratíte věčný život. Slibte mi, že budete žít jako křesťan, zůstanete-li naživu, a že jako křesťan zemřete, povolá-li si vás Bůh k sobě."

Znovu políbila králi ruku a zvolna se obrátila k odchodu. V předsíni si spustila dlouhý černý závoj přes obličej, vznešeně sešla po schodech a vstoupila do kočáru, zanechávajíc po sobě zděšení a strach, o němž si nikdo nedovede udělat představu.

Král se vzpamatoval teprve po dlouhé chvíli. Byl všecek zhroucen a řekl tiše:

"Nechci, aby se opakovalo totéž, co se dálo v Metách 3 kvůli paní vévodkyni de Chateauroux 4. Zavolejte madam d'Aiguillon, nechť doprovodí madam Dubarry do Rueil."

Tento rozkaz účinkoval jako puma. Bordeu chtěl něco říci, ale král mu pokynul, aby byl zticha. Ostatně Bodeu chápal, že druhý lékař oznámí ihned všechno korunnímu princi. Věděl zrovna tak dohře jako La Martiniére, že král má neštovice, vzdal se proto zápasu, opustil královskou komnatu a zpravil hraběnku Dubarry, jaká rána ji potkala.

Hraběnka vystrašena urážlivými a zlověstnými pohledy, které ji stíhaly ze všech tváří, se dala spěšně na útěk. Za hodinu zmizela z Versailles a vévodkyně d'Aiguillon, její věrná a vděčná přítelkyně, zavezla vyhoštěnou dámu do zámku Rueil, který jí připadl dědictvím po velkém Richelieuovi. Bordeu uzavřel dveře královy ložnice všem členům panovnické rodiny pod záminkou možné nákazy. Králova komnata byla od této chvíle jakoby zazděna. Neměl sem nikdo přístup, jen náboženství a smrt. Král přijal ještě téhož dne poslední pomazání a zpráva o tom se rozšířila jako blesk po celé Paříži.

Celý dvůr se dal ohlásit u korunního prince, ten však uzavřel své dveře a nepřijal nikoho.

Druhého dne bylo králi lépe a Jeho Veličenstvo poslalo vévodu d'Aiguillon k madam Dubarry, aby jí královým jménem složil poklonu.

Bylo to devátého května 1774.

Celý dvůr přestal kvapně oblétat palác korunního prince a pustil se proudem do Rueil. Od onoho dne, kdy odjížděl pan de Choiseul do vyhnanství v Chanteloup, nebylo vidět na silnici takovou řadu kočárů.

Tak vypadala situace. Král zůstane naživu a madam Dubarry nekorunovanou královnou?

Nebo král zemře a paní Dubarry bude jen tupenou a proklínanou kurtizánou?

Proto skýtaly Versailles v osm hodin večer 9. Května 1774 tak zvláštní a zajímavou podívanou.

Na náměstí před palácem se kupily u mříží davy lidí. Byli to měšťané versailleští i pařížští a s úlisnou zdvořilostí se poptávali po králově stavu gardistů, kteří přecházeli mlčky po čestném nádvoří s rukama založenýma na zádech.

Pozvolna se hloučky rozptylovaly. Pařížané usedli do dostavníků, aby se klidně vrátili domu. Také versailleští občané, jsouce si jisti, že budou mít každou novou zprávu z první ruky, se pomalu ubírali k domovu.

Po městě bylo vidět už jenom hlídky a ponocné, kteří svou povinnost konali dnes poněkud vlažněji než kdy jindy. Celý ten honosný svět, jemuž se říká versailleský palác, se zvolna hroužil do noci a ticha, zatímco ostatní svět se točil klidně dále, jako by se nic nestalo.

Na rohu ulice lemované alejí seděl toho večera na kamenné lavičce pod hustou korunou kaštanu muž dosti pokročilého stáří. Seděl s tváří obrácenou k zámku, oběma rukama se opíral o hůl a chvílemi skláněl zasmušilou hlavu. Vypadal nemocně, ale z jeho očí dosud plál mladický žár a starcův duch byl zřejmě čilejší než nachýlené tělo.

Byl tak ponořen do svého pozorování a do svých úvah, že si nevšiml na konci náměstí druhého muže, který se zvědavě díval přes mříže a dychtivě se vyptával gardistů. Potom zamířil šikmo přes park právě k téhle lavičce. Chtěl si zřejmě odpočinout.

Byl to ještě mladý muž. Měl vyčnívající lícní kosti, výrazné čelo, orlí nos a na rtech takřka nepřetržitý úsměšek. Starce si všiml, až když byl sotva na tři kroky, maličko zaváhal, pak se však rázně rozhodl a přistoupil k starci.

"Pán si také vyšel na čerstvý vzduch?"
Stařec pohlédl příchozímu do tváře.
"Ach," zvolal mladík, "vždyť je to můj vznešený mistr."
"A vy jste můj mladý lékař," řekl stařec.
"Dovolíte, abych si přisedl?"
"Milerád, pane."
"Zdá se, že je králi lépe," navázal rozhovor lékař.
"Můžeme mít radost."
A dal se do smíchu.
Stařec neodpovídal.
"Po celý den jezdí kočáry z Paříže do Rueil a z Rueil do Versailles," sděloval mladý muž. "Povídá se, že hraběnka Dubarry se provdá za krále, jakmile se Jeho Veličenstvo uzdraví."
A mladý lékař se rozesmál tentokrát velmi hlasitě.
Stařec zachovával mlčení.
"Promiňte, směji-li se tak neslušně," řekl lékař s nucenou roztomilostí, "ale každý dobrý Francouz miluje svého krále a upřímně se raduje, je-li králi lépe."
"Nežertujte o takových věcech, pane," odpověděl konečně stařec mírným hlasem. "Smrt každého člověka je vždycky pro někoho neštěstím a smrt králova bývá často velikým neštěstím pro všechny občany."
"I smrt Ludvíka XV. ?" přerušil ho mladý muž ironicky. "Ach, drahý mistře, vy, tak veliký filosof, že byste chtěl tvrdit,něco takového? Znám sílu a smělost vašich myšlenek, tentokrát však nemyslím, že byste měl pravdu."
Stařec zavrtěl hlavou.
"A ostatně," dodal mladý muž, "proč bychom hned mysleli na smrt? Král má neštovice, pravda, a my všichni víme, co to znamená. Má však u sebe Bordeua a La Martiniéra, to jsou znamenití lékaři... Chtěl bych se vsadit, drahý mistře, že Ludvík Milovaný z toho i tentokrát vyklouzne. Až na to, že dnes se francouzský lid netlačí v kostelech, aby obětoval desetidenní pobožnost za královo zdraví jako tenkrát, když byl král nemocen poprvé. Vidíte, všecko se opotřebuje."
"Mlčte," přerušil ho stařec přísně, "mlčte, prosím vás, mluvíte o muži, k němuž v této chvíli Bůh vztahuje svůj prst."
Překvapen tou podivnou řečí pohlédl mladý muž pokradmo na starce, který nespouštěl oči z oken zámku.
"Máte snad čerstvější zprávy?"
"Pohleďte," řekl stařec a ukázal na jedno okno. "Co tam vidíte?"
"Osvětlené okno. Svíčku."
"Ta svíčka, to je králův život."
Mladý muž se zadíval na starce ještě pátravěji, jako by se chtěl přesvědčit, je-li filosof při rozumu.
"Jeden z mých přátel," pokračoval stařec, "pan de Jussieu, tam postavil tu svíčku. Bude hořet tak dlouho, dokud bude král naživu."
"Je to tedy jakési návěští."
"Návěští, které nespouští z očí následník Ludvíka XV. Ukrytý za záclonou. Toto návěští poví novému králi, kterým okamžikem počíná jeho vláda, a poví ubohému filosofu, kdy Bůh zhasí jeden život a jeden lidský věk."
Lékař přisedl blíže k svému společníku.
"Ach," řekl stařec, "pamatujte si dobře tuto noc, mladý muži. Pohleďte, jak se po obloze honí mraky a jak se každým okamžikem muže strhnout bouře. Snad spatřím i červánky nového dne, nejsem tak stár, abych nepřečkal do rána. Ale započne nová vláda, kterou vy uvidíte až po její konec, vláda, která jako tato noc má v sobě mnohá tajemství, jež já už nepoznám. Pamatujte si dobře tuto noc, mladý muži, ta svíčka v okně není tak bezvýznamná..."
"Máte pravdu," šeptal mladý muž, "máte pravdu, mistře."
"Ludvík XIV. vládl třiasedmdesát let. Jak dlouho bude ještě vládnout Ludvík XV.?"
"Ach," zvolal mladý muž a ukázal na okno, které se rázem ponořilo v tmu.
"Král je mrtev," řekl stařec a povstal.
Dlouhou chvíli vládlo hluboké ticho.
Náhle vyrazil z brány paláce kočár tažený čtyřmi páry koní. Před kočárem cválali jezdci s hořícími pochodněmi v rukou. Ve voze jel následník trůnu, Marie Antoinetta a králova sestra Alžběta. Světlo pochodní ponuře ozařovalo jejich bledé tváře. Kočár ujížděl jenom několik kroků kolem lavice, u níž stáli oba muži.
"Ať žije král Ludvík XVI., ať žije královna!" vykřikl mladý muž tak řezavým hlasem, jako by chtěl královské manžele spíše urazit než pozdravit.
Princ poděkoval, královna ukázala svůj vážný, smutný obličej. Vůz zmizel v tmách.
"Milý pane Rousseaue," pokrčil rameny mladý muž, "madam Dubarry je vdova."
"Zítra ji pošlou do vyhnanství," řekl stařec. "Dobrou noc, pane Marate..."

1 Sapfó, řecká básnířka. Sentimentální příběh o její nešťastné lásce k Faonovi a sebevražedném skoku ze skály ostrova Leukady, zpracovaný také ve známé Grillparzeiově tragédii, je ovšem bájí. Jde o obrazné rčení, kterým se označovala touha uniknout hoři lásky skokem do "moře zapomnění".
2 Rousseau se nakonec přece jen odstěhoval do Ermenonville a zemřel tam roku 1788.
3 Za královy nemoci v Metách byla poslána do vyhnanství tehdejší králova milenka madam de Chateauroux. Biskup ze Soissons odepřel udělovat svátosti, pokud bude králova milenka u krále.
4 Na radu vévodkyně de Chateauroux napadl Ludvík XV. Po porážce u Dettingen ve válce o dědictví rakouského Karla Lotrinského. V Metách se r. 1744 těžce roznemohl. Králova nemoc vzbudila všeobecný soucit a po takřka

zázračném králově uzdravení nazýval lid krále, kterému se tenkrát ještě kořil, "milovaným".